

Burggrav, Johann Ernst / Schenck, Johann A. / Nichols, John

Introductio In Vitalem Philosophiam Cui cohaeret Omnium Morborum Astralium
& Materialium; seu, Morborum omnium, Elementatorum & haereditariorum ex
libro Naturae, Codice philosophicae & medicae veritatis, additis Veterum
placitis, Hippocratis, Galeni, Celsi, aliorum, Explicatio atque Curatio.
In Speciali Explicatione morborum agitur de Curationum mysteriis,

Francofurti 1623

Bibl.Sud. 1332#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10727103-9

Copyright

Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Daten systemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

Egle. Arethusa.

Hesperusa.

INTRODVCTIO
IN VITALEM
PHILOSOPHIAM.

Cui cohaeret

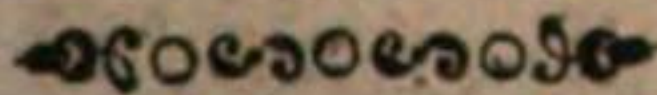
OMNIVM MORBORVM

Astraliū & Materialiū; seu, Morborum
omnium, Elementatorum & hæreditariarum ex
Libro Naturæ, Codice philosophicæ & medicæ
veritatis, additis Veterum placitis, Hip-
pocratis, Galeni, Celsi,
aliorum,

Explicatio atque Curatio.

IN SPECIALI EXPLICATIONE

*morborum agitur de Curationum mysteriis, Indi-
cationum compendiis, Remediorum arcanis. Et
primū Galeni & aliorum veterum medicamenta
proferuntur: deinde Paracelsi, Turnheuseri, Quer-
cetani aliorumq; Neotericorum Philosophorum ex-
perientia demonstratur, medicamenta omnium
morborum ex Anatomia & Arte Signata, tam
Simplicia, quā Composita ostendendo.*

*F. furti Typis Hartm. Palthenij, Sumtibus
Ioh. Th. de Bry, & Ioh. Ammonij.*

Anno M. DC. XXIII.

Hercules

Hippomenes

Acalanta

Hippomenes

THE RECORDS
IN VITALS
OF THE

OF THE
CITY OF
NEW YORK

IN THE
CITY OF
NEW YORK

IN THE
CITY OF
NEW YORK

CLARISSIMO,
PRÆSTANTISSIMOQVE
VIRO, DN. HARTMANNO BEYERO,
Med. Doctori, Reipublicæ Francofurtensis
Archiatro solertissimo, Amico suo
plurimum honoran-
do,

IOANNES THEODORVS DE BRY,
Salutem dicit.

VERÆ AMICITIÆ, QUAM
notitia familiaris inchoavit, animo-
rum conjunctio roboravit, consuetudo
Et temporis diuturnitas firmis veluti
fulsit tibicinibus, adeoque inuiolabilem effecit, ea est
ratio atque indoles, ut non contenta intra priuatos
delituisse parietes, foras sese proferre, innotescere po-
pulo, Et sinceritatis suæ fragrantiam in publicum
spargere, velut jactabunda gestiat: quæ quidem no-
stro hoc auro oppidò quàm rara est, Et

Qualem vix patitur seclorum secla meorum.

(?)

2

Rara

EPISTOLA DEDICAT.

Rara,inquam est, Vir clarissime, amice prestantissime: sed tamen inter nos ad hunc usque diem firma perstitit, adeoque *ῥῆσιον* amicitiae nomen ipsa duratione sibi vindicat, cum Seneca teste, Nunquam fuerit amicus, qui esse desiit. 'Duratione dico. nec iniuriâ. Ea enim haud *χθὲς καὶ σήμερον*, ut Graci dicunt, inter nos coaluit, sed à parentibus nostris ab aliquam multis retrò annis, annuente numine plantata, nulla hætenus aduersorum flatuum petulantia, aut rerum vicissitudine conuelli potuit, sed crescit creuitq; cum annis nostris: nec, ut de me profitear, ante desinet esse, quàm ego. Et sanè, ne quid dissimulem, aliquot anni sunt, cum hanc nostram familiaritatem (ut ar enim dilutius verbo) aliqua ratione publicè testatam facere desideravi, vel, ut quanti te facerem, declararem pluribus: vel certè, ut quid tibi deberem, meo velut chirographo profiterer. Harum cogitationum intra me velitationem composuit præsens libellus medicus, commodum superueniens, ab experientissimo viro Doctore Medico ad me haud ita pridem missus, dignus à doctis iudicatus, qui lucem aspiceret, & cum pluribus communicaretur. Mihi quidem non improbanda videntur eorum studia, qui iis, quæ in secretioribus habent, non incubant

EPISTOLA DEDICAT.

bant inuidi, aut tanquam male fidei possessores: sed ea generi humano impertiunt, ad profligandas morborum undique ingruentium acies miseris mortalibus viam commonstrantes.

Triplici igitur nomine Tibi, amicorum præstantissime, hunc Libellum D. D. D. Quia nec Author illius, vir & Medicus quondam optimus, tibi ignotus aut alienus: & ut Medicus de Scripto medico, quæ tua est ingenij præstantia & experientie consummatio, iudices: denique, ut non tu quidem, (nunquam enim dubitasti) sed alij intelligant, vinculum amicitie nostræ, quod per tot annos nullam sensit cariem aut rupturam, senectutis, quæ utrique nostrum communis est, accessione non laxari; quin imò adduci pressius, ad prolem nostram (sit verum votum!) propagandum. Vale. Francoforti ex ædibus meis Cal. Febr. 1623.

(?) ELEN.

ELENCHVS CAPITVM.

XII.	De Aurium morbis symptomatibus, eorumque causis,	100.
XIII.	De Narium morbis, symptomatibus, causis,	102.
XIV.	De faciei omni que vitiiis, eorumque causis,	104.
XV.	De linguæ fauciumque morbis, symptomatis, causis,	106.
XVI.	De pulmonum morbis, symptomatis, causis, signis,	109.
XVII.	De morbis thoracis,	115.
XVIII.	De affectibus cordis,	116.
XIX.	De morbis ventriculi,	118.
XX.	De morbis jecoris, causis, signis,	121.
XXI.	De morbis in & ex cysti fellis,	125.
XXII.	De lienis morbis, causis & signis,	127.
XXIII.	De morbis mesenterii, & eius quod Pancreas appellatur,	128.
XXIV.	De intestinorum morbis, causis, signis,	ibid.
XXV.	De intestinorum symptomatis, causis & signis,	130.
XXVI.	De affectibus Ani,	137.
XXVII.	De morbis renum, causis, signis,	139.
XXVIII.	De morbis vesicæ, causis, signis,	142.
XXIX.	De morbis Scroti, causis, signis,	147.
XXX.	De vteri affectibus, causis atque signis,	148.
XXXI.	De vteri symptomatibus, eorumque causis,	151.
XXXII.	De Arthritide, Chiragra, Gonagra, & Podagra,	155.
XXXIII.	De Peste, & eius causis,	157.
XXXIV.	De Lepra & eius speciebus,	160.
XXXV.	De Lue Venerea,	162.
XXXVI.	De Febribus.	164.

INTRO.

INTRODUCTIO IN VITALEM PHI- LOSOPHIAM.

Vàm arduum & excelsum sit, **VITALEM** *Præmium.*
PHILOSOPHIAM tractare, quid dicam
explicare, & nudam conspiciendam exhi-
bere, ex eo manifestum, quòd à nullo vn-
quam, quod ego sciam, tentatum. Prisci
Philosophi & antiqui sapientes, arcanorum
mysteria, & viuentem Philosophiam adumbratis sententiis
inuoluerunt, & eâ lege, quâ acceperant, tradiderunt, quod vi-
dere est apud Platonem in Epistola ad Dionysium, in qua ita
scriptum legimus: *Dicis non satis tibi demonstratum esse eius,*
quod est primum, naturam. Dicendum est igitur, sed per æigmata,
si quid huic tabulæ vel mari vel terrâ acciderit, ut qui eam legerit,
non possit intelligere. Quid autem sibi voluit quinquennij
Pythagoræ silentium? quid Sphinx apud Ægyptios? nisi
mysteria mystico sensu esse docenda & propaganda? Quod
ad altiores Philosophos & Medicos attinet, qui diuiniore artis
origine, potentiori que medendi ratione vsi sunt; illi eâdem
ratione fundamenta artis tractârunt, commentaria que reli-
querunt obscuritatum & æigmatum plena.

Ex jam enumeratis elucet, **VITALEM PHILOSOPHIAM** semper abditam latuisse, nec viam patuisse ad ejus
vitales prouincias perueniendi: sed præceptores suis discipu-
lis jura-

Seu. p. 393.

lis juratis ac perpetua gratitudine obligatis atque fide, præcepta dederunt, multo adhuc sudore enucleanda. Sacramentum etiam posuerunt discipuli, se Patrum & Præceptorum vestigia imitatu-
 ros, nec vlla temeritate seruata à seculorum exordiis naturæ virginitatem profanatu-
 ros. Etenim huius Philosophiæ excellentia, præstantia ac vtilitas tanta est, vt nemo fores naturæ clausas aperire, multo minus ad intimos eius recessus peruenire possit, qui non planè cognitam atque perspectam habeat illibatæ huius virginis naturam. Quid Philosophi, quid Medici, quid Chemici præstabunt, nisi hanc Virginem osculo osculentur mellito? Possit quidem comitior & ornatior in conspectum amantis prodire, sed (vt virgo casta, quæ à fucis & calamistris abhorret) maluit ita diligenti quidem negligentiam, primo quidem tempore sese incultam offerre, sperans, etiamsi nuda cerneretur, posse tamen mirabilem sui amorem excitare.

STELLA MAIORVM SIGNATA.

PARTIS PRIMÆ CAPVT I.

De Philosophia Academicorum & Peripateticorum.

ACRAM & antiquam Philosophiam explicaturus, placita Philosophorum priscorum, de natura rerum, ante oculos subiicere, paucisque recensere duxi, vt apparet inde, quanto interuallo Vitalis Philosophia, rudem & corpoream post se relinquat. Quibus cognitis & intellectis tempestiuum erit ad ipsos rerum fontes descendisse. Omnia antiquorum sapientum instituta, ad cognitionem rerum naturalium pertinentia, sub fabulosis integumentis ab illis fuerunt occultata.

tata. Nam omnia illa, quæ diuinus Plato, & post eum Aristoteles de Mundo & natura rerum tradiderunt: quæque vel Empedocles, vel Parmenides, vel Pythagoras in medium protulerunt, illa omnia fuerunt antiquarum fabularum artificum dogmata, è quibus tantum quisque hausit, quantum viribus ingenii potuit assequi. Significabant enim, Mundum à DEO fuisse creatum, eumque consistere ex vniuersa materia: quare vnum esse Mundum, & nō plures: tempus natum esse ex cœli motu: cœlos harmoniam musicā, dum mouentur, pro ratione magnitudinis corporū efficere: Ætheris sempiternā materiam existere: Elementa esse corruptioni & mutationib. obnoxia, secundum partes, cum tamen tota moles ita creata sit à DEO, vt esse possit sempiterna. Hæc omnia anima Mundi, siue vis diuina, à corruptione præseruat. Terram esse immobilem, cæteraq; omnia perpetuis moribus agitari. Elementorum partes inter sese vicissim per calorē ætheris ac per frigoris corrumpi & gigni, omniumq; horum frequentiores fieri circa terram mutationes, per fabulas innuebāt. Grandines, imbres & fulmina fieri, cæteraq; quæ fiunt in sublimi è vaporibus à Sole in sublime latis. Tum rursus è commistione Elementorum & corruptione diuersa gigni animalia & plantas: quorum omnium author est Sol, per moderatum calorem. Omnibus animalibus & de multis principiis compositis semel esse moriendum, cum omne compositum in sua principia solui denique necesse sit. Deinde ad explicandam naturam plantarum & frugum peruentum est: his esse vtilis, dixerunt, temporum vicissitudines, cum per has modò vires resumere, modò vberes fructus proferre soleant. Deinde animantium omnium generatio, vel vitæ corruptione, vel coniunctione maris & fœminæ. Vtrisque procreandis & educandis confert cœli clementia: nam ex illa temperie nascitur cupiditas procreandi. Deinde de mutationibus Lunæ ac viribus pertractarunt, cuius humor in plenilunio confert parturientibus, & incremento plantarum, & conseruandis animalibus, quæ nata sunt: atque eiusdem facultatis authorem & principem Solem esse dixerunt, quem idcirco & Medicæ artis peritum & sanitatis ac morborum moderatorem putauerunt. Nam cum mediocritas temperiesque caloris, & grauitas & magnitudo per illum fiat, meritò hæc facultas illi tributa est. Solem esse DEI ministrum, per quem omnia fiunt & nascuntur: cum his miscet Elementa, è quorum commixtionibus oriuntur omnia. Hæc illorum fuit Philosophia, quæ nil est aliud, quam fabularum sensa ab inuolucris exuuiisque earum explicata.

CAPVT II.

De Philosophia Hermetica & Hippocratica.

VER A Philosophia est spiraculum D E I , & illustratio diuina, quæ in nullius hominis potestate & ratione sita, sed tota à benedictione diuina pendet. Quam obrem nemo mirari debet, quòd tam pauci, & de millibus vix vnus illum consequantur, cùm donum D E I sit, & quidem *perfectum, descendens à Patre luminum, sapientiæ & veritatis.* Verum enim uerò quo decretum D E I inuiolatum maneat, nemini quicquam sine labore, vigiliis, studiis & peregrinationibus concedit, semper mediatè agit, & per manus quasi omnibus temporibus, omnibus nationibus illam tradidit: Propterea in Vniuersitate D E I nobis Peripateticè, hoc est, circumambulatoriè, est studendum & discendum. Plato enim mirabili philosophandi studio, suauitate & cupiditate allectus, in Ægyptum profectus est, vt à Sacerdotibus Philosophiam perdisceret, & eius veram ac solidam cognitionem sibi compararet. Postea verò delatus ad Brachmanas, vbi Iarcham, principem Philosophorum Indiæ, solio aureo insidentem vidit, & de motu cœli & astrorum, & omnium rerum sublunarium natura differentem audiuit. Ne multis: Verus veræ Philosophiæ & Medicinæ Monarcha Paracelsus, apud Ægyptios annos aliquot discendi gratia captius permansit, à quibus tandem tot pulchra remediorum spolia reportauit. Cùm autem vna tantum vera sit Philosophia, & vnitas su-
*Subiectum ve-
 ra Philosophia.* matur ex vnitate subiecti, vnum totius Philosophiæ subiectum cōstituatur, oportet. Illud autem est *Forma interior & essentialis vniuscuiusq; rei, in superiori & inferiori Globo existentis, cuius essentia & proprietates totam constituunt Philosophiam, Astronomiam, Physicam & Alchymiam.* Astronomi & Magi vocarunt illud, *Solem inuisibilem*: Philosophi & Medici, *Prīmam Materiam*: Physico-Chemici, *Radicem mineralium simplicem*, teste Gebero rei metallicæ peritissimo libro 3. Scio quidem, hanc saniores Philosophiam multos hodie in amore & delitiis habere, multos quoque illam reiicere & aspernari, tanquam vanam & inutilem. At cum Fabio nobis exclamandum: *O felices scientias reconditas, artesq; bonas, si de illis soli magistri atque artifices boni censerent.* Qui verò illam profitentur, ijs præclari illi, (si displicet) Philosophi, fraudis, in-

dis, infamiae & infamiae notas inurerere nituntur. Quod mutari non potest, ferendum est; invidia aliorum ab hac prouincia abstergere nos non debet. Ab improbis enim & mysteriorum Dei secretorumque naturae ignaris rideri, penè laudari est: talibus placuisse, vituperari.

CAPVT III.

De Forma essentiali.

RECTE Virgilius primo Georgicōn cecinit:

Felix qui potuit rerum cognoscere causas.

cūm hāc cognitio omnium sit difficillima, & non nisi longo vſu comparari possit. Ardua sanè illa & proc. lā nostris sensibus remota; tota quippe ex naturae & essentiae inspectione cognitioneque nascens. Sed quia omnis scientia ex causis procedit, ac tum demum nos scire rem putamus, cūm ex causarum fontibus intelligimus, sicut perspicuè docetur per Aristotelem, cūm SCIRE absolutè definit *ex causis per quas res est.* PALLADIS PORTAS nemo aperire & ingredi potest, multò minùs ad regium eius solium accedere, & glorioso dulcissimoque Reginae conspectu frui, qui harum causarum accurata & exquisita cognitione non fuerit instructus. AVREA HESPERIDVM MALA in horto Tantalī sopito Dracone pervigili decerpere nunquam poterit, qui principium reale, in quo omnes causae continentur & fouentur, non penitus cognitum ac perspectum habuerit. Quamobrem cūm tam necessaria sit causarum inuestigatio, omnium primum nobis occurrit principium internum Catholicum, cuius contemplatione neglecta aut non satis perspecta, multi ac magni Philosophi sese in varios sophismatum labyrinthos praecipitarunt. Enimverò ad hoc ENS REALE philosophanti, tanquam ad cynosuram nauiganti respiciendum, & nunquam ex oculis animi mittendum: quod sic describimus:

INTERIOR & essentialis forma est vitale Principium in se continens omnes causas propriae speciei, quibus suum sibi fabricat corpus, colores, sapes, qualitates, magnitudines, figuras, & reliquas signaturas consentaneas officii & praedestinationibus, tanquam de sinu suo prodit.

Hæc est Sphæra Pythagoreorū per omnes Mundi partes † æqualiter diffusa, cuius centrum est ubiq; circumferentia verò nusquam. Quam si altius cum animo nostro perpendimus, imagines cœlestis sa-

Scientia causarum necessaria. Cap. 2. poster. Analyt.

** quæ nempe apparent in superficie cuiusque rei, ut color, linea, figura rei. † id est, Elementa.*

*id est, princi-
pio vitali.

pietia propius adspiciuntur, Dei que opera in illis vmbis eiusque
Majestas in his imaginibus * vberius agnoscetur. Hæc est suavis ac
nobilis illa intelligentia ad diuini Solis aspectum conuertenda.

CAPVT IV.

De prima Materia.

An prima Materia idem sit cum forma essentiali.

Materia pri-
ma.

Quid non sit
I.

II.

Quid secun-
dum Peripate-
ticos.

Lib. I. Meta-
morph.

Ratio negatio-
nis.

Materia Pri-
ma quid vere.

MATERIAM primam Peripatetici primum cuiusque rei subje-
ctum vocant, ex quo quodvis opus naturale per se, & non se-
cundum accidens generatur, & in quod resoluitur vltimò. Sic autem
explicant Subiectum primum: Quanquam omnia corpora mixta ex
Elementis oriuntur, illa tamen Elementa habent aliquid se prius, ma-
teriam scilicet primam, propter quam & ex qua multiplicibus obno-
xia sunt mutationibus, & cum eius corporis forma euanesceat, & cor-
rumpitur essentia eius, eadem nihilominus remanet, mox aliam in-
duens formam. Præterea Materiam primam primum vocant gene-
rationis subiectum, ideo in eandem res redire & resolui vltimò sta-
tuunt. non autem immediatè illud accipiendum est, sed omnem cor-
ruptionem necessariò tandem terminari in materia prima. Hæc quàm
aliena sint à Philosophorum prima materia manifestum erit, si prædi-
cta ad incudem reuocauerimus. Peripatetici hisce argumentis nihil
aliud significarunt quàm rude principium & vilem massam, ex qua
Elementa creata sunt, quam Græci *πρῶτη καὶ ἄσπετος* nominarunt; de
qua cecinit Ouidius. Siquidem omnium formarum commune rece-
ptaculum, locum & matricem illam fecerunt, cum nihil formas in se
recipere possit, nisi sit substantia corporea. Destructionem vnius for-
mæ in illa materia generationis, alterius causam esse, vi priuationis
docuerunt.

Nostra autem prima materia omnibus rebus naturalibus confert
formas, sustentat quoque eas, non autem materialiter, sed efficienter
& formaliter. In nostram primam materiam nulla destructio, nulla
corruptio cadit, cum sit impatibilis, & nunquam alteratur, neque per
naturam, neque per necessitatem, teste Hippocrate. Hinc lucet, illos
veram Philosophorum primam materiam, quam Creator incompre-
hensibili magia, admirando decreto in massam illam primam infudit.

VITÆ

virtute Verbi & Spiritus illius, qui super aquas ferebatur, intactam, ac velut imperuestigabilem reliquisse, cum sensuum arbitriis, & communibus animi notionibus illa non sit subiecta. Inuisibilis est & nuda, mortalium cœtus non ingreditur, sed * vestimenta habet, quibus se rueretur ab impiorum & stultorum conspectu. Hæc Elementorum vestimenta oculos Aristotelis, Galeni, aliorumque multorum Philosophorum fascinarunt, interiorum & essentialium formam totius creaturæ nucleum deprehendisse, & manibus tenere serati, cortices, siliquas, & fœdam superficialium Elementorum naturam obtinuerunt. Attamen inuisibilia vestimentis detractis visibilia reddi possunt, & occulta fieri manifesta. Hæc enim est NYDA SINE VESTE DIANA, quæ se non facile conspiciendam præbet, neque vestes, quibus adeo obvelatur, deponit, nisi ingenioso solerti que separationum artificio illi exuatur. Veta illa Philosophorum Prima Materia, quamvis inuisibilis & spiritualis, tamen nobiscum commoratur & negotiatur, & sensibus sapientum sæpe præsentatur beneficio * vinculorum & vicinorum corporum. Hanc Materiam Primam Plato diuinus præclara ac eximia quadam mentis agitatione persecutus est, & IDEARVM nomine insigniuit, cum ita scribit: *Fateri, inquit, oportet esse speciem, quæ semper eadem sit, sine ortu, id est, quæ ex nulla alia præexistente materia composita, & sine interitu, id est, quæ in nullam aliam materiam resoluitur, quæ nec accipit aliunde quidquam, nec ipsa usquam ad aliud procedit, quæ nec oculis nec alio sensu ideo percipiatur, quamque intelligentia veluti sorte quadam contemplandam acceperit. Altera est eiusdem cum ea nominis, illiusque similis, sed quæ & sensibus percipitur, & genita sit, & feratur semper & in loco sit, unde postea veluti evanescat opinione cum sensu comprehensibilis. Ita quidem vniuersitates, Idæas, & Principium Vniuersale constituit Plato, à quo, etiam si singulorum formæ pereant, nouæ possint suscitari.*

Hic autem nobis quidam obijcere posset, cur vni & eidem rei attribuamus vim causæ efficientis & formæ. Quicquid enim habet rationem causæ efficientis, non habet rationem formæ, ut effecti immanentis. Respondemus: quamvis primæ materiæ, ut formæ interiori hic tribuatur ratio causæ efficientis, teste Aristotele in *Acroasi Physica* dicente: *Forma est principium efficiens & operans*, id est, operationum naturalium. Si autem quis adhuc contradiceret, & magis virgeret, huic responsum volumus, nos causas in Prima materia collocare, non autem Primam materiam in causis. Præstat enim nomina rebus accom-

* id est, principia corporum & Elementa.

Sev. p. 49.

* id est, principiorum, à quibus separari nequit, sed per hac & in his suas operationes exercet. sed principis sua vestimenta exui possunt, id est, Elementa à principis separari.

In Timæo.

Obiectio notabilis.

Respon.

Sev. p. 213.

accom-

*Æthnicorum
cap. 10.*

*Peripatet. sen-
tentia.*

*Chemic. sen-
tentia.*

Colletio.

accommodare, non autem res nominibus, sicut apud artifices sunt normæ quædam materiales & regulæ, quibus non semper utuntur exquisitè rectis, sed interdum à rectitudine aliquantum recedentibus propter materiam, ex qua materialia opera construenda sunt, sæpe loquatur regula aliquantulum obliquata, cuiusmodi erat regula illa Lesbia, de qua Aristoteles meminit, quæ plumbea erat, ut ad lapidum figuram fieret. Ac ita non semper materiam ipsi regulæ, sed quandoque regulam materiæ accommodare oportet, ut inquit Zabarella. Eodem modo propter singularitatem, præminentiam & maiestatem materiæ in Philosophia saniore quoque agendum est. Ut autem luce meridiana clarius fiat, quanta differentia sit inter primam Philosophorum & Peripateticorum materiam, singula ordine examinabimus. Peripatetici dicunt, materiam primam esse informem, idoneam tamen cuiuslibet corporis naturalis formæ suscipiendæ. At secretiores Philosophi, qui ad intimos naturæ recessus penetrarunt, fatentur, primam materiam omnes formas in se continere, omnes omnium corporum naturalium formas, tanquam de diuite penu è sinu suo promere, & rebus mortuis communicare vitam, actiones, facultates. Quæ cum ita se habeant, formas recipere, non erit nostræ primæ materiæ, quæ nullius indiget, quæ actu omnes possidet; sed potius Elementorum, quæ secundæ materiæ rationem obtinent. Hanc vocant Philosophi secundariam causam, quia requiritur propter formam tanquam propter finem: Vocant & Causam sine qua non, quia sine ea nihil potest effici: Potestatem vocant Physici in doctrina de principiis, quod sit Ens potestate, quod postea ab agente deducatur ad perfectionem & ad eum. Nostra autem prima materia & forma interior materiam hanc seu causam secundariam informat, perficit atque determinat. Hinc dicitur *Informans* & *ἐντελέχεια* & *ἄκμω*. Forma illa materiam secundam in certo gradu Entium constituit, ita, ut det ei essentiam & actua-lem existentiam. Hinc dicitur constitutiva & specifica. Separat etiam & distinguit unum ab altero, primariò & essentialiter. Hinc dicitur Differentia. Sed ut vela contraham, paucisque rem expediam: Peripatetici primam materiam vocant Principium merè passivum, rationem quoque addunt, quia patitur se præparari & informari, haud secus ac cera informatur ac fingitur specie nunc canis, nunc leonis, nunc alterius cuiusdam animantis, quæ descriptio convenit Elementis simplicibus, communibus, absolutis, non autem primæ Sophorum materiæ: cum nostra prima materia non passivè, sed activè in com-
posito

posito se habeat. Collectis igitur allatis rationibus dicimus: Prima Philosophorum materia est forma interior, vitæ principium, actionum fons, fecunditatis author, generationum, transplantationum, omniumque naturalium actionum moderator, cuius beneficio Elementa repugnantia concordimixtionis lege ligantur, & digestis temporibus corruptis ac consumtis dictis Elementis remanet nihilominus in hac materia vitæ principium, radix & species rei. Tanta potestate vulgatas Elementorum qualitates excedit.

Descriptio prima Materia secundum Philosophos.

CAPUT V.

De calore innato seu nativo.

QUOD parum ac leuiter in Philosophia secretiori versati, & nondum insuetas Philosophorum loquendi formas capere possunt, illorum omnis de nomine contentio est, si rei nomen supprimatur, continuò putant, rem ipsam è medio tolli.

Calidum innatum.

Ad opinionem hanc remouendam, omnia ea adducenda sunt, quæ aliquid facere videntur, ad rei tam nobilis & excellentis perspicuitatem & facilitatem. Inter alia verò primùm sese nobis offert INNATUS CALOR: spiritus, humidum primigenium, natura, quæ altioris quidem sunt operæ & considerationis. Constans & rata sententia est apud Philosophos, omnia viuientia propter inclusum in se calorem viuere, illius beneficio alimentum attrahere, conficere, eoque nutrirî & sustineri, augescere, procreare: animantia præterea illius beneficio sensu affici & moueri: quantoque perfectiora hæc fuerint opera, tantò caloris vim atque substantiam vberiore adesse. Viuientia autem inferioris Globi diuiduntur in tres ordines: nempe Animalia, Vegetabilia & Mineralia: quæ omnia hoc calore vitali continentur, quamuis multi vitam ab vniuerso mineralium genere abstulerint, tamen vitæ manifesta indicia sæpe demonstrarunt iis, qui illorum officinas vel domicilia * diligentius scrutati sunt. Quamobrem Aristoteles vitam vno calore contineri, sine calore neque animalia neque stirpes viuere, verè literis tradidit, & Mortem definiens, vitali huic calori non frigus, tanquam contrarium opposuit, sed extinctionem, quæ eius est priuatio. Cui etiam Hippocrates omnes actiones totius animalis adscripsit, facultates omnes & diuersissimas, locis temporibusque con-

Vide Fernel. lib. 4. de spiritibus & calore innato, cap. 1.

Vita rerum in quo subsistat.

Ser. pag. 251.

**Vestimenta, quæ sub aspectum nostrum cadunt.*

Seu fol. 23.

Differentia caloris nativi & naturalis.

Vide Fernel. loco citato.

An calor vitalis substantia sit vel acci-
dens.

** qua reuera
idem sunt.*

*Libro de confer-
enda iuven-
tute & retar-
danda senectu-
te cap. 3.*

*Lib. 2. Artis ad
Glaucanem.*

sentaneis huius beneficio pronuntiavit. Huius naturam inuestigan-
tes Philosophi in mirabiles errores inciderunt, dum genuinum spiri-
tum & æthereum hunc calorem non discernere ab Elementari ca-
lore, qui rebus omnibus inest ex mixtione & temperatura Elemento-
rum, sed sterilis, inanis, vacuus, rei compositæ ceu comes ac legatus ad-
iunctus. Calor enim naturalis & vitalis ab Elementorum conditione
prorsus alienus est. Quamobrem cœlestem ac planè diuinum esse
dixerunt. Hunc ab Elementari facile quis discernet & internoscet in
stirpibus & animantibus frigidis, ut in papauere, lactuca, mandrago-
ra, serpente, quæ cum temperamento absolutè frigida sint, non hoc
ipso certè, sed solo spiritu & calore vitali viuunt. Deinde in discepta-
tionem vocarunt, num calor vitæ opifex sit substantia, an verò acci-
dens: denique post longas verborum ambages accidens esse con-
cluserunt, sed planè diuinum ac cœleste, sicuti & lumen caloris
Solis, & vnaquælibet vis alia, cœlitus in corpus iam apparatus de-
missa. Naturam autem eam seu formam, quæ interuentu spiritus &
caloris in materia consistit, purissimam esse substantiam, eamque to-
tam cœlestem ac diuinam, Elementorum haudquaquam participem:
Posterius apud Philosophos secretiores tritum est ac perulgatum, ac
prius non receperunt Philosophi, sed quando Philosophi loquuntur
de calore vitali, non ut accidens considerant, sed simul spiritum ge-
nuinum & materiam radicalem, * in qua fundatur, sub caloris nomi-
ne & appellatione complectuntur, siquidem nunquam per se inue-
niatur. Huius erroris causa est, quod formarum origines ignorarunt,
quod latius demonstrabimus, & fusius explicabimus in Capite De
formatum origine & differentiis.

Profundiores Philosophi calorem hunc vitalem *Internum Solem*,
Internum Elementum, item *Solem mineralem*, vocant, in quo vniuersæ na-
turæ fundamenta continentur. Arnoldus de noua villa apertis verbis
id confirmat dicens: *Illud cui non est par, est Sol de minera, & sapientes assi-*
milauerunt ipsum præparatum calori naturali sanæ adolescentiæ, & propter
hanc similitudinem vsi sunt sapientes, & appellarunt Lapidem nomine animalis.
Nam vitale Sulphur, radicale humidum totius naturæ thesaurus est.
Vnica illius potestate omnes omnium morborum curationes absolui
possunt. Galenus eximia & mirabili actionum potestate adductus,
natiuum calorem appellauit *Substantiam facultatum & virtutum*, qui
alias de substantia naturæ & animæ vehementer dubitauit. Aristote-
les huic vitali calori omnes omnium rerum naturalium facultates
adscri-

adscriptis his verbis: *Inest in semine omnium, quod facit ut secunda sint semina, videlicet, quod calor vocatur, idq; non ignis, non talis aliqua facultas est, sed spiritus, qui in semine spumosoq; corpore continetur, & natura qua in eo est spiritu, proportionem respondet Elemento stellarum.* Plato, qui propius ad fores naturæ clausas accessit, hunc calorem seu spiritum, qui animantibus & stirpibus à prima origine insidet, *totius formæ custodem & propugnatorem*, nominavit, & ab illo totius Mundi generali spiritu, qui vnus animam Mundo consociat, omnesque virtutes continet, excitari & conseruari literis prodidit. Is enim omnium genitorum seminales rationes, omnesque occultas proprietates complexus, omnia implet, per omnia diffusus, in animantia, in stirpes & metalla propagatur. Atque hæc *De viridante Sulphuris Aura.*

Lib. 2. de Animal Generat. cap. 3.

Ad HUMIDVM PRIMIGENIVM quod attinet, ad eius veram cognitionem requiritur distinctio accurata humorum in quolibet corpore naturali. cum alius sit humor Elementaris, alius alimentarius, alius primigenius, & eorum magna differentia. Nam Elementaris & alimentarius multum differunt ab humore primigenio, quo ad substantiam, essentiam, naturam. Elementaris est aqueus humor, quo tanquam visco terrenæ corporum partes iunctæ cohærent, quique rerum omnium ex Elementorum permixtione concretarum est communis. Alimentarius, qui à spiritibus mechanicis * in partibus corporum existentibus seu inhærentibus attrahitur spiritaliter, & corpori pro alimento exhibetur, quem omnia Individua in centro Elementorum delitescencia eò usque attrahunt, donec ad terminum prædestinatum peruenerint, postea verò cessat astrum, ut loquuntur Philosophi, & deserit compositum. In his enim nec sensui nec motui inservire debuit. Humor primigenius, qui & vitalis appellatur, omnibus viventibus radicatus inhæret, olei cuiusdam speciem ostendit, materia caloris & spiritus subiecta & indissolubilis, ex qua spiritus naturalis & vitalis calor tanquam è seminario prodiens vniuersum animantis corpus perfundit, à quo partium robur & formitas existit. Hic humor pinguis & oleo perquam similis non adeps est, quo partes quam plurimas oblini cernimus, sed alius multo dissimilis & æthereus, qui omnem effugit aciem oculorum, arte tamen & industria potest secerni. Is tum spiritus tum innati caloris fundamentum est, atque prima substantia, quem proinde Primigenium appellant. Is n. primus est & communis viventium omnium, in quo spiritus calore perfusus primus & per se cõfidit, adeò ut neutrum esse possit, ac diutius permanere.

Primigenium humidum.

Different. humorum in corpore mixto.

Elementaris.

Fernel. lib. 4. de spir. & calido innato cap. 3.

Alimentarius.

** Sic dicuntur ad differentiã vaporum & fuliginum qui etiam spiritus dicuntur.*

Primigenius.

Hinc irrogatio rorida Microcosmi, Sol microcosmi.

Spiritus & caloris nativi basis & fundamentum.

*Fernel. citato
loco, cap. 8.*

citra illius humoris opem; siquidem tanta est horum consentiens, conspirans & continuata cognatio, ut semper mutuas operas conferant, nihilque unum efficere possit, alterius ope destitutum. Materia radicalis tanquam fomentum & pabulum est caloris, calor autem illius beneficio sustinetur. Hic est efficiens præcipuum, humidum vice materię substernitur calori magisque patitur. Ex quibus unico intuitu, ceu in speculo, calidum innatum esse humidum primigenium, insito spiritu & calore undique perfusum. Hæc est tota substantia, ut vocant, Galenicorum saniorum, de quibus satis. Nunc de Natura.

C A P V T V L

De Natura.

PLUTARCHVS vir gravis & doctus dicit, ipsam veritatis cognitionem, usque adeo amabilem & desiderabilem esse, ut ipsum hoc vivere & esse propter veri cognitionem nobis datum esse videatur. Quod cum certum & firmum alibi, tum maxime in Philosophia rationis, fixum, constans & stabile deprehenditur. Propterea altius cum animo perpendendum, ne umbram tantum naturæ sectemur, relicta lucis imagine, ne posthabita veritatis inquisitione in errores inextricabiles incidamus, & indignum vita & officio nostro faciamus. Enimvero si Philosophiam Aristotelicam spectemus, & doctrinam de natura rerum trutina philosophica examinemus, Aristotelici similes nobis videntur infantibus, qui nuces manibus tenent, circa cortices semper versantur, nucleum vero nunquam degustant. Beneficio naturæ in medium prodeat conspicienda, Natura est principium motus & status rei, in quo inest primo per se, & non per accidens. Quid sibi vult ista naturæ definitio? Nihil facit ad ipsam naturæ substantiam cognoscendam. Etsi enim mihi dicas: Natura est principium motus seu quæ mouet omnia, adhuc tamen inexplicatum & indefinitum manet, quænam sit naturæ substantia, quænam sit motoris essentia, à quo omnes actiones, quæ sub motu comprehenduntur, procedunt. At hæc sunt subtilitates Peripateticorum, quibus aliis fucum faciunt. Mittamus istas, ne cum larvis & umbris pugnare videamur. Quamobrem iam nos conuertimus ad eos, qui ipsam rei veritatem indagarunt; qui ipsam naturæ essentiam contemplati sunt, qui manibus illam cōtrectarunt, & oculis viderunt, quibus cum

*Natura quid
secundum Peri-
patet.*

quibuscum profitemur, Naturæ substantiam & essentiam esse calidum innatum, quale supra descripsimus. Id enim animal vegetabilia & mineralia ab initio conformavit, auxit, & tanquam omnium operum naturalium causa nutrivit. Natura igitur perinde, atque innatus calor tria comprehendit: *Humidum primigenium, spiritum & calorem*, omnia quidem vno eodemque ortu & semine prognata. Hæc est illa Natura, in qua seminariæ rerum rationes delitescunt, quibus Platoniorum Philosophia triumphat. Aristoteles, Galenus & aliorum alleclæ, qui naturalis Philosophiæ præcepta nobis tradiderunt, naturam quandam esse non dubitarunt, idque tanquam notum, & apud omnes vulgatum Philosophiæ principium statuunt, quod neque demonstrari debeat neque possit, quod sola mente & cogitationibus consequimur. Huius rei testem Hippocratem adducit Galenus. Hippocrates, quæ substantia sit naturæ nos conformantis & regentis, non est ausus pronuntiare, opificem nostri causam (ut omnibus mos est hominibus) naturam appellans. Sed bonus ille Galenus audiat ipsum in libro de Dieta: *Vbi, inquit, ignis omnia uniuersim mouere potest, aqua omnia perfecta nutrire. Hæc vero duo sufficientia sunt, cum aliis omnibus, tum sibi ipsis, seorsim vero utrumque nec sibi ipsi nec aliis.* Quibus verbis manifestè declarat naturæ essentiam atque substantiam, dum naturam ignis appellatione donauit, qui uniuersim omnia mouet: essentiam verò atque substantiam naturæ Aquam appellat, quæ omnia per tota nutrit. Etenim iam dudum à Philosophis profundioribus receptum est, omnia naturalia corpora nutriri Balsamo naturali, licet non puro & impuritatibus permixto. Sic omnia nutrimenta spiritualia & humida sunt ad similitudinem seminum, quæ generationum initiis spiritualia & humida esse oportuit. Multò autem clarius ostendit mentem suam his verbis: *Hæc duo sufficientia sunt, tum aliis omnibus, tum sibi ipsis. Seorsim vero utrumque neque sibi ipsi neque aliis.* Quid hoc oraculo verè diuino significare voluit, nisi hæc duo, ignem & aquam, (naturam cum essentia) omnia naturalia constituere, à quibus nomen habent. Seorsim verò utrumque nec sibi ipsi nec aliis sufficere, hoc est, nec ignem sine aqua, nec aquam sine igne, vel, nec naturam sine essentia, neque essentiam atque substantiam sine natura subsistere atque constare posse. Atque hoc est quod Philosophi prodiderunt, temperamentum calidum humidumque omnium minimè in statu suo permanere, quanquam fortasse idem præter cætera in plurimos annos vitam producit, adeò ut ne constare quidem ipsum posse multi sint opinati. Cum enim assidue nulloque

*Natura sub-
stantia quæ*

*Lib. 9. de Hip-
pocr. & Plato-
nis placitis.*

Seu. pag. 85.

*Substantia na-
tura ex Hip-
pocr.*

*Nutrimenta
rerum quæ*

CAPUT VII.

De Anima.

Quid sit Anima, eiusque substantia.

Viuentium di-
uisio & anat-
ome.

Cognitio ani-
mae unde ac-
quiratur.

Vide Fernel. de
Anima. facul-
tatibus, lib. 6.
cap. 1.

Definitio Ani-
mae secundum
Peripatet.
Fernel. lib. ci-
tato. cap. 21.

**Id est, vege-*
tatiuum.

lib. 1. de Dico-

OMNIA corpora viuentia, quatenus viuunt, siue in Elemento-
rum sinu contineantur & obscure viuunt, siue manifesta vita fru-
antur, omnia illa inquam ex tribus conflata sunt: Anima, scilicet, Spi-
ritu & Corpore. Corpus & Spiritus sensibus quodammodo inuesti-
gari & comprehendi possunt. At anima eiusque essentia, cum nostrum
aspectum fugit, eius cognitio obscura & nimis inuoluta est, quam ceu
minus obuiam non sit promptum attingere. quo circa sensus nostros
effugientem illam, solis operibus & functionibus proditis cernere
mens possit, ex effectibus, qui conspici & obiecti sensibus, uti &
vnamquamque causam reconditam esse inquirendam, inuestigan-
dam & diiudicandam. Hæc dogmata sunt Aristotelica & Galenica
ex vno eodemque fonte hausta. Illi ad anatomiam Geometricis par-
titionibus & figuris adaptare conantur, sed frustra. Animam enim sic
definiunt: *Anima est principium & causa functionum viuentis corporis: seu,*
Anima est perfectio corporis organici. Cum autem omne viuens corpus
statim sit organicum, quicquid illi vitam conferet, actionesque vitales
inducet, anima censeatur, quæ totius est perfectio. Proinde dum es-
sentiam animæ aliter cognitam habere nequeunt, relicta essentia ob-
scuritate ad eius proprias functiones, quæ manifestiores sunt, diuer-
tunt, & ex his differentias animæ sibi comparant. Sic animam vitæ de-
finiunt, ut propria illius functione, & ex differentiis hisce vitæ animæ
genera proferunt. Sic tres viuentium differentias mente complectun-
tur. Naturale, *sentiens, intelligens: quod alia corpora solius naturæ
beneficio viuunt, alia sentiant, alia ratione & intelligentia prædita
sint. Quasi non tam sensus quam ratio ipsa sint naturales, inque ipsa
naturæ essentia fundamenta habeant. quod luculento testimonio
Hippocrates demonstrat, ut dictum est. Atque hæ differentia viuen-
tium non functionibus, facultatibus, scientiis, donis & signaturis inte-
rioribus ascribendæ, sed potius ipsi animæ essentiæ. Vide calamitatem
Aristotelis & Galeni, in quam turpes & infelices errores abstractorum
subtilitate sese præcipites agant, dum functionibus & facultatibus ani-
mæ attribuunt ipsi essentiæ attribuenda. Sed dicant, quæ in satis &

stirpit-

stirpibus naturalis inest, ea sanè est anima, à qua & stirpes animatas di-
 cimus, licet non dum animalia: quæ item belluis præest sentiens, ea
 quoque anima est, quæ non animatas modò, sed animalia etiam illas
 efficit. Intelligentem demum hominis mentem nemo fuerit, qui ani-
 mam esse non dicat. Sic autem se jugatæ sunt atque distractæ, vt neque
 quæ hominis intelligens est anima sit sentiens, neque quæ belluis sen-
 tiens imperat, sit naturalis, vt neque homo bellua est, neque bellua
 stirps: alioquin in magnam confusionem redigerentur rerum species.
 Quibus cum Hippocrate respondeo, quales fuerint scientiæ & dona
 vitalium spirituum animæ, calidi, ignis &c. tales signaturas in corpo-
 ribus exprimi, corporumque ornatum vniuersum in anatomia Iliadi
 contineri. Ita anima est principium corporis organici: ab hac enim
 fluit corpus; huius virtute Elementa principia miscentur, augentur, ex
 spiritualibus in corporea mutantur, figuris, magnitudinibus coloribus
 & similibus picturis animæ consentaneis, hoc est, quæ ad prædestinata
 officia absoluenda operæ pretium obtinent, vestiuntur. Animæ verò
 vnitatem illustri testimonio comprobatur Hippocrates: *Simul consistere* Lib. de Diæta.
& se inuicem constituere possunt masculus & fœmina, inquit: vbi hanc addit
 rationem, quia anima est eadem omnibus animatis, corpus autem
 vniuscuiusque differt. Anima igitur semper similis est, & in maiore
 & in minore, non enim alteratur neque per naturam neque per neces-
 sitatem. Corpus nunquam idem, neq; natura neq; necessitate nunc se-
 paratum ab omnibus alijs commixtum: Animam hic appellat radicē,
 vitale principium. Hoc, quia vtrique sexui cōmune est in omnium ani-
 malium genere, propterea inquit, simul consistere possunt, in eadem
 radice fundari, & se mutuò propagare masculus & fœmina. Animæ
 enim species, vitalia principia rerum, radicales tincturæ stabiles sunt,
 perpetuæ, mixtioni non subiectæ. Itaq; eadem & sibiipsis planè simi-
 les persistunt, siue in indiuiduis minorib⁹, id est, debilioribus, siue ma-
 ioribus, hoc est, validioribus habitent. Hac igitur animæ vnitatem de-
 monstrata, dico animam esse spiritus vitales, Cherioniam Paracelsi, potesta-
 tes Hippocriticas, spirituales & vitales potentias, tincturas Cherione-
 as & qualitates, quæ per totam viuientis corporis anatomiam dispersæ,
 in principalioribus tamen partibus concentrantur & vniuntur, quæ ve-
 ram essentiam corpori suppeditant. Animæ huius essentia, etsi obscu-
 ra, & Aristoteli ac Galeno incognita, nihilominus nobis manifesta, sa-
 tis cognita atque perspecta est, & artificis industria oculis ipsis subiici-
 tur, quam vocamus Innatam Mumiā, radicalem humorem, myste-
 rium,

rium, media animæ, florem animæ, auream vim animæ, atque mentis vigorem in Elementis, quem in æthere Iouem, in aëre Iunonem, in aqua Neptunum, & in singulis horum partibus variis Deorum suorum nominibus appellarunt antiqui.

P A R S A L T E R A.

C A P V T I.

De Formarum origine.

*Æther terre-
strium pater.
Habitus.
Ratio.
Sew. fol. 53.*

PLERIQUE cœlum omnium terrâ nascentium patrem arbitratum sunt, terram verò matrem. Ipsum autem æther propterea patrem, quòd aquarum lapsus inde cadentium seminis vicem præbeant: terramq; matrem quòd matris vice has excipiat, & exinde pariat. Eadem de causa Lunam, quippe quæ totius humoris domina perhibeatur, quasi virilem operam in eo subministrando præstet, à multis *Lunum*, virili genere vocitatum reperitur, quod professus est Tertullianus, & Cornelius Seuerus, quem Charisius citat, Phœben epitheto generis masculini adiecto dixit,

*Ignea iam cœlo lucebunt sidera, Phœbe
Fraternis successor equis.*

*Cabalistica
formarum
origo.*

Sew. pag. 42.

In Hebræorum arcanis, quæ *Cabalistica* vocant, omnes siderum idearumque cœlestium virtutes lunari corpore suscipiuntur, à quo postea in materiam inferiorem, ut genitale semen immittuntur rerum species, fructus animantia, nouatusq; omnes per Elementa singula progeneraturæ. Aristoteles ut & alii qui eum sequuntur, omnium rerum formas & primas substantias de cœlo deducunt. Galenus formam specificam seu proprietatem, essentialem, vniuscuiusque rei ex certo Elementorum congressu, mixtione & temperatione deriuauit. Hæ sunt famosæ illæ dubitationes, quæ naturalium rerum scientiam vehementer obscurant, hoc fonte deriuata clades, vniuersam Philosophiam inquinauit, obscuratis generationum & transplantationum legibus, mixtionum confusa administratione, cuius nunc vestigiis insistendum erit, aut adhibenda fides? An priscis Aristoteli ac Galeno? In his quidem, maximè in Aristotelicis audire mihi videor Moysen, qui multis ante seculis conditi Mundi historiam persecutus, æternū Deum, con-

dite

dito cœlo omnique ornatus genere instructo, ait, vim illam naturalem indidisse, quæ nobis in signa esset & tempora : Deinde, animantium omni genere, Mundum iam genitum impleuisse, quorū quidem mortalium, ne continuatio & genus aliquando intercideret, illi rei pro sua sapientia prospicientem, seminibus eorum vim diuinam impertiisse, qua se in omne æuum gignendo propagarent. Herbam virentem ac pomiferum lignum è terra proferens Deus simul & fructum & semen pro suo quodq; genere ferre iussit, ad tuendam suam cuiusq; speciem. *Formarum origo cur astris non adscribenda.* Hic risu merito excipiendi sunt, qui non solum Lunæ, Solis, sed etiam aliorum astrorum positui formarum originem adscribunt. Quomodo enim vegetabilia formarum originem acceptam referent astris, quæ antequam astra formarentur creata sunt? Marinis cetis atq; vniuerso piscium generi, auib; quadrupedibus, homini deniq; ipsi imperauit, vt sui quodque generis multiplicatione Mundum impleret. Ita summus ille rerum opifex, dum singula conderet Verbo & Spiritu oris sui, simul illis vires inspirauit procreatrices, quibus fieret admirabilis rerū series & continuatio. Valeat ergo Aristoteles, valeat Galenus, valeant omnes illi, qui cum S. Scriptura non consentiunt, & Mosen, viuentis Philosophiæ interpretem non audiunt. Hoc verò dicimus, non cœlestem motum, vt Zabarella voluit, esse causam vniuersalem efficientem omnium generationum & interituum in hoc Mundo inferiori, sed in semine ea omnia vigere, quæ hîc generationum & corruptionum vicissitudine fluere & refluere * videntur, adeoq; formam vniuscuiusq; rei esse *αὐτογενήν*, naturæ sponte prouenientem, natiuam genuinam, non extrinsecus accedere, non à cœlo deduci, non ex Elementorum commixtione nasci, non à stellarum momentaneo positu in inferiorem naturam deriuari, sed in ipsis seminibus ea omnia esse, idq; variis modis. Hæc dogmata sunt Paracelsica, à sacris literis non abhorrentia, Platoniorum decretis vicina, quibus per omnia consentit Hippocrates in libello de Diætâ. Interea tamen superiorum & inferiorum conspirationem, consensum & confluxum non negarim, quem significare voluit Hermes ille Trismegistus his verbis : *Verum est, sine mendacio, certum & verissimum, quod est inferius, est sicut id quod est superius, & quod est superius, est sicut id quod est inferius.* Scaliger Philosophorum subtilium subtilissimus : formæ inferiores à superioribus fouentur, & superiores inferiorum benignitate non destituuntur. *Origo formarum genuina.* *Seu pag. 81. * id est fieri & interire.* *Hermes Trismegistus.*

CAPVT II.

*De differentia vitarum & varietate balsami
in macrocosmo.*

AD veram, solidam & exquisitam naturæ cognitionem comparandam, tria potissimum requiruntur. Primum: Naturæ, animæ calidi, ignis essentia atque substantia summo studio summaque diligentia est inquirenda: vnde proficiantur formæ rerum, & quorundam tendant prædestinatione absoluta. Quam quidem doctrinam hactenus ita sumus persecuti, ut eam numeris omnibus absolutam putemus. Secundum: Quamuis cuncta viuentia vitæ unitate principia & exemplaria sua imitentur, nihilominus tamen considerandum, an vitarum sint discrimina & gradus, ut & Balsami vitalis. Tertium: Quomodo ad vitales naturæ fontes perueniendum, qua præparatione, quibus mediis, quo mechanico processu ad vsus necessitatesque humanas optimè accommodari possit. Horum trium perfecta cognitio, si in vno concurrat, Philosophum verum constituit. Ad alterum quod attinet, quod in Philosopho necessariò requiritur, vitarum differentia & gradus sunt, ut quoque balsami vitalis. Differentia autem vitæ, ut loquuntur Philosophi, in eo consistit, quòd alia manifestè, alia verò occultè seu obscurè viuunt*. Deinde in naturalibus vita aut est corporea aut spiritualis. Spiritualis in omnibus animantibus deprehenditur. Admirando enim naturæ mysterio decretum, ut quæcunque rerum genera actionum diuinitate vigerent, quia in iis actu plurima explicata esse actionum instrumenta oportuit, non potuisse similem, solidam & stabilem balsami naturam admittere. Siquidem omnes actiones à spiritibus in animante proficiuntur, & pro diuersa tinctura, impressione, confluentia, quam diuersis locis recipiunt, diuersas quoque producant actiones. Itaque si partes occupauerint mobiles, motum cient: si sensibiles, sensum, alibi concoctiones, excrementorum separationes, alimentorum distributiones & nutritiones moderabuntur. Hic fecunditatis memores tincturas admittunt, & præparationes generationi necessarias. Supra diximus, spiritus vitales in animantibus propter agendi vim balsamum animale in horas consumere, proinde opus habere assidua instauratione, mixtione & compositione ad vitam conseruandam, producendam. Ex his intelligimus, vitam in animantibus
stabi-

*Vita differen-
tia.*

**quia corporū
compedibus
implicata vi-
tales actiones
expromere ne-
queunt, vide
Seuer. pag. 24.
& pag. 28.*

stabilem balsami materiam non admisisse, quamobrem artificum arbitriis non subiectam. Hæc à Paracelso in Archidoxis conformata sunt. Dixit enim ex animalium familia & corporibus nec quintam essentiã, nec verum balsamum deriuari. Quæ ex animalibus proficiscuntur medicamenta, vt ex carnibus, sanguine, medullis pinguedine ad vegetabilium ordines referri debere, ex quibus nutriuntur & proficiscuntur. Corporea verò vita in omnibus rebus in centro Elementorum delitescens existit, quæ obscurè viuunt, quæ sexuum discrimina vel occulta vel nulla ostendunt, quæ varietate officiorum sensibilibus & mobilibus non distrahuntur, atque idcirco materiam exhibent, artificum arbitriis subiectam, qui hermaphroditica balsami natura freti, generationes & transplantationes miras administrant, qualia sunt mineralia, metalla, lapides, vegetabilia, in quibus spiritus vitales seu anima cum corporibus, non quidem externis crassis, concretis, quæ sensibus obuia sunt, sed internis spiritualibus coniugium fecerunt constans & duraturum, corporibus tamen, quæ actionibus artificum subiiciuntur, in quibus vigent virentque *δυναμεις* Hippocraticæ, Cherionæ Paracelsi, in quibus colorum & saporum virtutes, imò colores & sapes ipsi proximè fundantur. Atque hæc est prima materia mineralium, metallorum, lapidum & vegetabilium, per totum corpus diffusa, in qua delitescunt spiritus mechanici totius anatomix, vniuscuiusque speciei potentes.

Vita corpora.

CAPVT III.

De principiis corporum, eorumque origine, differentiis, & proprietatibus.

PHILOSOPHI in doctrina principiorum valde dissentiunt, & vnusquisque ferè sua opinione ductus sua adfert principia, quædam in ratione tantum consistunt, & in natura non fundantur, nullas ex lumine naturæ admittunt demonstrationes. Qui illa sequuntur imaginaria principia in rerum naturalium cognitione & causarum essentialium inuestigatione versantes, cæco quodam & temerario nixu seorsum deorsum trahuntur: dissolutam & sine nervis ac articulis huc & illuc fluctuantem futilemque rerum confusionem animo consequuti, cunctis in rebus, quasi modò nascentes obhæsitant, nihil ratum,

*Principia Ari-
stotelis.*

nihil comprehensum, nihil fixum habentes, sed semper mancipiti, & in eo loco stantes, à quo leui momento dimoueri possint. Quod quotidiana experientia non solum in Philosophia, sed etiam in medicina testatur & comprobatur. Sed secundum speciosos illos, si Dîs placet, Philosophos & Medicos alia sunt principia Philosophiæ, alia Medicinæ, & ubi desinit Philosophus, ibi incipit Medicus. Aristoteles, peripateticæ familiæ princeps, tria posuit naturæ principia: duo quidem essentialia, ut ipse vocat, materiam & formam: vnum accidentale, priuationem. Quæ dum mente solum complectuntur, & ab ipsa rei essentia abstracta sunt, nec explicant, quid rei naturalis materia sit atque forma, nihil omnino faciunt ad naturæ cognitionem, licet definiant ea: *Materia est, ex qua res est: Forma est per quam res est: Priuatio est absentia formæ, &c.* Ubique tamen inexplicatum permanet, quid sint vera realia & essentialia naturæ principia. Philosophi quidem omnes Spagyrici materiam constituere & formam: confessi quoque sunt omnes, vetere forma sublata, nouam protinus induci, ubi inclusa est tacite priuationis necessitas, sed dum illa in animo versant, vera naturæ subiecta considerant. Quapropter his imaginariis principiis instructus, nemo vnquam ad balneum Dianæ perueniet: quare non est quod metuat pœnas Actæonis.

*Fundamentum
naturæ Galeni.*

*Paracelsus Her-
metis interpres.*

Galenus fundamenta naturæ fecit Elementa, qualitatibus insignita. Hermes Trismegistus pater Philosophorum omnia ex tribus generari docuit. Ternarium autem explicat, vocatque Spiritum, Animam & Corpus. Quamuis autem non expressè posuerit, quid intelligat per animam, spiritum & corpus: Paracelsus tamen noster ita exposuit, non minus artificiosè quàm naturaliter in libro de natura rerum: *Spiritus est Mercurius, Anima est Sulphur, Sal Corpus.* Medium inter spiritum & corpus, de quo etiam Hermes dicit, est anima, (sic medium inter Mercurium & Sal est Sulphur) quæ res diuersas vnit, coniungit, copulat, easque in vnâ corporis substantiam componit. Harum trium primarum originem, differentias & proprietates iam inquirimus, & hæ sunt, quæ multorum Philosophorum ingenia fatigarunt. Principia nostra nostri Paracelsi, quæ vera fundamenta in natura habent Sulphur. Sal & Mercurius sunt *Rationes & seminum soboles*. In prima creaturarum constitutione semina à suo fonte progressa in alio fundari necesse fuit. Si seminum imagines peregrinari oportuit, Elementorum quoque consentaneam imaginibus naturâ comitari æquum fuit. Sic essentia, existentia, vita & actus entium vniuersorum sunt Elementa, sed non communia. Ad pleniorē huius rei intel-

Animæ & vita

telle-

tellectum, imprimis obseruanda est corporum differentia. Alia enim corpora exordiis suis viciniora sunt seminibus & vitalibus principiis: alia longius processere. Viciniora ob naturæ similitudinem cœlestia, spiritualia, vitalia, valida, vegetaque appellantur, in quibus cuiusvis corporis constans proprietas deprehenditur. Hæc à Paracelso Mercurius, Sulphur & Sal vocantur, non quod reuera sint substantia vulgari Sali, Sulphuri & Mercurio similia, sed essentia, actionibus & proprietatibus. Et quantum individua illa in suo genere absoluta inter se differunt, tantum illa vitalia principia essentia, actionibus & proprietatibus discrepant. Quæ longius à seminibus recesserunt, terrena, crassa, concretaque, mortua & inualida dicuntur. Hæc sunt Elementa illa communia cum principiis cōmixta, quæ vnā similem corporum substantiam sensibus exhibent, mixtionis virtute. Principia illa formalia & naturalia sunt quidem corpora sed spiritualia: sunt spiritus, sed corporei, & ambigunt quodammodo inter naturam corpoream & incorpoream. Hæc sunt vincula visibilium & inuisibilium, temporalium & æternorum, corruptibilium & incorruptibilium, superiorum & inferiorum. Vtriusque igitur naturæ, tam superioris quàm inferioris proprietates ostendere debent, ita tamen, vt neutrius conditiones purè & exquisitè referant. Hæc vincula quæ ignorat, vitæ potestatem non didicit, quia mortis anatomiam solum exercuit, Aristoteles & Galenus mortem cum vita copulare, mortuisque rebus & qualitatibus vitæ officia attribuere voluerunt, propterea in vanum laborauere: In his spiritibus, spiritualibusque corporibus, potestates omnium naturalium actionum vigent. Separationes, digestiones, & concoctiones in natura beneficio Salis, sulphuris & Mercurii absoluuntur, non caliditatis, humiditatis &c. ministerio. Temperamentumque singularum partium non ex mixtione calidi, humidi, frigidi, sicci integratur, sed ex mixtione sulphuris, salis & Mercurii inter se & cum Elementis cōsentaneis, scientiis ac prædestinationibus, prædictorum principiorum & ipsius radicis. Atque hoc est temperamentum nostrum, id est, ipsa natura indolesque rerum, ex scientiis & signaturis principiorum productum. Etenim actionum proprietates, quæ in partibus naturalibus conspiciuntur, vt attractionis, retentionis, separationis, digestionis & euacuationis in salium, Sulphurum, & Mercuriorum vitali anatomia sæpe in externa quoque deprehendimus. & quantumuis tria illa corporum principia in natura vnita videantur, proprietates tamen sine confusione illæsas custodiunt. Salis proprietas ac officium est, corpora cōgelare, eaque solida reddere. Hinc Adamantis durties, hinc auti soliditas, quæ Aristoteles & Galenus frigori adscribunt.

Quæ sub aspectum nostrum cadunt.

Ser. pag. 101.

Actiones partium unde proficiuntur.

Proprietas Salis.

Sulphu-

Proprietas sul-
phuris.

Officium Mer-
curii.

Sentina seu
astra rerum in
principiis deli-
tescunt, hæc in
Elementis ceu
locis & matri-
cibus sunt re-
condita.

Sulphuris officium est, pingui viscosaq; substantia salis propositam congelationē benigna cōmixtione temperare, ne soliditate ac cōcretā salium proprietate ligati spiritus mechanici, actionū principes officio- rum iniusto committerentur dispendio. Mercurii officium est, ut as- fidua irrigatione duo priora actionum frequentia ad siccitatem & se- niū in horas festinantia, foueret, fluida q; & labili substantia mixtionē omnium facilem redderet. Hac necessitate adiunctus est Sali & Sul- phuri Mercurius. Sed paucis: In vitali principio, sulphure vitali, pri- ma materia & balsamo sunt Elementa, & tria illa corpora, Sal, Sul- phur & Mercurius, id est, vitale balsamum sibi similia & domestica corpora principia ex Elementis fabricare & componere nouit natura. Sic quoque Elementa communia & posteriora, ut vestimenta externa sibi adsciscit. Hæc tria corpora, quorum ministerio colligantur & con- spirant vniuersa, vincula sunt continuitatis corporeæ. Interdum hæc spiritalia corpora animæ appellatione designat Hippocrates, ut cum dicit, animam hominis animæ misceri, idque philosophica libertate Tria illa corporum principia, in quibus facultates vniuscuiusq; prin- cipij manifestò vigent, nominibus specierum à Philosophis ornata sunt. Hæc media naturæ, & media vincula, intellige principia tria corporum cum vicinitate spiritibus architectonicis & radicibus proximè cohærent, *Prima Materia* appellatione à Philosophis insignita sunt.

Huc referatur Tabula sequens.

Tria

Tria sunt, quæ primordialiter Mundum constituunt,
vti docent

Ele-
menta.

Moses.

*Hermes & antiqui sa-
pientes.*

*Antiqui Philosophi.
Physico chemici.*

I. *Terra & Aqua.*

I. *Corpus dictum infe-
rius.*

I. *Materia patiens. I. Sul-
phur & Sal natura.*

ENS PRIMVM | CREATVM, CATHO- | LICVM.

Princi-
pia.

II. *Cælum. Deus
vocaui Schama-
im, à natura &
substantia aqua-
rum ignearum.*

II. *Spiritus Mundi
aetherens, qui est
corpus spirituale,
spiritus corpora-
lis, omnia per-
means.*

II. *Medium: quod est quasi non cor-
pus, sed quasi iam anima, siue quasi
non anima, & quasi iam corpus,
coniungens duo extrema. Huc loco
principii posuit Aristoteles (priua-
tus lumine veritatis) suam priua-
tionem: Effectum pro causa.*

Prima
mate-
ria.

III. *Quæc Elobim, hoc
est, Spiritus DEI, in-
subans aquis.*

III. *Anima Mundi: qua vi-
riditas benedicta, res cunctas
faciens germinare. LEO vi-
ridis.*

III. *Forma quæ dat
esse rei. Agens.*

*His sic accommodari possunt qua-
tuor Elementistarum.*

{
1. *Terra & Aqua.*
2. *Aër & Ignis.*
3. *Quinta Essentia.*

C O R O L L A R I V M.

SI horum trium primorum conditiones diuerso, physice, physico-
medicè, physico-chemicè consideraueris, respectu, & quidem
primò vel per se aut inuicem mixta, secundò in abstracto vel in con-
creto; tertio purè & impurè: (est enim Sulphuri excrementum pin-
gne, fuliginosum: Sali, terra absurda: Mercurio, phlegma) quartò in
solido, volatili aut fluxili; in coagulato siue fixo: tum ex laby-
rinthis omnium obiectionum feliciter te po-
teris extricare.

CAPVT IV.

*Degeneratione, mixtione, & transplan-
tatione.*

POSITO solido naturæ fundamento, inuicta que veritate princi-
piorum stabilita, tum formarum origine, differentiis & gradibus
cōstitutis, ad generationem morborum accedentes, omnium primum
necesse putamus, generationē rerum naturalium, mixtionis ac trans-
plantationis leges ac fundamenta præmittere: deinde, vtrum initia ge-
nerationis sint spiritualia, an verò corporalia: an eodē pacto generen-
tur animalia, mineralia & vegetabilia operæ pretium considerare. Ete-
nim, qui generationum, mixtionū & transplantationum leges ac fun-
damenta ignorant, ac spirituum potestates ac vicissitudines nō aduer-
tunt, corpora ex corporibus solum gigni magno errore confirmant.
Siquidem in inuestigatione morborum ex corporibus sese extricare &
expedire non possunt: ex quo fit, vt plurimos morbos incurabiles
proclamant. Ad fundamenta autem generationis quod attinet, tria
ad omnem generationis administrationem necessaria requiruntur:

*Tria genera-
tionis requi-
sita.*

*Natura diuini-
tas in unitate
rerum dissimi-
larium consi-
stit.*

*Elementorum
officium.*

*Ser. pag. 118.
Seminum offi-
cium.*

I. *Elementa & matrices.* II. *Semina, astra, prima materia seu anima.* III.
Principia corporum. Quæ omnia quantumuis diuersa in minima etiam
materiæ portione sensuum testimonio planè singulari consistunt atq;
continentur, naturæque diuinitatem ita venerari iubent. Neq; temetè
vel confusè comprehenduntur, sed vitali & valida planè potestate, in-
fallibili scientia instructa. Officij horum explicare multū luminis affe-
ret nostris contemplationibus. Elementorum, matrum seu recepta-
culorum officia communiora sunt, & *Materia* rationem obtinent. Se-
minum primæ materiæ seu astrarum officia hæc sunt, quod sint *vincula*
visibilium & invisibilium, motuum leges, temporum prædestinationes,
generationum, mixtionum & transplantationum normas in se conti-
neant, tanquam in efficiente agente, à quo procedunt cōs actiones.
Principia corporum proprietatibus & actionibus, destinata sunt, mirabiliq;
proprietary potestate vigent. Leges generationum, rerum natura-
lium hæc sunt, vt semina & astra ex fontibus, abyssis, ex ipso Orco in lu-
cem, ex Iliado in mundanam anatomiam, constitutis & assumtis cor-
porum principiis, definitis tēporibus, progrediantur, indiuiduorum q;
renouatione & corporum productione specierum perpetuitatem cu-
stodiant.

*fol. 107. fol. 107.
Ser. fol. 79.
Fundamen-
tum genera-
tionis.*

Hodiant. Hæ corporum renouatio est generatio, cuius fundamentum
 in semine consistit: in hac liturgia & actione seminum & astrorum ex
 inuisibilibus visibilia, ex incorporeis corporea fiunt & generantur,
 potestate vitalis, immortalisq; scientiæ in vniuersa natura vigentis,
 quam scientiam supradiximus esse lumen naturæ & prædestinationem
 Paracelsi. Huius potestate & opera Elementa talia vel talia, id est, aut
 Elementa mineralia, aut vegetabilia aut animalia, (est enim in natura
 terra vegetabilis, mineralis & animalis: Aqua vegetabilis, mineralis &
 animalis, idemq; de aëre & igne intelligendum) & corporum princi-
 pia officiis seminum & astrorum consentanea. colores, sapes, odo-
 res, caliditates, frigiditates, humiditates, siccitates, quætitates numeri,
 conformationes, qualitates vitales oēs, & signaturæ cæteræ in mecha-
 nico generationum p̄cessu progrediuntur. Quoniam aut nulla gene-
 ratio sine mixtione perfici possit, eam statim subnectemus. Mixtio aut
 est seminum ad generationē procedentium instrumentū, cuius mini-
 sterio Elementa & corporum principia seminibus conuenientia siue
 domestica * colligata, vnitatem suorum exemplarium æmulantur. Mi-
 xtionis fundamentum est principium vitale, valida scientia instructum.
 Forma, Species, semen, astrum: cuius potestate & infallibili scientia tam di-
 uina mixtionis officia administrantur. Hoc est illud principium, astrū,
 semen, q̄ generationum oīum fundamentū & radicem demonstraui-
 mus. Terminus verò & subiecta mixtionis sunt elementa & corporum
 principia, ex alimentis virtute & scientia mechanicorū spiritūū produ-
 cta. Nam tum primū mixtio fit, cum ex incorporeis corpora, sed planè
 spiritualia conficiuntur. Hæ mixtionis leges tripliciter considerantur:
 I. Est Elementorum mixtio inter se. II. Est mixtio Elementorum cum principis.
 III. Principiorum inter se & omnium simul. Nam si vnā similem cor-
 poris substantiam sensibus exhibere debent, tria vnita esse oportet, &
 inuicem mixta. Deinde ratio seu modus mixtionis quoq; triplex est.
 Aut enim miscetur perfectū perfectō, aut corruptibili vel impurū cor-
 ruptibili; aut corruptibile perfectō. Longè enim alia mixtio prodit,
 si perfectum perfectō, hoc est, purum puro, quam si impurum vel cor-
 ruptibile impuro vel puro misceatur. Etenim corporum principia, Ele-
 menta & radices rerum sunt duplices: aut sunt perfectæ siue primæ, id
 est, proxima seminum receptacula, seu quæ proximè ad semina acces-
 serunt, vt sunt principia corporum: aut sunt corruptibiles, siue super-
 uenientes, hoc est, quæ longius à seminibus & astris recesserunt, vt
 sunt Elementa materiæ rationem tenentia. Quantum igitur inter

Elementorum
differentia.

Mixtio est in-
strumentum
generationis.
* vt animalib;
animalia, mi-
neralibus mi-
neralia, vege-
tabilibus vege-
tabilia.

Sev. pag. 136.

Terminus &
subiecta mi-
xtionis.

Modi mixtio-
nis.

Radices rerum
duplices.

Sev. pag. 137.
& 139.

*Duratio rerum
diuturna vel
brevis unde de-
pendeat.*

** id est Elemē-
ta & principia
inferiorum.*

*Fundamen-
tum morbo-
rum.*

*Sexuum disci-
men in mine-
ralibus est nul-
lum, in veget.
obscurum, in
animalibus
perfectum.
Sev. fol. 124.*

*Generatio mi-
neralium.*

*Nexus subie-
ctorum genera-
tionis.*

*Mineralia
quid.*

se distant subiecta mixtionis, tantum etiam distabunt uniones, termini vel durationes. Pura enim puris permixta, h. e. quæ longius recesserant ab Elementorum impuritate, longa habent digestionum tempora priusquam ad dissolutionem perveniant: qualia sunt aurum, argentum, gemmae, quæ mera sunt principia, individua planè perfecta & ab impuritatibus externis Elementorum separata. Impura confestim ad interitum festinant, serius, ocius, secundum subiectorum rationem. Etenim Elementa & principia animalium tempora habent durationum, à vegetabilium & mineralium Elementis & principiis plurimum distincta. Hæc* rursus à procreationibus superioris globi. De corruptibilibus, radicibus, Elementis, principiis, eorumque mixtione cum puris copiosius agemus in morborum generationibus. Mortis enim anatomiam & morborum continent.

Cum itaque diversi generationum sint modi ratione Elementorum & seminum, adeoque in quibusdam planè neglecta sint sexuum discrimina, ut in mineralibus & metallis: in nonnullis obscura rudimenta appareant sexuum perfecta separatione individuorum proprietates manifestius explicentur, ut in animalibus: hiq; modi generationum dextrè explicati multum faciant ad morborum generationem rectè intelligendam: singula ordine excutiemus à mineralibus exoriri.

In mineralium generatione, quæ quidem intellectu difficillima est, qui Philosophorum insuetas locutiones nondum capere possunt, observandus est primùm nexus eorum, quæ ad generationem requiruntur duplex: *Nexus seminis & principiorum*: *Nexus principiorum & Elementorum*. Deinde hanc generationem mineralium naturæ esse cōsanguineam. Nulla enim generatio nec vegetabilium nec animalium tam finitima naturæ fontibus existit, nec tam proximè ad fontem unitatis accessit, ac mineralium generatio, quamvis & mineralium quædam suas impuritates admixtas habeant. Mineralia enim sunt rationes & seminum suboles, seu expressius, Mineralia sunt suboles, propago liberi seminum & astrorum in Elemento aquæ delitescentium, qui liberi omnia parentum dona, scientias, signaturas & proprietates hæreditario iure consequuntur, & inuiolatas possident. Propterea mineralium classes validissimū obtinent balsamum*. Solidam enim & homogeneam prope modum naturam occupant, totam naturæ substantiam penetrantes sibi que adæquantes: Itaque perfecta quædam individua non solum quoad corpus, sed etiam quoad virtutes, Natura astrum, semen in hoc genere mineralium absoluit, quæ copia & puritate

nec balsami munita, non annorum longa serie viribus exhauriuntur,
 nec ullis externis iniuriis labefactantur. Exemplo sunt Mercurius,
 de quo Paracelsus dicit: Mercurius est perpetua Luna, nec ulli vi aut *Paracelsus comp.*
 iniuria corrumpi potest. Propter hanc constantiam & perfectionem *fol. 65.*
 balsami in Mercurio existentis, Mercurius dicitur renouator & instau-
 rator totius corporis humani. Item Antimonium omnium aquarum *Antimonium.*
 cordiale maximum, in quo tanta virtus balsami delitescit, ut omnes
 morbos deploratos & desperatos, tam acutos & chronicos tollere &
 curare potens sit. Quid dicam de Vitriolo, quod solum quartam mor- *Vitriolum.*
 borum partem aufere potest, omnesque morbos Tartareos funditus
 radicitusque extirpare. Prætereo Sulphurem infinitis proprietatibus *Sulphur.*
 ornatum. Sal-nitrum in maximis morbis insperatum auxilium ferens; *Sal nitrum.*
 Item, Solem, Lunam, margaritas, corallia & reliqua huius generis in- *Sol, Luna.*
 diuidua. Tanta actionum virtute vitales qualitates demonstrant mi-
 neralia, ut vitalium qualitatum, hoc est trium primarum differentias,
 ex quibus omnes actiones proficiscuntur, ex illis Paracelsus petiuerit. *Processus me-*
 Semina eorum in thesauris Elementorum vigentia mundanam pro- *chanseus gene-*
 uinciam administratura, & in conspectum proditura, cum spiritibus *rationis mino-*
 coniugium ineunt, sed talibus ex quibus corpora constitui possunt. *ralium.*
 Atque hoc coniugium est nexus seminum & principiorum. Deinde
 cum matrices & domicilia oportuna inuenerint (vnumquodque enim
 Elementum non in propria, sed in peregrina regione parturit, fructus-
 que suos deponit) corporum visibilium magisque concretorum com-
 mercium admittunt. Tum verò Elementa constituunt, non communia
 illa, sed mineralibus propria: corporum quoque principia similiter, h. e.
 Sulphur minerale, Sal minerale, Mercurium minerale, ignem mine-
 ralem, aquam, aërem & terram mineralem. Atque hic est nexus prin-
 cipiorum & Elementorum. His absolutis coagulationes, colores &
 signaturas omnes, quæ in seminibus, astris seu vitalibus eorundem
 principiis vigeant, proferunt, metallaque demonstrant, vel minera-
 lia metallis finitima. In nostra Philosophia astrali dictum est, in omni-
 bus rebus, quæ in centro Elementorum delirescunt, vitam esse corpo- *Vita verum in*
 ream, adeoque artificum arbitriis subiectam, admirabili creatoris pro- *centro Elemen-*
 uidentia & sapientia. Spiritus enim mechanici, seu anima cum corpo- *torum laten-*
 ribus coniugium fecit constans & duraturum, non quidem externis, *tium.*
 crassis & postremis corporibus, quæ omnino inualida & infirma sunt,
 sed internis & spiritualibus, quæ proprietatibus sunt destinata. Ac
 proinde quæ in centro Elementorum radices habent defixas, obscure *Obscurè qua*
 viuunt, *viuant.*

viuunt, quia officiis & actionum varietate explicata non distrahuntur, nec sensui nec motui interuiunt. Quæ verò obscurè viuunt, semen commune hermaphroditicam obtinuerunt, multis speciebus consentaneum, hoc est, ita comparata est natura obscurè viuentium, & in centro Elementorum delitescantium, vt de omnibus sui generis speciebus aliquid participant, & propter naturæ harmoniam, societatem & constellationem facillimè conspirant. Hæc exemplis illustrantur, & clariora fiunt. Alexander à Süchten in quodam tractatu de Antimonio, sese vna in radice Antimonij non solum tria principia vnita, mineralium radices, verum etiam aurum, argentum, Martem, Iouem & Saturnum deprehendisse, excepta Venere. Sic ex Venere & Marte Vitriolum arte elicitur. Ex metallo minerale, & è contrario. Hoc est quod dicit Danus: Magna naturæ potestate admirati sumus in mineralium semine, non solum sexum non explicatam varietatem, sed etiam indiuiduorum & specierum in vno eodemque semine vnita principia. Hæc sunt arcana mysteria & magnalia D E I, in maiestatem naturæ collocata. Atque hæc dicta sufficiant de generationibus Elementi Aquæ.

See. fol. 124.

Vide Quercet. contra Anonymum fol. 84. Antimonium. Ex Venere & Marte fit Vitriolum. Fol. 124.

Generatio vegetabilium.

Differentia generationum unde.

Differentia mineralium & vegetabilium.

Modi generationis vegetabilium.

Sponte nascenti.

Nunc ad generationem Elementi Terræ accedemus, & de vegetabilibus agemus. Vegetabilia autem omnia ea sunt, quæ radicem in terra de fixa habent, quæ anima vegetatiua sustentur: proptereaque Plato plantas animatas dixit. Insignes autem generationum differentia sunt respectu Elementorum & seminum. Semina quidem & astra semper eadem sunt, natura, virtute, essentia. ast Elementa multum inter se differunt, subtilitate & nobilitate. Sicut autem Elementum Aquæ subtilius & nobilius terræ est, ita etiam fructus & procreata Elementi aquæ terræ fructibus sunt subtiliora, nobiliora, validiora, præstantiora. Hinc fit, vt semina vegetabilium habeant corpus viscosum, lentum & crassum, respectu mineralium & animalium, quorum semina corpora magis spiritualia & subtiliora acceperunt.

Quod ad modum generationis vegetabilium attinet, eorum quæ sponte proueniunt, nulla humana industria, cum mineralibus ferè idem est. Nam semina vegetabilium ex matrice terræ progredientia, primum quoque cum spiritibus coniugium ineunt, & principia sibi constituunt, Sal vegetabile, Sulphur vegetabile, Mercurium vegetabilem, Aquam vegetabilem, Terram, Aërem, ignem vegetabilem. Sed hoc obseruandum & notandum quàm maximè, quod fructus vniuscuiusque Elementi naturam, proprietates ac conditiones matris suæ,

cis suæ, in qua à principio delitescabant, retineant, nunquam verò exuant vel deponant. Ita Paracelsus lib. 3. cap. 2. de gradibus adduxit hanc differentiam, Et fructus & procreationes terræ fecit primigendus: aëris fructus secundi gradus: aquæ fructus tertii gradus subtilitatis: Ignis fructibus quartum gradum adscripsit, ubi hæc verba adiunxit: *Frustra sudabit, quicumque ex terrenis quintam essentiam affectauerit, similem ei, quæ ex aëre elicitur.* In hunc modum ea quæ ex aëre * est, ad illam, quæ ex aqua erumpit, nunquam conferri potest. In hanc sententiam de quarto Elemento est iudicandum. Exemplum de extrahenda quinta essentia è Chelidonia. Nihil est quod labores, per quintam essentiam Chelidoniæ quintam auri adsequi. Quanquam in Melissa, Chelidonia, Valeriana plus arcani quàm in reliquis * inest: tamen eo usque præcedit gradus, ut hac eminentia arcanum istud multis partibus superet. Scin quolibet gradu aliud consistit altius alio. Quare in terrenis obseruandum, num Chelidonia Melissæ præstet, num Melissa Valerianæ. Similiter etiam de tribus aliis Elementis iudicandum. Spontanea vegetabilium generatio ad naturam maximè accedit, & mineralium generationi ferè similis, excepto eo, quod semina mineralium, quoad plantationem hominum arbitriis non subiiciantur, neque individuorum propagatione, ut vegetabilia, specierum perpetuitatem custodiant. Semina enim vegetabilium sunt duplicia, semina astralia, quæ Naturæ soli subiecta, deinde semina materialia, hominum sensibus & arbitrio subiecta, ut hordei, tritici, auenæ, & leguminum, quæ non nisi industria & urbana cultura proueniunt. Nam in plantis diuersi sunt propagationum modi. In mineralibus verò vnus tantum modus, isque spontaneus, nullo hominum labore excitatus. Quædam enim vegetabilium industria & cultura hominum seminibus materialibus seu granis rotundis, trigonii, oblongis, quadratis &c. propagantur: quædam surculis, ramis, radicibus, nonnulla auulsione. Tempora quoque, ortus & demersiones horum seminum siue astralium siue materialium diuersæ sunt. Quædam enim vere, quædam æstate, quædam autumno germinant, inosque fructus edunt: nonnulla ab initio, medio vel fine veris, æstatis, autumnus; vel alia in Cancro, alia in Libra, Virgine, aut Leone oriuntur, & in lucem aspectumque hominum prodeunt. Confluentiam naturæ admirabitur, qui certorum siderum ortu occasuque plantas prodire atque germinare animaduertit.

* id est, fructibus aëreis.

Exemplum.

* Vegetabilibus aliis.

Semina vegetabilium duplicia.

Astralia & materialia.

Tempora ortus diuersorum seminum.

Loca

Loca quoque idonea requiruntur in vegetabilium generatione. Populus, salix, perficaria amat aquas. Trifolium, satyrion, herba paralytis prata. Origanum, chamæpytis montes, de quo Virgilius ita cecinit:

Illic segetes, illic veniunt felicius vna;

Arborei fœtus alibi, atque iniussa virescunt:

Gramina. Et rursus:

Nec verò terra ferre omnes omnia possunt;

Fluminibus salices crassisque paludibus alni:

Nascuntur: steriles saxosis montibus orni;

Littora myrtetis latissima, denique apertos.

Bacchus amat colles: Aquilonem & frigora Taxi.

Georgic. 2.

Georgic. 2.

Horum autem causam reddit in sequentibus:

Quippe sola natura subest.

Hoc est pro ratione temperamenti, & amica conspiratione superiorum & inferiorum semina scientia innata omnia suis locis temporibusque proferunt. Alia enim aëris constitutio circa aquas vel flumina alia in vallibus, in quibus tanta potestate radii solares aërem turbidum & crassum penetrare & temperare nō possunt. Aliam aëris temperiem habent colles, aliam montes. Conspiratio enim superiorum & inferiorum maximè consideranda in generationibus inferioris globi, si confluentium prævaricationes, annonæ, calamitates, sterilitates & defectus patiunt.

Tres insignes sunt generationum differentia in inferiore globo: mineralium, vegetabilium & animalium. In Elemento Aquæ quatuor species fructuum apparent, Salia, mineralia, gemmae, & lapides, vno nomine *Mineralia* dicta. Procreationum Elementi Terræ duæ tantum sunt species: Plantæ, Arborea, *Vegetabilia* dicta. Quibus explicatis, ad generationem animalium descendemus. Vitale principium naturæ animalium in materia quadam radicali fundatur, in balsamo scilicet animali, in sulphure, mumia vitali, quæ duo, nimirum principium vitale seu calor natiuus, & humidum radicale seu humor primigenius constans coniugium fecerunt, ut in Philosophia nostra sub calore nativo demonstrauiamus. Hæc est prima materia animalium, quamuis subtilitate spirituale balsamum vegetabilium & mineralium antecellat, neque fundetur in materia artificum arbitriis subiecta: nihilominus tincturas in se habet potentissimas, in quibus, tanquam in mechanicis spiritibus scientiæ omnium partium anatomiae animalis delitescunt. Minima enim gutta seminis vniuersam anatomiam.

miām totius speciei continet; quia spiritus mechanici, & generationum principia à dimensionibus & corporum angustis excipiuntur, h. e. atra seu prima materia animalium geometricis demonstrationibus non est subiecta. Hic Aristotelici contendunt, hanc materiam seminalem in anatomia testium solum contineri. Hippocrates verò ex validissima radice totius animalis semen derivari hoc indicio testatus est, quia tantilla materia euacuata tantæ fiunt in corpore mutationes, & tanta virium iactura. Validius autem in corpore nihil est balsamo animali seu vitali sulphure. Hinc Paracelsus hanc materiam radicalem Quintam essentiam limbi lagastri appellavit. Hinc Philosophi semen animalium viriditatem naturæ & florem roboris vocavere. Quamvis non negamus, materiam illam cruditati & imperfectioni subiectam, quæ testæ vicem obtinet, qua spiritus mechanici & generationū principia vestiuntur, generationis membra elaboratione & debita digestionem ad maturitatem perducere: alioquin irrita futura esset generatio, idque non spirituum mechanicorum & principii vitalis fugacitate, sed corporum imbecillitate & debilitate. Hæc est vera seminis origo in animalibus. Ex his modò dictis apparet, semen balsamum animale non in cerebro, testibus, vel spinali medulla tantum contineri, sed per totum corpus, h. e. per totam anatomiam animalis diffusam esse vitalem mumiam, materiam radicalem, materiam primam. Hæ igitur vires & facultates quæ cum spiritibus, ex uniuerso corpore, maximè verò ex principibus partibus confluxerunt, illi demum seminis materię, in testiculis præparatæ & elaboratę insident, tanquam procreationes magistræ & opifices. Aristoteles quidem multis rationibus contendit, ut demonstret mulieres semen nec habere nec emittere in actu Venereo: at contrarium hæc potissimum ratione doceri potest, quod testiculos, vasa seminaria acceperint. Quæ omnia, si natura non frustra condidit (uti nihil frustra facit) generandi seminis facultatem simul his attribuit, huiusque causa fabricata sunt. Rei veritas sensus testimonio comprobatur. Nam fœminis, quæ diutius sibi à coitu temperarunt, dissectis, in vasis semen circumfluere conspicitur, æquè ac in maribus. In ipsis verò testibus crassius & perfectius. Quia etiam per insomniæ interdum fatentur, semen non minori se voluptate, ac in coitu emittere. Viduis & iis quæ diutius Veneris studia intermiserunt, ut per insomniæ, ita & obscenarum partium titillatione copiosum crassumque semen erumpit. Hæc non solum integra sensuum fides confirmat, sed etiam ipsa natura humana plenissimam huius rei fidem facere potest,

Sev. pag. 104.
§ 311.

Seminis animalis origo.

In libro de sagaci Philosophia.

Materia spermatica opus habet elaboratione.

Sev. pag. 102.

Balsamus per totum corpus diffunditur.

Vires & facultates seminis, procreationis opifices.

Fernel. lib. 7. de hom. procreatione, cap. 6. Contra Aristotelem de semine mulierum.

I. Demonstratio ex anatomia.

II & III. ratio.

III. Ratio.

IV. Ratio.

Collectio.

his præsertim, qui nouerunt eam. Semen autem mulieris concurrere ad generationem inde colligitur, quod mulier, quæ morbo comitiali, calculo aut podagra affligitur, prolem edit horum morborum heredem: quod demum partus sit plerumque matri similis, quæ omnia non maternus sanguis, sed quod ab illa profusum est semen, efficere potest. Proinde nec maris nec fœminæ semen seorsum per se, & solitarium aliquid efficere potest in perfecta generatione, sed vtriusque concursus & mixtio vera ad perfectam generationem requiritur. frustrata enim mixtione perit generatio.

Generationis modus in animantibus perfectis, in quibus perfecta sexuum, maris scilicet fœminæque distinctio, solers & prouida rerum natura, ut eas quandoque ad generis propagationem inuitaret, ne vniuersum genus intercideret, libidinem quasi stimulum ex seminis ardore vtrique iniecit, & partibus obscænis illecebras & admirabile congressus desiderium, ut sua semina in vnum conferrent, alioquin prorsus inutilia futura. Quibus concurrentibus & debite omnibus conspirantibus, semina maris & fœminæ utero excepta mutuo amplexu miscentur, (spiritualia enim sunt consentanea, ab vna eademque radice profecta, eisdem donis, scientiis, signaturis instructa,) mixta deinde continet arctissime uterus, ac in sinus suos recondit, adeo certe id vndique comprehendens, ut nullum spatium intus inane sinat: quin & in id sese contrahens os suum interius adeo coarctat & claudit, ut ne vel minimum quidem dehiscat. Tanta est matricum & seminum confluentia. Cervicis autem uteri os exterius, quod est ad partes obscænas, nunquam non patet. Duo enim orificia habet uterus, quod demonstrat Oribasius suo loco. Permixtis iam seminibus & utero conceptis, ambo- rum vis vna eademque naturâ fit. Et quoniam mechanici spiritus, tincturæque radicales vitalis caloris copiosam supellectilem secum adduxerunt, motus utique in utero eorundem spirituum confestim apparebit, quamuis obscurus. Sic cordis & arteriarum officia statim aderunt, vitalique pulsu æreum & spirituale alimentum attrahent per occultas vias, iuxta scientiam & potestatem spirituum mechanicorum. Naturæ enim omnia patent, teste Hippocrate: deinde partes seminis tenuiores, calidiores & spiritus magis participes, id est, spirituales tincturæ intro, & in medium totius molis se recipiunt. Crassæ verò & magisterrenæ partes seminis illas ambiunt, & circumcirca obuallant: ex quibus spiritus mechanici membranas fœtum obuoluentes proferunt. Hæc sunt prima generationum rudimenta in animalibus.

Vide Fernel,
lib. 7. de pro-
creatione hom.
cap. 8.

Aphorif. 23.
lib. 6.

Hic autem Fernelius, Galenus & Aristotelici in arenam descendunt cum Hippocrate, illique contradicunt, qui in libello de locis in homine comparat seminis naturam circulo, figura simplici, uniformi, in qua nec principium nec finem quis inueniet: idque quantum attinet ad partium corporearum varietatem, in seminibus acta subsistentium. Verum enimvero Aristotelici dicunt: hic spiritus facultates habens, & naturae instrumentum tres bullas in medio seminis constituit, quasi guttas pellucas, quæ tum proximè sibi rudimenta quædam & principia exhibent trium principaliorum membrorum, cordis, iecoris & cerebri. Non enim generationis mechanicam liturgiam & seminum administrationem artificiosam animaduertunt, nec scientiæ potestatem, à qua omnia proficiuntur, intellexerunt: sed corporea partium rudimenta in semine finxerunt, maximeque principalium viscerum, quibus separatis, & à calore coactis, membra tandem ostendant, quorum exordia obtinuerant. Hippocrates vero in eod. lib. *De locis in homine*, in princip. hanc suam sententiam confirmauit & stabiliiuit, dicens, se nihil in corpore reperire, cui possit principium adscribere, neque postremum quippiam: quia si circulum descripserit quis, principium vel finem non inueniet. Ac proinde seminis natura planè spiritualis cum sit, & tale quoque nutrimentum secum ad matrices attulerit, non existimare debemus, in semine esse partes dissimiles, ita quod aliud sit corpus cerebri, aliud cordis, aliud hepatis: sed hanc multitudinem partium temporis progressu ex vno semine exituram, non mole nec corporum multitudine aestimari oportet: sed donorum, rationum, scientiarumque varietate, qua pollent, spiritus mechanici. Tanta enim spirituum eorum potestas est, ut si scientiam habuerint cordis, ex alimento attracto cor conformabunt, si cerebri, cerebrum; si hepatis ex eodem alimento hepar, carnes, venas, ossa, nervos, arterias, oculos, aures & vniuersa membra, quæ ad animalis constitutionem concurrere oportet: idque debito ordine, definitisque temporibus. Ea enim est perfecta scientia, seminum & astrorum potestate plena, quam in natura vigere clamant & confluentur creata omnia. In hac scientia omnes signaturæ tam interiores quam exteriores totius animalis continentur. Hoc est lumen nature, & prædestinatio à Paracelso toties decantata. Iam autem, ubi partes vniuersæ corporis animalis ordine legitimo fuerint dispositæ & separatæ, alimentum copiosius & solidius requiritur, nec occulte viæ sufficiunt, membranis quoque, in quibus foetus inuoluitur indies crassescantibus. Mox in his venæ & arteriæ effinguntur, per umbilicum utero allegatæ, quæ foetus

*Figmentum
Peripat. de corporeis partibus principalium rudimentis refellitur.*

Seminis natura ex Hippocrate. Sev. pag. 163.

In semine non sunt partes dissimiles, sed diuersæ facultates.

Causa tantæ diuersitatis tot membrorum ab vno similari semine productorum.

*Alimentum
verum omnium
est spirituale.*

See pag. 184.

*Lib. 3. de histor.
animalium,
cap. 19.*

*Vide Fernel.
lib. 7. de procre-
atio. hom. c. 7.
Malignitas
menstrui.*

*Incommoda
ex obstructis
mensibus.*

*Exclusio in-
fantis.*

spiritum & alimentum subministrant, donec unaquæque particula cō-
formata, integrè consummata atque firma sit. Alimentum autem at-
tractum est spirituale (sicut omnia tam vegetabilia quàm mineralia
spiritibus & quidem subtilissimis nutriuntur) in quo est balsamus ani-
malis, humanæ naturæ consentaneus. Hinc Alimentum à Paracelso
Semen appellatur, cui consonat illud Hippocratis: *Ab iis nutrimur, è
quibus constamus.* In hoc Balsamo animalis sunt Elementa & tria illa cor-
porum principia, Sal, Sulphur, & Mercurius, ut in anterioribus demō-
strauimus. Sed hic sese nobis offert Galenistarum crassum & impu-
dens mendacium, quo dicunt, fœtum in utero materno menstruo ali,
veneno in terris maximo, cum tamen ipse Aristoteles dicat, sangui-
nem eum, qui statis circuitibus p̄fluit, in mulieribus, genus esse quod-
dam sanguinis vitalis, & quasi ægrotans. Etenim à puriore sanguine
secernitur naturæ beneficio, præsertim decrecente aut silente Lunâ.
Hoc excidente, si nouella vitis tangatur, in perpetuum læditur, steriles
fiunt tactæ fruges, moriuntur insita, exuruntur hortorum germina.
Si omnino mulier prægnans alterius menstrua supergrediatur, aut illis
circumclinatur, abortum facit: ei autem quæ uterum non gestat, con-
cipiendi spem adimit. Mulierum quæ purgantur spiritus & vapor ab
ore specula atque eboris nitorem obscurat. Gustatus hic sanguis canes
in rabiem agit, homines autem miris cruciatibus affligit, comitiales
morbum, pilorum defluuium aliaque Elephanticorum vitia infert:
iccirco à veteribus inter maxima venena relatus. Hinc cum in muliere
supprimitur, nec statis temporibus emanat, ei etiam cui proprius est,
debetque familiaris esse, grauissima adfert incommoda, nimirum vi-
scerum obstructions, tabem, cancerum, morbum comitiales, huiusque
perniciem quàm plurima. Cum itaque tanta sit eius perniciem, sitque
vis ei tam pestifera, quis tam demens ac vesanus erit, ut fœtum in utero
gestatum alimentum ex eo capessere statuat? Imò tum optimè so-
let utero concipere, cum ab hac fœda eluie munda, repurgataque
fuerit, cumque purus existat tum uterus, tum reliquus sanguis in e pa-
te, ex quo tandem fœtus alatur. Quanquam autem reliquo deinde
temporis circuitu vitiosus similiter ac prius sanguis congeritur & ac-
crescit, eò tamen haudquaquam fœtus continetur aut viuit, nec eum,
sed quantum potest purissimum atque suauissimum pro alimento sibi
attrahit. Postquam verò fœtus cum ad perfectionem & complemen-
tum venit, copiosiore egens alimento & spiritu, diutius se concludi
non patitur. Ruptis igitur omnibus vinculis in lucem & conspectum
prodit.

prodit. Galenici sexuum distinctionem adscribunt qualitatibus, hac ratione, si utriusq; parentis semen calore siccitateque plurimum excellat, mas procreabitur: contra si frigus humorque vincat & exuperet, fœmina. At nos profiteamur, utrumque sexum in vna radice & vitali principio contineri, superuenientibus verò mixtionibus & tincturis masculum robur in fœmineam mollitiem & patiendi facilitatem degenerare, fœminamque nihil aliud esse, nisi transplantatum masculum, non quidem, ut Aristoteles voluit, monstrum ex transportatione ortum, sed hanc transplantationem esse necessariam, & naturæ legibus administrari. Quam obrem non calori vel frigori adscribenda est hæc transplantatio, sed superuenientium mixtionum tincturis: quas tincturas commodius explicabimus in doctrina transplantationum. Atque hæc de generatione perfectorum animalium, quæ semen validum obtinuerunt, in æui consumptionem duraturum, utcumque transplantationum calamitosas mutationibus agitur. Sed hinc ferè obliti eramus subtilitatis Galenicæ, fœtum in utero materno circiter diem sextum & trigessimum sensus facultate illustrari. Miror certè, quis eorum ad occultos naturæ recessus penetrarit, quis eorum in utero materno obseruavit, quo tempore sentiendi facultatem accipiat fœtus. Si dicant sese dissectione ita animaduertisse falsum est. Nam fœtus amplius superstes esse nequit, pereunte matre. Si verò obijciant, matres id obseruatione deprehendisse, ex illis quæro, quomodo aut qua ratione? certè si scientias & potestates seminis intellexissent, hæc anilia figmenta non protulissent. Quod verò Hippocrates profiteretur, marem tertio mense, fœminam verò quarto firmatis ossibus & paulò durioribus factis moueri, concedimus. Mater enim prægnans primos motuum insultus obseruare potest, cum quasi volitantis muscæ excussionem vel titillationem percipit.

Animalia imperfecta, quæ sine manifesta seminis excretionem generant, ut anguillæ, ranæ & insecta ferè omnia mutuis amplexibus florem balsami in matrices & generationum diuersoria demittunt, ibi omnia absoluant generationi necessaria. Deinde semen illud fœcundum profundunt, crassum quidem, lentum & externis iniuriis resistens, quod deinde beneficio caloris Solis excitatur, & ad agendum impellitur: tunc sibi constituit Elementa talia vel talia, principia quæque corporum adiungit, & mixtionis officia peragit; quibus peractis, generationem scientiæ spirituum mechanicorum respondentem absoluit, absolutamque exhibet. In piscium genere cum fœmina oua deposuerit,

Distinctio sexus Galeni.

Sev. pag. 165. & fol. 267.

Distinctio sexus cui causa adscribenda.

Subtilitas Galenistarum tempore motus fœtus excutitur.

Sev. pag. 168. Generatio animalium imperfectorum.

Fernel. lib. 7. de hominis procreatione.

*Alimentum
rerum omnium
est spirituale.*

See pag. 184.

*Lib. 3. de histor.
animalium,
cap. 19.*

*Vide Fernel.
lib. 7. de procre-
atio. hom. c. 7.
Malignitas
menstrui.*

*Incommoda
ex obstructis
mensibus.*

spiritum & alimentum subministrant, donec vnaquæque particula cō-
formata, integrè consummata atque firma sit. Alimentum autem at-
tractum est spirituale (sicut omnia tam vegetabilia quàm mineralia
spiritibus & quidem subtilissimis nutriuntur) in quo est balsamus ani-
malis, humanæ naturæ consentaneus. Hinc Alimentum à Paracelso
Semen appellatur, cui consonat illud Hippocratis: *Ab iis nutrimur, è
quibus constamus.* In hoc Balsamo animali sunt Elementa & tria illa cor-
porum principia, Sal, Sulphur, & Mercurius, vt in anterioribus demō-
strauimus. Sed hic sese nobis offert Galenistarum crassum & impu-
dens mendacium, quo dicunt, fœtum in vtero materno menstruo ali,
veneno in terris maximo, cùm tamen ipse Aristoteles dicat, sangui-
nem eum, qui statis circuitibus p̄fluit, in mulieribus, genus esse quod-
dam sanguinis vitalis, & quasi ægrotans. Etenim à puriore sanguine
secernitur naturæ beneficio, præsertim decrecente aut silente Lunâ.
Hoc excidente, si nouella vitis tangatur, in perpetuum læditur, steriles
fiunt tactæ fruges, moriuntur insita, exuruntur hortorum germina.
Si omnino mulier prægnans alterius menstrua supergrediatur, aut illis
circumlinatur, abortum facit: ei autem quæ vterum non gestat, con-
cipiendi spem adimit. Mulierum quæ purgantur spiritus & vapor ab
ore specula atque eboris nitorem obscurat. Gustatus hic sanguis canes
in rabiem agit, homines autem miris cruciatibus affligit, comitiales
morbum, pilorum defluuium aliaque Elephanticorum vitia infert:
iccirco à veteribus inter maxima venena relatus. Hinc cùm in muliere
supprimitur, nec statis temporibus emanat, ei etiam cui proprius est,
debetque familiaris esse, grauißima adfert incommoda, nimirum vi-
scerum obstructions, tabem, cancerum, morbum comitiales, huiusq;
perniciem quàm plurima. Cùm itaque tanta sit eius perniciem, sitque
vis ei tam pestifera, quistam demens ac vesanus erit, vt fœtum in vte-
ro gestatum alimentum ex eo capessere statuat? Imò tum optimè so-
let vtero concipere, cùm ab hac fœda eluie munda, repurgataque
fuerit, cumque purus existat tum vterus, tum reliquus sanguis in e pa-
te, ex quo tandem fœtus alatur. Quanquam autem reliquo deinde
temporis circuitu vitiosus similiter ac prius sanguis congeritur & ac-
crescit, eò tamen haudquaquam fœtus continetur aut viuit, nec eum,
sed quantum potest purissimum atque suauissimum pro alimento sibi
attrahit. Postquam verò fœtus cùm ad perfectionem & complemen-
tum venit, copiosiore egens alimento & spiritu, diutius se concludi
non patitur. Ruptis igitur omnibus vinculis in lucem & conspectum
prodit.

lusio & ob-
lusio & ob-

lusio & ob-
lusio & ob-

prodit. Galenici sexuum distinctionem adscribunt qualitatibus, hac ratione, si utriusq; parentis semen calore siccitateque plurimum excellat, mas procreabitur: contra si frigus humorque vincat & exuperet. *fœmina*. At nos profiteamur, utrumque sexum in vna radice & vitali principio contineri, superuenientibus verò mixtionibus & tincturis masculum robur in fœmineam mollitiem & patiendi facilitatem degenerare, fœminamque nihil aliud esse, nisi transplantatum masculum, non quidem, ut Aristoteles voluit, monstrum ex transportatione ortum, sed hanc transplantationem esse necessariam, & naturæ legibus administrari. Quamobrem non calori vel frigori adscribenda est hæc transplantatio, sed superuenientium mixtionum tincturis: quas tincturas commodius explicabimus in doctrina transplantationum. Atque hæc de generatione perfectorum animalium, quæ semen validum obtinuerunt, in æui consumptionem duraturum, utcumque transplantationum calamitosas mutationibus agitetur. Sed hinc ferè oblitus eramus subtilitatis Galenicæ, fœtum in utero materno circiter diem sextum & trigessimum sensus facultate illustrari. Miror certè, quis eorum ad occultos naturæ recessus penetrarit, quis eorum in utero materno obseruavit, quo tempore sentiendi facultatem accipiat fœtus. Si dicant sese dissectione ita animaduertisse falsum est. Nam fœtus amplius superstes esse nequit, pereunte matre. Si verò obijciant, matres id observatione deprehendisse, ex illis quaero, quomodo aut qua ratione? certè si scientias & potestates seminis intellexissent, hæc anilia figmenta non protulissent. Quòd verò Hippocrates proficitur, marem tertio mense, fœminam verò quarto firmatis ossibus & paulò durioribus factis moueri, concedimus. Mater enim prægnans primos motuum insultus obseruare potest, cum quasi volitantis muscæ excussionem vel titillationem percipit.

Animalia imperfecta, quæ sine manifesta seminis excretionem generant, ut anguillæ, ranæ & insecta ferè omnia mutuis amplexibus florem balsami in matrices & generationum diuersoria demittunt, ibi omnia absoluunt generationi necessaria. Deinde semen illud fœcundum profundunt, crassum quidem, lentum & externis iniuriis resistens, quod deinde beneficio caloris Solis excitatur, & ad agendum impellitur: tunc sibi constituit Elementa talia vel talia, principia quoque corporum adiungit, & mixtionis officia peragit; quibus peractis, generationem scientiæ spirituum mechanicorum respondentem absoluit, absolutamque exhibet. In piscium genere cum fœmina oua deposuerit,

Distinctio sexuum Galeni.

Sev. pag. 165. & fol. 267.

Distinctio sexuum cui causa adscribenda.

Subtilitas Galenistarum tempore motus fœtus excutitur.

Sev. pag. 108.

Generatio animalium imperfectorum.

Fernel. lib. 7.

de hominis procreatione.

*Alimentum
rerum omnium
est spirituale.*

See pag. 184.

*Lib. 3. de histor.
animalium,
cap. 19.*

*Vide Fernel.
lib. 7. de procre-
atio. hom. c. 7.
Malignitas
menstrui.*

*Incommoda
ex obstructis
mensibus.*

*Exclusio in-
fantis.*

spiritum & alimentum subministrant, donec vnaquæque particula cō-
formata, integrè consummata atque firma sit. Alimentum autem at-
tractum est spirituale (sicut omnia tam vegetabilia quàm mineralia
spiritibus & quidem subtilissimis nutriuntur) in quo est balsamus ani-
malis, humanæ naturæ consentaneus. Hinc Alimentum à Paracelso
Semen appellatur, cui consonat illud Hippocratis: *Ab iis nutrimur, è
quibus constamus.* In hoc Balsamo animali sunt Elementa & tria illa cor-
porum principia, Sal, Sulphur, & Mercurius, vt in anterioribus demō-
strauimus. Sed hic sese nobis offert Galenistarum crassum & impu-
dens mendacium, quo dicunt, fœtum in vtero materno menstruo ali,
veneno in terris maximo, cùm tamen ipse Aristoteles dicat, sangui-
nem eum, qui statis circuitibus p̄fluit, in mulieribus, genus esse quod-
dam sanguinis vitalis, & quasi ægrotans. Etenim à puriore sanguine
secernitur naturæ beneficio, præsertim decrecente aut silente Lunâ.
Hoc excidente, si nouella vitis tangatur, in perpetuum læditur, steriles
fiunt ta&æ fruges, moriuntur insita, exuruntur hortorum germina.
Si omnino mulier prægnans alterius menstrua supergrediatur, aut illis
circumlinatur, abortum facit: ei autem quæ vterum non gestat, con-
cipiendi spem adimit. Mulierum quæ purgantur spiritus & vapor ab
ore specula atque eboris nitorem obscurat. Gustatus hic sanguis canes
in rabiem agit, homines autem miris cruciatibus affligit, *comitiales*
morbum, pilorum defluuium aliaque Elephanticorum *vicia infert:*
iccirco à veteribus inter maxima venena relatus. Hinc cùm in muliere
supprimitur, nec statis temporibus emanat, ei etiam cui proprius est,
debetque familiaris esse, grauissima adfert incommoda, nimirum vi-
scerum obstructions, tabem, cancrum, morbum comitiales, huiusq;
perniciem quàm plurima. Cùm itaque tanta sit eius perniciem, sitque
vis ei tam pestifera, quis tam demens ac vesanus erit, vt fœtum in vte-
ro gestatum alimentum ex eo capessere statuatur? Imò tum optimè so-
let vtero concipere, cùm ab hac scæda esuue munda, repurgataque
fuerit, cumque purus existat tum vterus, tum reliquus sanguis in e pa-
te, ex quo tandem fœtus alatur. Quanquam autem reliquo deinde
temporis circuitu vitiosus similiter ac prius sanguis congeritur & ac-
crescit, eò tamen haudquaquam fœtus continetur aut viuit, nec eum,
sed quantum sufficiens atque suauissimum pro alimento sibi
attrahit, tum ad perfectionem & complemen-
tum suum, tum ad perfectiorem & conspectum
prodit.

prodit. Galenici sexuum distinctionem adscribunt qualitatibus, hac ratione, si utriusque parentis semen calore siccitateque plurimum excellat, mas procreabitur: contra si frigus humorque vincat & exuperet, foemina. At nos profiteamur, utrumque sexum in vna radice & vitali principio contineri, superuenientibus vero mixtionibus & tincturis masculinum robur in foemineam molliem & patiendi facilitatem degenerare, foeminamque nihil aliud esse, nisi transplantatum masculinum, non quidem, ut Aristoteles voluit, monstrum ex transportatione ortum, sed hanc transplantationem esse necessariam, & naturae legibus administrari. Quamobrem non calori vel frigori adscribenda est haec transplantatio, sed superuenientium mixtionum tincturis: quas tincturas commodius explicabimus in doctrina transplantationum. Atque haec de generatione perfectorum animalium, quae semen validum obtinuerunt, in aevi consumptionem duraturum, utcumque transplantationum calamitosas mutationibus agiteretur. Sed hic ferè obliti eramus subtilitatis Galenicæ, foetum in utero materno circiter diem sextum & trigessimum sensus facultate illustrari. Miror certè, quis eorum ad occultos naturae recessus penetrarit, quis eorum in utero materno obseruavit, quo tempore sentiendi facultatem accipiat foetus. Si dicant sese dissectione ita animaduertisse falsum est. Nam foetus amplius superstes esse nequit, pereunte matre. Si verò obijciant, matres id obseruatione deprehendisse, ex illis quaero, quomodo aut qua ratione? certè si scientias & potestates seminis intellexissent, haec anilia figmenta non protulissent. Quòd verò Hippocrates proficitur, matrem tertio mense, foeminam verò quarto firmatis ossibus & paulò durioribus factis moueri, concedimus. Mater enim praegnans primos motuum insultus obseruare potest, cum quasi volitantis muscae excussionem vel titillationem percipit.

Animalia imperfecta, quae sine manifesta seminis excretionem generant, ut anguillae, ranæ & insecta ferè omnia mutuis amplexibus florem balsami in matrices & generationum diuersoria demittunt, ibi omnia absoluunt generationi necessaria. Deinde semen illud fecundum profundunt, crassum quidem, lentum & externis iniuriis resistens, quod deinde beneficio caloris Solis excitatur, & ad agendum impellitur: tunc sibi constituit Elementa talia vel talia, principia quodque corporum adiungit, & mixtionis officia peragit; quibus peractis, generationis spirituum mechanicorum respondentem ab-
 hibet. In piscium genere cum foemina oua
 E 3 deposuerit,

Distinctio sexus Galeni.

Ser. pag. 165. & fol. 267.

Distinctio sexus cui causa adscribenda.

Subtilitas Galenistarum tempore motus foetus excutitur.

Ser. pag. 168. Generatio animalium imperfectorum.

Fernel. lib. 3. de hominis creatione.

*Piscium genera-
tio.*

*Avium genera-
tio.*

ragas

*Transplanta-
tionis doctri-
na.*

*Utilitas huius
doctrinae.*

*Cognitio mor-
borum.*

*Transplanta-
tio duplex.*

deposuerit, mas deinde illa semine suo conspergit, quæcunque id at-
gerit, vitam assumunt, reliqua autem irrita, & à maris calore destituta
contabescunt. Eadem ratio generationis est volucrum, quæ oua sua
pro seminibus deponunt, deinde externo calore fouent, & pullos
suos educunt. Differt autem ab hoc generationis modo generatio ex
putrefactione, quam Philosophi vocant generationem ex semine &
ex putredine, qualis est murium & apum, quam Paracellus vocat ge-
nerationem *ex lagostro*. Ita vermiculi in caseis generantur, & crabrones
in excrementis eorum. Quæ verò animalia cum diuersi generis ani-
malibus congregantur & generant, vt equus & asina, lupus & canis,
de illis agemus in doctrina transplantationum. Hæc animalium gene-
ratio differt à generatione vegetabilium, quæ illorum semina nec sponte
è terra p. eniant, nec hominum industria & laboribus submittantur,
sed matricem opportunâ nacta semina perfectiorum animalium ad ge-
nerationem procedunt, ibi q; i. e. um numeris omnibus absoluunt.

Demonstratis nunc generationum & mixtionum legibus ac funda-
mentis: explicatis quoq; initiis spiritualibus generationum, adductis
modis & differentiis generationis vegetabilium, mineraliũ & anima-
lium: superest, vt de *Transplantatione*, generationi superueniente aga-
mus, quæ accidit omnibus generationũ ordinibus. Qui non præferunt
rebus ignaris in Philosophia & Medicina facem generationis & trans-
plantationis, sunt cæci cæcorũ duces. Etenim transplantationis do-
ctrina dextrè explicata & perspicuè tractata, nobis aditum ad totã Phi-
losophiam & Medicinam, non vulgarem, qualitatibus insistentem, sed
philosophicam, naturæ legibus fundatã, parat. Siquidem nemo rerum
mortes ac dissolutionem corporis & animæ intelligere potest, qui non
hanc doctrinam planè cognitam atq; perspectam habeat. Si mortem
rerum non intellexerit, neq; dissolutionem corporis & animæ, Medi-
cus nunquam ad veram medicamentorum præparationem perueniet.
Quomodo enim mortem à vita separabit is, qui neq; vitam neq; mor-
tem nouit? qui mortuis rebus vitæ officia tribuit? Quid dicam de
morborum cognitione? qui hanc doctrinam qualitatibus absoluunt,
nunquam videbunt, quo modo mors in vitam irruat, quo pacto natu-
ræ legibus accidat dissolutio corporis & animæ. Sed vt rem ipsam ag-
grediamur: dicimus, transplantationem esse generationis symptoma,
non quidem in genere de omni transplantatione, intelligendum, sed
in specie accipiendum. Enimvero transplantatio dupliciter conside-
ratur. 1. Aut hominum arbitriis subiecta est. 2. Aut à solo naturæ

mutu dependet. Quæ hominum industria aut labori subiecta est, aut seminibus, aut insitione perficitur. In hac transplantatione, siue * se-
minibus, siue insitione peragatur, considerata sunt tempora & loca. ** scilicet materialibus.*
Tempora observare oportet in hac transplantatione manuum ministerio peragenda, quia generationum definitæ sunt periodi, in quibus impetus floris seminalis in plantis ac vegetabilibus apparent & conspiciuntur. Nisi enim tempore huius efflorescentiæ & impetus floris seminalis transplantentur, frustraneus erit omnis labor, irrita quoque generatio. Sic semina quædam materialia plantarum efflorescentias suas & impetus floris seminalis habent, incunte vere, alia in medio, alia sub finem, quædam in æstate, quædam in autumno. Eadem ratio est in arboribus, quæ etiam diversa habent efflorescentiæ & impetus seminalis materiæ tempora. Mala cotonea, pruna, post brumam tempestivè transplantantur: cerasi, amygdalæ circa brumam tempestivè, mora ante vernum æquinoctium. *Seu. pag. 148.*

Loca quoque opportuna in transplantationibus hominum arboribus subiectis adesse oportet, siue insitione, siue semine administrantur. *Loca transplantationis.*
Nisi enim subiecta illa transplantationis matricem opportunam invenerint, irrita erit transplantatio. Eiusmodi autem loca observare oportet in transplantationibus, quæ ipsa natura amat, in quibus ipsa natura sponte tales vel tales generationes & fructus profert. Etenim non omnis fert omnia tellus. Quædam in apricis, quædam in umbratis locis nascuntur & proveniunt sponte, quam naturam transplantata talia vel talia quoque observant. Bacchus amat colles, populus, salix, persicaria, aquas, hermodactyli præta, ut hæc omnia explicauimus in *generat. vegetabilium.* Hanc primam transplantationis rationem in doctrina *De Generat. morbor.* tempestivè accommodabimus. Altera transplantationis species, quæ ex natura sola procedit, seu quæ tincturis Elementorum potentioribus fit, neque hominum sensibus subiecta. Ad hanc transplantationem rectè intelligendâ, radices rerum seu tincturas, quæ tum generationi tum transplantationi inserviunt, explicari oportet, quamvis à nullo unquam Philosophorum, præsertim radices seu tincturæ transplantationem efficientes, explicatæ fuerint, sed metaphoris, figuris, allegoriis illas adumbraverunt. Eæ autem duplices sunt, Perfectæ siue Primæ rerum radices *Radices rerum duplices.*
sunt, astra, semina, radices, transplantationis à Philosophis *Tinctura Elementorum* dictæ. Astra & radices generationis vitæ conditionem obtinuerunt, semina seu radices transplantationis mortis & dissolutionis causam ostendunt. Semina & astra generationis tum in Philosophia, tum etiam *Astra generationis.*

*Piscium genera-
tio.*

*Avium genera-
tio.*

ragas

*Transplanta-
tionis doctri-
na.*

*Utilitas huius
doctrinae.*

*Cognitio mor-
borum.*

*Transplanta-
tio duplex.*

deposuerit, mas deinde illa semine suo conspergit, quæcunque id at-
gerit, vitam assumunt, reliqua autem irrita, & à maris calore destituta
contabescunt. Eadem ratio generationis est volucrum, quæ oua sua
pro seminibus deponunt, deinde externo calore fouent, & pullos
suos educunt. Differt autem ab hoc generationis modo generatio ex
putrefactione, quam Philosophi vocant generationem ex semine &
ex putredine, qualis est murium & apum, quam Paracelsus vocat ge-
nerationem *ex lagostro*. Ita vermiculi in caseis generantur, & crabrones
in excrementis eorum. Quæ verò animalia cum diuersi generis ani-
malibus congregantur & generant, vt equus & asina, lupus & canis,
de illis agemus in doctrina transplantationum. Hæc animalium gene-
ratio differt à generatione vegetabilium, quæ illorum semina nec sponte
è terra p. eniant, nec hominum industria & laboribus submittantur,
sed matricem opportunâ nacta semina perfectiorum animalium ad ge-
nerationem procedunt, ibi q; i. e. um numeris omnibus absoluunt.

Demonstratis nunc generationum & mixtionum legibus ac funda-
mentis: explicatis quoq; initiis spiritualibus generationum, adductis
modis & differentiis generationis vegetabilium, mineraliũ & anima-
lium: superest, vt de *Transplantatione*, generationi superueniente aga-
mus, quæ accidit omnibus generationũ ordinibus. Qui non præferunt
rebus ignaris in Philosophia & Medicina facem generationis & trans-
plantationis, sunt cæci cæcorũ duces. Etenim transplantationis do-
ctrina dextrè explicata & perspicuè tractata, nobis aditum ad totã Phi-
losophiam & Medicinam, non vulgarem, qualitatibus insistentem, sed
philosophicam, naturæ legibus fundatã, parat. Siquidem nemo rerum
mortes ac dissolutionem corporis & animæ intelligere potest, qui non
hanc doctrinam planè cognitam atq; perspectam habeat. Si mortem
rerum non intellexerit, neq; dissolutionem corporis & animæ, Medi-
cus nunquam ad veram medicamentorum præparationem perueniet.
Quomodo enim mortem à vita separabit is, qui neq; vitam neq; mor-
tem nouit? qui mortuis rebus vitæ officia tribuit? Quid dicam de
morborum cognitione? qui hanc doctrinam qualitatibus absoluunt,
nunquam videbunt, quo modo mors in vitam irruat, quo pacto natu-
ræ legibus accadat dissolutio corporis & animæ. Sed vt rem ipsam ag-
grediamur: dicimus, transplantationem esse generationis symptoma,
non quidem in genere de omni transplantatione, intelligendum, sed
in specie accipiendum. Enimvero transplantatio dupliciter conside-
ratur. 1. Aut hominum arbitriis subiecta est. 2. Aut à solo naturæ

nutu dependet. Quæ hominum industriæ aut labori subiecta est, aut feminibus, aut insitione perficitur. In hac transplantatione, siue * se-
 minibus, siue insitione peragatur, considerata sunt tempora & loca. ** scilicet materialibus.*
 Tempora observare oportet in hac transplantatione manuum ministerio peragenda, quia generationum definitæ sunt periodi, in quibus impetus floris seminalis in plantis ac vegetabilibus apparent & conspiciuntur. Nisi enim tempore huius efflorescentiæ & impetus floris seminalis transplantentur, frustraneus erit omnis labor, irrita quoque generatio. Sic semine quædam materialia plantarum efflorescentias suas & impetus floris seminalis habent, incunte vere, alia in medio, alia sub finem, quædam in æstate, quædam in autumno. Eadem ratio est in arboribus, quæ etiam diversa habent efflorescentiæ & impetus seminalis materiæ tempora. Mala cotonea, pruna, post brumam tempestivè transplantantur: cerasi, amygdalæ circa brumam tempestivè, mora ante vernum æquinoctium. *Seu. pag. 148.*

Loca quoq; opportuna in transplantationibus hoïum arboribus subiectis adfint oportet, siue insitione, siue semine administrentur. *Loca transplantationis.*
 Nisi enim subiecta illa transplantationis matricem opportunam invenerint, irrita erit transplantatio. Eiusmodi autem loca observare oportet in transplantationibus, quæ ipsa natura amat, in quibus ipsa natura sponte tales vel tales generationes & fructus profert. Etenim non omnis fert omnia tellus. Quædam in apricis, quædam in vmbrosis locis nascuntur & proveniunt sponte, quam naturam transplantata talia vel talia quoq; observant. Bacchus amat colles, populus, salix, persicaria, aquas, hermodactyli præta, ut hæc omnia explicauim⁹ in *Generat. morbor.* Hanc primam transplantationis rationem in doctrina *De Generat. morbor.* tempestivè accommodabimus. Altera transplantationis species, quæ ex natura sola procedit, seu quæ tincturis Elementorum potentioribus fit, neq; hominū sensibus subiecta. Ad hanc transplantationem rectè intelligendā, radices rerum seu tincturas, quæ tum generationi tum transplantationi inseruiūt, explicari oportet, quamvis à nullo unquam Philosophorum, præsertim radices seu tincturæ transplantatione efficientes, explicatæ fuerint, sed metaphoris, figuris, allegoriis illas adumbraverunt. Ex aut duplices sunt, Perfectæ siue Primæ rerū radices sunt, astra, semina, radices, transplantationis à Philosophis *Tinctura Elementorum* dictæ. Astra & radices generationis vitæ conditionem obtinuerunt, semina seu radices transplantationis mortis & dissolutionis causam ostendunt. Semina & astra generationis tum in Philosophia, tum etiam *Altera transplantationis species, quæ fit à natura.* *Radices rerum duplices.* *Astra generationis.*

Sew fol. 216.

*Generatio
transplantata
semper in prius
vergit:*

*Radices trans-
plantationis
sunt Ens ve-
neni.*

*Arsenicū, Sul-
phur, Vitriolū,
Mercurius,
Antimonium,
Saturnus.*

*Omnes creatu-
ra transplan-
tationi obno-
xia.*

*Lib. 1. cap. 88
tractatus 3.
Realgar Solis*

*Etiam alimen-
tosa suum ve-
nenum habent*

*Duplex trans-
plantatio spe-
cialis.*

etiam in doctrina generationis rerum naturalium explicata sunt. De astris, seminibus, radicibus transplantationis nunc agamus. Dicimus autem vnamquamque generationem transplantatione superueniente à dignitatis gradu deturbari & impediri, quo minus semina, astra, radices generationis dona sua & scientias innatas explicare queant. Omnis enim generatio transplantata, non in melius, sed deterius vergit, & omnis generationis transplantatæ (intellige transplantationem specierum) virtutes, proprietates, dona, multum labefactantur, superuenientibus impressionibus & cōcurrentibus astris transplantationis. Tincturæ Elementorum, astra, semina & radices transplantationis seu impressiones, quæ efficiunt transplantationem sunt *Ens veneni*, quod maxime conspicitur & apparet in mineralibus, in Arsenico, Sulphure, Vitriolo, Mercurio Antimonio Saturno. In vegetabilibus in Vitis, Napello, Cicuta, Opio: Sed diligenter observandum est, transplantationem respectu tincturarum esse duplicem, Vniuersalem & Specialem. Vniuersalis transplantatio est, quæ ad omnes naturales simul pertingit, maledictione diuina. Nihil enim in tota rerum natura ab hac transplantatione liberum existit, quin impuritates aduenas, hospites, tincturas Elementorum, astra semina, radices transplantationis admixtas & adiunctas habeat. Stellæ enim ipsæ, teste Hilbo, non sunt immunes a hac transplantatione. Neaurum, argentum, gemmæ ab hac transplantatione excipiuntur, quamuis sanitatis anatomiam gerere videantur. Paracelsus in Chirurgia maiore dicit: *Solem naturæ suæ habere Realgar seu Ens veneni*, quod realgar ab eo separatur per Antimonium. Si enim Sol careret veneno vel Realgare, ut Paracelsus loquitur, Philosophi Spagyrici, non tam seriò præciperent, ut ante præparationem auri potabilis corpus Solis à veneno & impuritatibus separaretur. Sic inter vegetabilia quodlibet corpus habet venenum, etiam illa quæ alimentosa à Medicis nominantur, quod nō artificiali nec naturali ventriculi concoctione rectè separatum, multorum grauissimorum morborum causa existit. Inde apud Paracelsum aliosque veros Medicos hoc ens veneni celebratur inter cætera morborum entia ferè nobilissimum. De quo ente veneni & morborum causa communiori fusius agemus in doctrina de generatione morborum. Hæc generalis transplantatio specialem quoque in se continet, respectu tincturarum, quæ in omnibus Elementis dominantur. Specialis transplantatio quoque duplex est. 1. Transplantatio indiuiduorum. 2. Specierum. Indiuiduorum transplantatio est, in quibus

quibus externæ tantum signaturæ mutantur, ut colores, odores, sapores, magnitudines, figuræ: ita tamen intelligenda est hæc transplantatio, quod fiat non tincturis Elementorum superuenientibus, sed seminibus, astris & radicibus, eiusdem generis concurrentibus, ut si *Sylvestrium* in mentham, rapam in raphanum, imperatoriam in angelicam transplantari contingat. Hæc transplantatio neq; tincturis Elementorum seu Enti veneni adscribenda est, sed astro, semini, radici menthæ, raphani, Angelicæ, radicibus sylvestrii, rapæ, imperatorias superuenienti, perfecta mixtione indiuiduorum. In hac enim transplantatione etiamnum manet imperium radice, & suæ familiæ seu generis certa signa ostendit, quamvis vehementer immutata. Talis quoque transplantatio est gemmarum generatio, quæ producuntur ex prima communiq; metallorum radice, superuenientibus seu concurrentibus astris, seminibus, radicibus validioribus gemmarum. Ita ex radicibus plumbi transplantatur Adamas; ex radicibus Lunæ Saphirus, ex radicibus Veneris Smaragdus, ex radice Martis Berillus, & consequenter. Quæ supra dicta sunt de astris, seminibus, radicibus transplantationis, ea nimirum mortis & dissolutionis anatomiam ostendere, non sunt intelligenda de transplantatione indiuiduorum, sed de transplantatione generali & specierum. Nihilominus tamen ad transplantationem indiuiduorum refertur quoque transplantatio generalis: Impuritatibus enim seu Ente veneni nullum corpus naturale seu præcreatum ex quatuor Elementis caret. Ad hanc indiuiduorum transplantationem pertinet quoque transplantatio perfectorum animalium. Supra enim dictum est, foeminam esse transplantatum masculinum. Nam in generatione perfectorum animalium, si astrum, semen, tinctura menstrui concurrerit, validaque potestate prædita fuerit, vniuersum semen proprietatibus & partibus menstruo domesticis donabitur. si verò astrum semen maris vicerit, masculinum producit, ac masculina membra. Hic autem quaeritur, quomodo generentur Hermaphroditi, masculina & foeminina membra simul ostendentes. Respondetur, quod si astra, semina tam maris quam menstrui in mechanico generationis processu æquè valida extiterint, generentur Hermaphroditi. Quod autem horum prædominatur, illius naturam induit, & nunc foeminea, nunc virili genitura abundat. Quæ verò transplantatio ex congressu diuersi generis animalium proficiscitur, sterilis plerumque existit, neque fieri potest in his transplantatio, nisi eorum semina magna societate conspirent. Difficulter enim transplantatio-

*Seu pag. 140.
In vegetabilibus, cum semina sint plurima, in quibus multorum indiuiduorum (qua sensuum iudicio specie quodammodo differre videntur) scientia & prædestinata dona coniunguntur; non mirum est, si leui momento in novas familias transeant.
Seu. fol. 141.
Seu. fol. 143.*

Causa creationis masculi & foemella.

Causa generationis Hermaphroditorum.

Ut lupi & canis, Equæ & asini.

nem animalia admittunt, quæ perfecta sexuum distinctione separata sunt. Huc generatio mineralium quoque refertur, quæ quasi comitem generationis transplantationem adiunctam habent, propter hermaphroditicam balsami naturam. Fructus superioris globi huic transplantationi quoque sunt obnoxii, idque si iisdem temporibus ad maturitatem peruenerint, & radiorum societate conspirauerint, ut nix & pluuiæ, fiuntque corporum solummodo in his transplan- tiones, scilicet alteratis fructibus corporum vehementia, frequent copia ac diuturnitate. Specierum transplantatio est, ubi non externæ solum, verum etiam internæ signaturæ, adeoque radix ipsa & prima materia mutatur. Hæc transplantatio procedit ex validissimis tincturis, & non tantum indiuiduis rerum, hoc est, principiis corporum adhæret, sed ipsam rei radicem occupauit, usque adeo, ut species nulla reliqua sit in his generationibus, emendari posse transplantationes primas. Huius transplantationis propriæ sunt tincturæ Elementorum, nihilque à generali transplantatione rerum differt, nisi quod hæc validioribus fiat tincturis Elementorum, illa verò leuioribus. Transplantatio specierum & mutatio radices apparet in lolio, zizania, in qua transplantatione prima materia radixque tritici tincturis Elementorum transplantata est in calamitosam sortem. Huc spectat quoque Antimonium, Marcasitæ, auri & argenti, & alia his similia. In hac tamen transplantatione obseruandum est, tincturas illas Elementorum non omnino dissimilatas esse à rebus quibus superueniunt: sed quodammodo cum his conspirare, quamuis dissolutionem moliantur, & vitæ varias insidias struant. Nisi enim affinitatem quandam habuerint cum rerum radicibus, astris, & prima materia, non miscebuntur:

& ita planè destructum erit consilium, non solum generationis, sed & transplantationis,

Finis Partis Prioris.

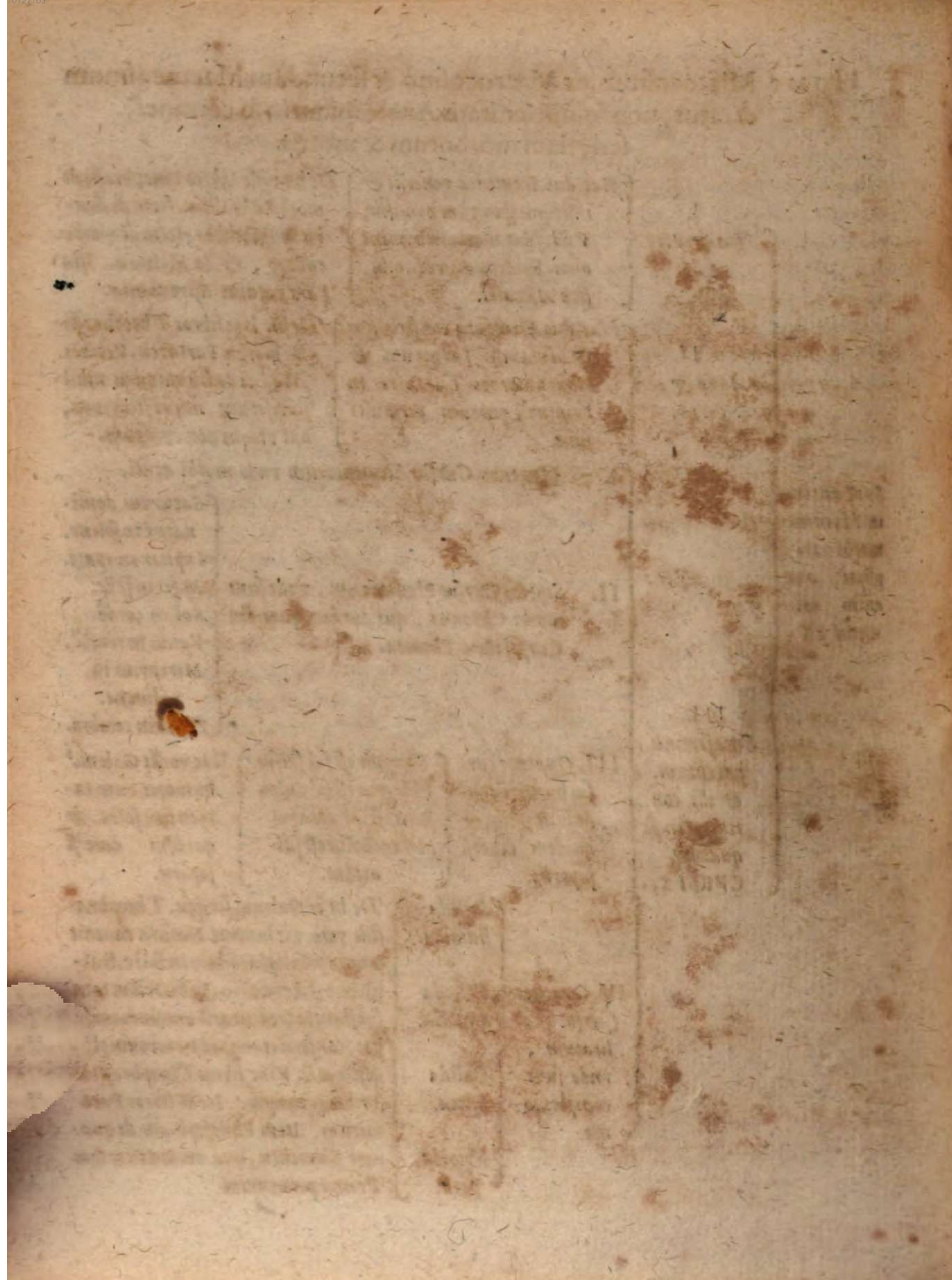
Huc referatur Tabula sequens.

Transplantatio specierum quia sit, & ubi appareat.

HOMO Microcosmus ex Macrocosmo & secundum Macrocosmum
creatus, non solum sanitatis Anatomiam in se continet,
sed etiam morborum & mortis.

Sunt autem
in Homine
morbi tri-
plices, aut
enim ori-
untur EX

I. Igne & Aere.	Hac duo Elementa generant & inficiunt spiritum hominis; Vnde sunt morbi in homine quos Epidemios vocamus, sive Astrales.	De his vide Libros Theophrasti de morbis astralibus. Item de mor- bis inuisibilibus, Item de morbo caduco, & de Meteoris. Ista pars vocatur Astronomia.
II. Aqua & Terra.	Hac duo Elementa constituunt & causantur Tartarum, & omnes morbos Tartareos in homine, quorum permulti sunt.	De his lege libros Theophrasti De morbis Tartareis. Veteres Medici de his omnibus nihil scripserunt, neque sciuerunt, aut utique non multum.
III. Enteseminiis parentum. & illi con- tinent in se quatuor CURSUS,	I. Quatuor Cursus Elementorum vnde morbi acuti,	
	II. Septem Cursus Planetarum, vnde sunt morbi Chronici, qui durant quandiu Cursus illius Planeta.	Saturnus domi- natur in splene. Iupiter in epate. Mars in felle. Sol in corde. Venus in renib? Mercurius in pulmone. Luna in cerebro.
	III. Quatuor cur- sus humorum, vn- de sunt salia, & quidem diuersi saporis.	Sanguis est sal salsus. Phlegma est sal dulcis. Bilis est sal amarus. Melancholia est sal acidus. Hac vocat Galeni humores, cum ta- men sint salia, & quidem diuersi saporis.
	IV. Quatuor Cursus qua- litatum, vnde sunt complexio- nes	Calida humida. Frigida humida. Calida sicca. Frigida sicca. De hisce Galenus scripsit. Theophra- stus vero ex lumine Natura inuenit omnia principia constare in Sale, Sul- phure, Mercurio. In his tribus tota substantia creaturarum omnium confi- sit, conseruaturq; ad terminum pra- destinati. Vide libros Theophrasti de Tribus principiis. Item libros Para- miricos. Item Philosophiam de qua- tuor Elementis, quae omnia ex tribus Primis proveniunt.

TRACTATUS

ALTER,

DE CAUSIS ET CURATIONE
*morborum omnium, Astralium & Materialium:
seu, Morborum omnium Elementatorum & hereditariorum ex libro Naturæ, Codice Philosophicæ
& Medicæ veritatis, generalis & specialis Explicatio, additis veterum placitis, Hippocratis, Galeni, Celsi, &
aliorum.*

IN SPECIALI EXPLICATIONE MOR-
borum agitur de Curationum mylterijs, Indiciorum
compendijs, Remediorum arcanis:

ET PRIMVM GALENI ET ALIORVM VE-
rerum Medicamenta proferuntur: deinde Paracelsi, Turnheuseri,
Quercetani, aliorumque Neotericorum & præstantium Philoso-
phorum experientia demonstratur, medicamenta omnium
Morborum ex Anatomia & Arte Signata tam sim-
plicia quàm composita osten-
dendo.

*Francofurti, Ære Ioh. Theodori de Bry, &
Joannis Ammonij.*

ANNO M. DC. XXIII.

OMNIUM MORBORUM

ASTRALIVM ET MATERIALIVM,

acutorum & Chronicorum, vera & Philosophica
Explicatio.

CAPVT I.

De Morborum principiis.

GALENVS & alii, qui eum sequuntur, fundamenta Philosophiæ Elementa communia & qualitates sibi posuerunt: Medicinæ verò principia humores esse statuerunt. His iactis fundamentis & principiis Philosophiæ ac Medicinæ constitutis, viam ostendunt facilem commodiosè ad fastigia ducentem, sine magno labore & sudore. Verùm de spiritu (astro) morborum apud Galenum & eius sectatores altum est silentium, cuius tamen omnis potestas ac facultas, teste Hippocrate, ubi proficitur, *omnes morbos tam astrales quàm materiales, tam acutos, quàm Chronicos, ἀπὸ πνεύματων, spiritibus, flatibus, vaporibus proximè proficisci.* Hic respiciendum est ad Philosophiam, in qua distinximus rerum vniuersitatem in duos globos; superiorem, qui continet Ignem & Aërem: Inferiorem, qui complectitur Aquam & Terram, quo facilius spirituum naturam & proprietates inuestigare possimus, considerata Elementorum proprietate. Semina etiam & astra omnium Elementorum naturam & proprietatem matricum quadamtenus æmulantur. Si primum ignem considerauerimus, deprehendemus Elementi cœli impressiones validissimas, & quoad agendi potestatem vehementissimas, nisi confluentia benigniorum temperentur. Elemento Ignis succedit Aqua, quam insequitur Aër; vltimum locum Terra sibi vendicat.

Principia Philosophica Galeni.

Seu, fol. 73.

In Libro de Flatibus.

Causa morborum.

Notanda autem est (propter morbos materiales)

spirituum reciproca natura: ex spiritibus

scilicet corpora produci, & rursus corpora in spiritus resolui.

Natura & proprietas seminum.

CAPVT II.

*De spiritibus & astris Elemento-
rum.**Elementa sunt
duplicita.**Vita, essentia
& nutrimenta
rerum unde.**Sev. fol. 155.**Nutritum
duplex.*** quod ben-
eficio spirituum
mechanicorum
spirituale red-
ditur.**Sev. pag. 275.**Sev. fol. 277.**Puris rerum
radicibus tin-
ctura trans-
plantationis
sunt implan-
tata.**Paracelsus lib.
1. Paramiri de
origine morb.
ex tribus pri-
mis cap. 2.*

ELEMENTA sunt duplicia, spiritualia duo, Ignis & Aër: duo corporalia, Aqua & Terra. Ex his componuntur, & in ea resolvuntur omnes res naturales. Ex his non solum vitam & esse hauriunt omnia, sed etiã ex illis nutrimentum accipiunt ad vitæ cõservationem. Quamobrem rectè dictum est ab Hippocrate, *Ex iisdem nutrimur, ex quibus constamus*, non quidem actu sed potestate. Omne enim alimentum quod suppeditant nobis Elementa subiicitur spiritibus mechanicis nostri corporis, à quibus in nostri balsami substantiam transmutatur. Nutrimentum verò duplex est, pro ratione Elementorum, spirituale & corporale. Spirituale alimentum nobis suppeditant Ignis & Aër: Corporale terra & aqua*. Hoc nutrimentum siue spirituale siue corporale sit, in se complectitur tria principia & animale balsamum: siquidem omnium Elementorum corpora constant Sale, Sulphure & Mercurio. Spiritus noster genuinus seu innatus calor seu vitalis balsamus spirituali utitur alimento cœlestium aëreorumque seminum resolutiones & fructus magna necessitate continenter expetit. Et non solum refrigerationem & alterationem ex hoc alimento capit, sed etiam substantiam, corpus, nutrimentum, sibi tamen consentaneum. In doctrina transplantationis demonstravimus, omnibus Elementis & primis purisque rerum seminibus implantatas & permixtas esse tincturas & astra seu radices, transplantationum authores, qui dissolutionem corporis & animæ moliuntur, qui anatomiam morborum in rem publicam vitæ introducunt. Quicquid igitur vitam & alimentum ex Elementis haurit, morbos, morborumque semina pariter accipit. Alimenta quidem omnia semina sunt, sed impuritatibus permixta. Ex his adductis colligimus, quatuor esse astra seu spiritus sanitatis in Elementis: sic quatuor quoque astra seu spiritus morborum in Elementis delitescere. Atque hæc in Macrocosmo. In Microcosmo quatuor quoque sunt astra sanitatis, & contra, quatuor morborum.

CAPVT III.

De astris visibilibus Firmamenti.

QUOD Astrologi dicunt, bonam & malam fortunam hominum à positu astrorum felici vel maligno pendere, nos hîc nihil moratur, & illorum scripta ac commenta de Natiuitatibus & Astrologia diuinatrice hoc loco nec reiicimus nec adprobamus, considerantes stellarum tam fixarum quàm errantium naturam, quo pacto vel modo inferiora foueant & conseruent, qua ratione inferioribus perniciem adferant, & exitium moliantur, astris & spiritibus morborum resolutis: Astra firmamenti, quæ corpora perfectissima obtinuerunt, & visibili specie repræsentantur, in cæteris quoque Elementis virtute & vitali potestate continentur. Etenim catenam Homeri auream & societatem inuisibilis naturæ cum visibili ubique animaduertimus, & conspirationem astrorum tam sanitatis quàm morborum deprehendimus. In inferiori globo videmus Æthereum ignem & thermas seu aquas naturâ calentes. Eandem proprietatem in astris Firmamenti inuenimus, & quidem tanto fortio-
 Seu pag. 51.
 & 52
 Astra vitali po estate singulis Elementis insunt.
 Cat na Ho-
 meri.

riorem, quantò maior est differentia horum Elementorum. In inferiore globo videmus Crystallum & lapides naturâ frigidos; eadem proprietate prædita sunt quædam astra visibilia. Magnes habet virtutem attractiuam: talis quoque virtus attractiua influentialis in multis stellis existit. Hæ autem operationes stellarum non caliditati vel frigiditati adscribendæ sunt, sed in donis & scientiis principiorum, ex quibus constant, continentur. Ad astrorum visibilium officia quod attinet, à DEO creata sunt, in signa & tempora, non quod aliquid ad colorem, pulchritudinem, naturâ proprietates hominis vel fluctuum terræ & aquæ conferant, vt multi astrologi nugantur, sed vt Sol & astra sint quasi instrumentum digestionis, sicuti ignis materialis, & noster Vulcanus. Quippe sine astris visibilibus viuere non possumus, cum calor & frigus & digestio rerum naturalium, seu maturitas rerum quibus vtimur in cibo & potu, ab illis proficiantur. Astra principalia visibilium septem sunt, Sol, Luna, Iupiter, Saturnus, Mars, Venus, Mercurius. Ita stellarum fixarum septem similiter sunt ordines, quorum vnusquisque ad astrum principale refertur: ita vt stellæ aliæ sint Saturninæ, aliæ Iouiales, aliæ Martiales, Solares, Mercuriales, Venereæ, Lu-
 Seu pag. 37.

CAPVT IV.

De Ente Astrorum.

*Quinque entia
morborum.
* id est Magi-
cum.*

*Quinque gene-
ra morborum.*

*Harmonia
Naturatum
incorruptum
corruptum.*

Apocal. cap. 8.

l. 279.

ENs est res seu substantia, quæ potestatem habet corpora nostra regere, transmutare & afficere. Horum entium Paracellus quinque enumerat. I. Ens aëtri. II. Ens Veneni. III. Ens naturæ. IV. Ens spirituum *. V. Ens DEI. Hæc quinque Entia quinque morborum origines & causæ sunt: quarum vnaquæq; potestatem habet plenam atque perfectam omnes morbos procreandi. Sic iuxta entia illa seu causas morborum quinque sunt genera pestis: quinque genera hydro-
pis: quinque genera Ictericæ: quinque genera febrium: & sic cuiuslibet morbi quinque sunt genera respectu entium, non vnum cuiuslibet morbi genus, vt falsò sibi hætenus persuaserunt, cum vnumquodque Ens omnes morbos procreare potens sit. At proinde, vt in inferiori globo terræ & aquæ fructus videmus, qui calculum, tartarum, arenam, podagram, tabem hydropisin generant: ita in superiore globo quædam astra eiusmodi proprietates, semina morborum & tincturas corruptentes habent, & omnes morbos procreare possunt. Quod Hermes Trismegistus primæ & sacræ Philosophiæ Parens testatur, cum dicit: *Verum est, sine mendacio, certum & verissimum: Quod est inferius, est sicut id quod est superius: & quod est superius, est sicut id quod est inferius.* Hoc Hermetis dictum non solum intelligendum est de conspiratione harmonica, confluxu vel consensu primæ & incorruptæ naturæ, vel astris generationis in vtroque globo: sed etiam de tincturatum superuenientium conspiratione & astris transplantationis idem sentiendum est. Spiritus sanctus hanc Hermeticam concordantiam superiorum & inferiorum tam primæ & perfectæ naturæ quàm corruptibilis & superuenientis per D. Ioannem in Apocalypsi confirmat, vbi scriptum est: *Stellam absynthii super aquas decidisse, & in perniciem hominum aquas amaritudine absynthii tinxisse.* Proinde quemadmodum hæc stella absynthii & aliæ similibus proprietatibus insignitæ in sphaera superiore & astris firmamenti deprehenduntur: Ita etiam proprietates Arsenici, colocynthidis, esulæ, scammonii, & omnes reliquæ proprietates tincturatum superuenientium iuxta sententiam Hermetis, & doctrinam Spiritus sancti in superiori globo & astris visibilibus inveniuntur, quæ in Sphæra inferiori corporibus implicatæ

EXPLIC. ATQ. CVRATIO.

SI

catæ sunt : & felices Astronomi , Philosophi ac Medici utique esse-
mus , si nobis Hermetica illa concordantia esset cognita , sic verè in-
terpretari possemus , quod DEVS per Moysen dicit : VT SINT
IN SIGNA : quod posthabita hac concordantia oculis cæcutien-
tibus inueniuntur : siquidem multi Medici non credunt neque conce-
dunt ex astris * tanquam causis vniuersalibus , morborum omnium
causas tam spiritualium quàm materialium , acutorum & Chronico-
rum ad nos defluere : cùm astra corpora sint tam pulchra , tam clara ,
pellucida , quæ certum cursum absoluunt. Exinde verò patet eos so-
lùm scripta Ethnicorum legisse , & libri Naturæ magni , codicis Philo-
sophicæ & Medicæ veritatis iacturam fecisse , neque Biblia , è quibus
omnis sapientia velut iugi de fonte promanat , vnquam inspexisse. Ete-
nim si illa cum iudicio legissent , in Hiobo expressis verbis scriptum de-
prehendissent , quod etiam astra & stellæ coram DEO non sint puræ ,
sed impuritatibus & tincturis superuenientibus contaminatæ. Quo-
circa sicut terra propter lapsum & præuaricationem Protoplasti , ma-
ledicta , & spinis ac tribulis referta : ita superiora simili modo spiritua-
liter acceperunt id , quod inferiora corporaliter exhibent. Quod Her-
mes & omnes Astrologi reales affirmant , experientia confirmati.

* quatuor Ele-
mentorum.

Sev. 216.

CAPVT V.

De Ente veneni in astris visibilibus.

CVM autem in astris visibilibus firmamenti non solum forma tri-
tici , sed etiam lolii : non solum auri & argenti , melissæ , rosæ , sed
etiam arsenici , napelli , opii , naturæ & proprietates inueniantur , neces-
sariò sequitur , ENS veneni in Ente astrorum contineri , quamuis hoc
modo ab ente veneni inferiorum differat , quod in astris sit spirituale ,
in corporibus verò inferioribus corporaliter lateat. Nam Paracelsus
scribit : *Plura venena in terris non existere , quàm in astris* , quasi diceret , oēs
venenorum species , quos fructus inferioris globi Aquæ & Terræ nobis
ostendunt , ea omnes in astris firmamenti pariter continentur. Ac pro-
inde astris illis exaltatis , venenatis impuritatibus & seminibus resolu-
tis , omnes morbos , quos inferiora Ente suo veneni generant , pducere
quoq; possunt. Siquidem omnium morborum origo & causa est ENS
veneni , & omnes morbi ex veneno generantur : quippe Medici firmiter

Differentia
Entis veneni
in globo supe-
riori & infer.
De Ente astro-
rum cap. 9.

Venena , qua in
globo inferiori
conspiciuntur ,
etiam in astris
continentur.

- strant. Hæc sidera in Sphæra inferiori cognata habent Mercurium, Antimonium, Arsenicum, Sulphurem, napellum, scammoniam, esulam, colocynthidem &c. Ex his manifestum erit, omnes res naturales & fructus Elementorum, tam superioris quam inferioris Sphære in tres classes distribui: In benigna & naturæ humanæ amica: in mediocria, quæ medio modo se habent: & in extremè noxia, quæ perniciem & præsentem mortem repræsentant, seu fructus omnes Elementorum, & resolutiones seminum aut sunt alimentosæ, aut medicamentosæ, aut extremè noxiæ.

CAPUT VII.

*De differentia stellarum, quæ benigna, quæ malitiosa.**Divisio stellarum fixarum.**Fixa Planetis subseruiunt.**Planeta duplises.*

QVAMVIS non sit nostri instituti de stellarum differentia agere, & hoc loco illarum naturam & proprietates in specie explicare; cum illud magis ad Astronomiam spectet, & ad Astrologum pertineat: tamen cum ea cognitio stellarum hac in doctrina maximè requiratur, aliquid de ea breuiter dicemus. Omnium autem primum nobis considerandum venit, qui Planetarum sint benigni, qui verò malitiosi, atque hoc pro ratione stellarum errantium. Ad fixas quod attinet stellas, eas in septem ordines distribuimus. in Cap. primo huius tractatus, id quod respectu Planetarum & dominorum quibus fixæ quasi seruiunt & famulantur, & naturam dominorum æmulantur. Ut autem benignitas & clementia, contra verò malitia Planetarum manifestata fiat, in duas classes distribuimus stellas errantes seu Planetas: in elementes siue benignos, & malitiosos. Benigni & clementes sunt, Sol, Iupiter, Venus, Mercurius. Malitiosi habentur Mars atque Mercurius: Luna medio modo se habet. Eadem ratione quoque explicanda sunt signa Zodiaci, quæ Planetæ seu stellæ errantes perlostrant, & pro natura hospitem hospitium ipsa seu domicilia amica vel suspecta reddunt. At tamen in propriis domiciliis plerumque malitiam suam exercent: Ut, Saturnus in Aquario, Capricorno & Libra, quæ est domus exaltationis. Sic Mars in Ariete, Scorpio, & Capricorno, domo exaltationis. Illud autem obseruandum est, quatuor esse triplicitates stellarum

rum signiferi, & cuilibet Planetæ tria signa attribui, quæ Planetæ pro sua qualitate bona vel maligna imbuunt. Rursum signa illa Zodiaci sunt duplicia, respectu Elementorum, alia ignea & aërea, alia verò aquea & terrea. Saturnus triplicitatem habet in igneis aëreisque signis: Mars in aqueis & terrenis. Sic Saturnus & Mars videntur totam rerum vniuersitatem malignitate comprehendere. Nam Luna atque Venus, quæ aliàs inter benignos numerantur, quando in finibus Saturni vel Martis existit, malignitatis illorum particeps fit, bonam & amicam hominibus naturam exuit, & inferioribus inimicam & noxiam induit. Multum enim Saturnalia & nimium Martialia quæ sunt sidera seu astra, venena sunt, spiritui naturaliter inimica. Ita infortunatum dicimus & contrarium naturæ humanæ signum, seu Planetam per Saturnum aut Martem, nisi propria domicilia sint vel regna, quando videlicet vel ibi sunt, vel illuc aspiciunt opposito vel quadrato. Oppositum verò ad spectum dicimus inter illa, quæ intervallo discrepant quàm longissimo. Quadratum verò ubi hoc ab illo quarta parte cœli, id est, signorum trium spatio distat. Martis tamen malitiam Veneris confluentia nonnihil mitigat. Ita Saturni malignitatem Iupiter temperat, & venenata eius spicula retundit. Aspectus autem Martis vel Saturni ad Lunam ubique malus existit. Atque tantum de natura, proprietate, differentia stellarum errantium. Ad fixas quod attinet, & præcipuè signa Zodiaci, non omnia quidem venenatis proprietatibus manifestò insignita sunt, sed vsus & experientia quatuor maximè obseruauit: Pisces, Aquarium, Scorpionem, Cancrum. Sunt quoque maleuolæ stellæ Pleiades, Hyades, Piscium constellationes, quæ tincturas referunt narcoticas, somniferas, pauperinas, mandragoratas, sulphuratas, vitriolatas. Similiter Bootes, Virga, Aquarii stellæ proprietates obtinent venenatas, sed leuiiores. Sic etiam Scorpionis, Cancri stellæ & Martialia sidera, sic quoque Saturnina spirituum Arsenicalium, Auripigmentarium, Antimonialium, sulphureorum proprietates venenatas, sed validiores obtinent. Harum stellarum orbitæ & resolutiones excitantur magnis Eclipsibus & Coniunctionibus. Hippocrates intempestiuas & immoderatas siderum resolutiones, multis circumstantiis descripsit, hinc consulendus.

Signa Zodiaci duplicia.

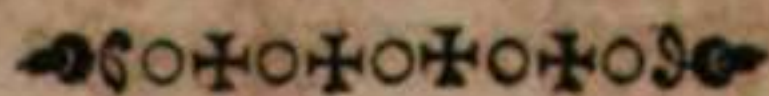
Luna & Venus quando maligna fiunt.

Oppositio quid. Quadratum quid.

Experientia malignitatem quorundam signorum Zodiaci notauit. Ser. fol. 278.

Consensus astrorum cum sublunariis.

In libris Epidemiorum.

CAPUT VIII.

De impressione astrali.

*Venenæ in-
ferioris globi cui-
tare quod im-
medo possu-
mus, superioris
globi non item.*

*Astorum Mar-
tialium resolu-
tiones quos
morbos pari-
ant.*

*Morbi dissoluti
ex tincturis
Saturninis.*

CAPITE sexto stellas omnes seu astra in tres classes distribuimus, respectu inferiorum, scilicet benigna, mediocria, & extremè noxia. In capite septimo in duas classes astra & sidera per se considerata diuisimus, & mediocria sub astris benignis comprehendimus, ratione transplantationis generalis, quæ ad omnia creata æqualiter pertinet inferioris & superioris Sphæræ. In præcedenti capite de speciali quoque transplantatione astrorum egimus, quæ nimium astra præ ceteris malitia & venenata malignitate excellunt, quorum ortus & resolutiones Medico imprimis obseruandæ sunt. Omnes enim morbos, quos globus inferior generat, superior quoque producere potest. In interiori globo & fructibus Elementi terræ & aquæ, extremè noxia denotare possumus, quatenus nobis cognita, astralem verò impressionem & aerem infectum nequaquam effugere possumus, sed neglecto discrimine tam salutarem quàm noxium in spirando attrahimus, eoque ad necessitatem vimur, cum sit inuisibilis, & signaturis exterioribus destitutus. Propterea cum constellatio, influentia seu impressio astralis excursu astrorum, vel infelici positu & contrario motu astrorum seu adspectibus Planetarum orta & maleuolæ stellæ fructuum resolutiones in aera dimiserint, alimentumque superioris Sphæræ signaturis suis immutauerint, homines variis morbis obnoxii sunt, quorum regiones astra illa suis radiis feriunt, iuxta proprietates astrorum venenatas. Cum verò astra Martialis venenatis Arsenici proprietatibus oriuntur, aut cum Planetarum proprietates arsenicales seu Realgaria ex maleuolo positu aut coniunctionibus suscitantur, pestis generatur: cum verò proprietates Saturni, ellebori, colocynthidis, scammonii, esulæ in aere dominantur, morbum dissolutum, ut dysenteriam, procreant. Quicquid enim radii horum astrorum attingunt, illud planè immutant, & nutrimentum superioris Sphæræ venenatis proprietatibus imbuunt, quod homines in spirando attrahunt. Atque hæc est generatio pestis, dysenteriae, maniae, epilepsiae, podagræ & omnium morborum astralium. Nam eadem ratio est astrorum mediocrium, seu medio modo habentium, quæ leuiores producant morbos, ut febres, cathartos, horrores, dysurias, pandiculationes, pigritias, somnolentiam, difficultates respirandi, cum aliis.

CAPVT IX.

De anatomia morborum astralium.

HACTENVS omnes morbos astrales ex Ente veneni oriri demonstrauimus: verum hinc forsitan aliquis nobis obiiciat: cum Ens veneni spiritaliter inspirando attrahitur, quare non totum corpus, sed pars eius, non cor, sed alia quædam viscera principaliora ab Ente veneni transmutentur. Respondetur communi Philosophorum sententia, natura lætatur naturâ, & natura obuiantem excipit naturâ. Siquidem in homine omnes proprietates & astra cœli & terræ continentur, & ob hanc causam *MICROCOSMVS* vocatur: licet contra multi dicant, tamen ratione effectuum similium, (vt etiam *Li* bauius) negare non possunt. Et cum non solum malæ proprietates in homine, sed etiam bonæ, vt forma lolii in semine tritici delitescunt: ideo similia similibus congratulantur, & bonæ proprietates malis superuenientibus, iisque validioribus, succumbunt, vt forma tritici, superuenientibus lolii tincturis, & imperium malis concedunt. Hæ transplantationes frequentes sunt, tam in generatione, quam in curatione morborum. Verum enimuero cum temperatura malatum proprietatum, & non qualitatum primarum aut secundarum (ex qua Galeni intemperies nata) excellit, & plus nutrimenti & inordinata aut mala d'œta vel influentia astrorum accipit, naturales actiones membrorum læduntur, aut omnino extinguuntur: vnde rectè dicitur: *Quot membra tot mortes.* Cum vero Medicus naturæ laboranti similibus remediis ex arte signata & anatomia physica petitis succurrit, illique opem fert, temperatura malarum proprietatum expellitur, & naturæ imperium restituitur. Atque hæc est vera & naturalis Theoria generationis atque curationis morborum. Vt autem ad instituti nostri rationem reuertamur & anatomiam morborum astralium clarius exponamus, exemplo Dysenterię hanc anatomiam demonstrabimus. Venenum autem Dysenterię est naturæ bolaris. Intestina vero hominis easdem proprietates habent: propterea intestina venenum illud recipiunt, & ita spiritibus & proprietatibus malignis coniungitur, vnitur, quæ in substantia intestinorum delitescunt, vt forma lolii in tritico. Quæ proprietates intestinorum malignæ, conforratæ & validiores reddunt naturam e periodo euacuationum pellunt, donec post excre-

*Exempli gratia
cur in ci- tis
quibusdam lo-
cus pestis se ma-
nifestat, paro-
tu circa aures,
angina in collo.*

*Homo cur Mi-
crocosmus.*

*Curatio mor-
borum legiti-
ma.*

*Anatomia Dy-
senteria.*

*Venenum Dy-
senteria quale.*

*Natura inte-
stinorum.*

Hⁱ tionem

*Anatomia lo-
corum & Pla-
netarum obser-
uanda.*

tionem & ejectionem omnium excrementorum & humorum, facultatibus excoquantibus sanguinem, ramenta, & denique substantiam ipsam intestinorum expellant atque reiiciant. Sic cerebrum quoque suas habet stellas & astra, quæ si rectè habent in Macrocosmo, ipsum cerebrum quoque rectè habet: sin verò morbidis resolutionibus aërem inquinauerint, illud easdem proprietates malignas admittit, & aduenas ac hospites recipit ingratos. Quod non solum de cerebro, sed etiam corde, epate, renibus, pulmonibus, liene, felle intelligendum est. Hæc est anatomia locorum & Planetarum, quæ Medico imprimis obseruanda & tenenda, de qua loquitur Paracelsus cap. 4. de duplici Anatomia. Summum ac præcipuum hoc esse in Medico duco, ut confluentiam anatomix probè intelligat, quo pacto loca & morbi inter se conueniant, non quia id citra exteriorem Macrocosmi anatomiam fieri debeat, verum potius, ut per eandem in confluentiam deducatur.

C A P V T X.

De Ente naturali.

*omnia enim
sunt in omni-
bus. Est enim
in natura ig-
nis, aer, aqua
terrestis, rur-
sus terra, aer,
aqua celestis,
vide Seru. fol.

45.
Ens naturale
est firmamen-
tum Micro-
cosmi.

MICROCOSMVS ex Macrocosmo, & iuxta Macrocosmum creatus, secundum quatuor Elementa cælum & terram, aërem & aquam, quatuor terras, * quatuor ignes, quatuor aëres, quatuor aquas in se complectitur. At non solum Elementa matrices & nutrices rerum, sed etiam omnes omnium Elementorum fructus & procreata: neque solum Elementa & fructus, sed etiam omnia omnium Elementorum astra, quæ quadruplicia sunt respectu generationis & transplantationis. Si hoc ita est, quod nemo sana mente negabit, Firmamentum vtriusque Sphæræ, Planetæ & omnes stellæ tam fixæ quam errantes in homine quoque continentur. Quemadmodum autem in Astronomia Mundi maioris sæpius contingunt coniunctiones, Eclipses, oppositiones, quæ magna mala prænuntiant: ita quoque Eclipses magnæ, coniunctiones & aspectus in Astronomia Microcosmi ex transplantationibus temporum & confluentiarum præuariationibus proueniunt, vitiatis harmoniæ legibus in firmamento Microcosmi, quas postea ineuitabili necessitate sterilitates, marasmi, tabes, & alia multa mala certò insequuntur.

CAPVT XI.

Quantum differant inter se firmamentum Macrocosmi & Microcosmi.

HOMO est Microcosmus, omnium creaturarum creatura perfectissima, Orientem habet in ore, Occasum in ano, Meridiem in umbilico, Septentrionē in dorso. Et sicut 4. cardinales venti in maiori Mundo, ita in minori Mundo venti sunt in istis partibus. Vesica in Microcosmo est mare occidentale, in q̄ confluunt omnia flumina, in quo absumitur, & in quo est sal superfluum resolutum. Vena caua in spina dorsi est in microcosmo mare mediterraneum. Concordantia & diuisio Elementorum maximè perspicuè hīc est, Elementum ignis in oculis apparet & conspicitur. Aër est in toto corpore, qui aër est spiritus arteriarum. Elementum aquæ est in aquæductibus, h. e. in venis totius corporis humani. Elementum terræ est caro cum ossibus, quæ circumdantur ex omni parte aquosis riuulis. Sed quorsum ista? Elementa & fundamenta naturæ humanæ consentanea primū proponere, & magis nota præmittere placuit, vt ad ignota facilior pateret aditus. Nam in his Elementis semina & astra cælestia, aërea, aquatica, terrestria fouentur, quæ digestis decretisq; temporibus fructus producant sanitatis vel morborum nuntios. In his quoque fortiter agunt Planetæ omnes, & stellæ similiter Saturniæ, Iouiales, Martiales, Venereæ, Mercuriales, Solares, Lunares: non quidem corporaliter, sed spiritualiter. Spiritus cursum omnē absoluunt in humana astronomia, non corpora. Ab his enim Nouilunia, exaltationes, coniunctiones, oppositiones, Eclipses & adspectus humanæ astronomiæ perficiuntur. In Mundo maiore, quædam astra, fulmina, tonitrua, grandines, pluuias, calores, frigora, siccitates generant: illa in Microcosmo febres, Epilepsias, hydropes, catarrhos, paralyses, apoplexias &c. producant spiritualiter. Sic Cor & Sol, Cerebrum & Luna, Mercurius & Pulmones, Iupiter & Epar, Saturnus & Splen, Mars & Fel, inter se comparantur, non quoad corpus, sed quoad spiritus, non quoad Elementa, sed quoad astra. Quæcunque igitur actiones in Macrocosmici Firmamenti corporibus absoluuntur: eæ omnes in firmamento Microcosmi spiritibus & vitali potestate perficiuntur.

Elegans anatomia Microcosmi & cum Macrocosmo conuenientia.

Elementa.

Ignis.

Aer.

Aqua.

Terra.

Semina sanitatis & morborum in Elementis fouentur.

Totus cursus in humana Astronomia à spiritibus absoluitur.

Meteora Microcosmi.

Quatenus Planetæ cum visceribus comparantur.

CAPVT XII.

Quomodo in humana Astronomia errores contingant, & quomodo ex ente natura fiat ens morborum, seu ens veneni.

PARACELSVS in Paragano sub titulo Astronomiæ fol. 50. dicit: *Vnum cælum, vnum cursum astrorum, vnum quoque hominem esse. Quod cælum est homo, homo est cælum. Omnes autem homines, vnum cælum, & cælum vnus tantum homo. Nam iuxta scientiam Cabalisticā, omnes homines vnus homo, omnis anatomia vna anatomia, omnes omnium hominum morbi vnus tantum hominis morbi sunt.* Hæc vbiq; vera in omnibus orbis partibus, in Asia, Europa, Italia, Germania. Ita solidum ac firmum firmamentum atque fundamentum nostræ artis ponimus non super arenam, sed super saxum viuum. Huius cæli cognitionem accuratam & exquisitam quilibet, qui Medicinæ titulum sibi vendicat, comparare debet. At huius cæli cognitio quid est, nisi cognitio astri? Qui igitur cognitionem cæli & astri cōsecutus est, is triumphale nomen Medici veri promeruit. Cælum autem est internū & externum. Internum considerat Medicus, externum Astrologus. Internum firmamentum seu cælum vnum quidem est essentiā, sed diuisum specie. Spiritus enim DOMINI, qui lucem à tenebris separauit, qui cælū & terram Verbo omnipotente creauit, tam inferius quàm superius cælum seu firmamentum in homine quoque constituit, vtrinque tamen seruata analogiā. Inferius cælum seu firmamentum est corporale, quod fructus aquæ in gremio terræ ad maturitatem pducit: illud autem est liquor vitæ,* conseruans corpus à destructione & corruptione. Superius verò cælum in Microcosmo, non substantia, non corpore, sed spiritu, virtute, & vitali tantum potestate agit, vti capite II. diximus. Nihilominus superius ab inferiori nutritur & conseruatur. Nam cælum magnum seu spiritus vitales Mechaniciq; hoc firmamentum seu cælum inferius in horas consumunt: assidua proinde opus est restitutione, mixtione compositione. Rectissime quæ ab Hippocrate dictum, *Conseruationem nutritione continuari.* Dicuntur autem ea maiora philosophico more, quæ validioribus impressionibus & tincturis antecellunt: debiliora, quæ mixtione & mutua radiorum conspiratione succumbunt potentiorū arbitriis, separationes, alterationes, & transmutationes suarum partium,

*Cælum duplex.
Internum &
Externum.*

*Differentia
vtriusque.
* id est, humor
primigenius.*

Necessitas nutritionis.

partium concedentes. Sic mutua vtriusque firmamenti seu cœli con-
 spiratione, familiaritate, nutritione totius naturæ fecunditas stabi-
 litur: impressionum reciproca vicissitudine nexus sanitatis cōservatur.
 Horum legibus vitiatis, sterilitates, defectus & morbi grauissimi in
 anatomia humana sequuntur. Quemadmodum in mundana Astro-
 nomia videmus ortus astrorum certis temporibus, fructuum tempe-
 stiuus resolutionibus anni salubritatem tueri. Nunc pluuiarum stellæ
 commodius resoluntur, nunc ventorum, aliàs serenitatis, caloris, in-
 terdum frigoris, niuis, pruinae, roris, aliàs Zephyrorum genialis deflu-
 xus desideratur. Et in terrestri Astronomia nunc rosæ, violæ, narcissi
 germinant, nunc legumina, frumenta, vites, arbores, & vniuersæ Plan-
 tæ, singulæ suas periodos obseruant, nisi sterilitatis & morborum
 causæ interuenerint. Ita in humana astronomia astra superioris globi
 vitales spiritus cordis & cerebri, imbribus, serenitate, caloribus fœ-
 cundo roris ac Zephyrorum defluuiis fructibusque similibus inferio-
 rum Elementorum semina benignè irrigant, quibus silentibus, mara-
 smi, tabes, sterilitates contingunt, vtcunque alimentorum copia colli-
 quescentes partes & ad cariam festinantes subleuare conentur ægroti.
 Rursus, inferiora astra rosas, violas, melissas, Valerianas, vites, fruges,
 aurum, argentum, rubinos, sapphirus, continenter ex alimentis produ-
 cunt, nisi specialitatis & morborum causæ interuenerint, non quod
 formarum* externas signaturas in homine demonstrent, (transplan-
 tatione enim externa vestimenta amiserunt) sed quia proprietates
 similes in spiritualibus corporibus humanæ anatomie domesticis pro-
 ducant, ex quibus superiora astra fomenta recipiunt, ac vniuersa offi-
 ciis & actionibus opportuna redduntur. Quomodo autem astra infe-
 riora fructus sanitatis ex alimentis producent, si temperatura malarum
 proprietatum antecellat? si viscera nutritionis sint languida, imbecil-
 la, quo minus purum ab impuro, firmum ab inualido separare possint?
 Certè destructo ac corrupto cœlo inferiori, necessariò quoque cor-
 rumpitur & destruitur cœlum superius. Quomodo enim reddet id
 quod non accepit? quomodo dabit, quod non habet? Inde exhau-
 stis & consumptis vitibus, nutrimento cœlum superius destitutum
 dissolutionem molitur. Diximus enim temporum transplantatio-
 nes, quid dicam temporum, sed fructuum & confluentiarum præua-
 ricationes eiusmodi mala & calamitates infinitas, mortē deniq; ipsam
 in Rempubl. humanam introducunt. Sic ex ente naturæ procedit Ens
 veneni & morborum.

Sanitatis

E

Morborum
origo.

Sev fol 198.

Causa tabis,
marasmi, &c.*id est, non
quod corpora-
liter in homine
delitescant.Sev fol 219 &
228.Quomodo mor-
bi introducun-
tur, & ex Ente
natura fiat Ens
veneni.

CAPVT XIII.

De præseruatione & curatione morborum
astralium maioris & minoris
Mundi.

*Præseruatio à
morbis astralibus.*

*I. Impuritatū
euacuatio.*

II. Diaphoretica.

** scilicet Ma-
crocosmi.*

*Observatio in
cura Epide-
miorum.*

*De hoc vide in
sequenti tra-
ctatu cap 16.
quem in*

AD præseruationem morborum astralium requiritur primò im-
puritatum euacuatio remediis conuenientibus. Siquidem in im-
puritatibus mucilaginosiis varia semina morborum sæpe delitescunt,
ac, si tales in corporibus continentur, impressiones astrales facile ad-
mittuntur. Cùm verò sanguis fuerit impurus, impuritas illa non venæ
sectione tollenda est, sed diaphoreticis veris, ex anatomia physica
petitis, expellenda, non quidem, quòd vna exhibitio sufficiat ad præ-
seruationē, sed singulis septimanis dosis vna diaphoretici pro ratione
temporis est assumenda. In curatione verò morborum epidemiorum
in primis respiciendum est ad Ens veneni, & maximè elaborandum, vt
citò, nulla habita deliberatione venenum tollatur & expellatur reme-
diis conuenientibus. Nulla verò methodus melior vel præstantior in-
ueniri potest, curandi astrales morbos, & Ens veneni citò expellendi,
quā quæ fit per sudorem. In hac cura primas tenent diaphoretica seu
sudorifera, quæ Ens veneni per sudores fortiter expellunt, & omnes
fuligines ac spiritus venenatos tollunt & dissipant. Præcipuè verò ad-
hibenda sunt diaphoretica, quæ ex astronomia & arte signata petita
sunt, id quæ donec omne venenum sit ablatum. In horum morborum
curatione Galenici cum ratione insaniunt, qui purgationes alui obsti-
natè instituunt, cùm nullum ad sit corpus Enti veneni sed spiritus. In
morbis enim astralibus astralia quoq; & spiritualia adhibenda sunt re-
media. In curatione verò morborum, qui ortus sui primordia firma-
mento Microcosmi ascribunt, omnium primùm Medico cognoscen-
da atq; tenenda est transplantatio, quæ in Philosophia dicitur Regene-
ratio. Exempli gratiâ: In hectica seu phthyfi æger est sub imperio Sa-
turni. In huius morbi autem curatione perfecta, omni contentione
est laborandum, quo Saturnus in Venerem transplantetur. Quamob-
rem Antimonium cura perfecta est in hectica & phthyfi, quia Satur-
num in Venerem transplantat. Hæc sunt curationum mysteria, reme-
diorum arcana, indicationum compendia. Ita omnia astra in Micro-
cosmo possunt transplantari, & humanæ naturæ amica reddi reme-
diorum

riorum arcanis, & curationum remediis. Ita omnes morbi desperati ac deplorati transplantatione philosophica tolluntur, Morphæa, lepra, & omnes lepræ species. Medicamentorum verò processus quibus transplantatio seu regeneratio perficitur, comprehenditur in præparationibus Antimonii & aliorum.

Morbi desperati ex transplantatione.

CAPVT XIV.

De Ente veneni.

HACTENVS actum est de Astronomia maioris & minoris Mundi, & astris morborum Elementi cœli & aëris, morborum quoque astralium curatione. Nunc verò opportunum erit descendere ad Philosophiam & morbos inferioris globi Elementi aquæ & terræ ordine explicare. Omnes fructus & procreata inferioris globi Elementi terræ & aquæ venenum admixtum habent, non solum medicamentosa & extremè noxia, sed etiam ea, quæ alimentosa à Medicis dicuntur. Quamobrem cum alimentum sumimus ad conseruationem & nutritionem corporis nostri, simul quoque venenum, quod alimento admixtum accipimus. Verùm si omnia rectè administrantur in œconomia ventriculi, hoc venenum admixtione benigniorum temperatum, resolutum, & separatum expellitur. sin minus, hoc venenum in anatomia ventriculi manet, & multorum grauissimorum morborum causa existit. Nam Archeus ventriculi, si viribus & agendi potestate pollet, separat purum ab impuro, purum in tincturam transmutat, tincturam corpori pro alimento exhibet ad conseruationem vitæ & magni cœli in Microcosmo. Cum verò hic Spagyris officio suo dignum non facit, & nec naturali nec artificiali ventriculi concoctione hoc venenum ab alimento separatur, venenum illud & alimentum conspirant, quam conspirationem sequitur putrefactio & digestio, digestionem corruptio, quæ mater est omnium morborum.

Qualibet res suum quoddam venenum habet.

Officium Archei ventriculi.

See fol. 208.

CAPVT XV.

Quid sit Ens veneni.

ENS veneni quod omnibus alimentis inest impuritas mucilaginosa & tartarea est, quæ in se non habet virtutem expulsiuam, sed potius

*Officium Sto-
machi.*

*Ventriculi pro-
prietates.*

**id est, qui fo-
ris accidunt. &
spiritu lacerare
possunt: ut bal-
nea, casus, con-
tusiones, Ve-
nus, &c.*

*Spiritus Natu-
ra. & rei.*

**Digestione,
excitatis va-
poribus tartar-
eis sulphureis,
aceticis.*

potius stipticam, aluminosam, adstringentem. Stomachus, ubi ad se recipit comesta & ingesta, statim separat purum ab impuro. Purum nutrimentum est, si fortis ventriculus. Purum transit ad membra nutrimenti causâ, impurum per feculum exit. Si ventriculus debilis, mittit impurum etiam ad Epar, ibi quoque separatio fit. Si Epar forte, rectè separat, & simul mittit mucilaginosum cum urina ad renes. Si hîc bona separatio rectè, si non, hîc mucilaginosum & lapideum illud remanet & coagulatur in arenam, quæ vocatur Tartarus. Origo autem & fons huius mali sedulo observari debet, unde multi & magni Sphæræ inferioris morbi fluunt. Fons & origo ventriculus est, qui proprietates habet trium principiorum confluentes cum spiritibus mucilaginis tartaræ, stipticæ, aluminosæ, acetosæ. Itaque cæteris causis concurrentibus, ex quibus actio seu liturgia facultatum humani corporis impediti solet, ut assumendorum, faciendorum extrinsecus incidentium * præpostero usu separationes & expulsioniones tartaræ- rum fecum in ventriculo & intestinis non absolventur. Consumtoq; sulphure foetido seu stercore humano vel seorsum euacuato, mucilaginosa impuritas opportunitatem nacta radices collocabit in ventriculo & intestinis: quibus radicibus positis spiritus, qui in anatomia intestinorum naturali vigent, & qui in excremento mucilaginoso sedem habent, obstructionem & constipationem alui producent, & continuitatem & retentionem excrementorum molientur. Radicibus hisce primum positis continua nutritione incrementa sument, licet errores non tam manifesti in diætâ postmodum contingant, donec digestis temporibus absolutis paroxysmos generationum comites ostendant. Ita inquinatis spiritibus mechanicis ventriculi aluminosis & stipticis tincturis ad motiones naturales omnesque alterationes, separationes, resolutiones, digestiones, inepti redduntur. Proinde tardâ concoctionum ministeria absoluunt. Hinc cruditates, ructus, inflationes, grauitates, pigritiæ, somnolentiæ post cibum, * inediæ, intolerantia & alia huiusmodi mala proueniunt. Vitiata verò liturgia ventriculi, reliqua reservacula, & instrumenta emunctoria separationis & digestionis sensim quoq; consumpuntur & transplantantur, ut loquitur Paracelsus.

in Tractatu de Ente ve-
neni.

CAPVT XVI.

Quid sit Tartarus, quæ eius species, quæ excrementa.

DICTVM est, Ens veneni inferioris Sphæræ esse *Tartarum*, qui in se comprehendit quatuor species: Calculum, arenam, bolum, viscum. Hic Tartarus est excrementum rerum naturalium, quod suis spiritibus in homine coagulatur, nisi aliorum excrementorum mixture expellatur. Duplicia autem sunt excrementa. I. Excrementum hominis. II. Rerum naturalium. Hominis excrementum est Sulphur impurum & fœtidum, quod per alium excernitur, & fœces alui nominantur. Rerum verò naturalium est mucilaginosâ & tartarea materia à Paracelso Sal rei dicta, quæ nisi sulphuri impuro & fœtido admixta expellatur, in calculum, arenam, bolum vel viscum coagulatur. Hoc autem excrementum rerum naturalium Archeus ventriculi omnino separare non potest, cum alimentis profundis adhæreat, sed subtilioribus mechanicis subicitur, scilicet mesaraicarum, hepatis, renum, vesicæ, intestinorum. Si mechanicorum membrorum fortiter separauerint excrementum illud rerum naturalium, salua vbiq; erit Hærgia corporis: Cum verò errores contigerint in separatione, nec exquisita fuerit vaporosa substantia per totum corpus vnâ cum alimento * distribuetur, & non solum in sanguine, carne, sed etiam medulla & aliis locis remotioribus loca inueniet, vbi radices agat.

De morbis tartareis, eorum causis & cura, vide pul. hermannum Tractatū Paracelsi de morbis ex Tartaro, tomo 4. Operis. Lib. de tribus principiis, cap. 2. Sal rei.

** cui profundius hærent.*

CAPVT XVII.

De excrementis trium primarum.

SÆPIVS dictum est, alimenta omnia esse semina, sed impuritatibus permixta. Hæc semina continentur in tribus principiis, quæ sua habent excrementa. Est enim Sulphur excrementum pingue, fuliginosum: Sal terra absurda: Mercurio phlegma. Hinc inde varii morbi pro diuersitate locorum in corpore humano generantur, si à mechanicis, viscerum nutritioni inservientium non rectè separantur, nec per loca seu emunctoria consueta expelluntur. Cum itaq; in corporemanent eiusmodi impuritates trium principiorum, fauore loco-

rum destituta errant, quia ignoti sunt hospites, locum, quæ in diverso-
rio non inueniunt. Ea enim se proprietates vitalium Elementorum vel
sepulchrum, ut in suis regionibus nihil alieni vel dissentanei ferre pos-
sint, sed omnia collectis viribus à se expellunt. Quod si coniugium sta-
bile inuenerint, harum impuritatum tincturæ cum spiritibus mecha-
nicis ventriculi, mixtione in fecundam transplantationem desinente,
relieta gubernatione innati balsami, & propriis officiis neglectis mor-
bidos transplantationis fructus assidue proferent, nec vlla naturæ vel
innati balsami industria tales affectus extirpari possunt, nisi artis mini-
sterio externus balsamus interno opem ferat: Validiores enim sunt
spiritus transplantationum autores, quam innati.

CAPUT XVIII.

*De duplici Tartaro, cibi nimirum & potus, quæ
eius differentia, quantum in curatio-
ne differat.*

*Tartarus du-
plex.*

IN PRIMIS obseruandum est, Tartarum esse duplicem: Vnus
qui ex potu, alter qui ex cibo prouenit, curatu facilior: qui verò ex
potu curatu perquam difficilis existit. Sed multi cibi reperiuntur, qui
dum nutriunt, potus vicem quoque obtinent. Sic quoque potus sunt,
qui dum sitim restringunt, quasi cibis nutriunt. Ex his autem vna
tantum generatio Tartari prouenit, non duo genera, quamuis ex com-
mixtione cibi & potus fuit generatio, tamen ex illa cõmixtione vnum
tantum genus prouenit. Quod deinde separatur in suas species, & na-
turam Tartari seruat, vel qui ex cibo, vel qui ex potu generari solet. De
Tartaro cibi hoc notandum: omne excrementum ventriculi transit
per intestina, in quo transitu aliquando longius commoratur. Tum
Tartarus ille qui in bona separatione sulphuri impuro & fœcido per-
miscetur, cum spiritibus intestinorum coniugium in se constans, illis-
que adhæret. Deinde infinitos producit morbos, colicæ species fere
omnes, tormenta in superiore & inferiore ventriculo, obstructions
alui, morbos quoque dissolutos. Atque hæc de Tartaro cibi, ad cuius
pleniorum intellectum caput xv. legendum. De Tartaro potus nunc
agamus. Extra fines siue regionem ventriculi separatur vrina primum
à nu-

*ut autem cibi
erant coli-
am, tormina
obstructions.*

à nutrimento, quod ita intelligendum: Epar nutrimentum ad se attrahit, & in illa attractione separatur vrina à nutrimento in venis mesaraicis. Cum autem transit permeatus illos cruda adhuc, venas mesaraicas & poros, item alias vias per quas transit, obstruit, vnde multæ oppilationes & punctiones oriuntur, quæ sanguini adscribuntur, sed falsò. *Punctiones ex obstructione.* Sæpe quoque accidere solet, vt propter copiam & coaceruationem tartari nutrimentum ad epar transire nequeat, obstructis venis mesaraicis. Cum hoc fit, nutrimentum manet in ventriculo, sequuntur vomitiones, cibi nausea, aridura (species phthiseos,) paroxysmus calculi, qui accedit frigore & calore, vt etiam in peste, pleuresi & similibus morbis. Inde Erysipelas vt plurimum originem trahit. Eadem generatio tartari ex vrina in epate. Vrina enim nihil aliud est quàm Sal resolutum. *Causa Erysipelatis.* Sic Epar mater fit multorum morborum, nobile membrum multis, imò ferè omnibus corporis partibus inserviens, cum illud patitur, omnia membra compatiuntur, & in consensum trahuntur. Hic hydrops, hic febres, hic Erysipela nascuntur. Quemadmodum autem fructus arborum, vt pyra, in Maio producantur, in autumno verò demum ad maturitatem perueniunt: ita quoque Tartarus sua ortus & maturitatis tempora habet. Ita in vteribus & meatibus vrinariis ab Epate ad vesicam multò actiores, duriores, & fortiores Tartari generantur, quàm in ventriculo, mesaraicis, hepate. Enim uero in illis viis primò elaboratur, quæ in Epate cruda adhuc & indigesta erat, elaborata iam & digesta subtiliorem tartarum producit, grauiores morbos & curatu difficiles parit: subtilitas enim potestatis auctor est.

Tartari curatio est, vt solvatur, reducatur in primam materiam, & hoc modo expellatur.

CAPVT XIX.

De Tartaro in principalioribus membris.

TARTARVS in membris principalioribus non ex tartaro vrinæ vel excremento ventriculi generatur, sed ex peregrino, qui in loco illo nascitur. Quamuis autem ex cibo proueniat, non tamen generatur ab excrementis. Omnia membra & omnes partes corporis assidue indigent nutritione & conseruatione. Omnis autem pars corporis proprium habet ventriculum, qui separat à nutrimento impurum & tincturas superuenientes. Ventriculus quidem propriè dictus seu Oeconomus totius corporis impurum à puro separat, & separatione toti corpori inservit, & omnibus partibus.

Vide Quercet. de med. Prisc. fol. 327.

Varia excrementorum emunctoria.

Differentia mechanicorum in partib. corporis.

Illā verò separatio ventriculi generalis non sufficit partibus nutriendis, sed accedat oportet particularis separatio, ita ut quilibet ventriculus cuiuslibet partis nutrimentū magis elaboret, & exquisitius separet. Illud verò impurum, quod separatur excrementum quoque est, & varia habet emunctoria. Pulmones per sputum, cerebrum per nares, splen per venas, vel per ventriculum propriè dictum, renes per urinam, cor per chaos expirando fuligines excrementum reiicit. Ex illo autem excremento principalium membrorum generatur quoque tartarus, & ut subtilissima sunt excremento principalium membrorum, ita quoque tartarus subtilissimus est, & per omnia respondet tam nutrimento quàm excremento. Corpus enim tartari, quod cum nutrimento velut ad membra principalia, est volatile, & vaporosam exhibet substantiam. Id quoque tenendum est, mechanicos spiritus membrorum seu Archeos partium corporis multum inter se differre. Mechanici epatis multum differunt ab Archeo ventriculi: Archeus cerebri & cordis multum ab Archeo epatis, subtilitate & potestate. Propterea excrementa volatilia membrorum subterfugiunt mechanicos ventriculi, epatis, & subtilioribus ac potentioribus subiiciuntur. Etsi verò tartarus in membris principibus sit exiguus, potestate tamen magnus.

C A P V T XX.

De Tartaro pulmonum cerebri, renum, cordis, felle, splenis.

Ventriculus pulmonum.

Pulmonis officium.

ARTERIÆ sunt ventriculus pulmonum, in quibus elaboratur nutrimentum pulmonum, & separatur purum ab impuro, quam separationem ventriculus propriè dictus perficere nequit, sed propria est pulmonum. Quapropter excrementum quoque in canis pulmonum reperitur, quod manifestè differt ab excrementis reliquarum partium, in quo tartarus quoque delitescit. Tartarus enim iste cum excremento pulmonum eiici debet. Sin minus ab excremento separatur & adhæret canis pulmonum. Is autem subtilitate antecellit tartarum intestinorum, & qui in meatibus urinæ continetur, eò quod ex volatilitate & spiritualitate in corpoream substantiam mutatus. Officium pulmonum erat aërem & spiritum attrahere, spiritum arteriis conue-

conuenientem elaborare, iisque pro nutrimento exhibere. Cum verò tartarus canis adhæret, impeditur, quo minus actiones suas, ut debebat obire possit. Hinc multi generantur morbi, asthma, tussis, impedimentum anhelitus seu difficultas spirandi, phthisis, hæctica febris, & alii, qui omnes generantur ex tartaro pulmonum. Cerebrum quoque proprium habet ventriculum, in quo spiritus mechanici attractionum, retentionum, separationum, coagulationum, digestionum, distributionum, expulsionum autores. Quemadmodum autem ventriculus propriè dictus, corruptor ac destructor est omnium membrorum, quatenus non dignum facit suo officio: ita etiam imbecillitas ventriculorum in membris vel partibus multorum grauissimorum morborum mater est, cuius antiqui nunquam fecerunt mentionem, propterea multum est, nosse spiritum, à quo omnes actiones ventriculorum procedunt: si is infirmus fuerit, ipsa quoque membra infirma corrumpuntur, & denique pereunt. Cum autem nutrimentum peruenit ad ventriculum cerebri, Archeus cerebri separat purum ab impuro, purum pro nutrimento cerebro exhibet, impurum verò per emunctoria, nares scilicet expellit: ita extra cerebrum in regione ventriculi tartarus generatur, unde phrenesis, mania, & aliæ species vesaniæ, quos morbos antiqui sanguini & aliis humoribus ascripserunt. Eadem generatio est calculi & arenæ in renibus. Cor suum quoque nutrimentum attrahit, & separat purum ab impuro, excrementum in quo tartarus delitescit. Cor delitescit in sua capsula, per quam expellit excrementum. Illud verò ut nutrimentum cordis est subtilissimum. Excrementum simile est aquæ guttæ pellucidæ. Cum verò tartarus in capsula cordis per spiritum salis coagulatur, iam adest generatio tartari, ex qua generatione tartari, seu tartaro generato in pericardio multi morbi oriuntur: cardiaca, tremor cordis, & alii, quos Galenici perperam adscribunt humoribus melancholicæ, cholerae. In felle quoque ut in aliis membrorum excrementis tartarus reperitur, & materia lapidum. Si ab excremento separatur, & non expellitur, generatur tartarus in felle. Ex quo compressiones, vomitiones, colicæ passionis, suffusiones bilis ortum trahunt. In cura horum morborum maxime respiciendum est ad tartarum & lapillos, ut dissoluantur, reducantur & consumantur, non ad bilem flauam vel vitellinam. Omnes enim morbi fellis ferè ex tartaro proueniunt & generantur. Tartarus enim seu lapilli in felle bilem expellunt & eiciunt in ventriculum vel intestina, aliquando in epas, unde Ictericæ species. Nam omnis ictericia quæ

Affectus pulmonis.

Affectus cerebri.
Calculus renum.

Coagulatio Tartari à spiritu salis.

Tartarus vesicae biliaria.

Cura.

non tollitur medicamentis ex familia vegetabilium desumptis, appropriatis tamen & conuenientibus, illa familiaritatem habet cum tartaro, & nisi tartarus dissolutus & redactus fuerit, omnis salus desperata erit. Paroxysmus calculi contracturas, putrefactiones, colicas, alia efficit. Ita quoque paroxysmus tartari seu lapidis in vesica fellis ietericiam; dolores colicæ, contracturas, compressiones præcordiorum, vomitiones, imbecillitatem ventriculi secum adducit.

*Tartarus lie-
nis.*

Ita in splene & regione ventriculi eius generatur Tartarus, qui generat oppilationes seu obstructiones quartanam. Hac ratione Galenici quartanam dicunt incurabilem, quia nesciunt tartarum, sed causam eius melancholiam, seu choleram adustam esse statuunt, eamque per aluum frustra expellere conantur, manente tartaro.

C A P V T X X I.

De Tartaro sanguinis, carnis, medulla.

*Ventriculi par-
tium.*

IN sanguine, carne, medulla ventriculi sunt, & in omnibus corporis partibus, quæ nutriuntur. Vbi autem est ventriculus, ibi quoque ignis digestionis, & separatio puri ab impuro: vbi separatio impuræ à pura substantia, ibi quoque est excrementum: vbi verò excrementum, ibi quoque tartarus solus, vel cum aliis excrementis commixtus. Nam per totam anatomiam corporis in omnibus partibus excrementum dupliciter consideratur, aut est sulphur, aut est sal. In omni cibo enim tria considerantur: Mercurius, nutrimentum: Sulphur, quod per aluum excernitur: Sal, quod per urinam expellitur. Quemadmodum autem excrementa illa primò sunt corporalia, ita reliquarum partium excrementa sunt volatilia & spiritualia. Post separationem enim ventriculi in qualibet parte spiritualia & volatilia excrementa in corpoream coagulationem desinunt, & ubique ratum & constans est decretum Philosophorum: naturam corporum & spirituum esse reciprocam: corpora in spiritus resolvuntur, & spiritus in corpora transmutantur. Ac proinde sanguis, caro, medulla suum habent ventriculum & digestionem, separationem excrementum & tartarum. Excrementum sanguinis natura per sudores, excrementum

*Emunctoria
excrements
sanguinis.*

carnis

carnis per urinam, unde urina cruoris apud Paracelsum, excrementum medullarum consumit siccitas ossium. Nutrimenta sanguinis, medullæ, carnis sunt planè spiritualia, invisibilia: excrementa verò visibilia, attamen subtilissima omnium partium in toto corpore. In attractione nutrimenti sanguinis excrementum quoque & tartarus erat invisibilis & spiritualis, ut in spiritu vini destillato & circulato: sed digestionem exquisitissima sanguinis etiam spiritualia & volatilia, quatenus sunt excrementa, siue sulphur siue sal separat. Idcirco tartarus sanguinis subtilis est: coagulatur autem à spiritu salis, & per eundem resolvitur & reducitur. Duplex enim est tartarus sanguinis, carnis & medullæ, aut coagulatus, aut solutus. Tartarus generatur ex Elemento aquæ, siue è cibo siue è potu oriatur, propterea coagulationi & resolutioni obnoxius. Cum excrementum tartari è venis non expellitur, concresecit in grana arenæ vel orizæ similia: ita extra venas & poros eiusmodi grana tartari generantur, licet magis ad resolutionem inclinent, tamen si diutius manent sub potestate spiritus salis, in corpoream coagulationem desinunt & concresecant. Mucus seu pituita sanguinis est excrementum eius, si mucus ille crassior per sudorem non euacuatur, tartarus cum mucro illo seu sulphure coniugium init, quo inito uniuntur: cum hoc fit, non amplius generatur Tartarus, sed stercus & excrementum, in quo delitescit tartarus. Exinde morbi permixti generantur. Nam illud excrementum & sulphur putrefacit, ex qua putrefactione synochus putris aliæque inflammationes generantur. Hoc autem notandum est, excrementum sanguinis sulphure cum tartaro commixtum per sudores expelli; siue propter debilitatem spiritus seu ventriculi, sanguinis sulphur tantum expellitur, sal verò seu tartarus altera excrementi species manet, & infinitos morbos, siue sit resoluta, siue coagulata, parit. Sanguis in maiori Mundo nil aliud est quàm lignum, infinitæ verò species sunt ligni: infinitæ igitur species sanguinis: & quàm varii sunt fructus arborum, tam varietate quoque ægritudines sanguinis existunt. Alio loco dicit, sanguinem esse Elementum aquæ. Quot autem fructus vel procreata Elementi aquæ in Macrocosmo, tot etiam morbi in sanguine Microcosmi deprehenduntur.

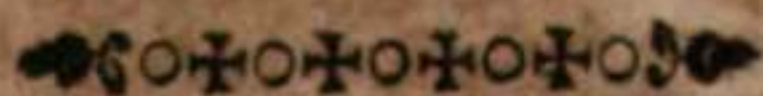
*Excrementum
carnis.
Vide fol. seq.*

*Duplex tartarus,
coagulatus
& solutus.*

*Vide lib. de
morbis tartar-
e, cap. 10.*

*Morbi mixti.
See fol. 12.*

*Ut loquitur
Paracelsus in
Paragrapho de
Philosophia
fol. 27.*

Excrementa
carnis ad vesti-
cam deferun-
tur. vide fol.
preced.

CAPVT XXII.

De Tartaro carnis.

Calculus ex
urina cruoris.

Morbi chronici
& impacti ex
Tartaro car-
nis.

LIQUOR carnis est ventriculus carnis, in quo separantur excre-
menta à liquore carnis & nutrimento eius. Si exquisita fuerit se-
paratio, excrementa deferuntur ad venulas, poros vesicæ, & vnà cum
urina expelluntur. Verùm quando concurrunt duo excrementa, car-
nis scilicet aut eius liquoris & nutrimenti, tunc generatur calculus in
vesica & renibus, dicitur autem calculi generatio ex urina cruoris, &
nō solum in vesica & renibus, sed etiam in aliis corporis partibus eius-
modi lapilli generantur, vnde sæpius oppilationes & chronici morbi
varii in coxendicibus, dorso, lumbis, lateribus aut aliis partibus de-
pendent. Hæc vehementissima sunt genera Tartari seu lapidis, qui
lapides proueniunt ex cruore. Maiores enim sunt & duriores, plures
paroxysmorum accessiones habent, quàm ii, qui ex urina simpliciter
dicta proficiuntur.

Ventriculus
medullæ.

CAPVT XXIII.

De Tartaro medullarum.

Tartarus me-
dullæ cur non
coaguletur.

huius
morbi.

LIQUOR medullæ est ventriculus medullæ, hic liquor est pin-
guedo, liquor verò carnis est aqua tenuis. Ventriculus medullæ
ignem habet digestionis, quoad vitæ usum necessaria sibi fabricare
& elaborare potest. In aliis quidem partibus & ventriculis à nutri-
mento separatur excrementum & tartarus, ita quoque in ventriculo
medullæ. Tartarus autem huius ventriculi non est in forma coagula-
ta, sed resoluta, quia pinguedo impedit, quominus possit coagulari.
Etsi verò hic tartarus sit resolutus, nihilominus tamen omnia sympto-
mata illum, quæ paroxysmum tartari comitantur. Hic liquor tarta-
reus multos & varios parit morbos, quas fluxiones dolorificas vocare
solent, omnis quoque arthritica, Ischiatica, quæ non est podagra per-
fecta, ex hoc liquore tartareo originem trahit, qui in articulis, ischio,
nervis, in necturis sedem fixam habet, & calculi symptomata secum ad-
ducit. Qui calculum curare & expellere potest, is huic morbo mede-

tur,

zur, qui secus, nunquam ad perfectam eius curationem aspirabit. Is liquor medullæ integrè sanus est, cum excrementa ab ossium siccitate consumuntur, & in peregrinas regiones, iuncturas, carnes, ligamenta, synoviam non irruunt. Cùm verò limites regionis constitutos prætergrediuntur, varios morbos producant, podagram, chiragram, genugram, ischiaticam & tincturarum dolores. In synovia ventriculus quoque & ignis digestionis, qui separat excrementum & tartarum à nutrimento. Synovia autem siue gluten est membrum præstantissimum, & exquisitissimo sensu præditum, quod omnium minimè pati potest. Eius excrementum tartareum duplex est, coagulatum & resolutum. In principio separationis, antequam spiritus salis accedit, in substantia liquoris apparet, postmodum verò spiritu salis superueniente, coagulatur in solidam substantiam, ex qua podagra, cheragra, genugra generantur. Medicina quæ reducit, resoluit, consumit tartarum, curat & tollit quoque podagram, & eius species. Et quicumque tartarum non potest reducere, resolvere, transmutare, neque podagram auferre potest.

*Gluten tener-
rimi & exqui-
sitissimi sensus.*

CAPVT XXIV.

De Ente seminis.

IN SISTENTES vestigiis Paracelsi hætenus Entia tria morborum explicauimus: Ens astrorum, Ens naturæ, Ens veneni. Et si autem Paracelsus quinque ponit morborum Entia; cùm tamen tria tantùm naturales causas habeant, & explicationem admittant: reliqua duo, Ens magicum, quod cum homine Christiano ex diametro pugnat, & Ens diuinum, quod occultum & ferè imperuestigabile est, inexplicata relinquimus: cùm Medico vero tria illa explicata sufficiant, & desiderium eius explere possint. Hic forsitan quis miretur, cur in generali explicatione morborum trium principiorum, quibus tamen Paracelsus omnes morborum causas adscribit, non fecerimus mentionem? Respondeo, quòd Paracelsus scribit, omnes morbos in tribus primis consistere, in Sale, Sulphure, & Mercurio, non simpliciter sit intelligendum, sed primo libro Paramiri De origine morborum ex tribus substantiis, Cap. 2. in fine, explicat ipse mentem suam dicens, Omnem morbum esse cum viro confectum, per omnes eius partes, & pergit, hoc esse fundamentum cognitionis mor-

*Ens magicum
Christiano in-
dignum.*

*Lib. 1. & 2. Pa-
ramiri.*

*Quatenus o-
mnes morbi in
Mercurio, Sale
& Sulphure
constant.*

*Epilepsia causa
explicata.*

*Vide Seuer. fol.
216. 217. 218.*

*Quamobrem
omnia corru-
ptioni obnoxia.*

*Tres morbo-
rum causa.*

*Morbi heredi-
tarii.*

horum, quippe si morbus cum viro confectatur, quo ad accidentia, seu adiuncta propria & essentialia. Ita enim comprehenduntur quatuor Elementa, tria principia seu tres substantiæ, quatuor astra, quatuor terrene, quatuor aëres, quatuor aquæ, quatuor ignes, & omnes conditiones, proprietates, natura viri, sine quibus nullus morbus esse potest. In maiori Mundo videamus sublimationem Mercurii, in quo essentialiter tria sunt principia. siquidem individuum est per se absolutum: in minori Mundo talis quoque sublimatio fieri solet, ab igne nimio digestionis. Hic Mercurius sublimatus, ut venenum maximum in microcosmo, generat Epilepsiam seu caducum. At nemo sibi persuadeat, Mercurium hic solum ut principium adesse, sed ut individuum, in quo non unum, sed tria principia concurrunt. Paracelsus enim sæpe dicit, *Sal mercuriale Vitrioli*, in quo omnia ea comprehendit, quæ modò adduximus. Interdum dicit, Epilepsiam esse à Mercurio sublimato, verè & philosophicè loquitur, non ut de principio, sed ut de individuo, in quo tamen Mercurius prædominatur. Ita κατ' ἐξοχῆς morbus dicitur Mercurii: hic morbus sulphuris, hic morbus salis. Vt autem Ens seminis aggrediamur, in memoriam primò revocandum est, unicuique speciei & radici mundanæ adiunctas esse impuritates & tincturas morborum, quæ mortem & dissolutionem moriuntur, & hanc ob causam omnia obnoxia esse corruptioni & morti: deinde individuum seu principiorum impuritates & tincturas superuenientes esse, quæ individuis humanæ speciei ob libidinem & intemperantiam in primis familiares sunt, de quibus ponitur Ens seminis. In istis enim sæpe usque adeo principiorum radices inquinantur, ut propagatione in tertiam & quartam generationem consequentur impuritarum impressiones. Quas impressiones in generationibus vocamus *Morbos hereditarios*. Morbi enim triplici ratione in humanam anatomiam introducuntur, aut alimentorum culpa, aut externarum impressionum iniuria, aut hæreditario parentum semine. Morborum semina, quæ alimentorum culpa, aut ex alimentorum resolutionibus noxiis in nos perveniunt, in hæreditarios morbos evadere possunt, quatenus adhuc in prima & spiritali materia existunt. Cum verò semina morborum siue alimentorum culpa siue externarum impressionum iniuria in nos pervenerint, ad ultimam pervenerunt naturam, vel corpoream coagulationem seu transmutationem admiserunt, nunquam hæreditarii evadunt: quia in humana compositione primæ materiæ solum concurrunt, & semina omnia humanæ generationis sunt spiritalia.

tualia. Hinc fit, quod ex podagricis non podagrici, ex epilepticis non epileptici, ex calculosis non calculosi nascuntur. Quando autem semina morborum in prima materia concurrerint cum parentum semine, quæcunque illa fuerint, morbos hæreditarios producant. Proinde sæpe ex non podagricis podagrici, ex non epilepticis epileptici, ex non calculosis calculosi generantur, nisi matris semen omnino dissentaneum fuerit, & contrà. Nam semen maris & foeminae in vnum semen coalescunt, itaque cum proprietatibus & morborum seminibus conspirauerint, foetus hæreditariis morbis inquinatum generant. Sin autem dissentanea fuerint semina illa maris & foeminae, quoad impuritates & semina morborum, potestate naturalis Balsami superuenientia & peregrina morborum rudimenta in vtero superantur. Speciei enim seu primæ materiæ non cohærent, sed indiuiduis & principiis humanæ anatomiae. Quod inde fit manifestum, quia manifesta ætatum discrimina subeunt, interdum quarta progenie, alia sexta, nonnunquam decima absoluta reuolutione desinunt. Radicibus exhaustis filii nascuntur à podagricis non podagrici, ab amentibus vel melancholicis non melancholici, ab epilepticis non epileptici. Quod diximus morbos ex Ente seminis parentum quatuor in se continere cursus, Elementorum, Planetarum, humorum, qualitatum; isti quatuor vnus cursus sunt: siquidem in omni morbo quatuor ista concurrunt. Primò omnes morbi sunt elementati, quatenus sua habent principia. Secundò omnes morbi sunt Planetarum, ratione locorum. Morbi enim omnes siue alimentorum culpa, siue externarum impressionum iniuria, siue ex ente seminis parentum oriantur, aut sunt Solares, aut Lunares, Saturnini, Martiales, Venerei, Mercuriales, Iouiales. Tertiò in omnibus morbis salia concurrunt. Ex tribus enim principiis omnes morbi generantur, non ex vno. Quartò, in omnibus morbis deprehenduntur qualitates: Aut enim morbi sunt calidi, aut frigidi, aut humidi, aut sicci.

Morbi Elementati.

Morbi Planetarum.

HACTENVS DE CAVSIS:

sequitur

DE CVRATIONE MORBORVM.

CAPVT I.

*De unitate astrorum generationis & trans-
plantationis, curationis mor-
borum.*

*Astra genera-
tionis.*

Astrum quid.

*Diuersitas fru-
ctuum in sin-
gulis Elemen-
tis adscribenda
scientiis &
astrorum.*

STRA generationis sunt quadruplicia, respectu Elementorum. Omne enim Elementum suum habet astrum, vitale principium, & formam agentem, quæ ex matrice varios producit effectus, exteriori quidem forma differentes, specie verò similes, & forma interiore ubique correspondentes. Horum autem astrorum, quamuis sint quatuor & quædam diuersitas generationis, imò maxima fructuum differentia in Elementis conspiciatur: rem tamen altius repetentes, & cum animo perpendentes, unitatem astrorum & catenam Homeri auream orbis vniuersi deprehendimus. Siquidem inferiora sunt sicut superiora, & superiora sicut inferiora, teste Hermete. Quoniam verò cælum cum terra, & terra cum cælo in vniuersum conspirat, quis unitatem naturæ & societatem inuisibilis naturæ cum visibili negabit? Quamobrem profitemur, omnia Elementorum astra esse vnum tantum astrum, quæ omnia sub principio in fonte unitatis vnita fuere. Quod autem diuersos in diuersis locis producant fructus, non diuersitati astrorum, sed scientiis, donis, & eorum signaturis interioribus adscribimus. In explicatione vniuersali morborum tria morborum genera seu Entia recensuimus. Ens astrorum, Ens naturæ, Ens veneni. Sed quorsum ista tria Entia? Vnum tantum astrum transplantationis est, vna tantum est na-

est natura quæ patitur, non quidem natura, sed eius officina & domicilium. Plurane afficiunt, quàm afficiuntur? Minimè. Sed vt in Macrocosmo magna generationis & fructuum, vt & transplantationis differentia est: Ita quoque in Microcosmo generatio & transplantatio morborum obseruanda. Nam eadem est ratio, concordantia, conspiratio, vnitas astrorum, transplantationis ac generationis celebrata fuit. Atque hinc inde binarius exortus est contrarietatis, litis & discordiæ soboles & propago. Hinc amor, hinc odium. nulla enim res in tota hac Vniuersitate consistit, quæ non cum aliis complurimis vinculo naturali sit connexa, & aliis multis repugnet: siquidem omnia Herculeo vinculo cohærent, omniaq; vicissim Vatiniano odio disiunguntur. Quo euenit, vt similia similibus curentur, & contrariorum contraria sint remedia: quod res concordēs & eodem iugo complicatæ vires suas communicent, suis suppetias ferant, & vno studio eodemq; modo contraria arceant & expellant. Quæ cum ita sint, & in rerum vniuersitate vnitas astrorum celebretur, tam generationis quàm transplantationis, vnā quoque morborum omnium curam natura constituit, quæ in duas species diuisa, astralem seu spiritualem, & materialem seu corpoream. Paracelsus de morbis amentium dicit: In morbis, qui ex materia pendent, materialia exhibentur remedia: In morbis astralibus seu spiritualibus, astralia quoque & spiritualia medicamenta requiruntur. Quæcunque enim ad curationem requiruntur, omnia in spirituum potestate continentur. Omnis morbus duplex est, spiritualis & corporalis, ita materialem & spiritualem medicinam Medicus administrare debet. In impressionibus astrorum seu morbis astralibus, vtrumq; exhibeatur. Tria verò morborum Entia ad vnum transplantationis astrum referimus, cui astrum generationis vt veram & perfectam curam opponimus.

Astrum transplantationis vnum.

Binarius contrarietatis & discordia propago.

Similia similibus curantur.

Cura morborum in duas species diuisa.

Omnis morbus duplex.

Astrum transplantationis curatur per astrum generationis.

CAPVT II.

De causis doloris capitis eiusq; vera curatione.

QVAM difficilis & intricata planè sit morborum explicatio, ostendit Aristotelicorum familia priuationum, Platoniorum materiales defectus, morbos infinitati concedentes, tanquam sine essen-

Explicatio morborum difficilis.

*Symptomata est
affectus per
naturam ex
morbo profe-
ctus.*

*Dolor capitis
duplex.*

Cura diuersa.

tia, natura, proprietatibus inania quædam nomina essent in subiectis. Enimvero morbi occulta semina generationis, & transplantationes absconditas, nec sensuum arbitriis, nec syllogismorum superbis decretis subiectas obtinierunt. Etsi verò tam arduum & difficile sit, morborum semina, generationem & transplantationem explicare, tamen virtutis & veritatis stimulis incitati, forti & intrepido animo, Hippocratis, Paracelsi, aliorumque sinceriorum Philosophorum vestigiis insistemus, & morborum explicationem aggrediemur, idque multò felicius & maiori successu facturi sumus, quia librum naturæ magnum hætenus Deo adiuuante explicauimus, & plura quoque artis Spagyricæ opera vidimus, ministerio Vulcani. A vertice igitur ad calcem descendemus, & totum Microcosmum secundum regiones, partes & locos perlustrabimus. Capitis affectus, quoscunque vsus notauit, partim symptomata sunt, partim morbi. Hos affectus in tres ordines partimur, ex affecta sede, seu respectu loci affecti. Alii capitis membranas, alii cerebri substantiam, alii meatus atque ductus obsident. Membranæ capitis sunt MENINGES & PERICRANIUM, in quibus, vt exquisitè sentientibus, dolores fiunt. Dolores capitis duplices sunt respectu causarum efficientium. Dolor enim aut ab externis causis fit, aut ab internis. Dolor capitis ab externis causis, est ex labore nimio vel æstu Solis, ex frigidiori cæli occur-
su, crapula, Venere, odore graui, ictu. Qui ex his causis oritur dolor, languidus & infirmus existit sine impressione fixa & vitali. Dolor capitis ab internis causis seu impressione fixa & vitali proueniens, aut ex sanguine, resolutione aut oppilatione procedit. Paracelsus lib. 10. Paragraphorum de capitis aduersitatibus internis: *Sanguis producit capitis dolores ex digestionem accidentali*, hoc est, ebullitione spirituum vel errore trium primarum. In hoc dolore ex sanguine incidatur vena cephalica, & cessat dolor, veraque cura adest. Si autem conditio ægri venæ incisionem non ferat, exhibeatur humidum narcoticum, qualia sunt liquor coraliorum, rosa, semperuiua, margaritæ & similia. Exhibeantur autem vel ad intra, essentialiter, vel ad extra in forma cataplasmati.

Resolutio vaporum seu spirituum tartareorum dolorem capitis generat, nimirum cum ex debilitate ventriculi orificium eius non clauditur, tunc ascendunt vapores seu spiritus salis tartarei ad cerebrum, membranasque feriunt. Hinc dolor & destillationes, ac dolorificæ fluxiones. In cura huius doloris causa primum est auferenda.

Tarta-

Tartarus resolutus in ventriculo reducitur, expellitur & consumitur oleo seu spiritu Vitrioli, qui refert odoris suauitatem, & dulcem aciditatem.

Oppilatio seu obstructio principalium viscerum parit dolorem capitis. Cum in renibus non fit digestio, & virtus attractiua non habeat, quod attrahat, tunc renes ex epate nutrimentum quærunt, quod si obstructum fuerit, renes per spinam dorsii nutrimentum attrahunt è capite, & primò in occipitio fiunt dolores, postea hemicrania: interdum totum caput occupat. Ideo in hemicrania & omni dolore capitis sola cura est, vt renes prius curentur, auferatur obstructio Epatis, & renes nutrimentum habeant: quod non solum de renibus, sed etiam aliis principalioribus intelligendum est. Hic principatum obtinet Aqua Mercurii acida, spiritus Vitrioli, spiritus Tartari. In dolore capitis ex renibus sentitur dolor circa renes: si ex epate, dolor adest in regione epatis: si ex ventriculo, ventriculus ipse dolet: si ex matrice, matrix ipsa dolorem percipit: si ex splene, dolor erit in dextro latere, videlicet in regione splenis. Cephalea, Hemicrania, Cephalalgia quandoque generantur ex tartaro capitis, delitescente in Synovia, quod dignoscitur, cum nulla obstructio viscerum, nec ebullitio sanguinis, nec resolutio ventriculi adfuerit. Hinc dolor capitis consuetus, & multos annos homines frequenter leui occasione exercens. Cephalea caput totum aut partem eius maximam: hemicraneia alteram duntaxat occupat, à temporumque pulsatione initium ferè sumit. Cephalalgia genus vtrumque comprehendit, ac præterea quemuis dolorem, siue ex febris siue ex Solis calore, siue ex ebrietate, siue ex alia quauis euidente causa excitatur.

Paracelsus lib. 2. Tractatu 3. de Tartaro, fol. 330

Capitis doloris causa etiam ex renum intemperie.

Indicia.

Discrimen morborum capitis.

In curatione doloris capitis maximè administranda sunt Anodyna seu narcotica, quæ leniunt & sopiunt dolorem.

Curatio.

In rabiosis capitis doloribus ægro in fronte vena incidenda est, Mania dicta. Vel: ℞ Ol. Musci, Ol. Camphoræ, ad guttas vj. administra in vino vel cereuisia manè & vespèri.

Secretum contra rabiosos capitis dolores.

℞ Cancros fluuiatiles, contunde, exprime succum, redige in unguentum, applica temporibus. Theophr. in libro de vermib. cap. 11.

Contra

Contra diuturnum capitis dolorem.

- II. $\mathcal{Z}$ Pulegii, polypodii, fol. Senæ, Verbenæ, Anisi ana $\mathcal{Z}$ ij. Gingiberis $\mathcal{Z}$ iiij. Puluerisentur, misceantur. Deinde $\mathcal{Z}$ Spiritum vini, quo prius essentia ex origano, hyssopo & floribus chamomillæ extracta, affunde pulveri, digerantur, & postea distillantur per Alembicum lento igne. Huius extracti guttas v. vel vij. administra in liquore conveniente.
- III. Theophrastus in curationibus suis quas propria manu scriptas reliquit: *Quidam capitis doloribus laborabat, cuius caput purgavi per nares succum Cyclamini infundendo, Rhinobites appellato, vel pluma concaua.* In eodem loco scribit: *Quidam vehementi capitis dolore anni spatio laborabat, sanitati restitui solummodo cranium aperiendo, atque eodem modo cerebri tumorem curavi, exhibendo simul oleum Salis in aqua Basiliconis.*
- IV. Alia cura: Barbiton, for quidam Argentinensis cum graui dolore cruciaretur, vt olfaceret dedi Sampsuchi siue Maiorana oleum, & guttulam in vtramq; aurem imposui, & quamprimum factus est sanus.
- V. Oleum Anisi quoque capitis affectibus opitulatur. Oleum feniculi eodem confert.
- VI. Extractum Acori: Ol. Chariophyllorum, Essentia seu tinctura croci Orientalis, cum guttula cum liquore aliquo, iusculo, aut vino permiscetur.
- VII. Succini oleum distillatum capitis affectibus succurrit cum aqua tiliaë sumtum.
- VIII. Oleum Vitrioli & spiritus eius: Oleum Coralliorum.
- Observatio. In cura doloris capitis ratio habenda est alui. Nam si obstructa fuerit, frustra erit omnis medicina adhibita. Propterea si constipatur, sollicitanda est suppositoriis.
- [De Capitis doloribus lege Guilhelmum Rondeletium in methodo curandi Cap. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. Item Leonardum Iachinum in libr. nonum Rasis Cap. 2. 3. 4. 5.]

CAPVT III.

*De morbis qui cerebri substantiam infestant,
& primum de Phrenitide.*

PRINCIPIS facultatis animæ, quæ in cerebri substantia, tanquam proprio domicilio residet, deprauata functio est Desipientia, *Motio mentis, desipientia,* Πω-
 ερρεσις & Παράνοια dicta, quæ mentis est alienatio. Hæc qui con-
 fluctantur, præposterè ratiocinantur, aut aliena cogitant, qualia aut
 nusquam, aut aliter multò subsistunt. Quibus ita mens ægtotat, ij
 dolorem, (inquit Hippocrates) ferè non sentiunt. Desipientium tres
 sunt ordines: Alii cogitatione sola delirant, vt Melancholici, quibus *Tres eius ordi-*
 etiam vigilantibus mens visis quibusdam mendacibus iactatur. Alii *nes.*
 verbo, vt Phrenetici, qui vel impudentius vel effrenatius, vel nullo
 ordine, nulloque iudicio mulra obloquuntur. Alii opere, vt Maniaci,
 qui suas cogitationes etiam factò explent. Fernelius omnium causam *Causa ex Fer-*
 statuit humorem aut vaporem feruentissimum in cerebri substantiam *nelio.*
 eiusque ventriculoseffutum, cuius impulsu & agitatione mens in falsa
 quædam fictitiaque traducitur. Desipientia alia cum febre, alia sine
 febre existit: Quæ cum febre existit, est Phrenitis aut delirium. Ab
 Hippocrate, Galeno, Aegineta, Tralliano, & aliis Græcis Medicis Φρε-
 νιτις appellatur, quod non tantum caput, sed etiam ipsam mentem, *Causa ex Ga-*
 quam Φρένα vocant, (quæ etiam est ὁ νοῦς καὶ ἡ διάνοια, h. e. intelle- *lenicis.*
 ctus & intelligentia) lædat, teste Galeno. Galenici dicunt, phreniti-
 dem generari, quando flaua bilis seu cholera adscendit ad cerebrum,
 & eius membranas inflammat, vt in acutis febribus accidere solet. ** Lib 10. Para-*
 Paracelsus ait, *Maniam, Phrenesin, & insania species, morbos quoque* *graph. de effe-*
grauissimos generari ex oppilatione. Alibi scribit, Φρένισιν, Maniam generari *ctibus capitis,*
ex oppilatione spiritus vitæ, nimirum, cum meatus per quos spiritus vitæ *paragr 3.*
ad cerebrum transit, obstruuntur: tunc in cerebro oritur putrefactio *De viribus*
in ulcerationem, ex putrefactione inflammatio, & cum iam iam spiri- *membrorum*
tus suffocatio adest, tum percutit totum corpus febrili paroxysmo. *lib. 1. cap. 3.*
 De morbis vermium Patagr. paragrapho secundo: *In regionibus mem-*
 brorum principalium quoque vermes nascuntur, exceptis renibus propter vrinam. *Theophrast. de*
 Nam in anatomia cerebri inuentus est vermiculus, qui piam & duram matrem *vermiculo in*
 transfoderat, vnde Phrenetis generata. Lib. 2. Paramiri, De origin. morbo- *cerebro inuen-*
 rum ex tribus substantiis, Maniam, Phrenesin generari ex sublimatio- *to.*
 ne Mercurii. Sed quomodo hæc cum præcedentibus consentiunt?
 Concilianda sunt, videlicet ex sublimatione Mercurii & vaporum ad-
 scendentium generari obstructionem, ex obstructione oppilationem
 spiritus vitæ, ex oppilatione Mania, Phrenesis. Ita Paracelsus modò
 remotam, modò proximam causam morbi ponit. Lib. 3. Paramiri De
 orig. morborum ex tartaro tractatu quarto scribit: Extra substantiam

* qua est oppi-
latis meatuum
spiritus vita
ex tartaro.

cerebri, in regione ventriculi eius generari tartarum, ex quo phrenesis, mania, & aliae species vesaniae oriuntur.*

CVRA PHRENESIS.

Cura Phren-
esios.

Experimentum
ex Paracelso.

Syndrome Re-
mediorum.

Crisis mortis in
Phrenesi.

IN Tractatu tertio Paragrani de Alchymia scribit Paracelsus fol. 74. Morbos grauiiores, apoplexiam, paralyfin, lethargum, caducum, maniam, phrenesin, melancholiam non tolli decoctionibus Pharmacopæorum. Bartholomæus Angelus lib. 16. cap. 96. scribit: *Præstantissimam esse curam phrenitidis, ut primò egro somnifera seu anodyna exhibeantur, postea remouendo, obstructio & confortandum cerebrum.* Ioh. Montanus in tract. de Terra sigillata dicit: *Terram illam admodum subitanæ curam esse contra omnes rabiosos capitis dolores.* Paracelsus in curationibus suis scribit: *Princeps Germanus phrenitide laborabat. ob febris vehementiam exhibui illi laudanum nostrum, ad quod v. febris expulsa est, & horis vi. integris dormiuit.* Olei perlarum quæ sena in liquore adproprio administrata, extinguunt inflammationem cerebri. Confortatio cerebri fit per liquorem viridem argenti, arcanum vitrioli, liq. sapphiri, liq. musci, balsamum sulphuris, aquam Lunæ. Tinctura croci orientalis Phreneticis circa nares & tempora applicata opitulatur. Cardanus scribit Ol. succini phreneticis vel desipientibus prodesse. Essentiam Topazii Angelus extollit lib. 16. cap. 96. Valerius Cordus scribit, Trypheram magnam prodesse phreneticis. **NOTA.** Urina plumbei coloris præsignat mortem. Urina viridis cum eiusdem coloris circulo vel ambitu præsentissimum mortis periculum ostendit.

C A P V T I V.

De Mania.

De Mania
causis, differ-
entiis, & cu-
ratione, vide
tractatus de
morbis amen-

primi ca-
pituli.

Mania.

FERNELIVS inter Gallos Medicos ferè doctissimus: Cum atra bilis vel melancholiæ, vel sanguinis, vel flauæ bilis ex vitione genita est, Mania insilit & adoritur, quæ proinde sæpe succedit incalcescenti Melancholiæ. Ater hic humor similiter atque Melancholia aliàs in præcordiis, aliàs in toto corpore, aliàs in capite solo congeritur. Calidus verò cum sit, immania, horrendaque deliramenta luscitat: Quod si putrescat, febrem accersit: Sin duntaxat vehementius incalcescat, sine febre Maniam solitariam. Signa quoque addit. Mania nobis *Furor* vel *Insania* dicta, quæ cogitatione, verbo, aut opere, melancholicorum quidem deliramenta imitatur; sed ita cuncta, iur-

gis,

giis, clamoribus, horrendo aspectu, multo denique maiore corporis impetu & mentis perturbatione laborantes exercet ac impellit, vt quasi feræ ac belluæ immanes in obuios dentibus, vnguibus & pugnis inusitata rabie petulanter inuadant. Signa hæc & adiuncta propria Maniacorum experientia quidem ipsa demonstrat. Causa verò in qua omnes Galenici consentiunt, an vera vel falsa sit, ex decreto Paracelsi manifestum fiet. Mania duplex est secundum Paracelsum: Vna, quæ sanum inuadit hominem, & est morbus ipse: Altera quæ morbi symptoma est, vt in peste & febribus. Paracelsus scribit, Maniam oriri ex tribus primis. Eodem capite Maniam rursus diuidit in duas species, vna quæ proficiscitur ex destillatione, & quasi vapor in capite remanet: altera prouenit ex sublimatione & in capite coagulatur. In cura respiciendum est ad illas duas causas, nimirum vt consumatur & dissipetur vapor ex destillatione: deinde vt resoluator & reducatur illud, quod coagulatum est ex sublimatione. Mania autem originem trahit, aut ex sanguine, venis, ventriculo, intestinis, renibus, Epate, spiritu vrinæ, pulmonibus. De morbis amentium cap. 2. non potest satis intelligi, vbi Maniæ minera atque fomes sit originalis. Morbus enim astralis est. Vera autem causa Maniæ est, in quacunque parte corporis delitecat, Mercurius in calcem reuerberatus, & in aquam fortissimam solutus, qui solutus permiscetur spiritui vitæ, illumque inflamat. In hac autem aqua forti tanta est subtilitas, vt in fundo non permaneat, sed ad summa tendat. Hæc reuerberatio Mercurii ex nimio calore prouenit. Exempli gratia: Si spiritus salis cum spiritu vitæ permiscetur, tantæ est subtilitatis & potestatis, vt quamprimum ad cerebrum peruenit, maniam & insaniam producat. Cura Maniæ duplex est: Vna quæ refrigerat & coagulat materiã peccantem: altera quæ omnino dissipat & consumit materiam, ex qua generatur Mania. Refrigeratio autem & coagulatio materiæ peccantis fit per curam caduci.

¶ Ol. Camphoræ ʒj. Ol. Musci ʒß vel j. misce & administra qualibet vice ʒß. Hoc medicamentum in cura Maniæ est excellentissimum. Mirabiliter enim coagulat materiam mania, extinguit calorem corporis, ebullitionem sanguinis, & alterat materiam, vt frigus aquam in glaciem. Hoc oleum extra quoque applicari potest circa tempora & frontem. Maniam quoque tollunt hæc arcana virtute specificã: Quinta essentia a genti, Saturni, Martis & Mercurii. Solutio crystalli & corallii: Item appropriata extractio Camphoræ, extractio auri. Medicinæ verò quæ tollunt materiam peccantem Maniæ hæc sunt, quæ vel extra vel intra applicari possunt.

*Mania duplex.
Lib. 1. de morbis
amentium,
tract. 1. cap. 2.
Ibidem.*

*Causa Mania.
Indicatio cura.*

*Minera & fo-
mes Mania.*

*Cura Mania
duplex.*

*1. Coagulatio
materiæ pec-
cantis.*

*Vide Quercet.
de medicam.
Spagyr. prapa-
rat. folio 82.
& 83.*

vel quicquam loqueretur. Lethargo laborabat, quem curavi oleo salis. Item: Mulier quadam vigilans somno laborabat lethargico, ita ut oculos semper haberet clausos, quam si quis appellasset, difficulter oculos aperiebat, & quod loquebatur nemo intelligebat, neque rectè respondibat. Solo Vitrioli oleo ad pristinam sanitatem reuocaui. In hoc morbo curando principatum tenet essentia Antimonii, & omnes indicationes seu curandi rationes in hac vna reperiuntur. Causam enim radicaliter tollit & naturam confortat virtute specifica qua excellit. Olei Vitrioli aliquot guttæ cum aqua Maioranzæ administratæ multum conferunt. Hac in parte spiritus Vitrioli est multò melior & excellentior. In vera enim volatilitate Vitrioli est arcanum corroborans spiritum cerebri & cordis. Bartholomæus Anglicus lethargum curat sulphure.

De præstantia
Vitrioli.

Lib. 16 c. 94 &
lib. 7. cap. 7.

CAPUT VII.

De Caduco & speciebus eius.

CALCVLVVS non est morbus corpori inhærens corporaliter, sed est morbus astralis, Elementalís, non complexionatus, * est morbus spiritualis non materialis. Species caduci sunt Epilepsiæ omnes species, suffocatio matricis extra locum, syncope cum speciebus suis (videlicet deliquium rediens, & syncope non rediens) vertigines, tremor cordis, incubus, ecstasis.

* i.e. calidus,
frigidus, hu-
midus, siccus.

Paracels. lib. 3.
Paragraph de
morbo cadu-
ci, Paragr. 3.

Sciendum igitur, quòd cæteri morbi Mercurialia sunt, & species morbi species Mercurii. Quot autem sunt species Mercurii, tot etiam species morbi. Caducus enim non ex complexionibus, qualitatibus aut humoribus oritur, ut perperam hactenus manes Galeni docuerunt. Fernelius inter Galenicos doctissimus morbum comitalem cuiuscunque sit ordinis ab Ente veneni generari scribit. Idem profitetur præter humoris copiam venenata, & cerebri substantiæ grauitè infensa atque inimica qualitas Epilepsiæ causa statuenda sit, quæ quoties exagitur & prorumpit in cerebrum, ea quidem feritate, cerebro autem contra pugnante, quasi collustatione quadam & dimicatione fit Epilepsia. Hic certè inter oēs huius seculi Galenicos proximè accessit ad cognitionem causæ Epilepsiæ. Alio loco scribit Paracelsus, Caduci materiam esse sulphur stupefactum, mordicatum, in Microcosmo existens, quod instar fumi lædit cerebrum ebullitione ab astris excitata.

Lib. 2 de abdi-
tis rerum cau-
sis, cap. 11.

De morbis par-
ti.

Causa ex Fer-
nelio.

Causa ex Theo-
phrasto.

Caduci

*Caduci origo
ex Theophr.*

Ex Fernelio.

Ex Galeno.

*De caducis pa-
ragraph. 3. fol.
339. 340.*

*Caducus
igneus,*

Aereus.

Caduci origo quintuplex est ratione locorum è quibus primum prodit ac insurgit. Ex cerebro, corde, epate, intestinis, vel quatuor membris externis. Fernelius tres ponit differentias Epilepsiae. Una cerebro assignatur; altera est quæ ventriculi; tertia quæ alterius cuiusvis partis consensu fit. Galenus duplicem Epilepsiam introducit; Per se, & per consensum. At certè vnus idemque est morbus, ab eodem semine, principio, radice procedens. Fomites verò, matrices & agri differentiam faciunt, & symptomatum, signaturas, vehementia, celeritate, frequentia, duratione ac similibus alterant. Nam caducus intestinorum, diaphragmatis, dentium, manuum, pedum, testiculorum, medullæ, gutturis inter se differunt. Multùm inquam differt caducus; synouiae, sanguinis, à caduco ventriculi, diaphragmatis ratione matricum, locorum, in quibus morbi fomes delitescit, naturam, proprietates, subtilitatem, potestatem matricis vbique æmulatur. Rursus secundùm Paracels. Caducus quatrplex est secundùm quatuor Elementa. Enimuerò caduci quadruplicis differentiae ex dolorum & paroxysmorum diuersitate desumuntur. Hic recurrendum est ad fontes Philosophiae. Quemadmodum in Macrocosmo Elementum ignis est potentissimum: Ita in Microcosmo paroxysmus caduci ex astro igneo est vehementissimus. Nam ex seminibus constat potentioribus, quorum resolutiones fulminis instar momento vitalia Elementa vniuersi corporis occupare solet. Paroxysmus verò caduci ex aëre mitissimus est. Ita quatuor gradus caduci in microcosmo constituuntur, vt in Philosophia Macrocosmi quatuor gradus Elementorum posuimus. Primum igitur gradum sibi vendicat calculus ex astro terræ: Caducus ex aëre secundum gradum obtinet: caducus ex astro aquæ tertium: caducus ex astro ignis sibi quartum gradum sumit. Hoc modo diuiduntur quoque specifica remedia caduci in quatuor gradus, vt in curatione dicemus.

DE CVRATIONE CADUCI ET SPECIERVM EIVS.

CVRA.

Caducus & similes morbi, qui paroxysmorum vel symptomatum vehementia & pernicie infames sunt, duplices habent indicationes particulares. Quædam enim remedia paroxysmos præcipuè respiciunt, quædam radices ipsas. sedatio spirituum efferuescentium, constrictio, mitigatio, ligatio &c. paroxysmos præcipuè respiciunt: resolutio autem tincturæ Epilepticæ, consumptio, ablatio ipsas radi-

ces re-

ces respicit. Et hæ indicationes quoque faciles admittunt mixtiones, ac vno eodemque remedio omnia absolui possunt. Remedia igitur seu medicamenta caduci in duos ordines distribuimus. Alia respiciunt paroxysmum, alia ipsas radices. Postremò adiungemus medicamenta, quæ non solum paroxysmum, sed & radices ipsas respiciunt. Paroxysmum respicit, & spiritus efferuescentes constringit, mitigat, sedat, ligat Laudanum verum opiatum Paracelsi, cuius grana tria vel plura Epilepticis cum spiritu vitrioli & essentia camphoræ exhibentur. Radicem ipsam respicit Essentia Mumia & sanguinis humani, cuius exhibetur ꝑ j singulis mensibus in plenilunio Epilepticis. Morbum enim mitigat, expellit, estque illius proprium alexipharmacum. Essentia cranij humani ꝑ ss cum aqua florum tilia in paroxysmo & ante paroxysmum. Aqua hirundinum cochleare vnum pro dosi. Elaterii extractum ꝑ ss. Lapis Cyaneus & Armenius preparatus ꝑ j ss. cum aqua melissæ & buglossæ. Hellebori essentia ꝑ j. Theophrastus dicit: In principio huius morbi Olei vitrioli guttæ duæ: Ol. Perlarum guttæ duæ in aqua Vita administrata radicem huius morbi radicaliter tollunt. Theophrastus ait, sese in Anglia facto ipso sæpius comprobasse. Lapis Philosophorum & flos Lunaria tollunt hunc morbum. Paracelsi in tinctura Physicorum: Ol. Luna, cuius guttula duæ vel tres cum aqua florum betonica, salvia & melissa radicem caduci solvunt, consumunt, auferunt. Smaragdus non potus modo, sed & collo appensus cum comitiali morbo tanquam cum hoste praliatur. Vide Theophrast. lib. 3. Paragraph. Item in libello de signis Zodiaci, statim post præfationem: In centro cranij hominis strangulati inuenitur os magnitudine cruciferi, figuræ triangulari (non quidem in omnibus, sed tantum in quibusdam cranij reperitur) hoc os puluerisatum & administratum in aqua appropriata (tilia) tollit caducum, etsi ager eo morbo laborasset ad viginti annos.

Remedia duplicia.

Varia media ad curam.

Vide Quercet. de præparatio. Spagyr fol. 124. 127. & 135.

Singulari.

Cura modus Galenistarum.

Galenici exhibent aromaticum moschatum, item diacastoreum, diamuscum dulcem, Elect. pliris sarcoticon, hieralogodion, ol. benedictum. Phrissius in speculo medicinali: Riffius in antidotario: Item syrupum stœchados. Phrissius in speculo, fol. 67. Et Theriacam magnam, item saluiam & pilulas fœtidas. Galenici dicunt: Respiciunt & curant caput conseruæ seu condita, nec non & trochisci & eclegmata, (nec non & alia capitis, neruorum frigida mala) anthos, roris marini, acori, lauendulæ, è betonica, è pœonia, manè & vesperi nucis iuglandis quantitate exhibita. Nonnunquã admiscuntur pulueres aromatici, & cum saccharo vel syrupo appropriato mixtura, vt vocant, confecti. At certè rectè dictum à nonnullis sincerioris Philosophiæ patronis: Galenicos magnorum morborum adulatores esse, non curatores, quod expe-

Erroneus & reprehensum.

*Cura caduci
ignei.*

** Est species
Manna.*

*Cura caduci
aerei & aquei
& terrei.*

scientia ipsa in cura caduci testatur. Nam si medicamenta prædicta cruda adhuc nil efficiunt in curatione caduci, ægri à Pseudomedicis negliguntur, tanquam incurabiles. Caduci enim cura non est in salvia, laudula, maiorana. Mirum autem non est, caduci originem non credunt, dum sensibus non percipiunt. Caduci autem remedia sunt duplicia, Corporalia & Spiritualia. quædam iunioribus solùm conducunt, quædam senioribus, quædam puellis, quædam fœminis: quædam curant frigiditate, quædam forma specifica, quædam vi anodyna. Infantibus & iunioribus confert oleum succini, infantibus gutta vna in aqua fœniculi administrata, item aqua hirundinum est præstantissima iunioribus & infantibus etiam inuncta naribus, ut oleum succini. Infantibus & iunioribus exhibentur quoque olei coralliorum guttæ duæ. Auri potabilis prima dosi gutta vna, secunda dosi duæ, tertia tres guttæ, quarta quatuor. est enim res fortissima, cum iudicio igitur adhibenda: Olei succini guttæ tres administrantur in liquore (puta aqua lilii conuallium) iunioribus, qui attigerunt annum xviii. vel xix. Olei flau ex fuligine quercina, septem guttæ senioribus administratæ in aqua lilii conuallium caducum tollunt. Caduci remedia sunt quoque quadruplicia, respectu quatuor Elementorum. Caducus igneus grauiissimus tollitur essentia Antimonii, Paracelsus in labyrintho Medicorum fol. 222. *Destructor Microcosmi sumit realgar, hoc est, Ens veneni, & minatur ei mortem infectione. Conseruator Microcosmi sumit flores Antimonii, & vincit destructorem.* Ita flores Antimonii conferuntur cum interno balsamo humanæ naturæ, ut summa & maxima virtus contra omnia venenorum genera. Caducus igneus tollitur quoque arcano hirundinis. Caducus aëris curatur per thereniabin * caduci aërei & plantaginis eadem est signatura. Caducum aquæ tollit essentia crysalli, viscus quercinus. Caducus ex astris terræ tollitur semine Pœoniæ, papaueris, aliorum. Vniuersalia, Aurum potabile, quinta essentia auri, magisterium perlarum, tinctura corallorum, magisterium antimonii, extractum sulphuris, Mercurius reuerberatus, oleum & phlegma vitrioli Romani, Vngarici Tartari crudi, olei & phlegmatis vitrioli D.B. in aqua vel vino manè & vesperi ad consumptionem paroxysmi. Plura vide in libro de morbis amentium, sub cura caduci, apud Paracelsum, tractatu secundo, capite primo.

CAPVT VIII.

De Gutta.

GUTTA est synouia suæ partis, à qua parte procedit. Sequitur ex ista parte illius dolor & paroxysmus, hoc est, quando synouia separatur & deserit membrum, tunc adest aut apoplexia aut paralyfis. Apoplexia, quando deserit membrum principale. Paralyfis, quando membrum minus principale. Synouia est partis suæ nutrimentum & conseruatio retentiue & motiue virtutis, ex viribus virtutis digestiue. Synouia habet virtutem attractiuam, retentiuam & motiuam. Exempli gratia, quicquid renes attrahunt, attrahit synouia, hoc est, cœlum inferius, radix & ipsa essentia vitæ, à Fernelio *Spiritus insiti*, dicta. Corpus verò & substantia renum nihil attrahit. In Philosophia enim dictum est, actiones non ex partibus & corporibus procedere, sed ex facultatibus partibus inhærentibus. Quando synouia separatur à parte aliqua, tunc statim insensibilitatem facit, & priuationem motus, quam sequitur aut apoplexia aut paralyfis. In synouia enim est virtus sensitiua & motiua, non in parte. Guttæ species sunt apoplexiæ, paralyfis linguæ, membrorum &c. Lethargus, oris curuatura. Paracellus ait: *Guttam generari ex veneno Martiali*. Item alibi: *Gutta ex coniunctione astrorum oritur: ex coniunctione venenum: venenum autem accenditur ab igne Microcosmi*. Eodem tractatu dicit: *Phlegma est tantum excrementum cerebri, apoplexia verò non est excrementum, sed res subtilissima ex astris arcanis firmamenti*. Item: *Gutta in Microcosmo est fulmen Macrocosmi*. Quemadmodum autem fulmen liquefacit ferrum, salua manente substantia, vel remanente corpore ferri: ita etiam Gutta liquefacit cerebrum, cor, pulmones, quasi cera ab igne liquefacta, & in massam compacta, partibus illis saluis manentibus. A cerebri arce vel vertice capitis ferit membra exteriora, manus, pedes, comburit & consumit vim, virtutem sensitiuam & motiuam illius membri. Sic ferit linguam, & sequitur priuatio loquelæ, salua mouente substantia, sed non essentia linguæ. Quod manifestè demonstrat spiritualem & astralem morbi essentiam, dum spiritus solùm in spiritus agunt. Cùm fulmen Microcosmi ferit pulmones, sequitur suffocatio. Pulmones enim carent facultate sensitiua, attractiua & motiua. Ita homo suffocatur à fumo fulminis Microcosmi, q̃ sæpius videmus in Macrocosmo fieri.

Synouia quidē

De pestilitate
tract 3. cap. 1.De Guttæ part.
4 fol. 154.

Eod' loco fol.

148.

* non quidem
corporaliter sed
spiritualiter,
nam sensum &
motum ei au-
fert.Essentia Para-
lyfis est spiri-
tualis.

Vide lib. 3. Paramiri de orig. morborum ex Tartaro, tract. 6. fol. 186.

Obiectio de causa apoplexia.

Differentia Apoplexiae & Paralysis.

Hippocratis iudicium.

CURA.

Duplex cura. Interna.

Ita quando ferit cerebrum, iam liquefacit cerebrum, & sensum motumq; aufert, iam mortis periculum indubitatum adest. Idem etiam de corde, epate, oculis intelligendum atque auribus. Capite sexto de origine morborum ex tribus substantiis, lib. 1. Paramiri: *Apoplexia non debet appellari apoplexia, sed Mercurius cachymialis sublimatus.* Sed quomodo Mercurius potest esse causa apoplexiæ, cum Paracelsus dicat esse speciem guttæ, guttæ verò causa est fulmen, fulminis causa sulphur & sal, ut duo contraria? Favore ac patrocinio unitatis in naturæ Academia omnes hæc locutiones admittuntur. Ex semine nascitur apoplexia vel ex vno ex quatuor Elementis, vel ex igne vel aqua, ex sulphure, sale vel Mercurio. Multa enim hîc unita sunt, quæ sensus non possunt discernere, ut: radices seminales, corporum principia, & dicta Elementa, in quibus omnia fouentur. Signum verò apoplexiæ est spuma, suffocatio cum contractione. Signum paralysis est alteratio membri & stupefactio partis. Differentia apoplexiæ & paralysis hæc est. Apoplexia membra principalia & totum corpus respicit: Paralysis non lædit membra principaliora, sed tantum partes minus principes, & membra quatuor exteriora. Apoplexia sinistram latus plerumque petit, & vicinitatem cordis, cuius rationem aliam non inuenio, quam quod summum venenum contra maximam virtutem & robustissimum ignem, qui teste Hippocrate est in corde, pugnat. Cum fulmen microcosmi ferit membrum ex principalioribus, illud ægrè restituitur, & est ferè morbus incurabilis. Hippocrates enim lib. 2. aph. 42. testatur, *Apoplexiam fortem nullo prorsus modo, debilem ægrè curaueris.* Nam cælum Microcosmi destruitur, & omnis concordantia & harmonia violatur. Quando autem ferit membra minus principalia, tunc morbus, quamvis à natura chronicus, curabilis existit.

In curatione Apoplexiæ mundificantia & clarificantia balsamum, spiritus & Elementa omnia microcosmi administranda sunt. Cura Apoplexiæ duplex est, Interna & Externa. Interna fit per confortatiua: Externa perficitur balsamis. Cura interna fit per essentia auri, perlarum, Antimonii, gemmarum, coralliorum, lapidum, oleum cranii cum spiritu Vitrioli in aqua lili conuallium, per Mercurium auri, spiritus viridi aris aurificatos, oleum Luna, oleum sulphuris, balsamum sulphuris. Cura externa fit per balsamum castorii, lauendula, lili conuallium, serpentina, helenii, succini. Paracelsus in curationibus suis scribit, se laborantem Paralyti sola essentia Cheyri seu Antimonii in integrum restituisse. Mysterium in apoplexia est solutio Perlarum seu Ol. Perlarum, si quis loquelam perdiderit, huic quinque vel

que vel sex guttas infunde in linguam, & recuperabit linguæ potestatem & loquelam. Hoc oleo se curavit Thurneuserus Berolini cum laboraret apoplexia. Dixit deinde, *quàm primum apoplecticis absque vlla vires Olei Perlarum in ipso paroxysmo exhibendum esse id magisterium Perlarum.* Ipse enim ita conualuit adhibitis externis quoque remediis. vel recipe, *Castorei recentis particulam, & impone linguæ particulam infra linguam: quamprimum castoreum fuerit calefactum, ager poterit loqui.* Galenici eadem exhibent medicamenta in apoplexia quæ in caduco.

CAPVT IX.

De Spasmo.

ET si Spasmus propriè species caduci, & ad caduci curam refertur à Paracelso lib. 3. Paragrophorum, paragr. 3. tamen cum sentientis mouentisque facultatis symptoma sit insolens, & acutum malum, quod hominem interimere potest, breuiter hoc capite de eo agemus. *Spasmus seu conuulsio est neruorum muscutorumve suam originem versus præter voluntatem perpetua contractio.* Galenici dicunt, causam spasmi in spinæ initio contineri, hic interdum totum corpus, interdum partes infestat. Qui totius est corporis, id adeo arctè occupat, vt flecti haud possit. Cumque corpus in anteriora curuatur, *Emprosthotonus* est, cum in posteriora, *Opisthotonus*. Cum æquali robore in vtramque intenditur, *Tetanus*, id est, distentio. Partis conuulsio interdum in oculo, in frontis cute, in linguæ radice, in maxilla, in labris, vnde *Risus Sardonicus* fit: interdum in brachio, manu, crure animaduertitur, eo scilicet neruo aut musculo affecto, qui partis motioni destinatus est. Apud Galenicos conuulsionis causæ multæ sunt, quas omnes Hippocrates in duas contulit, in Inanitionem & Repletionem. Ad inanitionem referuntur, quæcunque ab ardente febre, vel ab ellebori alteriusque medicamenti potione, vel ab immoderata sanguinis profusione, vel ab immodicis vigiliis, vel ab inedia, vel labore immodico proficiuntur, quemadmodum & quæ ex vulnere vel nerui compunctione concitantur. Quæcunque verò conuulsio ex phlegmone vel ebrietate & crapula, vel ex suppressa quadam euacuatione consueta, vel ex intermissa exercitatione proficiscitur, ad repletionem referenda est. Causam proximam ponunt pituitam neruo tenaciter impactam. Præter

Species & genera spasmi.

Obiecta conuulsionum.

Causa conuulsionis.

Conuulsio flauulenta.

Causa secundum Paracelsum.

Quibus morbis Spasmus accidat.

Indicatio Cura.

Interna.

Externa.

Pol. 206.

has duas species aliam quoque conuulsionis speciem adducunt, quam flatulentam vocant. Causa est lentus crassusque vapor in neruorum propagines insiliens. Hinc ad Paracelsum demum accedunt, & spasmi seu conuulsionis causam quodammodo explicant. Paracelsus in tractatu de Colica scribit: *Ex nimio cibo & potu generantur (excitantur) venti (flatus) intellige ex cruditatibus. Ab ira exasperantur. Cum ventis enim seu flatibus spiritus salis miscetur, & omnes poros totius corporis penetrat, petit concavitates, iuncturas, articulos, synouiam, & spiritus eius. In illis locis, in quibus versatur & errat: conuulsiones, spasmus. Paroxysmus durat in consumptionem flatus & spiritus salis. De morbis amentium tractatu i. cap. 4. de origine suffocationis intellectus: Spasmus generatur ex frigore & acetositate, id est, spiritu salis. Cum autem symptoma, notandum est, quibus in morbis concurrat. Spasmus concurret in Apoplexia cordis, in icteritia rubea, in peste, in vulneribus, in Gutta, in suffocatione intellectus, in caduco, in colica, & caduco matricis.*

CURA. Præcipua indicatio est, membra interiora confortare medicamentis internis. Propterea eius cura à Paracello refertur ad caducum: membra verò externa & neruos fouere & corroborare medicamentis calefacientibus. Curam internam & medicamenta interna vide sub cura caduci. Externa medicamenta sunt olea & balsami in loco affecto applicandi, vt ol. Euphorbii. Essentia Euphorbii correctæ intra quoque adhibetur, cuius dosis ʒj. cum decocto competenti. Paralyti & spasmu valde conducit etiam; pituitam, quamuis lentam, crassam & impactam neruis & iuncturis sine aliqua perturbatione, euacuat, vt & essentia Castorei, extracta cum spiritu vini, cuius guttularum tremori, conuulsioni & omnibus neruorum vitiis summa cum vtilitate exhibetur, cum decocto florum anthos, saluæ & betonicæ, & foris quoque apponitur in conuulsione, præsertim si fiat non ex inanitione sed plenitudine, & quando quæ in neruis continentur præternaturâ euacuare oportet. Ol. thereb. distillatum, intra & extra applicatum, spasmus & conuulsiones omnes tollit. Eo inungatur spina dorsalis & regio umbilici, item affectæ partes. Essentia quoque Imperatoricæ exhibita tollit quoque omnes conuulsionis species, Emprosthotos, Opisthotonos, Tetanum. Carrichterus in Herbario sub quarto gradu Cancriscribit de Nymphæa cum rubeis & albis floribus arefacta in vmbra Septentrionali: si quis Nymphæam appendit lecto, vel suspendit in pariete in momento laborans conuulsione vel spasmu sanatur. Hoc præterea omnia simplicia, quæ in aquis crescunt, vt filix altissima radice

in aquis

in aquis crescens. Plura remedia ex arte signata vltus & experientia
ipsa docebunt.*

* Vt Mandra-
gora, Napellus,
vua-verfa,
alia.

CAPVT X.

De Excrementis Cerebri.

DESTILLATIO Græcis Catarrhus, est superuacanei humoris è
capite in subiectas sedes prolapsio. Hoc nomen latè patet junio- *Galen. lib. 3.*
ribus, quo tamen veteres eam solùm designârunt, quæ in fauces irruit. *cap. 4. de causis*
Ergo destillationis causa atq; materia est capitis excrementum. Destil- *symptomat.*
latio descendens ex subiecta sede sortitur nomen, vnde versus: *Celsus lib. 4.*

*Si fluit ad pectus dicatur Rheuma Catarrhus,
Ad fauces Bronchus, ad nares esto Coryza.*

cap. 2.

Causæ procatarrcticæ fluxuum capitis sunt potationes nimix, somnus *Causa proca-*
meridianus, nocturnæ lucubrationes, intempestiua studia, præser- *tarrtica Ca-*
tim mox à cibo. Nam vapores orificio ventriculi nondum clauso a- *tarrhi.*
scendant, & cerebrum obruunt, qui vapores resoluuntur in humo-
res, vnde destillationes. Catarrhi quoque sunt, quos vocant *Suffoca* *Catarrhi suf-*
tiuos, quibus plerumque obnoxii sunt multum lucubrantes. Isti ca- *focatiui.*
tarrhi sæpe magnâ copiâ descendunt ad fauces & pulmones, vbi sæ-
pius minantur mortem. Fernelius excrementum capitis distinguit
in Internum & Externum. Internum est de quo iam dictum, quod ad *Duplex Capi-*
membra interiora descendit, & in ventriculis cerebri colligitur. Ex- *tis excremen-*
ternum, quod in externis capitis partibus colligitur, maximeque sub *tum.*
cute verticis, quo venarum per faciem & tempora, in caput irrep-
tium extrema defluunt. Quoties enim hæ vel sero vel humore multo
turgent, alimenti reliquias & superuacua sub cutem effundunt, quæ
præcutis crassitie atque densitate vaporare foràs vix queunt. Hic certè
fomes atque fons est omnis externæ distillationis: hinc in externas
corporis partes fertur destillatio, in oculos, in maxillas, in dentes, in
cervicem, scapulas, brachia, in latera, in dorsum & lumbos, &c. Sed
quid multis, hic est fons Galeni & Fernelii morborum. Qui recenti
memoria tenuerit, quæ de generatione Tartari in omnibus partibus
corporis diximus, hanc Galenistarum sententiam salubri pœnitentia
ridebit, nulloque labore & negotio illorum opiniones de externis
refluxionibus refutabit.

*Herba conue-
nientes.*

*Indicium Au-
thoris, de supra
recitata medi-
cinis.*

*Præseruatiua
contra catar-
rhos.*

CURA. Omnis indicatio curationis in eo consistit, ut caput roboretur, fluxus & humiditates superuacaneæ cerebri exiccentur. Interim autem habenda est cura ventriculi, ut faciat officium suum. Catarrhos tollunt hæ tres herbæ, (puta illarum essentia) Melissa, Lunaria, Orminum; capitis humiditates & fluxus purgant & tollunt, sarcocolla, sambucus, anacarde, crocus hortensis, colocynthis, thymus, staphisagria, hermodactyli, pyretrum, euphorbium, thapsia, sal gemmæ. Vide Theophrastum lib. 2. de signis Zodiaci sub signo Arietis. Fluxus capitis, Melancholiam & sanguinem induratum capitis purgant polypodium, elleborum, pulicaria, cataputia, titymallus, centaurium, agaricus. Theophrastus: Cuius fluxus capitis in pectus descendunt, utatur diacodio, vel diapapauere. Phrysius in speculo lib. 2. cap. 14. Fluxus capitis, qui oculos, aures & gingiuas obsident, expellit, consumit, compositio seu electuarium aurea Alexandrina. Phrysius in speculo lib. 2. cap. 14. Plinius lib. 25. cap. 8. scribit: Rheumaticis nil magis confert, ac plantago vulgaris. Hierapicra composita cum agarico liberat caput à fluxibus vesperi & manè exhibita pro dosi ʒj. Radicis Mechoacæ ʒj. exhibita purgat sanguinem & fluxus capitis. Contra fluxus capitis & obstructions ventriculi: ʒ Euphrasie, sileris montani, croci, ana ʒj. seminis fœniculi ʒij. Maioranæ, serpylli, piperis, granorum paradysi, ana ʒj. sacchari ʒij. pulueriscentur, misceantur, hinc vesperi ʒ ʒ in haustu vini vel cereuisiæ assumantur. Buglossa triplex est, maior, media, & minor. Maior optima est in corpus sumpta, media habet flores cæruleos, minor rubeos, & est virile genus. Si quis hanc in capite gestet, omnino humida fit, tam fortiter attrahit humores ex capite. Hæc cruda medicamenta aliquid efficiunt, sed longè maiores vires habent contra omnes fluxiones spiritus vitrioli, spiritus sulphuris, spiritus therebintinæ, terra sigillata, quæ virtute specifica consumunt, dissipant omnem fluxionum & distillationum materiam. Spiritus vitrioli & sulphuris in liquore conuenienti tres vel quatuor guttæ manè & vesperi. Terræ sigillatæ ʒj. pro dosi exhibeantur. Præseruatiua hinc ut in omnibus morbis multum præstant. Præseruatiuum maximum sunt flores sulphuris, qui ceu ignis superfluum omnem materiam à natura relictam consumunt, excitant calorem natium, ut is fortiter agat in expulsionem excrementorum. Sed in præseruatione maxima cura habenda est ventriculi medicamentis confortantibus, & calorem natium excitantibus, ne cruditates à concoctione in ventriculo relinquuntur, quæ grauissimorum morbo-

morborum causa existunt. Id autem nullo medicamento melius fieri potest, ac antidoto Mithridati, quæ assumatur singulis septimanis bis vel ter, quantitate pisi vnius aut duorum manè jeiuno stomacho. Hoc medicam. absorbet pituitam tunicis ventriculi impactam & à cruditatibus relictam, & mirum in modum confortat natium ventriculi calorem.

CAPVT XI.

*De oculorum morbis, symptomatis, eorumque
causis.*

CATARRHVS est mater multorum morborum, quæ malos liberos procreat. Oculorum affectus omnes ex fluxionibus trahunt originem, nisi à manifesta aliqua causa producantur. Oculorum affectus duplices sunt, Interiores & exteriores. Interiores dico, qui intra corneam membranam conditi sunt, & quorum origo ab intimis cerebri sedibus ducitur. Exteriores verò, qui vel in cornea, vel extra hanc existunt. Affectuum porro interiorum, qui visioni obsunt, alii in cernendi spiritu, alii in cerebro, alii in neruo optico, alii in humore crystalloide consistunt. Spiritus, vt acutè & distinctè cernat, debet multus esse ac æthereus. Nam multus, si crassus quoque sit, & longinqua & vicina quidem videt, vix tamen discernit. Paucus verò, licet æthereus sit, lusciosos tamen facit, qui propinqua planè discernunt, distantia haudquaquam vident. Paucus & crassus facit hebetes, qui neque distantia vident, neque propinqua discernunt. Senum hoc ferè vitium est. Cæcitas, obscuritas, omnisque visus imbecillitas, cuius causa in oculo non conspicua est, vel optici nerui, vel humoris crystalloidis vitio exoritur. Optici nerui vitium obstructio est, ex humoris crassioris influxu: aut illius disruptio, ab externis vel internis causis. Crystalloidis peculiare vitium est è propria sede dimotio, aut ex casu, aut ictu, quibus vehementer oculus ipse concussus est. Glaucoma est, crystalloidis aut vitrei humoris in glaucum aut fuscum humorem mutatio. Hoc vitio impediti aut per fumum aut per nebulam se videre arbitrantur. Suffusio est humoris præter naturam vel in pupilla, vel inter rhagoidem tunicam & crystallinum humorem concretio. Is autem è cerebro per opticum neruum prolabitur, idque sensim, vt vix
N possit

Pupillæ vitia.

possit initio conspici, quanquam interdum crassa & consummata suffusio vno die congeritur. Etenim si crassus humor repente in opticum neruum incidens subito obcæcat: cur non is etiam longius ob pupillum prolapsus repentinam suffusionem eamque perfectam inducat. Pupillæ vitia manifestè sensibus patent. Ea sunt dilatatio, imminutio, diuulsio & ruptio. Dilatatio siue iam ab ortu, siue postea ex morbo nata sit, visioni obest, vt quæ videndi spiritum vniuersè diffundi atque dissipari sinit. Imminutio natiua, quoniam spiritum cogit atque densat, acutissimam visionem reddit: at morbosa, quoniam causam præter naturam habet, deteriore facit. Diuulsio nec occæcat, nec magnopere visioni officit. Dilatationem porro efficit humor, in vtea tunica conclusus & redundans, qui illam distendens, illius quoque foramen, quod pupilla est, amplificat. Quocirca oculi prominentiam atque etiam schirrhum, phlegmonem & abscessum comitatur pupillæ dilatatio. At verò imminuitur pupilla angustiorque fit in oculi phthisi & atrophia, & quoties vitreus humor quauis de causa absimitur: tum quippe contracta ruptaque vtea, & in sese quasi concidens foramen coarctat. Iisdem causis atque etiam externarum vi & iniuria fiunt pupillæ diuulsio atque ruptio. Hi sunt omnes interiores oculorum affectus.

*Externi morbi,
& primum caligo.*

Nunc de externis, qui corneæ & adhærenti membranæ insident, agamus. Caligo est tenebrosa visio, ex crassiore densioreque facta tunica cornea. Rarum hoc vitium ex morbo, ex senectute frequens, qua certæ membranæ, quemadmodum & ungues crassescunt. Nubecula tenuis est humor corneæ inhærescens, cuius adhæsu laborans putat se per nebulam, per vaporem aut fumum omnes res intueri. Hic verò humor sensim crassescens, tandem albuginem parit. Est enim ALBUGO crassus & albus humor in cornea, aut etiam supra hanc concretus atque densatus, vt omnem plerunque videndi aciem perstringat. Sensim quidem hæc duo vitia succrescunt, ac sæpe ex ophthalmia & epiphora. Interdum & ex proprio fiunt humore lento, qui ob pupillam effunditur exiguis spatiis, quæ sunt inter membranam adhærentem & corneam. ALLUCINATIO fit cornea tunica alieno colore infecta, quo etiam foris omnia tincta cernuntur: vt in icteto, & inflammatione rubra. RHEXIS est eiusdem corneæ ruptura, vel sectio, vel eversio, è qua primum albugineus humor emanat, oculumque multò minorem relinquit. Deinde Rhagoides tunica procidit, actum oculi est PROCIDENTIA, *ut dicitur.*

*Nubecula.**Albugo.**Allucinatio.**Rhexis.*

Ab hac

Ab hac diuersa est oculi **CONFUSIO**, in qua humores ex ictu permisti confusi que sunt, citra eruptionem vllam. Atque tantum de affectibus. *Confusio. Affectus Cornea.* Corneae membranæ adhaerentis affectus sunt **VNGUIS**, *Vnguis.* neruosa, dura & albicans membranula, ex angulo sese obtendens, & plerumque pupillam contegens. Oritur ex adhaerente membrana sensim, multoque tempore incremente & obdurescente, si permittitur. Omnium enim frequentissime oculos infestant Epiphora & Ophthalmia, ex quibus & dolores sanè quàm acerrimi, & alii plerique morbi expullulant. **EPIPHORA** est tenuis humoris impetus, lacrymarum specie in oculos factus. *Epiphora.* Is autem humor aliàs sine dolore, calore, aut rubore; aliàs acer est & salsus, qui & dolore, & acrimonia, ardore & rubore molestus est; vnde & palpebrarum sequitur exulceratio. **OPHTHALMIA** est oculi phlegmone, ex oculorum angulis *Ophthalmia.* in totam adhaerentem membranam infusa. In hac tenues oculorum venæ turgent, & quæ in oculorum albo obscuræ fuerant, conspicuæ sunt: plerumque quicquid album fuerat, rubescit. summus ardor atque dolor affligit, qui acrium sæpe lacrymarum fluxionem accersit. Tum sanè huic magna est similitudo cum Epiphora, sed inter se distant, quod in ophthalmia album oculi, in Epiphora solùm palpebræ & cilia rubescunt. **PALPEBRARVM** vitia sunt scabies & pruritus. *Vitia Palpebrarum.* Exterior palpebræ est **INVERSIO**, qua pars eius rubra interior prominet. Oritur autem vel ob cicatricem, vel ob carnis subditæ exsuperantiam. *Inversio.* **GRANDO** tuberculum est durum, palpebræ *Grando.* ferè superiori innascens. **HORDEOLUM** tuberculum calidum in *Hordeolum.* abscessum ferè desinens, quod è palpebræ margine, & è cilio prorumpit.

CVRATIO. Ad fluxiones & destillationes oculorum tollendas administrandæ sunt medicinae, quarum mentionem fecimus sub cura cataracti. *CVRA AD fluxiones oculorum.* **Spiritus vitrioli** est deoppilatum maximum, expedit omnes obstructions. **Spiritus sulphuris** omnes capitis tumores & fluxiones consumit. Sic quoque **Oleum Luna.** Exterior verò, medicinae vt plurimum à Chirurgis administrantur, neglectis interioribus, propterea in magnis oculorum affectibus curandis rarò aliquid laude dignum consequuntur. Si prouerbum tritum & peruulgatum: *Uno collyrio mederi omnibus:* in vllō morbo locum habet, certè hīc inueniet: idq; cōmodissime dici potest de **Tutia Magistrali**, qua Paracelsus non solum oculorum lacrymas, *Virtutes Tutie.* tumores, dolores, sed etiam ingentem superciliorum cruciatum, atque etiam vbi carnis excrecentia visum, omnino præcluserat, sese curasse

Tutia præparatio.

Applicatio.

Cratonis Secretum.

affirmat, qui desperati videbantur, etiam illis medicis, qui professione *Ophthalmia* seu *Oculares* appellantur. Tutia vulgaris præparatio hæc est, ut candes vomis extingatur in vino calido. Theophrastus autem sic applicat. *¶ Tutiam præparatam, pone in panno lineo subtili, deinde intinge vino Cretico, quo lava sæpius oculos.* Ex saccharo seu sale plumbi fit balsamus pretiosus ad ophthalmiam & inflammationes oculorum, dummodo prius optimè dulcoretur & præparetur. *Lythargyrion, Tutia, Cadmia vera, spodium,* omnia illa ita rectè possunt præparari spiritu vini aut aceto, & mitia adeo reddi, ut citra morsum maculas & excrecentias oculorum tollant, inflammationes, doloresq; summos sedent. Crato cuidam Medico excellenti familiariter dixit, magnum esse remedium oculorum malè affectorum, si comminuas atque conteras *Lapidem Calaminarem*, in tenuem pulverem, & cum *medulla ossis bubuli* liquefacta commisceas formâ linimenti, quo oculos clausos inungas, sed lauandum esse flexum cubiti lixiuio acris, ut ibi excitetur pruritus.

[*Qui plura de oculorum affectibus cognoscere cupit, legat Ophthalmiologiam Georgij Bartschij.*]

C A P V T XII.

De aurium morbis, symptomatibus, eorumq; causis.

Parotis.

Causa parotidos.

PAROTIS inflammatio est, in iis potissimum partibus erumpens, quæ pone aures & earum radices consistunt. Hæc notas omnes phlegmones habet, tumorem, ruborem, calorem, pulsantemque dolorem, nisi quod interdum fit, œdematis sit particeps. Hanc Galenici humoribus calidis eò confluentibus adscribunt. Nos verò spiritibus arsenicalibus illam inflammationem pestilentialem in glandulosis sedibus ponè aures assignamus. Impossibile certè humorum calidorum affluxum tantam inflammationem posse concitare. Resolutis hisce seminibus plurimos vapores producant febrium signaturis vestitos. Ita enim in superficiebus sulphuris eorum spirituum salium tinctura latent, quæ ubi vitalibus Elementis humanæ anatomiae permiscentur, frigiditates, horrores & rigores gignunt. Sequuntur resolutiones & vapores sulphurei, inflammabiles, similes Elementa humana iisdem signaturis inquinantes. Hinc pulsuum alterationes, sitis, fastidium & nausea

nausea cibi, vomitus, inquietudo, vigiliæ, & multa huiusmodi incommoda sequuntur. Symptoma auditus sunt sibilus, tinnitus, sonitus, strepitus, omnisque deprauata auditio. Ex motu & agitatione eorum nascuntur, quæ intimam aurem occupant. Hæc ut varia sunt, & variè impelluntur: ita & varios sonitus edunt. Sibilus ex flatu tenui, exiliter elabente: tinnitus ex illius cursu interrupto: sonitus ex crassiore plenius erumpente: strepitus ex impulsu valido. Grauis porro auditio atque surditas fit vel cerebro, vel primo audiendi organo, vel auris anfractu, aut læso aut impedito. Causa quæ cerebrum, aut primum audiendi organon occupat, est inflammatio, seu humoris vitium. Ex bile surditatem inferri prodidit Hippocrates. Ab humore quoque crasso & pituitoso penitus impacto & conquiescente crebrior eadem origo est. Hic enim omnium maximè sensus omnes, eorumque functiones consopire solet. Grauis auditio atque surditas, quæ iam ab ipso ortu, & à prima natali die contracta sit, ab his minimè causis, sed à conformationis vitio proficiscitur, quo vel audiendi instrumentum deest, vel certè vitiosam figuram obtinet.

CVRA. Hæc talis est, ut primus spiritus efferuescentes, ebullientes, inflammati extinguantur, & naturæ quies restituatur: idque moliendum est *Laudano opiato Paracelsi*. Postea exhibenda sunt medicamenta, quæ venenum per sudores potenter expellant, qualia sunt *Mercurius diaphoreticus, Aurum vitæ diaphoreticum, flores Antimonii, Spiritus tartari cum additione Paracelsi: Terra sigillata cum quantitate Mithridatii exhibita.* Hæc diaphoretica non semel tantum exhibenda sunt, sed bis, ter, quater, donec venenum omnino expulsum, consumptum, & æger vitibus restitutus. Sibilus, tinnitus, strepitus, sonitus medicamentis internis sub catarrho enumeratis tolluntur. Non omnino tutum est, in graui auditione & surditate auribus aliquid immittere. Interdum enim à vaporibus in instrumentis auditionis existentibus: interdum ab humoribus & obstructione hic affectus exoritur, & si minus convenientia medicamenta exhibentur, malum exasperatur. Si malum exortum est ex humoribus, ægro exhibeantur *tres pilule de Hiera picra Galeni*, illæ humores ex instrumentis auditionis extrahunt, & caput ab illis liberant. Artifices habent fistulam argenteam curuam, eam imponunt auri, & illam perflant; si æger percipit autem frigidam, non est ex obstructione surditas. Crato, Medicus peritissimus recipit Carduum benedictum, adspersit aquam Cardui, & facit, ut denuò destillet. Hoc liquore linteolum imbutum Surdastris immittit in aurem,

Cura Parotidis.

Diaphoretica.

*Cura interna.
Cautela.*

Experimentum.

Cratonis experimentum pro surdastris.

CAPVT XIV.

De faciei orisq; vitiis, eorumq; causis.

*De tribus pri-
mis substantiis,
cap. 5.*

*Lib. 2. Parami-
ri, de orig. mor-
bor. ex tribus
substant. cap. 5.*

Gutta Rosea.

*Paracels. de
Ente Natura
in fine.*

*Affectus den-
tium.*

CV T I S, quæ faciei obtenditur, quoniam subiectæ carnis portio quædam est siccior, vitia contrahit cæteris partibus insueta. Eiusmodi imprimis sunt ardentes pustulæ, quæ tum in naso, tum in reliqua facie magna foetidate extuberant. Galenici harum causam statuunt, tenuem biliosumque sanguinem. At Paracellus omnia genera pustularum ex Mercurio generari, & pustulas Mercurii morbum esse, lib. 6. Paragraphorum cap. 3. Lepra ex pustulis oritur. Eodem libro cap. 4. Pustulæ sunt signum lepræ rubeæ. Idem dicit, ex sale, (intellige Mercuriali, generantur Alopecia, pustulæ, cicatrices, condylomata, lepra, morphæa. Eodem lib. 4. Pustulæ, morbus Gallicus, lepra, ortus sui primordia adscribunt Mercurio. Huius quoque ordinis est rubor faciei vniuersus, præter modum, sine pustulis efflorescens, à Medicis *Gutta Rosea* nominatur. Color citrinus liuidus, albicans, aut alius foedatus color non intemperiei Epatis adscribendus est, sed humori radicali & Mercurio Microcosmi, qui prout se habuerit, tales quoque erunt flores seu colores faciei. Color enim faciei nil aliud est, quam flos Mercurii Microcosmi. Eiusmodi deformitatum ingens est numerus, quæ quoniam corporis functionibus haudquaquam obsunt, non inter morbos, sed quod omnino præter naturam sint, inter symptomata recenseri debent. **D**E N T E S variè affici solent. Modò enim aut exerti, aut longiores prominent, modò atteruntur, aut mandendo, aut externarum causarum vi. Nigrescunt etiam & foedo lentore obcuntur, detergendi incuria, dulcium & calidorum usu, expiratione cruditatis & crapulæ. Vacillant mobilesque fiunt externâ causâ, concussi; itemque cùm eorum radix multo humore mader, laxiorque fit alueolus. Dolore conflantur grauissimo, idque ferè ob destillationem, quæ vel in maxillæ membranam, vel in dentium neruum, vel etiam in corpus decumbit. Gingivæ interdum præter modum luxuriant & excrescunt, adeò, vt dentes prope obtegant, iis potissimum, quibus molles & spongiosæ sunt, & qui locis aquosis vel humidioribus, vt nautæ, degunt. Aphthæ vlcera sunt non admodum caua, in quamvis oris partem serpentina, in palatum, in gingivas, in linguæ latera, atq; radicem. Hæ infantibus familiares, sed adultis quoque efficit halitus calidior

calidior è jecore. Illas etiam interdum gignit pituita falsa profluens è capite. In febribus quidem hæ frequentes, nonnunquam etiam sine febre graues, quales nonnunquam mensibus suppressis obseruantur.

*Aq. & as. men-
sum suppresso-
rum symptoma.*

CVRATIO. Extra controuersiam est, pustulas generari ex sanguine impuro, h. e. ex veneno Mercuriali in sanguine delitescente. Cum autem similia similibus curentur, & contraria contrariis: vniuersa pustulatum genera Mercuriali essent à radicaliter tolluntur. Hæc essentia Mercurialis in nullo metallo tam manifesta atque conspicua est, quàm in Mercurio. In nullo minerali tam præstans & excellens atque in Antimonio. In nullo ligno potentior quàm in Ebena, fraxino, Guaiacano, junipero. In herbis non efficacior, ac in Brassicella, Persicaria, Serpentina. Eadem est cura Guttæ Rosæ, nam inueterata nullis externis medicamentis tollitur. Maculæ faciei, item guttæ rosæ, in principio curantur Lacte virgineo, cuius descriptio talis: ℞ Li-
thargyrii argenti ℥ iiij. puluerisetur lib. ℔. aceti fortis vini, misce, filtra per sac-
cum vel linteolum. Hanc aquam misce cum aqua salis, quæ aqua sit confecta ex
℥ j. salis bene puluerisati. ℞ quoque lib. ℔. aquæ pluuialis, misce hæc omnia opti-
mè, videbis aquam albam instar lactis, quæ vocatur Lac virginis. Hoc lacte
laua Guttam rosaceam & maculas faciei. Quidam coquunt Lythar-
giron cum aceto, alij addunt Cirussam, quæ omnia approbantur.

*Via est Essentia
mercurialis, in
quibus rebus
præualeat.
* vel Ophio-
glossa.*

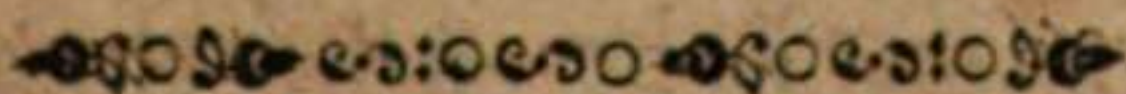
Lac virginis.

Cura colorum faciei fædorum consistit in instauratione & re-
nouatione humoris radicalis. Oleum succini curat intolerabiles den-
tium dolores, putrilaginem oris, aphthas, gingiuas corruptas, & ni-
gros dentes reddit albos. Gummi ex oleastro, præsertim illud quod
mordax est, gingiuas corrosas & corruptas adiuuat. Barthol. Anglicus
contra dolores dentium: Inunge Oleum Hyperici, parti dolenti, & fove
calido linteolo. Si dolor prouenit ex destillationibus, vtere tribus
vel quatuor guttis spiritus vitrioli in spiritu vini, consumit & dissipat flu-
xiones. Guttam vnã atque alteram Spiritus Vitrioli infunde denti
dolenti, statim cessat dolor. Præsentissimum remedium contra do-
lores dentium. ℞ Semen lentisci contusum, pone in linteolum siue saccu-
lum, & ad intra admoue dentibus. habet miram vim extrahendi
viscosos humores, ac leniendi, ac tandem tol-
lendi dolores.

*Cura fædi co-
loris faciei.
De hac etiam
vide infra Ca-
pit. 16. sub cura
Odontalgie.*

Lib. 17. cap. 14.

*Magistrale
contra Odont-
algiam.*

CAPVT XV.

*De lingua fauciumq; morbis, sympto-
matis, causis.**Blasitas & bal-
buties incur-
biles.**Batrachos siue
Rana.**Lib. 3.**Tonsillarum
tumor.**Inflammatio
tonsillarum.**Casus vuula.**Inflamatio
mella.*

LINGVA nobile corporis membrum suos quoque morbos ha-
bet, quorum quidam sunt curabiles, quidam incurabiles, ita ferè
incurabiles τραυλότης & ψελλότης, Blasitas & Balbuties: vitia magis sunt
quàm morbi. In ea oris parte molli & laxa, quæ sub lingua est, & cui
ea incubat, atque quasi vinculo alligatur, tumor colligitur, *Batrachus*
dictus, qui interdum Phlegmones, sæpius Oedematis laxi & molli
speciem exhibet, è quo aperto mucus profilit, albi umini oui similis.
Hoc vlcusculum, quod Græci Βάτραχον, Auicenna *Ranulam* vocat,
infantes solet infestare: quod illis à suctione oritur. Tauri quoque vt
Columella refert lib. 6. cap. 8. Aëtius dicit, esse tumorem earum par-
tium, quæ sub lingua sunt, præcipuè autem venatum, lib. 8. cap. 39.
Aegineta scribit: *Batrachus est tumor ad inflammationis similitudinem sub
lingua erumpens.* [De lingua morbis consule Alexand. Benediclium lib. 5. cap. 8.
9. 10. 11. 12. 13. 14. &c. & Theophr. De vlceribus cap. 25.]

Tonsillæ sæpe tument imbutæ destillatione frigida, ac tum qui-
dem sub maxilla tumor tactu visuque intus animaduertitur, hicque
ceu frustulum quoddam faucibus inhærens mole sua premit, obstat-
que, ne cibus & potus facile descendant, idque sine siti, sine ardore.
Sed & interdum inflammatio tonsillas exercet, quæ patris nomen et-
iam fortitur. Hæc tumoris notas præ se fert, præterea dolorem & ru-
borem, ardorem atque sitim. Concocta materia, interior cuticula
facile disrumpitur, abscessuque facto, pus in os, & fauces emanat. hinc
vlcus sequitur sordidum, ex quo graueolens fit expiratio. Oritur eius-
modi vlcus frequenter citra phlegmonem ex humore salso vel acri, qui
molles, humidas, calidasque tonsillas prorsus exedit. Nonnunquam
& ex contagionis labe incipienti lvi Venereæ familiæ est. Sed & *Co-
lumella* è palati extremo propendens plerumque molesta est. Laxior
enim longiorque euadens in fauces & œsophagi caput illabatur, titil-
latione molesta, qua qui afficitur, hanc perpetuò frustra vorare con-
tendit, metuitque, ne eius impetu stranguletur. Hoc vitii nascitur,
cùm vuula humore multo, superne defluente madet atque perfundi-
tur. quin etiã columella seu guigulio interdum inflammatur tumetq;
cum

cum rubore & ardore, ac tum in fauces illapsæ maiore tædio quàm relaxata suffocationis metum concitat. Cum per inflammationem illius pars ima crassa, summa verò tenuis & nigricans apparet Σταφυλή (inquit Hippocrates) id est, vva, appellari solet, siquidem figura, colore atque magnitudine est vva acino persimilis.

Angina affectus est, fauces, id est, summas gulæ gutturi, quæ partes, per quas tum cibi potusque, tum spiritus introitus est, præcludens.

In hac difficilis fit respiratio, deglutire vix licet, ac proinde potus resilit in nares, dolor acerbis fauces occupat. Angina enim ab *Angendo* dicitur, quod guttur angat, viamque spiritui intercludat, Græcè *Synanche*,

Συνάγχη est inflammatio in gutture vel faucibus ἀπὸ τῆ συνάγχης, i. e. à suffocando aut strangulando dicta, ubi inquam nigredo & adustio occupat, est genus morbi acutissimi & exitiosissimi, inquit Fuchsius, quo

fauces anguntur & strangulantur. Paracellus anginam *Brunellam* vocat. Sic autem definit: *Brunella est passio principalis cum paroxysmo proprio, existens in ca'oribus, ducens originem ex salibus vitriolatis contra regionem*

propriam & ipsam naturam pugnans, vna de speciebus Pleuresis & Pestis, cum calidibus vitriolatis. In explicatione huius capitis: Signa eius sunt, quod

primò in faucibus & lingua rubedo venit, postea niger color: tertio quasi prunæ candentes linguae impositæ essent, & erumpunt in lingua

tubercula, & duo tresve colores sunt vera signa *Prunellæ*: reliqua signa sunt, ut in *Pleuresi* & *Peste*. Paracellus: *Pestis, Brunella ex sale arsenicali oritur, sed spiritus sulphurei in Brunella prædominantur, & prunellas cere-*

bri, pectoris, ventrisuli, epatis, gulæ, & omnium partium constituunt. Galenici

Anginæ seu Brunellæ causam statuunt fluxionem biliosam aut sangui-

neam, quæ è venarum ingularium ramis è pertinentibus in has partes influens vel Erysipelas vel Phlegmonem parit. Febris anginæ seu

prunellæ comes est indidius, Prunella symptoma quoque est pestis acutæ.

CVRATIO. *Ranæ seu Batrachii cura est, ut Spiritus seu Olei Vi-*

trioli gutta iiij. in sedecimam partem mensura aquæ fontanæ, infundantur, bene

temperentur. In hanc aquam intinge plumam, & line vlcusculum siue Ranam.

Vel Fiat Gargarismus. Aliud ℞. Herba pulegij, origani, mentastri ana partem

vnam: Radicis pyrethri, urticæ ana ʒij. Iridis Florentina ʒj. Raspat ligni Gua-

iaci ʒ ʒ. Incidantur & contendantur, coquantur in aqua, fiat gargarismus, ter

in die, postea inunge chiamoron Abbatis: Vel, Contunde nutes cum melle ro-

sato, adde parum piperis & salis, inunge sæpius.

Tumorem tonsillarum & gurgulionem in fauces illapsam efficiunt.

*Ad tumorem
tonsillarum,
& laxitatem
columellæ.*

*Ad lasas fau-
ces.*

*Aqua magis-
terialis ad
fauces.*

*Paracelsus de
Tartaro lib. 2.
tract. 2. cap. 5.*

Gargarismus.

*Aliam Nitri
preparationem
vide infra cap.
26 de morbis
vesicae*

*Authores con-
sulendi.*

ciunt destillationes. Sublata igitur causa tollitur effectus. Id autem perficitur maximè Spiritu & oleo Suphuris, & vehementer destillationes exsiccat. Columellæ laxationem curat famus de succino. Qui habet vix & tonsillarum inflammationes, hirundines comburat in olla, & utatur cum melle & aqua. Matthiolus in Dioscor. Alexan. Benedictus lib. 7. cap. 5. 6. Gualterus Rissius in Germanica Chirurgia part. ult. cap. 29. Fauces oblæsas curat Syrupus iunibinus & violaceus, ana, misceantur. Item, ℞ Diamorum, aquamprunella, & succ. rosarum impone in ollam, misce, & calida facta mixtura, fiat gargarismus. Vel: Diamoron ℥j. aqua salvia & prunella ana ℥ij. Spiritum vini cum Camphora mixtum ℥℥. misce pro gargarismo.

Aqua nobilis ad omnia faucium vlcera. ℞ Dimidiam quartam spiritus vini, Camphora ℥℥. impone in spiritum vini, stent tecta per noctem, altero die accipe quartam vnam vini Rhenani, & impone hæc sequentia pulueri, scilicet: Aluminis ℥iiij. iuris, mastiches, myrrha, ana ℥℥. & fac bullire, remoue ab igne, & infunde spiritum vini cum Camphora, & coque vsque ad tertia partis consumptionem, cola & serua in vitro. Prunellæ cura eadem est cum pelle, qui prunellam fundamentaliter & radicaliter vult curare, necesse est, ut primò auferat febrim. Prunella enim seu angina respectu linguæ & faucium ex febre oritur, febris ex oppilatione epatis, oppilatio ex veneno arsenicali. Illud virus arsenicale radicitus expellit Catholicum nostram Diaphoreticum, Item, Alexipharmacum obstructions liberat, naturam confortat, & cessat febris. Summum medicamentum in prunella est Laudanum perlatum Paracelsi in aqua Prunella administratum, extinguit enim calorem & feruorem spirituum, sed causam & radicem ipsam non tollit. Postea habenda est ratio linguæ & faucium. Optimum medicamentum in prunella est Sal nitri preparatum, solutum in aqua prunellæ fit gargarismus ter in die, mane, meridie, vespere; & qualibet vice rationale linguam, & ab'ue fontanâ. Culter quo radet linguam conficiatur ex ligno salicis. Hoc in Vngaria sæpius probatum est. Sal nitri autem hoc modo preparatur: ℞ Salis nitri liquifac in tigulo, quo aurisabri vtuntur, misce in liquifaculum Sal nitri Sulphuris particulam magnitudine duorum pisorum, ita purgatus: Nitrum autem superfluum & crystallinum euadit. Qui laborant prunella, vitent balnea [Vide Phriscum in speculo lib. 2. part. 3. cap. 1. Gualterus Rissius in Chirurg. Germ part. ult. cap. 30. Barthol. Angelus lib. 7. cap. 27. Alex. Benedict. lib. 7. cap. 15. vsq. ad 27. Theophr. de vl. eribus c. 41.] Item: ℞ Cantros fluuiatiles duos vel tres, impone in mortarium, contunde, affunde acetum vini & aquam rosarum, misce, cola & exprime per linteum, fiat Gargarismus.

CAPVT XVI.

De pulmonum morbis, symptomatis, causis, signis.

PULMONVM quidem appellatione, omnia etiam quæ in eis sunt vasa, ipsamque asperam arteriam notamus. Affectus autem, qui eo incidunt, numerantur: *Obstructio, Peripneumonia, Vomica seu Abscessus, & Tabes.* Obstructio in pulmonibus, vt & aliis visceribus principalioribus per frequens est, magnique momenti. Huius obstructionis in pulmonibus variae causæ sunt, humorum copia, lentor atq; crassities, gaudō, lapis, seu tartarus liquidus & coagulatus. Affectus qui ex obstructione pulmonum oriuntur, sunt tussis, asthma, catarrhus præfocans, sæpe phthisis. Humorum copia in solam membranam, guttur succingentem destillatione profluens, eamque imbuens, vocem obscurat, ac *Ranedinem* affert. Hanc etiam gutturis seu arteriæ asperitas nimia parit, siue à fumo, siue à calore, siue sit à frigore contraria. At si destillatio in gutturis cauum ductumque incidit, *Tussiculam* cum quodam irritantis acrimoniæ sensu: si in pectus ac pulmones, *Vetam Tussim* ex imo pectore erumpentem mouet. Hæc enim fit, cum natura vehementi spiritus efflatione eiusque erumpentis impetu nititur, quicquid acrimonia aut obstructione molestum est, excutere: Quemadmodum etiam inter bibendum edendumve cum quippiam in guttur delabatur, fieri consuevit. Verum enimvero quod in pulmones destillat, si admodum tenue est, tussiendo difficulter reicitur, sed multo quoque difficilius expellitur ac extruditur, quod nimis crassum lentumque est. nec enim abstergi aut dimoueri, vel sursum efferri spiritus vi facile potest. Cum pauca leuisque destillatio, leuia quoque comitantur symptomata. Cum verò magna grauisque, & cum impetu ruit, præfocans quædam spirandi difficultas angit, vnde crebra ac celer, & magna est respiratio. Porro humor crassus & lentus pulmones eiusque arteriam occupans, arida tussi vehementissime exercetur, qua vix quicquam extunditur, spiritum difficilem reddit, inter spirandum stertorem quendam & sibilum elidit, quod vias coarctet, per quos spiritus vadit. Hisce iam dictis non repugnat, quod Paracelsus scribit, *TUSSIM GENERARI EX TARTARO.* Per tartarum enim non solum intelligit arenam, *Causa tussis ex Theophr.*

*Asthma.**Orthopnoea.**Peripneumonia.**Huius causa.**Vide Quercetian. de medic. priscor fol 402. 402.**imo-
adum-
cos du-*

grandinem, lapides vel calculos, sed quemuis humorem crassum, lentum, viscosum, mucilaginosum, tenacem, ex quo tartarus fieri solet. Hic humor crassus, lentus, viscosus cum tempore magis magisque crassescit atque siccescit, tandem vi caloris in vitream aut etiam gypseam pituitam seu tartarum verum abit; copia eius in pulmonum fistulis atq; cauernis cumulata verum producit **Asthma**, cui opportuni esse solent, qui destillatione & tussi frequenter tentantur, maxime senes, & qui angustis sunt pulmonibus. Ab Asthmate fit **Orthopnoea**, qua difficilius, nec nisi erecta ceruice spiritus ducitur. Hic obseruandum est, Asthma non solum generari à destillationibus, sed etiam à proprio tartaro pulmonum, qui in pulmonibus, frustrata separatione & expulsionem remanet, vt in generali morborum explicatione demonstrauius. Fernellius cum Paracelso hic consentit. Dicit enim, lentum humorem in generatione asthmatis in grandinem cōcrescere, atque hanc tandem in veros calculos, quibus interdum dissectos pulmones refertos deprehendit. **PERIPNEUMONIA** est inflammatio pulmonum, cuius radix & causa sunt spiritus arsenicales, sulphurei, auripigmentales: qui non solum in forma resoluta & liquida, sed in forma vaporosa & spiritali ad matrices proueniunt. Confluentiam igitur naeti in anatomia pulmonum, tincturas suas introducunt & radices agunt, idque citius ac validius, si ast. a habuerint potentibus tincturis prædita. Quod si tincturæ debiliores fuerint, frequentia & assiduitate opus perficiunt, transplantationem quæ absoluunt. Deinde à debilioribus partibus tam vicinis quam remotis fontem rapiunt, donec ad maturitatem peruenerint. Ex nutrimentis assidue attractis corpora constituunt purulenta, mucosa, sanguinea, cruenta, coagulata, resoluta, graueolentia, rubicunda, nigra, flaua, varia, amara, acida, erodentia, alpera, & similibus signaturis notata. Iactis ita radicibus & corporibus constitutis digesta maturitatum & separationum tempora expectant: quibus instantibus, spirituum ebullitio erumpit. Emergentibus hisce seminibus primos vapores producant, febrium signaturis vestitos, qui vitalibus Elementis humanæ anatomiae permiscantur, & frigiditates, horrores & rigores gignunt. Postea sequuntur resolutiones & vapores sulphurei inflammabiles, Elementa humana iisdem signaturis inquinantes. Hinc pulsum alterationes, sitis, cibi fastidium, inquietudo, vigilæ, deliria, tusses cruentæ, saniosæ & purulentæ, spirandi difficultas oriuntur. Galenici *Peripneumoniā* faciunt duplicem, *vnā* quæ per se oritur, alteram quæ angina vel pleuritide succedit, cum è:

cum è faucibus aut è latere humor repente fertur in pulmones. Quæ non alium morbum subsequitur, sed ex sese primam ducit originem, fit ex tenui biliosoque sanguine, è dextro cordis sinu per venam arterialem, in pulmones vehementius & abundantius excusso, qui non modo pulmonis venas & arterias, verum etiam totum ipsius corpus præter modum implens & distendens, coarctatur & putrescit, & pulmonis inflammationem accendit, non eam quidem aliarum more collectam, sed toto viscere effusam. **VOMICA** pulmonis est **ABSCESSVS** ^{Vomica eiusque causa.} exiguus, & putris in pulmonis parte quadam collectio, quod pus membranula propriaque cysti adeò arctè cõcluditur, vix ut quicquam de se tetrum in cor exspiret. Hæc generatur ex venenoso arsenicali, antimoniali, sulphureo, seu radice pestis, quæ puris causa efficiens existit. Galenici causam efficientem statuunt, aut destillationem, aut cum sanguis ex aperta, rupta aut exesa vena in parvam quandam pulmonis regionem succedens illic putrescit, sensimque mutatur in pus, ac per summa siccescens, sibi cystim efformat. Latens profectò ac imprimis abditum vitium, sæpe nec laboranti nec Medico notum: quo laborans ipse nec consueta munia intermittit, nec se malo teneri putat, causamque interitus sui nesciens, intus gerit sub pectore. Sic affecti, subliuido ferè sunt colore faciei, eisque lingua lentore quodam est oppleta, maximè cum longè à cibo abstunt. Non pauci inopinato è viuis horæ quadrante erepti sunt, in quibus dissectis non alia mortis causa comparuit, quàm repentina vomicæ ruptio in pulmonibus, è qua pus in cordis arcem penetrauerat, ipsius viam extinguens atque obtruens. Omnibus tamen sic affectis multo tempore, antequam vomica rumperetur, cruenta excretio processit è pulmonibus, eaq; cum rursi, adfuitque spiritus grauis ac fœtidus, corporis grauitas, pectoris lenis oppressio, & spiritus difficultas, quibus tabes rarò comes. Sed hæc signa aliorum quoque affectuum sunt communia. **PHTHISIS** ^{Tabes seu Phthisis duplex.} siue **TABES**, aut totius corporis, aut alicuius partis est consumptio: estque Vniuersalis aut Particularis. Vniuersalis quæ fit totius corporis consumptione: Particularis, quæ membri vnius. Vniuersalis phthisis proxima causa est impressio occulta Solis Microcosmici, quando nimicum spiritus vitales aut animales, vt destructor Microcosmi, cœlum inferius destruunt, consumunt, exhaustiunt (intellige Microcosmi conseruatorem) quo cœlo destructo partes corporis colliquescent, & ad eariam festinant. Antecedens seu remota huius Phthisis vniuersalis causa est tartarus, qui obstruit partes nutritioni inseruientes.

*In labyrinthico
medico, fol.
222.*

*Alia causa ta-
bis.*

*Lib. 3. Para-
miri de morbis
ex tartar. tra-
ctatu 4.*

*Signa singula-
rum partium
tabis.*

*Eclipses & con-
iunctiones Mi-
crocosmi.*

*Causa Tabis
secundum Ga-
lenistas.*

Ens veneni harmoniam earum & concentum violat, & impedit astris inferioris globi, quominus rosas, violas, melissas, aurum, argentum, rubinos, saphyros, valerianas, vites, fruges ex alimentis producant: ita anatomia sanitatis transplantatur, sterilitatis ac morborum causis interuenientibus. Ita aurum in Arsenicū, melissa in cicutam, Valeriana in Napellum, triticum in lolium transmutatur. Hoc est quod dicit Paracelsus: *Destructor* (calor innatus) *Microcosmi* sumit *realgar Microcosmi*, (intellige transplantationem ex tartaro, id est, quod sanitatis anatomia transplantatur in mortis anatomiam) & *minatur ei mortem ac interitum*. Sic tabes sæpe generatur ex tartaro Mesaraicarum, quia omnino obstructæ sunt à tartaro, ut nihil nutrimenti aut parum peruenire queat ad epar. Paracelsus alibi dicit: *Phthisis generari ex tartaro pulmonum*. Sic cerebri, cordis, hepatis, renum, lienis, ventriculi, carniū, ossium, venarum, neruorum, articulorum, synouiae, medullarum, phthisis est. Tremor indicat cordis phthisin. Tussis & puris excretio est signum phthisis in pulmonibus: Multitudo urinae indicat epatis & renum consumptionem: quamuis & tussis cōcurrat in Epatis & renum phthisi; item inflammationes, punctiones & dolores laterum, Ardor fellis signum: Ventriculi grauitas & compressio: Carnis cavitates & scissuræ: neruorum contractio: sanguinis exiccatio: synouiae dolores: scissuræ cutis, præsertim circa genua, signum incurabilis phthisis. Notandum est, quodlibet membrum principale, quod diutius obstructum est, totius corporis consumptionem producere posse. Nam Eclipses, magnæ coniunctiones & aspectus humanæ astronomiæ contingunt ex transplantationibus temporum, & confluentiarum præuariationibus. Vitiatis igitur harmoniæ legibus inferioris & superioris cœli in Microcosmo, inuitabili necessitate sterilitates, marasmi, tabes insequuntur. Galenici phthisis causam duplicem faciunt, ut vna quidem sit pulmonis vitiosa constitutio, altera humor exedens: Vitiosam pulmonis constitutionem appellant non intemperatam, sed mollem, renellam, ac corruptioni paratam pulmonum substantiam. Exinde colligunt, plerosque iam ab ipso ortu & à parentibus latente pulmonum vitio teneri, quo tandem omnes contabescant, etiam si nulla aut certè minima destillatio è cerebro aut aliunde procumbat. Verum nos hæreditariam phthisis causam non pulmonibus adscribimus, sed tartaro, & dicimus: qui tartarea & tabida stirpe sati sunt, quasi hæreditario jure omnes necessaria tabe marcescere: hocque malum sæpe vidimus in omnes eiusdem familiæ ordine grassari.

CURA.

CVRA. Tussis, asthma, catarrhus præfocans, phthisis, ex obstructione pulmonum nascuntur: causa obstructionis est remouenda & pars læsa corroboranda. Membrum principale in corpore obstructum ad menses duos vel tres, incipit putrescere, ex qua putrefactione varii morbi generantur, & denique mors ex corpore in vitam irruit, ut loquitur Paracelsus *de vita longa*. Obstructiones omnium morborum totius corporis tollit *Spiritus Vitrioli*, si exhibeatur ad dies tres vel quatuor manè, in spiritu vini. Obstructione sublata, ad 3. vel 4. dies exhibeatur manè *Spiritus Therebintinae in liquore conueniente*. Is membra corrupta, læsa, quæ iam putrescere inceperunt, sanat & in integrum restituit. Hi duo spiritus rectè applicati multum efficiunt. In curatione Asthmatis nihil vtilius est ac balsamus, magisterium seu *Oleum sulphuris*, cuius guttulæ aliquot in spiritu vini vel aqua hyssopi exhibentur. *Oleum Fraxini* in asthma & anhelitus difficultate mirificum est, si ʒij. singulo mane sumantur. A Thurneusero curatur per oxyacantham, lauredam, & diamosion. Item per Diacatholicon, diacameron, diamargariton. Philysius in speculo laudat *Philonium maius* vino assumptum. Syrupus Hyssopi prodest in dyspnœa. In præseruatione tussis, asthmatis, obstructionibus omnibus & putrefactionibus nullum præstantius est medicamentum *Floribus Sulphuris, septies sublimatis*, quolibet mane. Tussim vehementissimam curant *Flores Sulphuris cum saccharo mixti*, mane & vespere ʒij. Aliud: hoc medicamentum pellit omnes obstructiones viscerum, ventriculum imbecillum corroborat, & duritiem lienis emollit. Radicem Aronis præparatam, rad. Acori vulgaris, & Pimpinellæ præparatas & exsiccatas, oculos cancri calcinatos (quorum pro vna quaque dosi non ingreditur medius scrupulus) semen Nasturtii & saccharum. Omnium fiat mixtura: dosi est cochlear vnum manè. Iosephus Quercetanus ait: *Absynthium* in omnibus oppilationibus magna est medicina. Galenus itidem: *Peripneumoniam* esse inflammationem pulmonis cum febre acuta, & difficultate spirandi. Cùm autem in inflammationibus & febribus acutis venenum maximum & radix ipsa, pestis dominetur, in primis laborandum est, ut venenum illud expellatur alexipharmacis, Diaphoreticis conuenientibus, spiritu tartari cum additione Paracelsi, floribus Antimonii, ut oppilatio spiritus vitæ auferatur, naturaque corroboretur. Ad expulsionem autem puris quod cõtinetur in pulmonibus, administrandum est *Spiritus therebintinae cum floribus Sulphuris*. Galenici ad *Peripneumoniam* exhibent *Diapenidium, tragacanthum frigidum, diacalamintum, diaprasium, dia Iris Salomonis, Philonium maius, Trochiscos de Camphora*.

P. Aquæ

Curatio Ph. hi. scos.

Virtus spiritus Therebintinae.

Asthmatis cura. In Pisone lib. 15. cap. 24. Lib. 2. part. 1. cap. 14. & par. 3. tract. 1. cap. 7.

Præseruans.

Magistralis.

In Respons. ad Aubert pag. 18. 19. In definitionibus medicamentis.

Expulsio puris.

MORB. ASTRAL. ET MATER.

114

* Diaphoreticus.

Theophrast. de subtilitas succini & ambre
rebus naturalibus, cap. 7.

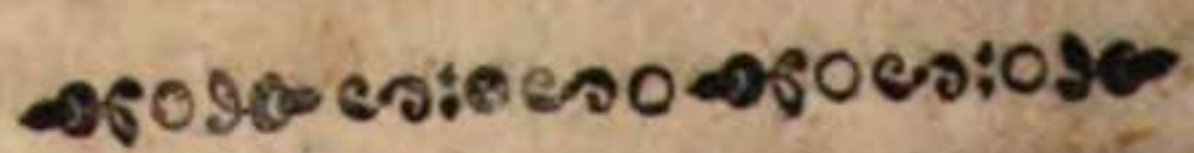
Cura Vomica.

Aquæ Vitrioli & Viridi æris sunt salubria Peripneumoniacis. Pulmonibus amicus est Mercurius, * quia curat omnes morbos eorum. Item

subtilitas succini & ambre

Vomica curatio fit per ol. sulphuris, & spiritum Vitrioli. Phthisis cura multorum morborum curam in se complectitur. In vera cura & Digens tam particularis quàm vniuersalis omnium membrorum principalium est habenda ratio, vt nimirum obstructions tartareæ, & oppilatio spiritus vitæ remoueatur. Deinde naturæ exhaustæ (intellige cælum inferius) succurrendum est, & cælum inferius renouandum & instaurandum. Obstructio membrorum & oppilatio spiritus vitæ tollitur spiritu Vitrioli, vt in principio dictum est. Cælum autem renouatur mysterio Antimonii, & magisterio perlarum. Hæ duæ indicationes, videlicet obstructionis ablatio, & cæli renouatio continentur in vna radice Antimonii. Nam essentia illius seu floris naturæ admirabilis consumit omnem tartaream materiam, & aperit omnes obstructions virtute specifica: deinde nouum creat cælum, contraria consumenda vi ignea, & obstructions aperiendo totam renouat naturam. Hanc transmutationem naturæ, quæ tinctura Antimonii viget. Paracelsus vocat Transplantationem seu Regenerationem philosophicam, & quidem verè. Nam malam constitutionem, & quidem pessimam in optimam temperaturam conuertit, & sicut antea in generatione phthisis facta est transplantatio ex bono in malum: ita hîc in curatione temperatura malorum proprietatum, in temperaturam optimarum transmutatur & conuertitur. Hæc cura, videlicet transplantatio & regeneratio, in omnibus morbis desperatis adhibenda est à Medico; siquidem in omnibus morbis chronicis, acutis & desperatis, Saturnus imperii clauis tenet: Antimonium verò Saturnum captiuum tenet, & sceptrum Veneri tradit. Magnum quoque arcanum in Phthisis curatione est in liquore margaritarum, qui renouat cælum Microcosmi. At in remouendis obstructionibus non omnino sufficit. In phthisi pulmonum, quando æger per sputum reicit sanguinem, administretur spiritus therebinthina cum floribus Sulphuris. Atque hæc est vera cura & Digens, morborum acutorum & chronicorum.

Vide supra in tract. 1. cap. 13.

CAP.

CAPVT XVII.

De morbis Thoracis.

SECVNDVM Galenicos *Pleuritis* phlegmone est eius membranæ, *Pleuritis*
 quæ costis subtenditur. fit autem illorum sententiâ ex tenui bilioloque sanguine, qui ex vena cava cordi affidente in eam quæ ἀζύς *Causa secundum Galenum.*
 nuncupatur, ac deinde in tenues costarum venas impetu quodam incurrit, ex quibus apertis aut disruptis exilit, inciditque aut in musculos mesopleuricos, aut inter costas & succingentem membranam, illicque collectus, phlegmonem veramque pleuritim parit. *Causa secundum Theophr.*
 Cause porro quæ sanguinis fluxionem impetumque mouet, aut illius immoderata est copia, aut tenuitas, aut efferuescentia, aut exagitatio ab æstu, à balneis, ab exercitatione, ab excandescencia, ab ictu, à subita refrigeratione, aut à porione frigida, quæ concalfactum agitatumque sanguinem variè depellit atque disiecit. Secundum Paracelsum & veros Medicos *Pleuritis* dicitur, ubi acuta febris cum tussi, dolore lateris pungente, spirandi difficultate subito inuadit. Generatur autem *Pleuritis* non ex crasso vel tenui bilioloque sanguine, sed ex seminibus arsenicalibus, antimonialibus, sulphureis, vitriolatis, auripigmentalibus, napellosis exaltatis extremis & potentibus, quæ confluentiam in tunica costas succingente nacta sunt. *Symptomata*
 Symptomata sunt ferè quæ in Peripneumonia, quandoquidem ab vna & eadem causa proficiuntur. Hæc interdum etiam generatur ab influentia astrali, cum stellæ Martiales Scorpionis & Cancri morbidis resolutionibus aërem inquinauerint. Pollent enim eiusmodi stellæ tincturis arsenicalibus. Fiunt quoque interdum *Pleuritides spurie*, non quia in musculis & carnibus, epate, liene, pulmonibus, tunica, costas succingente, vel aliis locis radices collocent: sed quia spiritus pleuritidis auctores peregrinis coniugiis obligantur. Laterum punctiones proueniunt vel ex lienis & epatis obstructionibus vel è flatibus.

Empyema suppuratio est puris, in capacitate thoracis, & collectio, *Empyema*
 in cuius illius pulmo totus immergitur. Eo autem confluit vel ab angina, vel ex peripneumonia, vel, quod frequentius contingit, ex *Pleuritide*. His enim tussi non bene expurgatis, abscessus exoritur, è quo tandem rupto pus sæpe vniuersum in thoracis capacitatem influit, eoq; etiam diu postea sordido vlcere stillat, dum tandem ingens ac pene suffocans copia eumuletur. Interdum ex abscessu pus sursum in os

*Signa suppura-
tionis.*

erumpit expuiturque, ac tum suppurationis periculo liberat. His autem notis suppuratio deprehenditur, cum ex prægressa angina aut ex peripneumonia, aut ex pleuritide vehementi nihil pene laborans expuit: pulmonis grauitas, aut faucium aut lateris dolor, simulque febris vehementia subita remissa est: nouum grauitatis sensum in imo thoracis ad diaphragma surrectus æger percipit, decumbens verò, aut in alterutrum latus se conuoluens, transfluere quiddam & fluctuare. Tussis valida perseverat, sed sicca, & qua nihil aut minimum reicitur, febricula perpetua, languida, inordinata, ac ferè hectica: perseverans enim suppuratio Phthisin accersit.

*Cura Pleuriti-
dis.*

CURATIO, Pleuritidis vera cura ferè eadem cum curatione Peripneumoniæ: ab vna enim eademque radice nascuntur, & saltem locis ac regionibus distinguuntur. Paracelsus pleuritidem curauit per extractionem sanguinis: ex interiore vena cubiti eiusdem lateris, exhibendo simul in potu spiritum tartari in aqua melissæ, inungendo extrinsecus locum doloris cum Oleo murium montanorum. Plures quoque Turpeto seu Mercurio diaphoretico, se curasse asseuerat. Huic morbo, teste Ioanne Montano, medetur etiam Terra sigillata Strigoniensis in Theriaca

*Cura Empye-
matis,*

Theophrasti administrata: Item, Sulphur & Sal Nuri, quorum præparationes quære quæ in Theophrasto. Empyema curatur Oleo seu spiritu Therëbinthinæ. Paracelsus in curationibus ait: Nobilis mulier laborabat Empyemate, quæ saniei est excretio, illam sanauit Oleo sulphuris in aqua Cyclaminis, melissæ & betonica. Si quis sentit dolorem aut puncti-
nem lateris in latere sinistro circum regionem cordis, præsertim noctu, interdum enim non nihil intermittit: dolor iste prouenit ex crassis flatibus. Assumat seminis Cardui benedicti ℥ ℔. & cornu cerui vsti ℥ ℔. in li-
quore conueniente donec dolor euanuerit.

*Flatuum circa
præcordia.*

C A P V T XVIII.

De affectibus Cordis.

*Cordis palpi-
tatio eiusque
causa.*

ET ipsum cor morbis obnoxium est: qui partim proueniunt ab oppilatione spiritus vitæ, partim à putrefactione. Morbi, qui ab oppilatione spiritus vitæ proueniunt, sunt Cordis palpitatio & Vitissa, id est, Choreia S. Viti, (vt vocant.) CORDIS PALPITATIO generatur ex tartaro in capsula cordis, quando nimirum Archeus cordis

tarta-

tartarum, qui vaporosa substantia omnibus alimentis inest, non rectè separat aut separatum expellit. Tunc meatus & pori capsulæ cordis obstruuntur, & spiritui vitæ aditus præcluditur. Hinc palpitatio, hinc putrefactio, hinc destructio, hinc denique mors. Galenici palpitatio-
 nis cordis causam statuunt bilem interdum in præcordiis, sæpius in
 liene congestam: quamobrem dicunt, in hoc symptoma plurimum
 propensi sunt, qui hypochondriaca Melancholia laborant, & quibus
 lien atrabilis copia turgescit. *SYNCOPE* est species apoplexiæ, de *Syncope.*
 qua actum est in capite de Apoplexia. Ioan. Montanus celebris Phi-
 losophus & Medicus in tractatu de Terra sigillata scribit, *Lipothymiam* *Lipothymia.*
 ex vaporibus eleuatis è ventriculo, epate, putrefactionibus & oppila-
 tionibus venenosis, qui cor inuadentes Lipothymias, palpitationes,
 aut tremores cordis causantur, respirationem intercludentes, debili-
 tatem membris inducentes provenire. Vide Hippocr. lib. 2. aph. 41.
 Barth. Anglic. lib. 16. cap. 103. Alexan. Benedict. lib. 10. cap. 10. 11. 12.
 Galenici dicunt: *Syncope est præceps virium lapsus.* In hac pulsus aut nullus
 est, aut extremè rarus & obscurus: corporis summa frigent: tempora,
 ceruix & thorax frigido sudore madent, facies pallet, totumque cor-
 pus quasi eneruatum iacet, mens, omnisque sensus deficit. Syncopen
 autem inferunt cordis affectus omnes, præter simplicem intempe-
 siem, seu animi pathemata, vt timor grauis, voluptas maxima, inter-
 dum & mœstitia grauis, dolor atrox, inedia, labor, euacuatio immo-
 dica, & quæcunque calorem natium spiritusque dissolunt ac diripi-
 unt: cuiusmodi causæ sunt febres magnæ & ardentes, & malignæ
 quæuis. Omnis enim quæ in os ventriculi (quod eximii sensus est, &
 cordi vicinum, inprimisque consentiens) inciderit grauis offensa, in
 eam syncopen coniecit, quam *Stomachicam* vocant. Idem præstat et-
 iam inflammatio & erysipelas, & à bile compunctio, & venenatus hu-
 mor, siue illic inhærescit, siue in crure vel in bubone, vel in vtero
 vel intestinis, vel in quouis viscere conclusus, retrum de se vaporem
 in os ipsum ventriculi, aut in cor eructat exhalatque. Causæ illæ quas
 Galenici adducunt in syncope cordis, pleræque veræ sunt: quædam
 falsæ, quas ingeniosus facile internoscere poterit.

*Syncope Stoma-
chica.*

CVRATIO. In curatione palpitationis cordis sunt adhibenda
 deoppilatiua spiritus vitæ, qualia sunt *Liquor auri*, *Ol. Margaritarum co-* *Cura tremoris*
ralliorum, *essentia Croci*, *macis*, *liquor chelidonia*, *melissa*. Item, *Aqua theria-* *cordis.*
calis, & *diaphoretica omnia*. Item, *Alexipharmacum*. *Spiritus Vitrioli ad odo-*
ris suauitatem & dulcis aciditatis gratiam reductus, est arcanum palpitatio-
 nis cor-

*Theophrastus
de tribus princ.
cap. 10.*

nis cordis, & confortativum spirituum cordis & cerebri. Idem etiam præstat Ol. Succini. In Syncope & lipothymia cordis confortativa sunt administranda, aurum, sinaragdu, coralia. Item, perlatus, crocus, melissa, maccus. Theophr. lib. 2. de viribus membr. c. 1. Item Hyssopus, mentha, de qua Euchsus, Turneuserus in Pisone lib. 1. cap. 3. Item, pulegium, menta rubra & flores trinitatis, ibid. cap. 7. rœnumgracum, veronica, condris, satureia, cuscuta, sarcocolla, fumus terre. Theophrastus in putat. chirurg. pag. 116. Item, primula veris, quæ crescit & colligitur statim ab initio veris. Item, aromaticum rosatum Gabrielis. Item aromat. cū muscatum, diaboraginatum, diabuglossatum, diambra, dianthos, latitia Galeni, ol. benedicti 3 j, mane ieiuno stomacho in vino assumpta: R ffius in antidotario. Item aqua theriacalis Andromachi. Cordis dolores tolluntur sectione venæ. Aqua carbunculi est præstantissimum confortativum cordis cochlear dimidium assumptum. Item Terra sigillata Strigonienensis, balsamus sulphuris, & spiritus Tartari. Vide Theophrast. tract. 3. preparat. item q; tract. 5. item lib. 1. de signis Zodiaci circa finem.

CAPUT XIX.

De morbis ventriculi, causis signis.

*Semina morbo-
rum ventri-
culi.*

EX ventriculo est virtus nutritiva, quia inde progreditur nutrimentum in totum corpus humanum. Digerit enim cibum & præbet ei vim nutritivam. Est autem ille subiectus variis morbis, qui in ventriculo frustrata temperatione & excrementorum expulsionem generantur; quales sunt ventriculi dolores, erosiones, ardores, flatus, inflammationes, fluxiones, tabes, de quibus Alex. Benedict. lib. 11. in proœmio cum seqq. cap. & lib. 12. per totum librum. Quare ut hic saluus sit & maneat omnino curandum est. Semina morborum, quæ in agro ventriculi plantantur in impuritatibus consistunt sulphureis & mucilaginosi, in quibus duplicia excrementa commiscetur, sulphuris scilicet & salis, quæ duo omnibus alimentis insunt, & ab omnibus separantur, cum natura est viribus integra. Hæc duo nisi miscentur & vnâ expelluntur, fractis naturæ viribus, actionum naturalium administrationem assidue interpellant. Cum itaq; radices introduxerint in anatomiam ventriculi, morbos pariunt. Si sulphur cum tartarea, stiptica & aluminosa mucilagine mixtū fuerit, febres generantur in ventriculo, & à Paracello morbi Nigro-sulphurei vocantur. Cum verò sal mucilaginosum seu tartarus solus in ventriculo

German-

permanet, assidua nutritione symptomata tandem perfert copiosis nominibus insignita, sed planè rusticis & fantastis. Rustica sunt, *Imbecillitas, bradypepsia, vitiata concoctio, cruditas*. Intemperiem genuit phantasia. His symptomatis nomina imponantur à radicem seu causarum, à quibus oriuntur, proprietatibus petita. Rectius enim dicentur *Morbi mucilaginosi, tartarei, ex spiritibus aluminosis, vitriolatis, cachynialibus, siue bolariis, bituminosis, arenosis*. Ex horum spirituum ac similium proprietatibus causæ omnium symptomatum explicari debent, quæcunq; prædictis ventriculi morbis superueniunt. Inquinatis spiritibus mechanicis ventriculi tinctis tartareis, aluminosis, stipticis, separationem puri ab impuro, ut debebant, non absoluunt, & tardas concoctiones perficiunt. Quod si spiritus isti tartarei transplantationum autores validiores fuerint, & omnino innatos vicerint malitia, cruditates perfectas pariunt, & Archeum ventriculi captivum vinctumq; tenent. Exinde generantur cruditates, inflationes, ructus, grauedines, pigritia, somnolentia, nausea, vomitus & infinita huius generis tormenta. Quando spiritus tartarei superiorē ventriculi partem, nimirū os eius obsident, orexis, ardores, lancinationes, & immanes dolores proferunt, propter os ventriculi exquisitum sensum, unde *καρδιαλγία*: Nam stomachus seu os ventriculi vocatur etiam *καρδία*, propter cōsensum orificii ventriculi cum corde: aliàs vocatur *καρδιωγμός*, *Cordis morsus*. Os ventriculi est maximè sensibile, propter multos nervos eo pertingentes. Spiritus vitriolati in ventriculo sæpe bulimiam, lupinā & caninam famem excitant. In ventriculo autem non solū impuritates mucilaginosæ & tartareæ implantantur, sed etiam arsenicales, auripigmentales, antimoniales, inflammatoriæ ibi cōfluentiam inveniunt. Radicibus actis fructus producant morborum nuntios: Hinc inflammatio ventriculi, q̄ parum aut omnino nil differt à pleuritide. Febris n. ardentissima, magna corporis iactatio & inquietudo, sitis inextinguibilis, assidua ingestorū vomitio aut electio, aquæ frequens exsolutio, vigilæ & plerunq; deliria hanc inflammationem comitantur. *Φθίσις*, ut in alijs omnibus partibus generatur, ita ventriculus hanc quoq; non effugit: causa quidem illius supra cōmemorata est. Quo autem omnia fiant manifestiora & clariora, eius generatio in vetriculo hæc est: Cū latera ventriculi tartaro obducuntur, & meatus ac pori eius obstruuntur, sequitur oppilatio spiritus vitæ; ex oppilatione putrefactio & corruptio totius mæbri; hinc Phthisis ventriculi; cui compatitur totum corpus & miserandam patris familias cladem vehementer dolet, destitutum alimento.

Seu. fol. 2 42.

Causa cruditatum, inflationum, ructuum.

Καρδιαλγία & καρδιωγμός.

Inflammatio ventriculi.

Phthisis ventriculi.

De singultu.

Eius causa.

SINGULTVS conuulsus est ventriculi motus, quem Hippocrates ut conuulsionem membrorum, vel à repletionem vel ab inanitione fieri censet. Ab inanitione quidem, ut ab immoderato sanguinis profluvio, & ab immodica purgatione. A repletionem, ut in pueris & iis qui crapulae addicti sunt. Hæ singultus causa tria di solent præter quas tamen & aliæ grauioribus existunt. Etenim sæpe spiritus seu vapor malignus & venenosus in os ventriculi effusus de terrore in singultum infligit, qualem sæpissime conperimus in malignis & pestilentibus febribus, atque etiam iccoris inflammationi superueniente, & maximè cum spes in angusto posita est, & cor morbi malignitate obruitur.

Curatio.

Vitriol. Vener.
Preparatio.* Lib. de morbis
tartareis, c. 16.Ad clauden-
dum orificium
ventriculi.

CURA. Ad præseruationem morborum ventriculi nullum remedium est præstantius *Acetositate Vitrioli Veneris*. Sic autem fit. Venus calcinatur, postea menstruo conuenienti extrahitur Vitriolum, ex ventriculo liquor & spiritus: Atque hæc est *Acetositas Esurina Veneris*, quæ tantis pollet viribus, ut omnia quæ in ventriculo continentur, siue tartareæ siue sulphuræ impuritates fuerint, consumat, ventriculumque usque adeo confortat & corroborat, ut omnia concoquere queat, uti struthio ferrum concoquit ac digerit, de qua acetositate Veneris scribit Paracelsus, ubi acetosa distinguit in Naturalia & Artificialia. Naturalia acetosa sunt thermæ & acidulæ: Artificialia extrahuntur ex Metallis, mineralibus & cacherymis, & est sal eorum. Idem ferè tam in præseruatione quàm curatione præstat spiritus Vitrioli, Vngarici vel Romani, quem ad omnes morbos tartareos curandos sufficere scribit Paracelsus de mineralibus. Sed ne quid nimis. Omne enim nimium naturæ inimicum: Cum iudicio igitur sumendus. Ut orificium ventriculi claudatur, *℞ Radices Aronis correcti, pulueris betonicae, Calami aromatici ana ℥ iij. salis vsti ℥ ss. hæc pulueriscentur & misceantur* de quo puluere post prandium & cœnam sumat magnitudine duorum pisorum, sed nihil amplius bibat. Ad euacuandum ventriculum exhibentur *Grana quatuor florum Antimonii in Electuario*. In resolutione & consumptione materiæ tartareæ & sulphuræ in ventriculo multum præstat *Antimonium*, quod purgat per vomitum & aluum, nostra confessionis. In doloribus stomachi *Preparatio mastiches*. *℞ Mastiches ℥ iij. Alcoholis vini lib. ss. galanga ℥ j.* Distilla per Alembicum, dosis eius est ℥ ss. Confortantia stomachum. *Conditum zinziberis, conditum de cotoneis, diacinnamomum, diatrion pipereon, ol. de absinthio, oleum mastichinum, balsamum sulphuris.* Cardiacam seu cardialgiam curant *Oleum & magisterium perlarum.*

perlarum. Barthol. Anglicus lib. 16. cap. 22. Item *Saphirus* ibid. cap. 87. Hunc morbum sedant & mitigant *Aqua ex Antimonio Cobalt*: Item aqua ex nitro. Thurneuserus in Pisone lib. 5. cap. 25. Ex Moscho, Zibetta, Castorio, monocerotis cornu, ebore, cornu & osse cordis cerui, fit laudatissimum medicamentum ad Cardiacos & alios affectus. Ioseph. Quercetan. in respons. ad Aubertum pag 21.

Inflammationis ventriculi cura eadem est cum angina seu prunella ac pleuritide. Singultum tollit Ol. Anisi, cuius guttas quinque in vino vel alio decocto administra, eoque inunge umbilicum. Vide Phrissum in speculo lib. 2. part. 4. tract. 1. cap. 4. Barth. Anglus lib. 7. cap. 45. Alex. Benedictus lib. 12. cap. 19. 20. 21. 22. 23. Concoctionem adjuvant *Magisterium perlarum*, cereuisia cum Origano condita. Item *Aqua vel subtilitates Salis communis*, *salis gemma*, *salis maris*, Turnheuf. in Pis. lib. 4. cap. 7. Præparatio salis peregrinorum, ut confortet in stomacho digestionem, & præseruet à putredine. ℞ *Salis nitri*, *salis fusi*, *salis gemma*, ad 3j. galange, maceris, cubebarum ana ℥j. fiat puluis. Dosis, grana quatuor manè jeuno stomacho.

CAPVT XX.

De morbis jecoris, causis, signis.

OBSTRUCTIO iecori admodum familiaris est. nullum enim viscus hoc vitio æquè tentatur, quod vena è portis per jecoris substantiam in ramos tenuissimos dissipata oblitteretur: huicque alii non minus tennes è vena caua conueniant, per quos omne debet alimentum trahi & exportari. Obstructio autem illa proficiscitur ex tartaro, qui obstruit venas, & cursum sanguinis impedit. Hæc apertas præ se fert notas: nam grauitas & distensio cum obtuso dolore dextro insidet hypochondrio, tum præcipuè manifesta, cum quis mox à cibo exercitationem subit. Ex contumaci & inueterata obstructione Scirrhus oritur, qui est *Tumor durus ac renitens doloris expers*, nisi si pars affecta durius prematur. Tactus hunc deprehendit, præsertim si gracile & expers adipis est abdomen: idque facilius erecto vel in dextrum latus inclinato ægro, quàm decumbente supino: tum quippe non nisi presum animaduerti potest. Scirrhus epatis impedit sanguificationem eius, hinc materia sanguinis conuertitur in materiam serosam, vnde

Obstructio E-
patis.

Scirrhus in
Epate.

Q hydrops.

hydrops. In generali explicatione morborum dictum est, quodlibet membrum habere suum ventriculum, in quo nutrimentum separatur ab impuro, impurum per emunctoria expellitur, & duplex est, sulphuris & salis. Quod si autem errore quodam non expelluntur, sed in regione ventriculi permanent, exinde sequitur oppilatio spiritus vitæ, ex oppilatione corruptio, & putrefactio membri. Verum enim vero, si tartarus solus remanet, sulphur verò expellitur, sequitur Phthisis, tabes, consumptio non solum membri, sed totius corporis, propter cælum destructum. Sin verò permixta manent sulphur & sal, sulphure tamen tenente imperium, tum produciunt prunellas, pleuritides, bubones, quod non solum de epate, sed etiam aliis membris intelligendum: Hinc rectè dictum esse comperio: *Quot membra tot MORTES*. Hæc est generatio Phthiseos & inflammationis in epate. Inflammationis autem signa sunt, febris ardens & acuta, sitis inexhausta, linguæ scabriores, & hinc lentor inhærescens, primò quidem flavus, deinde nigricans, nausea & cibi fastidium, interdum singultus prope strangulans, sæpe corporis color ictero foedatus, urinae crassæ, rubicundæ ac turbidæ, biliosa vomitio, & eius plerumq; per aluum eiectio. Hoc fundamento posito, Aphorismus Medicus & Philosophicus ubiq; constans manet: *Quodlibet Elementum non in propria, sed in peregrina regione parturire*. Si in sanguine inflammationis semina, germina, fomenta, *φλασμήματα*, (vt loquitur Hippocrat.) continentur, rurgentia subitaneo impetu, florem præsentis generationis radicis progeniem epati transmittent, vbi loca trium principiorum consentaneis proprietatibus insignita in Epate inuenerint, in cuius officina ætatum discrimina & prædestinationum terminos, signaturarum variabili sorte comitatos absoluent. Continet enim hic flos scientiam radicis suæ & qualitates, & corpora producit inimica, dolorosa ac pernicioiosa humanæ naturæ. Ex quibus calamitatibus exesis & apertis venis, si vicinæ ac conspicuæ fuerint, fieri potest, vt sanguis profluat, ac peregrinas cauitates occupet, sincerusq; vel tussi, vel per urinas, aluum, vomitum, vterum reddatur. Quod vbi fit, ob morbi vehementiam & magnitudinem, mortem breui expectare oportet. Ad Phthisin refertur *Αρεσία*, tanquam effectus ad causam. *Αρεσία* est nutritionis error, quo corpus sensim exarescit & absumitur. Itaq; cordis affectus, maximeq; febris hectica, & pulmonis exulceratio, quoniā vitalem illius omniumq; partium spiritum labefaciunt, *ἀρεσίαν* generant. *Cachexia* malus atq; vitiosus est corporis habitus: sub hoc plena satis atq; copiosa satis est corporis moles, sed

Inflammati
Epatis.

Signa.

phia de-

αρεσία.

tamen

tamentum substantiâ tum colore vitiosa. Corpus non, ut athletarum promptum & alacre, sed graue est & iners, nec viuido colore florens, sed vel pallido, vel liuido, vel citrino squalidum. Oritur autem ex ventriculi aut epatis vitiosa concoctione inquinatis spiritibus mechanicis tincturis tartareis, aluminosis, stipticis. *Cachexia* nil aliud est ac principium *Hydrops*. Nisi enim tempestiuè illud malum corrigitur, radices hydrops altiores agit. Nam hydrops cum speciebus ex digestionem imbecilli atque adeo corrupta, epatisque duritie & obstructionibus, quas error & vitium nutritionis comitatur, originem trahit. Hydrophem comitatur fastidium & nausea cibi, vnde primùm substantia carnis extabescit. Hincq; succedens vel *Tympanites* in locum deperditi ventositatem copiosam, vel *Anasarca*, viscositates multas, vel denique *Ascytes* plurimum aquæ inducit. Hæc iam dicta minimè repugnant sententiæ Paracelsi, cum dicit lib. 2. de tartaro, tract. 2. cap. 6. *Hydrops generatur ex Sale resolutio*. nam propter infirmitatem spirituum mechanicorum separatio salis à nutrimento fieri nequit. defertur igitur vaporosa substantia per omnes corporis partes, vbi sæpius vi corrosiua in cute scissuras facit, & effluit.

*Species Hydro-
pis tertia.*

CVRA. Obstructio primò Epatis remoueatur, resoluendo & consumendo causam obstruentem. Obstructiones autè Epatis omnes tollunt *essentia Mercuriales*, *Mercurii vulgi*, *antimonij*. Paracelsus lib. 2. de virib. membr. c. 6. Item *Spiritus salium*, *vitrioli & communis*. Extra quoq; aperientia adhibentur, videl. *pinguedo taxi* (puta melis) in panno lineo calidè regioni Epatis applicata. Essentia Iouis omnes curat morbos epatis. Paracels. de reb. natural. cap. 7. sub tit. *Sulphuris*. Obstructiones epatis tollunt tres ζ *Syrupi de radice Cichoreæ*, semel tantum manè ieiuno stomacho sumptæ; vesperi ne sumas, quia sic augerentur obstructiones. Aut sume *Syrupum de radicib* secundum Fernelium. Iecur obstructum liberat *Cereuisia cum betonica condita*. Obstructionem arteriæ epatis aperit subtilitas *camphoræ & sulphuris*. Thermas obstructiones epatis aperientes vide in Rulando Etischenreutero. Hepatis obstructiones & aquam intercutem tollunt hæc confectiones calidæ: *Dialacca*, *diacurcuma*, *diacatholicum*. Item hi trochisci apertiui, de *Rhabarbaro*, de *Eupatorio*, de *Mirrha*. Diu obstructū epar incipit putrescere. Illa putrefactio curatur per *Aq. Turnheuser in de lapide Asio*. Epatis & splenis tumores sanat *Cabrates lapis*, Bart. Anglic. *Pisone lib. 4. lib. 16. cap. 58.* vide Galen. de arte curatiua lib. 2. cap. 6. *Phrysi speculum par. 4. lib. 2. tract. 3. cap. 3.* Epatis debilitato adhibenda est preparatio argenti, quam tradit Theophr. in tract. preparationum lib. 1. fol. 50.

*Curatio Hydro-
pisis metho-
dica.*

*Turnheuser in
Pisone lib. 4.
cap. 7.*

Cura Tympanitis.

Anasarca.

Paracelsus in curatione hydropis lib. 1. Paramiri cap. 4. docet, saltem resolutum pellere, naturam corroborare, scilicet ut possit separare purum ab impuro, & saltem in corpore resolutum consumere per mercurialia. In curatione hydropis *Oleum seu Essentia Martis* multum præstat. Exsiccat enim superflua corporis, obstructions aperit, & viscera corroborat. Paracelsus hydropem curat per *aurum vita diaphoreticum, seu præcipitatum auri*. Arcanum in hydrope est *Oleum salis*, singulo manè aliquot guttæ assumptæ. *Sal Antimonii in vino* exhibitum, magnum hydropis arcanum est. Item *Mercurius ad laxandum præparatus, essentia sulphuris, spiritus auri, tinctura coralliorum, Mumia, oleum absynthii*. Vide Theophr. lib. de Tempore: *Lapis Philosophorum* curat omnes species hydropis. Theophr. de tinctura physica cap. 6. *Oleum Vitrioli in aqua Endivia: spiritus vel quinta essentia Vitrioli ex Venere in aqua vita*. Ascites curatur per *aquas de Asio lapide*. Item per *aquas salis nitri*. Thurneuf. in Pis. lib. 7. cap. 7. & 9. Theophr. lib. 4. Paragraphorum tract. 5. lib. 1. præparationum sub titulo de Stanno. *℥ Stanni purgati 3j. Antimonii 3ij. reuerbera xxiv. horarum spatio, & ex hac materia extrahere alcali cum alchoole vini. dosis est 3j. ad 3jß.* Tympanites curatur per *Aquas de sulphure*, item de *Bitumine*. Item de *Muscho factas*, & per *oxyacantha, laureolam, & diamasonium*: item *mentham sylvestrem & amaranthum*. Thurn. in Pis. lib. 4. c. 7. & lib. 5. c. 25. *Anasarca* curatur per *essentiam sulphuris Theophrasti*: item, *Essentiam coralliorum*: item, *oleum Antimonii*. Potus Hydropici sit *aqua fontana cum Spiritu Vitrioli mixta*. Hic potus valde exsiccat aquam hydropicorum. Arcanum *Mercurii vita* curat omnes species hydropis, in *Aqua vita rectificata composita*, administratum expellit per sudorem materiam peccantem. Vide Alex. Bened. lib. 14. per tot. Barthol. Anglum lib. 7. cap. 51. Paracels. de virib. memb. lib. 2. cap. 6. ubi scribit de sublimatione chegri seu Antimonii ex nigredine in albedinem, dicitque hanc Antimonii sublimationem in vino vitæ assumptam omnes affectus epatis curare, liberando illud à putrefactione & corruptione, ita ut possit separare purum ab impuro, & chylum in purum ac sanum sanguinem conuertere, ex quo nullus nascitur morbus, instaurat etiam & renouat impurum sanguinem, totum corpus regenerando, & omnem immunditiem ac lepram tollendo. Magnum quoque arcanum epatis & hydropis est *liquor alcali & Mercurii*, lib. 2. de virib. memb. cap. 6.

CAPVT XXI.

De morbis in & ex cysti Fellis.

CYSTIM fellis occupat obstructio, calculus, repletio, & inanitio. *De origine con-*
 Obstructio autem eius est ductus, quo bilis è jecore prolicitur: *tractura ex*
 autem eius, quo è cysti in intestina eructatur. Obstructio autem est ex *Ira, videlicet de*
 tartaro, vt & aliarum partium. In vtraque aluus durior pigriorque *membr. con-*
 est, fæces albicant, vrinae flauæ crassæque adeò sunt, vt sæpe nigrescant. *tractis tract. 1.*
 Calculus in cysti fellis plerunque concrescit niger, sed tamen levis, &
 qui aquæ immersus innatat, neque vt qui è renibus aut vesica euelli-
 tur, subsidit in imo. Huius prima materia à felle attrahitur ex epate.
 Calculus iste causatur effusionem bilis in ventriculum, vnde varii
 morbi generantur, non autem ex bile sola, sed calculus seu tartarus
 iste cum bile flores suos transmittit ad ventriculum. Ita tartarus fellis
 est causa Ictericæ, videlicet quando emittit flores suos cum felle in
 totum corpus. Spiritus autem isti florum (tartareorum) habent vim
 corrosiuam, qua penetrant poros cutis, & tingunt totum corpus. Pa-
 racelsus ait: *Icterus colorem citrinum mutuatur ex commixtione triplicis salis.* *Lib. de Ictero,*
cap. 1.
Sal entalicum: sal vitriolatum, & liquor sulphuris resoluti, cum ista in vnum
simul coeunt, faciunt ictericia principium & nouum colorem. Et iuxta subti-
 litatem coloris singulorum fit morbus diaphanus vel subtilis, ater, fla-
 uus, vel candidus. & sic de reliquis coloribus iudicandum. Ictericia
 citrina constat ex Vitriolo entali, & sulphure liquido. Ictericia nigra
 ex Mysco, Vitriolo & Sulphure dissoluto: Viridis icteritia ex prædictis
 sex: Pallida ex scisso mercurialibus liquoribus, & Vitriolo albo. Para-
 cellus Ictericiam facit septemPLICEM, respectu septem membrorum
 principalium, vnde multi chronici morbi oriuntur: Ictericia enim
 incurabilis est, ex tartaro fellis, quoad specifica remedia, cum spiritus
 tartari corpus tingentes fortiores fuerint. Hic morbus lethalis est,
 quando quis cum eo diu conflictatur, & accedunt alia symptomata.
 Quando pestis in regione grassata est & desit, in ipsius locum solet
 succedere Ictericia, vt morbus astralis, & fit Epidemius, & sunt reli-
 quia veneni de peste. Qui huius ablationem & curationem molitur
 necesse est, vt procedat sicut in cura pestis, diaphoreticis & alexiphar-
 macis.

CVRA. Ad obstructions fellis tollendas liquor Vitrioli opti- *Cura obstru-*
mum & ionis fellis.

mum est medicamentum : & est *oleum de Cochotar. oleum seu essentia Martis* est proprium cœlum fellis, quod potens est, contraria à suis globis pellere. Effusio fellis causatur à calculo seu tartaro fellis. Soluatur, reducatur, consumatur tartarus, & adest vera cura. Hæc solutio, reductio, consumptio tartari fit per Antimonium seu Chegrin. Item Mercurium præcipitatum. Quando resoluuntur flores tartarei in felle, generatur Icterus, radicem cum floribus tartari radicibus tollit Antimonium nostræ confectionis. Paracelsus profitetur, Ictericiam glaucam, quæ principium lepræ est curari per *Antimonium seu Chegrin*, lib. 2. de virib. membrorum, cap. 12. Magnum quoque medicamen est *verus Mercurius præcipitatus*. Hæc duo medicamenta, Mercurius & Antimonium, incurabilē, quoad specifica, tollunt icterus. Specifica remedia hæc sunt: *Mentha rubea, flores herba trinitatis, aurum, rhabarbarum, fœnumgræcum, veronica, satureia, condrys, lauendula, spicanardi, diarrhodon Abbatis*. Phriscus dicit, *Carnem interiorem aurantium*. Item, *triasandali* esse specifica Ictericæ, quod probatur ex arte signata. Item *pellicula flava de pedibus & ventriculis gallinarum*. Item, *Cichorea & Endiuia*. Ex arte signata, ægro anguil-
 lam, † quam Schleyen vocant, impone ossi sterni in furcula pectoris, vel in regione fellis, extrahit Ictericiam. Item iube vt patiens *vrinam suam reddat super pannum lineum mundum*, suspende in aëre & exsicca, & quando iterum redditurus est *vrinam*, denuo faciat super linteum exsiccatum, suspendatur in aëre, & sic deinceps, pannus contrahet flauum seu citrinum colorem, & æger conualescet. Ita per aërem, Elementum subtilissimum curatur icterus. *Rebisola, quæ fit vrina cocta & exacte despumata, est Sal vrinae, & est arcanum in hoc morbo*. Centaurium minus, quod vocant fel terræ, arcanum quoque in ictero habet. *Aranea vna* in testanucis suspensa de collo super furculam pectoralem quoad morbus abit, quod fit quinto aut sexto die, vsque ad mortem araneæ. Hoc specificum est applicandum, quando ictericia est morbus epidemialis. Ictericia reliquorum membrorum principalium ita dignoscenda est, cum purgationum præsidio ei succurri non potest. In summa, vniuersi morbi, quibus purgantium præsidio occurri non potest, ex ictericia consistunt, nisi certæ & apparentes significationes tartari, seu alterius morbi refragentur. Hinc morbi chronici multi, quorū signa hæc sunt: Omnium membrorum debilitatio, compressio stomachi, grauitas scapularum, dolor dorsi, dolores spinæ & membrorū principalium, nausea & fastidium cibi, somni defectus, & quod tandem paralytici eundunt. Huius autem curatio fit per *diaphoretica Mercurij & Antimonij*.

In libro de Ictericis.

Specificare remedia ad icterus.

† fortassis intelligit Tincham.

Notandum.

CAPVT XXII.

De Lienis morbis, causis & signis.

LIENIS morbi grauiores sunt, *Tumor distendens, Obstructio, Scirrhus, & Inflammatio.* Splen est membrum oblongum, inquit Symphorianus, spongiosum, cauernosum, in sinistra parte collocatum, à media parte stomachi vsq; ad sinistram pelliculam Epatis porrectum. Sanguinis excipiendæ faci destinatum est, cuius omnem impuritatem facile admittit. Hac imbutus tumet multò quidem quàm jecur frequentius, & plerunq; sine scirrho. *Tumor.* Tumor in sinistro hypochondrio animaduertitur latus, nec admodum renitens, qui interdum lienis situm figuramq; retinet, interdum vniuersum hypochondrion implet: Sed & is interdum subter vmbilicum prolabitur. Noxia quidem materia è viscere in omentum quoquo versum effusa deprehenditur. Cum melancholico ac terreno humore, qui sanguinis sæx est & limus, tartarus sæpe attrahitur, qui producit lienis OBSTRUCTIONEM, quæ si contumax fuerit, accedet frustrata nutrimenti separatio, sensimq; in scirrhum lien obdurefcit. Hic lienis SCIRRHVS aliàs solam illius substantiam occupat, isq; & situ visceris & figura circumscribitur: aliàs verò in partes quoq; vicinas diffunditur, vt omnem plerumq; ventris sinistram regionem impleat. Ex illa oppilatione & scirrho sequitur corruptio, putrefactio, ex qua febris, phthisisq; generantur. *Inflammatio.* INFLAMMATIO vireli- quarum partium, ita & lienis propria est, febris adest assidua & ardens, lentor linguæ, sitis implacabilis, cibi fastidium, sinistri hypochondrii distensio atq; tumor: dolor pulsans, molestus dexter decubitus, & interdum sinister, aliaq; symptomata in sinistrum latus, perinde atq; inflammatio iecoris in dextrum, incidunt.

CVRATIO. *Liquor Tartari* tollit omnes affectus lienis, *Paracels. lib. 2. de virib. membr. cap. 8.* Item, *Ol. Tamarisci, tinctura scolopendrii* medetur omnibus affectibus lienis. Idem præstant omnia ea medicamenta, quæ aperiunt obstructions, tartarum resoluunt, reducunt, & consumunt. Lienis obstructions aperiunt *aqua sulphuris, bituminisq.* Item, *Cereuisiæ condita cum herba dicta lingua ceruina.* Barth. Anglus lib. 16. c. 45. *Ferrum candens, si in vino vel lacte sæpius extinctum fuerit, ipsum vinum spleneticiis & aliis morbidis medicari facit.* Syrupos concoquentes pituitam, atram bilem in liene, otiosum est hic recensere, quæ omnia Galenicis relinquimus.

Vniuer-

Vniuersalis medicina Galenicorum contra omnes affectus lienis est *Radix China*. De Splene & Iecore induratis vide Galenum de Arte curatiua lib. 2. cap. 5.

CAPVT XXIII.

De morbis Mesenterii, & eius quod Pancreas appellatur.

Obstructio Mesenterii.

Marasmus partium.

Inflammationes.

IN omnibus concauitatibus, ductibus, vasis totius corporis generatur tartarus: ita quoque in *Mesenterio* & *venis Mesaraicis*, quæ è ventre ad jecur deuoluunt. Tartarus autem assidua impressione & nutritione cumulus, venas denique obstruit, quominus alimentum ab epate possit attrahi: His venis obstructis Epas & partes corporis alimento destitutæ in marasum incidunt. Cum verò Tartarus iste flores suos emittit, qui sunt venenum tartari, (in tartaro enim omnia genera veneni insunt) maligna qualitate vitalia Elementa inficiunt, unde inflammationes & alia multa incommoda sequuntur. Fernellius iudiciosissimus ita de mesenterio, & eo quod pancreas appellatur scribit: *Ego affirmo & profiteor, Cholera, Melancholia, Diarrhœa, Dysenteria, Cachexia, atroxia, languoris, lentarum errantiumq; febrium, latentium denique morborum causas, me in his plerumque sedibus animaduertisse, quarum depulsione deploratis salus redderetur, obscuritas autem multis causa fuit ignorantia, & curbarum partium affectus prætermissi fuerint, nec veterum scriptis celebrati.*

CURATIO. Tartarum in Mesenterio & venis Mesaraicis, qui sæpe Phthiseos, febrium, inflammationis & grauissimorum tam chronicorum quàm acutorum morborum causa est, resoluit, reducit, consumit, expellit, *Præcipitatus verus Mercurii*, Item, *Antimonium nostra confectionis*, quod per secessum & vomitum operatur. Aliis medicamentis in hoc casu parum aut nihil efficitur. Præsentem inflammationem, diaphoretica, & naturam seu vitalia Elementa corroborantia sunt administranda, de quibus sæpe dictum est.

CAPVT XXIV.

De intestinorum morbis, causis, signis.

INTE-

INTESTINORVM morbi grauiores sunt, *Obstructio, adstrictio, inflammatio, abscessus, vlcus.* **OBSTRUCTIO**, aut alimenti prolapsionem, *Obstructio.* aut fæcis deiectionem, quæ præcipuæ sunt intestinorum functiones, interpellat. Ea fit secundum Galenicos, à crassa, lenta, vereque gypsea pituita, quæ sensim copiosior collecta, firmitusque intestinis adhærescens, omnem eorum capacitatem replet. Secundum Paracelsi verò, obstructio intestinorum fit à tartaro, qui generatur in intestinis, quando al rei & sal naturæ commiscetur, dum excrementa seu fæces alui diutius in intestinis hærent. Ea autem commixtio si assidua fuerit, sensim in cæca caloris vi sic tandem crassescit, ut propterea obstruens intestina quoque inficiat, fiatque latentium difficilium quæ morborum causa. *Eius obstructio, in causa.* Vnde ita esse testamur, inquit Fernelius, quæ tamen Galeno non admodum probabilia videntur. Hæc materia tartarea & stiptica in cellulis Coli, aut Intestini cæci diutius cœcæcita nonnunquam concreuit in calculos, qui excrementis viam omnino præcludunt, & quo minus ad aluum descendant, prohibent. *Calculus in intestinis.* Hæc mala cum adsunt, animus viresque languent, ventriculi cruditas est, tarda quæ alui deiectio, flatus plurimus obmurmurat, venter friget, ac nonnunquam colico dolore premitur. **Obstructioni** affinis est intestinorum **COARCTATIO** & *Constrictio eorum & causa.* **ANGUSTIA**. Ea autem fit eorum vi quæ ingeruntur: siue cibi sint, ut cotonea mala: siue adstringentes clysteres: vel etiam à mesenterii aut vistrum tumore intestina premente. Hocque frequens admodum est. **INFLAMMATIO** quoque in intestina incidit, cum semina a seniliæ, sulphurea, aut pigmentalia in illis resolvuntur. Tunc dolor in primis aeris, isque lancinans in vna eademque sede fixus provenit, febrem ardentem ferens, cum cupiditate inani desidendi, quæ hanc inflammationem comitatur. Abscessu facto ruptoque pus primum saniosum, deinde album & concoctum à podice exigitur: idque vel ferosum ac sincerum, vel paulum ante fæces, à quibus detergi impellitur quæ solet. Tum dolor, febris aliaque symptomata mitescunt, & alius impedimento sublato liberè exit. *Vlcus.* **VLCUS** tam ex abscessu quam ex terebinto relinquitur. Huius dolor fixus est, cuius sensu debilitata intestina sæpius onus suum deponunt, eructantque modò cruentam, modò purulentam saniem. Id, si cauum est, quoniam in parte humida consistit, & excrementis peruia, diu sordidum manet, vixque tandem cicatrice obducitur, & nisi diligenter præcauetur, ferè vel in fistulam vel in cancerum definit.

CURA. In obstructione tartari in intestinis natura excrementa *Cura obstructionis.*
R. ad os.

NOTA de
Clysteribus.

ad os repellit, ut ægri, (visu fœdum & miserabile) ea per vomitum reijciant. Qui hunc tartarum vult resolueſe, & obſtructionem aperire, ægrotò minimè CLYSTEREM applicare debet, ſicut pleriq; ſolent: ſed pannum cum pinguedine TAXI, calidè applica, & impone ſupra regionem ventriculi. Deinde ad intra exhibe illi Spiritum Therebintina, qui reſoluit tartarum, ut excrementa deſcendant ad aluum, & per viam ſuam exeant. Inflammationis curam & indicationes ſæpe recitauimus, odioſum hîc repetere. Ulcus quod in inteſtinis aliquando ſolet concurrere, per ſimplicia vulneraria in potu vulneratio curatur. Simplicia autem hæc ſunt: Hirundinaria, centaurea, pyrola ſilueſtica coquantur cum vino in cantharo probè obturato, & in feruentem aquam impoſito, uſque ad conſumptionem dimidii.

C A P V T XXV.

De Inteſtinorum ſymptomatis, cauſis, & ſignis.

Colica.

Lib 2 cap 4. de
locis affectis.

COLICA PASSIO, Κωλικὴ ἐδύνη, ſeu Colicus dolor, à torminibus multis & magnis, quæ contingunt in pleniore inteſtino, quod καλὸν Græcis eſt, denſum, craſſum & neruoſum, in quo nihil facile diſcuti poteſt, quod in illud confluit, quoniam grauiſſimi ac vehemen- tiſſimi doloris morbus eſt. Æquè enim ac ſi quis lapidem in altero ureterum impactum haberet, aut terebro in affecto loco perforaretur, moleſtus eſſe ſolet, quemadmodum Galenus loquitur. Fit autem ſecundùm Galenicos ex frigidis, pituitosis, viſcoſis & craſſis humoribus, quando illi obſtruunt meatus in coli membranulis: vel ex flatulentis ſpiritibus, qui exire non poſſunt: vel ex inflammatione, vel ex acris & erodentibus humoribus. Oribasius lib. 4. ad Eunapium cap. 87. dicit: Quibus in colo atque inteſtinis mordax humor infidet, ii à calidis alimentis medicamentisq; laduntur, & à cibis abſtinentes, exacerbantur. In hanc ſententiam plura leges apud Aëtium lib. 1. cap. 45. Trallianum lib. 9. cap. 1. Theophr. in lib. de trib. princip. cap. 5. Colica prouenit ex ſale in inteſtinis prædominante, & varia genera colica producit, vnum genus, quando ſal reſoluitur: alterum, quando nimium induratur. Idem tract. 4. de omnibus morbis ex tartaro, dicit: Colicam prouenire ab effuſione bilis, quod

quod ita intelligendum, cum tartarus fellis flores suos emittit cum bile producit colicam. Idem de Tartaro cap. 11. *Colica & Liaca generantur ex Tartaro, & non ex humoribus.* In colica proprietates trium principiorum potentes sunt, acutæ, subito penetrantes, & vaporosa acide continue partes inefficientes.

Resolutiones autem spirituosas iisdem facultatibus præditas, prius temporibus non emittunt, ex quibus contractura tandem proficiscitur. Ad ventriculi quoque anatomiam sæpe perueniunt impressiones colicorum contagiosæ, nauseam, vomitum & alia ventriculi symptomata excitantes. Galenicis *NOTHI COLICI DOLORES* dicuntur, & eorum materiam statuunt flatus tenues, aut humores acerrimos & æruginosos, membranarum spatiis conclusos, è quibus detrahi vix possunt. Generationis colicæ pleniorē & satis perspicuam explicationem vide apud Danum fol. 238. 239. 240. De tarda atque pigra alui deiectione ex tartaro & tincturis stypticis proveniente, item de excrementorum via prorsus occlusa, seu obstructione intestinorum, in qua fæces aluum præterlabi nequeunt, & *MISERABILEM ILEVUM* edunt, supra dictum est. Cum verò ab aluo continenter cruda defluunt, aquosa nempe diluta, humentia, colore subalbida, vel cinerea, graueolentia, idque solo ventris rugitu vel murmure, nullo manifesto torminum dolorisve sensu, aut *LIENTERIA* AUT *COELIACA* EST *AFFECTIO*. Si enim lauia & æqualia, sui que similia, & quasi chyli aut cremoris specie profluunt, cœliaca: sin verò inæqualia aut dissimilia, in quibus cibi nec obtriti, nec confecti substantia apertè cognoscitur, Lienteria est.

Contractura ex Colica.

Ileus.

Lienteria seu cœliacus affectus.

COELIACÆ AFFECTIIONIS causa est non cruditas, non imbecilla ventriculi concoctio, sed chyli imperfecta mala que distributio, quàm mesenterii, lienis, aut jecoris obstructio, vel trahentis facultatis imbecillitas, vel alimentorum, maximeque fructuum fugacium & potus immoderati copia peperit. Pulsus frequens & celer existit, tanquam febris affligeret, & dejectionis leuiusculæ aquæ defectiones obrepunt.

Causa colicæ morbi.

Vacuato humore omni superuacuo. profluuium sponte conquiescit, interdum eodē quo cœperat die, interdum postero aut tertio. Galenici dicunt, lienteria causam habet, non distributionis impedimentū, sed concoctionis primæ imbecillitatem, ob quam cibus crudus nihilque mutatus dilabatur: siue quod imbecillior ventriculus eum non conficit: siue quod laxior ille non arctè contrahit, dum integrè coquatur.

Hippocrates lib. de affectibus ait: *In lienteria cibi succidunt cibi non putrefacti, liquidi: Dolor autem non adest, & corpus attenuatur.* De hoc morbo vide fufius apud Galenum in Aphorismis Hippocr. comment. 6. sect. 1. & comment. 4. sect. 12. Barth. Angl. lib. 7. cap. 50. Phrifiū in speculo parte 4. Alex. Benedict. lib. 20 cap. 7. & 8. Theophr. lib. 1. paragraphor. de morbo dissoluto. Theophrastus facit sal corruptum & resolutum huius morbi causam. *Omnis morbus laxus, ait, a sale regitur, ut dysenteria, diarrhœa, lienteria.* Ergo eius cura per salia & sulphur fieri debet: in libello de tribus princip. cap. 5. Diarrhœa est species dysenteriae, Latine Profluuium alui aut ventris. Lienteria, Diarrhœa, & Dysenteria sunt cognatae species, cognati morbi, quos sæpe Medici coniungunt, quia ferè inter se conueniunt. Galenus ita definit: *Diarrhœa est profluuium ventris non recens, sed longi temporis, cum terminibus & multis excretionibus, quæ omnia corpus extenuatum debilitant.* Symphorianus: *Diarrhœa est iugis ventris cursus sine vomitu, liquida aluus, & sæpius, quam ex consuetudine fertur, atque interdum tolerabilis dolor est interdum grauissimus, idque perius est.* Sed vno die fluere aluum sæpe pro valetudine est, atque etiam pluribus, dum febris absit, & intra septimum diem id conquiescat. Purgatur enim corpus, & quod intus læsum erat, vtiliter effunditur. Verum longius spatium periculosum est. Turnheuser dicit, diarrhœam generari ex frigido & humido; in Piso. lib. 4. cap. 9. Galenici faciunt diarrhœam biliosam & melancholicam. *Diarrhœa biliosa est, quæ bilis flaua aut citrina ardens ac plerunque spumans emanat, idque sine magna ventris torsione, quod libere per laxas patentelque vias defluat.* Diarrhœa melancholica, aut de liene aut mesenterio prodit, cum oppressa natura naturalem melancholiam seu bilem atram in aluum excutit exturbatque. Hæc autem cæteris multò est insolentior. Intestinorum Colliquatio ad diarrhœam quoque referri potest, in qua quod infernè procedit, quasi adipe vel oleo perfusum cernitur. Hæc autem fit, quod recens concretæ pinguedinis carnisve aut etiam (tum protrahente vitio) solidarum partium substantiâ lique scat, defluatque in aluum. Familiare hoc quidem profluuii genus pestilentibus febribus, & Causo colliquanti, & hect. cæ, & phthisi, & atrophie, nonnunquam etiam vlcerrum inflammationibus.

Diarrhœa.

Diarrhœa duplex. Biliosa & melancholica.

*Colliquatio
intestinorum.*

Dysenteria, id est, alui difficultas. Galenus dysenteriam reddit *Intestinorum plenus: de loc. affect. lib. 6. cap. 2.* In lib. Hippocratis de artic. comment. 4. *Dysenteria* vocabulum Hippocr. non pro vlceratione intestinorum, ut plerique Medici solent, sed pro cruenta ex intestinis prolu-

proluvie sumere videtur. Celsus Dysenteriam simpliciter, *Tormina*, reddidit. Hippocr. *De Affectib.* Hic morbus fit quando bilis & pituita in venas ac aluum incumbunt. agrotat quidem sanguis, & corruptus succedit: agrotat autem & intestinum, raditur & exulceratur. Fit autem hic morbus & longus & exulceratus, laboriosus & lethalis: & si quidem adhuc robusto corpore curetur, spes est salutis. Si vero colliquo iam ventre & omnino exulcerato, nulla spes vitæ superest. Galenus & eius aff. clæ hanc in tres species distinguunt, meo quidem iudicio inutiles. Causa morbi dissoluti dysenteriae principalis est pœ- *Causa & ge- neratio dysen- teriae.* na diuina: quod probatur *Leuit. 26. Deuter. 28* DEVS puniens homines vititur causis secundis, tanquam instrumentis, & aëre impio- prietatibus Saturninis & arsenicalibus, colocynthiacis, elleboriis inficit, quem homines inspirando attrahentes, balsamum naturæ inquinant, & corpus totum corrosiuis illis & purgantibus tincturis transmutatur, ut per superiora & inferiora nutrimentum humidum radicale, primum quidem excrementa eliciant, denique exedit oscula venarum, ut profluat sanguis, colliquat viscera principalia, eorum essentiam exturbat, & tandem substantiam ipsam variis coloribus, & intestina corrasa intolerabili dolore. Cuiusmodi alui deiectione, quæ cruor sine dysenteria siue tenesmo defertur, ratio ex iecoris imbecillitate fit, sæpius ex apertis internis hæmorrhoidibus: qui seorsum purus ac utilius exit, ex aperta hæmorrhoides est, quæ hunc proximè è vena caua profundit, modò egestionis initio, modò fine, & in ipso egerendi conatu. Interdum & grumus sanguinis rubeus hinc procidit, tum hæmorrhoids stillat in recti intestini capacitatem, in qua omnino coit. *Hæmorrhoidum purgatio.* Lumbrici ex omnibus partibus corporis maximè intestina occupare solent. Sunt autem triplices, alii sunt *Rotundi* seu *Teretes*, infantibus familiariores, qui & interdum per os & nates eiciuntur, Græcè *σφαγγύλας* vocant, & gignuntur in gracilioribus intestinis & stomacho, & sunt terrestribus lumbricis similes. Alii sunt *lati & mira longitudinis*. Alii sunt *tenues & breues*, Græci *ἀσκάειδες* vocant, & sunt in recto intestino & extremo ani. aliàs *Cucumerini* & *Cucurbitini* vocantur. Vide Galen. in Aphor. Hippocr. comment. 6. sect. 26. Nascuntur autem lumbrici ex crassa cruda pituitosaque materia, putredini obnoxia, vi caloris vehementioris, qualis in pueris & voracibus hominibus colligitur. Lumbricorum signa sunt ventris distensio cum murmure atque torsione, lentericum profluvium, corporis dissolutio, faciei pallor, oculorum suffusio, narium pruritus. Cumque sursum obrepunt agitati, maximè

per inedia[m] & penuriam cibi, intestina morfu & succu feriunt, siccam
tussim mouent: oris ventriculi præcordiorumque compunctiones,
animi defectiones, syncopas: adscensu vero tremorem, deuorandi
conatum & strangulandi metum inferunt, quibus malis infantes ple-
rumque sunt extincti.

CURATIO. Ileus, qui & voluulus, à conuoluendo, q̃ in eo
intestina chordæ instar conuolui videantur. Est grauis & lethalis dolor
ex ciborum corruptione & cruditate secundum Galenicis, inprimis
verò à pinguibus carnibus, quæ obstructionem in intestino tenui effi-
ciunt. Vt catur & *Miserere mei*, quia medicamentis ad eum morbum per-
ueniri non potest à Galenicis. Galenus in *Definitionibus medicis*, *Ἰλεὺς*
ὁ ἐν τῷ λεπτῷ τῶν ἐντέρων. Ileus seu tenuioris intestini morbus est inte-
stinorum inflammatio, vt nec flatibus nec deiectionibus exitus pa-
teat & tormina vehementia consequantur, & cruciatus superueniant.
Differunt Colica & Iliaca: quia Colica est in intestino quod Colon dici-
tur. Iliaca est dolor in intestino tenui, quod Ileon dicitur. Iliaca est
supra vmbilicum infra costas: Colica infra vmbilicum. Dolor Iliacæ
maior est ac colicæ. Iliaca excrementa & vermes per vomitum eiicit:
colica non item. Theophrastus dicit: Iliacam passionem, de qua actum
est sub obstructione intestinoꝝ esse ex tartaro, qui adhæret tenui
intestino. Eius etiam, quamuis recitauimus, tamen adhuc aliquid ad-
ijciemus. Misce Pinguedinem taxi cum oleo Chamomilla, intinge pannum
laneum, impone loco affecto, si non cessat dolor, exhibe ad intra. Hoc sol-
uit tartarum. Item: *Intunge locum affectum oleo Iuniperi*. Barth. Angelus,
lib. 7. cap. 84. Item curatur per Solem, subtilitates, oleum salis communis, aut
maris & salis gemma. Turnheuserus in Pis. lib. 4. cap. 7. & lib. 5. cap. 7.
Colica curatur spiritu Vitrioli, tres vel quatuor gutta in aqua assumpta, aut
balsamo sulphuris aut oleo therebintina.

Discrimen Co-
lica & Iliaca.

Indicatio Pa-
racelsi.

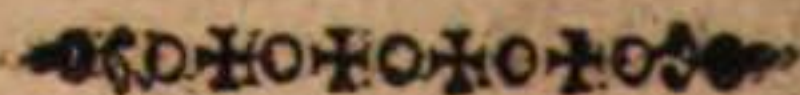
Colica generatur ex sale, necesse igitur vt sal humanum & na-
turale corporis humani per salia Elementata corrigatur. Lapidum o-
mnia genera, quæ in capitibus piscium reperiuntur, trita & cum vino exhi-
bita, colicum dolorem compescunt, & calculum, qui in renibus defi-
xus latet, atterunt comminuuntque, Galeno & Auicenna attestanti-
bus. Theophrastus dicit, constipationem esse tollendam. Quinta es-
sentia coralliorum torsiones, hoc est colicos dolores abigit. Item: In-
unge locum affectum seu ventriculum Oleo Chamomilla, & superpone or-
bem mensalem pinguedine illitum, concalescentum, & super orbem pan-
num calidum. Aqua Mercurialis exhibita radicitus tollit colicam, gu-
stum

stum habet acetosæ, cuius processus hic est. Mercurius primum redu-
 citur in aquam. in huius aquæ dimidiam quartam aliam Mercurium
 crudum & purgatum infunde, qui etiam in aquam conuertitur, vt
 ascendat alembicum. *Spiritus iherosolimitanus de Larice arbore xii. vel xiv.*
 guttæ administratæ in appropriato, vel per se præsentissimum est re-
 medium. Item *Laudanum Paracelsi opiatum*. Cæliacæ cura est, vt me-
 senterii, lienis, aut iecoris obstructio auferatur medicamentis tarta-
 rum resoluentibus, & virtus attractiua confortetur. Ad curandam *Cura Lien-*
 lienteriam, tollatur tartarus, expellaturque medicamentis supradi- *teria.*
 ctis de obstructione. Cautio autem adhibenda est, ne fluxus alui in- *Cautela.*
 tempestiuè & nimis citò sistatur, adstringentibus medicamentis. Id
 enim maximo cum periculo & plerumque vitæ fieri solet. Talia autem
 medicamenta sunt adhibenda, quæ naturam confortant, vt contraria
 expellat. Ipsa enim optimè nouit modum & terminum sistendi: non
 tamen purgantia adhibenda sunt, quod Galenici suadent. Lienteriæ,
 Diarrhææ, Dysenterici, & variis ventris fluxibus medetur *Terra sigillata* *Laus Terre*
cum vulgari Lemnia (nonnunquam pauxillo *Boli* addito) in potu pen- *sigillata.*
 dula, vt semper inde bibatur. *Ioh. Montanus* dicit hoc medicamento
 sese innumeros liberaſſe. Diarrhæa curatur per *Aquam de Lapide Aſio*,
 per *Terram sigillatam*, præsertim tubeam, aut Lemniam, aut Austria-
 cam, quæ non procul à Nîſtadio inuenitur & eruitur. Lege *Theophr.*
lib. i. Paragraphorum, titulo De morbo dissoluto. item tract. i. lib. i.
 præparationum, & lib. i. tract. t. 2. præparat. & tractatu tertio. *Oleum*
Martis ad Diarrhæam, Lienteriam, Dysenteriam, fluxum hepati-
 cum, ad ventriculi corroborationem & ad omnes hæmorrhagias in-
 ternas & externas præstantissimum, & non mordax medicamentum
 est, si *Conseruæ rosarum* permisceatur. Præseruatiui generalis dysen- *Præseruatiua*
 terici ratio est reconciliatio cum Deo. Deinde si infectus est alte- *in Dysenteria*
 randus, corrigendus *Baccis* & ligno *Iuniperi*, angelica, imperatoria, ligno *epidemiæ.*
fraxini. Ditiores sumunt *Angelica*, *Pimpinella* ana ζ β . *Citrini* & *albi suc-*
cini ana ζ j. *Thuris albi* & *nigri* ζ j. *Mastichis*, *ase dulcis*, *Camphora* ana ζ j.
 hæc pulueriscentur, & mixta inspergantur carbonibus. Tertio, ab im-
 puritatibus corpus liberandum, & temperanter viuendum. Quarto
Alexipharmaca & *Diaphoretica seu potus pestilentialis* adhibendus est, vno
 die mane de alexipharmaco magnitudine duorum pisorum assumat,
 sequenti die xxx. guttas diaphoretici aut potus pestilentialis in potu
 conuenienti. Hoc præseruat ab omni infectione, & confortat balsa-
 mum naturæ.

Curatiua.

CURATIVA. Quamprimum se quis infectum sentit sumat ℥j alexipharmaci, sequenti die ℥℥ potus pestilentialis, seu nostri die; horetici, & hæc alternatis vicibus per aliquot dies continuare debet, donec venenum omnino expellatur. Omnes enim ijertrauerunt toto coelo, qui secundum Galenum & Paganos medicos absque antidotis & expulsionem veneni dysenteriam curare conati sunt, quod experientia testatur. Postexpulsionem veneni vtantur curatiua appropriata, & spagyricè præparata, magnitudine fabæ vnus, donec omnino fluxus sistatur. Si autem infantes lactentes hoc morbo corripiantur, nutrices illud assument, ita infantes accipient in nutrimento lactis. Curatiuum autem extahitur ex sequentibus: Ex Bolo Armeno, Croco Martis, Terra sigillata Strigonienſe, corallis, hamatide, tormentilla, burſa pastoris, plantagine, bistorta, Alox, luteo, massiche, thure, rubeo sandalo. Qui autem viribus omnino exhausti, & nimis serò open, Medici implorant, illis exhibendum est Laudanum Paracelsi junioribus grana quinque, adultioribus grana decem. Hoc est præstantissimum medicamentum, quo periculossima symptomata tolluntur. Vide Paracelsi lib. 1. de morbo dissolutio. Spiritus Vitrioli acere sitare sua enecat vermes, guttas quatuor in inscullo sistimas, aut potu cibò ve. Siæchas citrinum in vino coctum omnes vermes è corpore pellit. Idem præstat Ol. Absynthii in balneo inunctum. Verum autem oleum illud facit, non quod more Apothecariorum alterius olei additione, sed spagyrica præparatione factum est. Ol. Amygdalarum amararum interficet & expellit amarae tudine sua omnes vermes. Fil. tauri integrum excisum impone infantis umbilico, & omnes auſugient è corpore. Aliud: ℥ Vermes terrestres, exsicca, puluerisa, exhibe in lacte vel alio liquore, expellit omnes vermes per alium in intestinis & ventriculo habitantes. Theophr. in lib. de vermibus cap. 10. Vide præparationem stanni, cupri & therebintinae contra vermes apud Theophrast. Cereuisia condita cum Absynthio hausta, item cum Iuniperis contusis enecat vermes. Item de Centaurea, quæ etiam necat & expellit omnes vermes. Flores Amaranthi lutei in vino decocti lumbricos educunt. Aqua florum perfici, & extractum foliorum betulæ, mixta & administrata, vel quodlibet per se exhibitum, expellit vermes. Idem facit puluis tormentarins. Turnheuserus lib. 2. cap. 15, in Pis.

Vires Laudani
veri Theo-
phrastii

CAP.

CAPVT XXVI.

De affectibus Ani.

ANVM hi affectus occupant: *Phlegmone, Abscessus, Fistula, Scissura, Phlegmons.*
ra, Condyloma, & hamorrhoids. INFLAMMATIO in ano quoque
 fieri solet, quando sanguis semina arsenicalia & sulphurea in carnes
 deponit. Dolor inest admodum acerbus, isque lancinans, & qui pre-
 mendo exacuitur, foras interdum prominet, aluus non nisi difficulter
 & summo cruciatu exit, & interdum per dies multos sistitur, comi-
 tante etiam febre, ut & vrina, ob viciniam affecta vesica. **A**B S C E S-
 s u s è phlegmone relinquitur, qui in recti intestini cauum sæpius, *Abscessus.*
 quàm in cutem erumpit: quando quidem parte molliore exedens pus
 sibi promptius viam parat. Rupto abscessu **V**L C V S manet, purulen- *Vlcus.*
 tum & sordidum: id autè in fistulam breui degenerat. Vix enim parte
 humida & excrementis peruia coalescit, sordiumque copia callosum
 diutissimè manet, etiam dolore sedato. **R**H A G A D E S, id est, fissuræ, *Scissura.*
 ani vlcuscula oblonga sunt, quibus sphincteris rimæ proscinduntur,
 iis similes, quæ inferius labium, & manus pedesque dilacerant. *Con-*
dyloma diuturnum est tuberculum, in ani margine ortum, aut verru- *Condyloma.*
 cæ, aut grani vix, aut maturi mori, aut ficus effigie. Galenus: Κο-
 νδύλωμα ἐστὶ δακτυλίου σόλυδο ἐπανόσσει μετὰ φλεγμονῆς: est ani emi- *In Definitio-*
 nentia cum inflammatione: est extuberatio quæ in ani parte rugosa *nibus medicis.*
 cum inflammatione excitatur. Ita describit etiam Celsus lib. 6. cap. 18.
 Condyloma est tuberculum, quod ex quadam inflammatione nasci
 solet. **H**Æ M O R R H O I S est apertio oris illius venæ, quæ est in ano, *Hamorrhoids.*
 unde sanguis effluit, sicut videmus in multis annis temporibus inter-
 polatis. Symphorianus in 4. librum Etymol. Isidori. Galen. dicit, ἐστὶ
 ἀνέγυσμα, hoc est, dilatatio vasorum sedem ambientium aut prote-
 gentium: ac dicitur ita ἀπὸ τῆς ῥέοντος αἵματος δι' αὐτῆς, ἀπὸ τῆς ῥεῖν τὸ
 αἷμα δι' αὐτῆς: quod sanguis per eam fluat. In definit. medic. Ea ex
 atro melancholicoque, id est, tartareo sanguine fit, qui è caua in ex-
 tremum venæ profusus, nondum tamen illinc præ loci duritie exiliens
 cum pulatur, idque implet, & in ficus speciem distendit. A condyloma-
 te autem distat, quod & breuiore tempore fiat, & affligat graui dolore,
 quodque nondum in callosam duritiem concreascit. Atque ea *Cæca* *Cæca hamor-*
 appellatur *Hamorrhoids*, cum nihil sanguinis effundit. Hæc est hæmor- *rhoids.*
 S rhois

*Procidentia
ani.*

rhois externa quæ conspicua est, & ex ano surgit & prominet: ficum seu mariscam vocant. Vide Cels. lib. 6. cap. 3. In multis est lethalis, si diutius duret. Ergo principiis obstandum. Interiores hæmorrhoides, cum venæ aut multo aut acri turgent sanguine, nullo sensu tumoris dolorisve superuacuum sanguinem eructant, idque solum in egerendi conatu. Atque is seorsim conspicitur, sæpe minimè permixtus. *Anus procidit*, modò sponte, modò egerendi conatu, apparetque sphincter totus, interdum inuersus atque prouolutus. Causa est musculi resolutio seu laxitas, ex multi humoris profusione: qua ratione pueris & infantibus quàm adultis id vitium crebrius accidit.

C V R A.

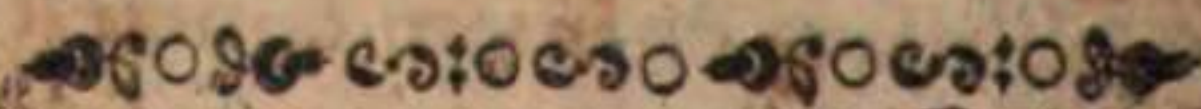
*Curatio superiorum
affectionum.*

INFLAMMATIO si qua inciderit, *Diaphoreticis* est curanda. Si *Ulcus* ex abscessu relinquatur, cum extrinsecus commodè non curetur, medicamentis internis & *potionibus vulnerariis* est tollendum.

Rhagades & condylomata *Oleo Therebinthina*, *Oleo Chamomilla*, & *Oleo ouorum* illito sanantur.

Hæmorrhoids cæca, externa, ficus seu marisca curatur per *Aquam Mercurii*. Turnheuser in Pison. lib. 4. cap. 7. Item per *Aq. sulphuris*, *bituminis*, *musci*. Item per herbas, *fœnumgræcum*, *Veronicam*, *cuscutam*, *condryn*, *melissam*, *lunariam*. Vel iniunge *balsamum sulphuris*. Rolandus. Paracellus de natura rerum lib. 9. non procul à fine dicit, hunc affectum optimè curari *Oleis*, ut sunt *Oleum Therebinth.* *Ol. Camomill.* *Ol. ouorum*, &c. Aperiat autem primum, ut alia vlcera, cum corrosiuis, sed talibus, quæ non lædunt rectum intestinum, ut *Vitriolum album*, *atramentum*, *Ol. laurinum*, *Ol. Hispanicum* applicatum. Ad hæmorrhoides internas ciendas conducit *Cepa confricata*. Ad hæmorrhoidum defluxiones *Libanotis emplastri modo imposita*, *rubi folia adhibita*, *palmula illita*. Vide Theophr. lib. 1. præparation. tractat. 1. *Ol. Coralliorum*, & *Ol. Martis* in hac cura principatum tenent, & sunt vera medicamenta ex anatomia & arte signata.

In curatione *Procidentia ani*, adstringentia sunt adhibenda, *℞ Boli Armeni præparati*, *Mastiches*, *Balaustiarum*, *Cupularum glandium*, *Salvia ana ℥j.* misce, fiat pulvis. Hunc pulvisculum insperge lintheo, & in anum impone, ita confortantur ligamenta ani, & colon quod exit adducitur.

CAP.

CAPVT XXVII.

De morbis Renum, causis, signis.

RENES morbi pauci exercent: *Inflammatio, Obstructio, Abscessus, Vlcus.* Galenus in definitionibus Medicis: *Nephritis est inflammatio renum cum vehementi dolore:* interdum ei coniuncta est mingendi aut vrinae difficultas cum fibrosis excretionibus, aut arenosis, aut modico sanguine. Inflammatio renum iuxta sanio-rem Philosophiam, sicut in aliis membris & partibus, ita quoque in renibus generatur ex Ente veneni Sulphuris, Antimonii, Arsenici. Nephritidem adesse testatur ardor ingens, dolor grauis ac pulsans in ea inanitate, quæ est inter extremam costam & coxendicem. Hic & vicinas partes, quæ circum præcordia sunt, circum lumbos, circum coxendicem, pubem, atque partes obscænas distensione conuellit, extremorum frigus, atq; cruri è directo sito stupor inest. Mictio cum ardore atque labore frequens, principio tenuis, & cruda, deinde crassa atq; mucosa: aluus impedita & pigra. Hinc ventris distensio, febris assidua, nausea, ructatio, crebraq; vomitio. *Renis obstructio* varias habet causas: arenulas, calculum, humorem crassum & viscosum. *Rarum quidem est vixq; vnquam compertum,* inquit Fernelius, *vt à solo humore vel crasso vel lento ren totus obturetur: à calculo aut arenulis sapissime, à quibus etiam solis vrina supprimitur.* Arenulæ autem non in interiore cauo visceris, sed in propria renum substantia proueniunt, à qua duræ sunt & rubræ, & renis substantiam coloremque retinent. Illinc fluentis vrinae impetu raptæ feruntur in cauum renum, prolabunturque in vesicam per vretes, & urinam reddunt arenosam.

Lithiasis est generale vocabulum, calculum renum & vesicæ denotans. Nascitur autem calculus iuxta Galenistas in quinque locis corporis humani: in pulmone, intestinis, renibus, vesica & maxillis. Verum experientia testatur, & in cerebro, Mesenterio, liene, jecino-
re, ventriculo, matrice, iuncturis articulorum & compluribus aliis humani corporis partibus calculos generari: idque anatomicorum industria deprehensum est. Si calculus est in renibus, arena accedit ad rubri colorem, quæ est in vrinae fundo: & dolor est in lateribus, & in mictu emittitur vrina plerumque absque dolore. Calculus renum generatur ex assidua cruditate & ardore renum secundum Galenicos.

Fernelius causam efficaciorē longeque crebriorem statuit, nimirum in-
 sitam renum arenosam calculosamque constitutionem. Hanc quisquis
 à parentibus contraxit, vix vlla ratione calculi tormenta effugiet, quan-
 do quidem hoc vitium omnium est maximè hæreditarium, ut nō pau-
 cis cum renibus calculus procreetur. Calculus renum secundum Pa-
 racelsum generatur ex tartaro cruoris & urinæ. Hic deinde è renum
 substantia exturbatur in cauum, cumque euellitur, renis partem cui
 adhærescebat, sine doloris sensu diuellens & quasi dilacerans, saniem
 prolici, quæ pariter cum urina profunditur, eamque crassam turbi-
 dam subnigramque reddit. Calculus autem exceptus renis capacitate
 si exiguus est, non multò post tempore se in caput vreteris infert, ex
 quo magna vi, summoque dolore nephritico in vesicam procedit. Si
 crassiusculus & salebrosus ac asper fuerit, in via diutius hæret, & ma-
 gno cruciatu vreterem lacerat, in renis verò capacitate permanet, cum
 præ crassitie non satis lata illi est vreteris via. *Nephriticus dolor acer-*
bissimus est renum cruciatus, aut certè vreteris, cuius est sensus exi-
mius. Hic dolor nil aliud est, quàm paroxysmus calculi in renibus,
aut vreteribus delitescens. Creber admodum est, & multis frequens
hic dolor. Renum abscessus, quo purulenta materia coëctetur, rarius
ex phlegmone fit, sæpius ex sordido ulcere. Vlcus autem rarò est ex
Phlegmone: crebrius ac ferè semper à calculo intus coëctum fit, qui
vel pondere renes contundit, vel attutit, & minuit exeditque. Huius
signum est, quod modò purus, modò mucosus quiddam urinæ per istum
defluit, hincque urina redditur alba, turbida, & sæpius per similes, quæ
tandem quæta sedimentum id purulentum mucosumque deponit.

Dolor nephri-
sicus.

Abscessus re-
num.

Cura inflam-
mationis re-
num.

CURATIO. *Inflammati* per expulsionem veneni diaphore-
 ticus curatur. *Obstructio* verò renum tollitur *subtilitatibus & secretis Ve-*
neris: quæ magna vi & potestate omnes renum obstructions aperit
& hostem à regione eius quasi manu armata arcet atque pellit. Lapis
Nephriticus ex noua Hispania allatus in nephritide & stomachi dolo-
 ribus abdita quadam & abstrusa facultate, si de collo suspensus geste-
 tur, valde commendatur. De lapide nephritico, cui primæ ac spectat-
 tissimæ partes tribuuntur in nephritide ac stomachi doloribus, præ-
 medicinis id genus omnibus, quem Indi illa de causa gestant variis
 formis effigiatum. Tanta enim vi præditus memoratur, ut si brachio
 alligatus gestetur, æger statim releuetur, dolor minuatur, plurimumque
 arenarum & calculorum expellatur. Quod si quis armillam sibi ex isto
 lapide efficiat, quam perpetuo gestet, nullo calculi dolore, donec ge-
 statur

statur nephriticus ille seu æger adficitur. Idem de Ligno nephritico, efficacissimis viribus prædito in renum affectionibus, urinæ difficultate, jecoris & lienis obstructionibus, siue decoquatur, siue ex vino bibatur, siue vlla humorum commotione, quæ ferè alias medicinas comitari solet, siue victus ratione vlla exquisitiore, modò illa moderata sit, ne vires medicamentosas & planè admirabiles eius ligni strangulet. De remediis nephritidis consule Phresium in speculo parte 4. lib. 2. tract. 6. cap. 2. Barthol. Anglum lib. 7. cap. 54. Alexan. Benedict. lib. 22. Calculosi bibant *Cereuisiam Betonia conditam*. Calculum vesicæ & renum comminuit propellitque *Cereuisia laurina*. hoc est de baccis lauri confecta: Item *cereuisia cum Pulegio aut Artemisia condita*. Item *Cinereum fabarum maiorum*, affunde vinum, & bibe quotidie. Tartarum renum soluit *Dialacca*, *Iustini Imperatoris lithobripton*, *diacalaminum*, *diatrion pipereon*, *diapulphur*. Singulo mane tres guttæ *Olei Vitrioli rectificati*, exhibeantur in aqua *Petroselin*. Idem præstat *Spiritus Vitrioli*. Calculus enim renum & vesicæ nil aliud est quàm tartarus seu sal tartari. *Spiritus Theriabinth.* aut *Vitrioli* in spiritu vini administrati resolvunt & expellunt calculosam materiam. Calculum comminuit *Lapis rubens* in omnibus ferè spongiis repertus. Notissimus hic lapis est, quòd rarissimæ sint spongiæ, quæ hoc lapide careant. *Lapis Iudaicus* in Iudæa natus, *Lyncurius* è lyncis urina natus, est ex genere succini, quoniam ad eius instar paleas attracta ad se rapit. Item *Cicer sativum*, nigrum & rubeum, quia cicerum rubeorum decoctum valde diureticum est, & calculosis saluberrimum. nigrum venenis medetur, & calculum frangit. *Seminis Saxifraga planta alba*, præsertim autè renum calculo medetur. Vide Ioseph. Quercetan. de medicam. spagyr. præparatione cap. 6. fol. 94. Calculum pellit quoddam Gummi, vt *Gummi cerasorum*, vinopotum. Quidam lapides, vt *Lyncurius* qui stillicidia urinæ sanat, & calculos vesicæ elidit haustus. Vide Quercet. in respons. ad Aubert. fol. 14 15. Item herbe & radices: vt *Radix Ononidis*, *Eryngii*, *Betonica*, *Verbena*, *Salvia*, *Bacca hedera*, *Sordium*, *Artemisia*, *Radix graminis* & *Asparagi*, *Pulegium*, *Pentaphyllum*, *resina Abietis*, *Nasturtium aquaticum*, *radix Pimpinella minoris* è sicco loco petita, urtica. Item *anguis hirci* frangit & soluit Adamantem, ita etiam calculum. Item *Pulvis de toto lepore calcinato*, vt & *passerculus troglodytes*. *Vitrum vstum*, *alauda cristata*, lapis in vesica apri, ossiculum è lepore articulo posterioris pedis, ossa mespilorum, *lithospermum*, *gummi prunorum*. Item *Coralia*, *lapilli astacorum* & qui in capitibus piscium quorundam inveniuntur, testa ouorum, ex quibus nulli sunt exclusi.

*Sylva & syn-
dromerema-
diorum contra
calculum.*

CAPUT XXVIII.

De morbis Vesicae, causis, signis.

*Affectus vesi-
cae Calculus,
Inflammatio,
Abscessus, Ul-
cus.*

I. Calculus.

*Fernelii sen-
tentia.*

*Signa Calculi
vesicae.*

flam-

VESICA Calculo crebrius affligitur, Inflammatione & abscessu admodum raro, Exulceratione nonnunquam. Vesicae Calculus magnitudine, substantia, colore, figura atque situ plerumque variat, nec uniusmodi cernitur in omnibus, hinc & varia symptomata laborantes exercent. Calculus vesicae ex sale urinae per Elementum ignis Microcosmici generatur. Huius causam Galenici omnes tradunt crassum esse crudumque succum, qui per venas cum urina in vesicae capacitatem influat, in qua tanquam fax subsidens loci calore exarefactus sensim lapidescat. Fernelius verò ab eorum sententia discedens, dicit se comperisse, omnem calculum in vesica rudimentum quoddam è renibus traxisse, è quibus per nephriticum dolorem excidens, si grandiusculus est, in vesica aliquandiu hæret, ac plerumque persistit, illicque allatarum sordium adhæsione coagmentatur, dum verus confirmatusque lapis fiat. Propria calculi vesicae SIGNA hæc ferè sunt: Vaga quædam & oberrans circa pubem & peritonæum titillatio, siquidem exiguus is & lævis etiamnum est. Cum verò grandescit, incumbens grauitatis pondus percipitur, ut idcirco difficilis & doloris plenus per salebrosa loca sit incessus, multoque difficilior saltatio. Mictio crebrescit, adeò ut tandem assiduò meiendum sit, vixque possit urina cohiberi. Cum meiendum est, urinae fluor repente interrumpitur, obuiam impulsio calculo, sicque minimè continuata, sed intercisa est mictio. Ac dolor aliàs vniuersum pudendi ductum, aliàs glandem solam affligit, isq; acerrimus sub emissionis finem, cum calculus urinae cursu incitatus quasi pediturus sphincterem vehementius comprimit. Meiendi conatum comitatur desidendi cupiditas, quod calculi magnitudo è peritonæo rectum intestinum uti ceruicem vesicae extimulet. Urina alba, crassa, turbida redditur, cum grandior calculus iam diu in vesica est detentus, in qua sedimentum purulentum est, aut narium mucori persimile. Inflammatio quoque in vesicam incidit, non quidem vesicae substantiæ, ut quæ tenuis ex sanguis que est, sed sphincteri ceruicis musculo insidet. In ea febris ardens & acuta infestat: dolor perquam acerbus & lancinans in peritonæo cum rubore & ardore excruciat: urina supprimitur, summa tamen mingend

deside

desiderio & conatu: alius solito adstrictior est, quia rectum intestinum inflammationis magnitudine coarctatur: pubes atque pectus ad umbilicum urinae copia distenditur. Catheter prae loci angustia immitti non potest, sed & imprimis periculosa est irritatio, ut saepe hic affectus in Gangraenam vel sponte abeat, è qua vix unquam vllus servatus est. Ex Abscessu, si servetur æger, *vlcus* in sphinctere manet, cauum ac lordidum, è quo cum urina crassa modò sanies, modò pus copiosum & graueolens excidit, tandemque subsidit in imo. Vesicae corpus, ipsasque ureteres leuior interdum *Exulceratio* occupat, qua interior duntaxat pellicula raditur. Ea plerunque fit à contundente corrodeñteve calculo. Ab ea quæ in uretere consistit exulceratione dolor inter renem & pubem affligit, & pus capillorum specie natar in lotio. Ab ea verò exulceratione, quæ in vesica est, urina contineri nequit, assidua meiendi cupiditas vrget, neque laborans erectus stare potest. Ingens cruciatus & indefinens, vesicam, pubem peritonæum obsidet, maximus verò mictionis tempore. In penis quoque ductu ab eisdem causis levis quoque fit exulceratio, abrasa interiore tunica. Inter meiendum urina acrem in pene dolorem parit, præsertim cum fluere vel incipit vel desinit: quemadmodum in vesicae exulceratione perpetuus & indefinens est dolor. Fiunt & in *urina ductu* exulcerationes sordidae atque cauae, illis multò deteriores, cuiusmodi hoc seculo frequentes protulit Venerea lues. *Priapismus* est penis arrectio & incrementum præter naturam, permanens citra libidinis stimulum. Hic interdum cum inflammatione, interdum citra hanc existit, cum inflatus colis quodammodo tetano distenditur. Causa est flatulentus spiritus, pudendi arterias fistulosumque nervum affatim implens. Præcipua partium obscænarum symptomata sunt rei Venereæ *Impotentia*, atque *Gonorrhœa*. *Impotentia* ea fit, aut quia extincta virilitate semen intus non gignitur, aut quia emitte non potest. Extinguitur virilitas, ex senio, ex morbo, ex causis omnibus, quæ insitum spiritum, roburq; dissoluunt: ex incantamentorum (nec enim fabulosum hoc est) maleficiis: ex medicamentis, quæ genitale semen aut proprietate, aut qualitate manifesta perimunt. Non mittitur verò semen in vasorum obstructione, atque partium obscænarum paralyti. *Gonorrhœa* est *inuita* & nimia seminis profusio citra Veneream, citra libidinis insomnia, citra colis tentiginem, leui quodam aut nullo oblectationis sensu, titillatue facta. Malum quidem est Gonorrhœa mulieribus perinde atque viris commune.

*Exulceratio
vesicae & vici-
narum par-
tium.*

Priapismus.

Eius causa.

*Impotentia ve-
rum venerea-
rum.*

Gonorrhœa.

Efflu-

Effluuii causa est spermaticarum partium imbecillitas, qua vel non concoqui vel non retineri semen potest, tantisper dum coquatur atque crassescat. Inuasit hoc saeculo in humanum genus ex lue Venerea quoddam vitium Gonorrhoeae finitimum, quod iccirco foedam & virulentam Gonorrhoeam appellamus. Principio virus album aut subcitrinum è vasis spermaticis sine sensu excidit, vigilantibus pariter atque dormientibus. Causa est spermaticorum vasorum imbecillitas, ex venenata lue contracta. Haec enim efficit, ut quicquid in his vasis colligitur in tetrum foedumque virus faceat: quod deinde contagio alium quemuis contaminat. Tempore virus hoc putrescit, & acrimoniam acquirit, ductum penis in transitu exedit atque exulcerat. Diuturnum quidem penis vlcus esse solet, & vix vnquam sponte conualefcit.

Symptomata
mictionis.
Diabetes.

Meiendi porro symptomata sunt, *Diabetes, Urina incontinentia, Ischuria, Dysuria, Stranguria, mictio cruenta*. Diabetes (à *δυσβαίνειν*) hoc est transitus, urinae fluor. Est autem diabetes incontinentia urinae aut passio diuturna circa renes, in qua supra modum sitiunt infirmi, & subinde bibunt, & reddunt abundanter quod biberunt, eo tamen mutato in sua qualitate. Diabetes fit ab imbecillitate retentricis renum facultatis, & fortitudine attractricis. Quare fit, ut cum humor vndique attrahatur, & in renibus non contineatur, immensa sitis nascatur. Fit autem ex tartaro renum, quando renes omnino obducti sunt tartaro, tartarus ille, seu siccum coagulatum desiderat humidum, quod cum attraxerit, inquinati spiritus mechanici renum tartareis & stipticis tincturis purum ab impuro separare non possunt, sed crudum ad vesicam transmittunt, quae cum urina ut excrementum expellit.

Causa diabetesi
ei affectus ex
tartaro.

Ischuria.

Ischuria huic contraria est, ut qua prorsus urina supprimitur, nec huius quicquam exit. Vna suppressae urinae causa est adstrictio vel obstructio. Haec ex tartaro etiam provenit.

Stranguria.

Stranguria urinae stillicidium est, cum urina stillatim guttatimque redditur: id alias quodam conatu, sed dolore nullo: alias vehementi dolore & irritatione fit. Quod guttatim stillat, *Ischuria*: quod vero ardeat & stimulet, *Dysuriae* rationem subit.

Dysuria.

Dysuria est urinae difficultas, cum aegre procedit lotium, vel quando urina difficulter & non sine dolore excernit. Theophr. lib. 1. Paragraph. dicit, *Dysuriam venire ex tartaro stomachi acutissimo*.

Cruenta urina.

Mictio cruenta est, quae sanguine perfunditur. Cum autem sanguis urinae permiscetur, si copiosus est, vel à renibus excidit, vel à sphinctere cervicis vesicae masculo. Qui à renibus defluit, urinae toti exqui-

siue

sitè permiscetur, vt ea quasi dilutus & tenuis sit sanguis: hic verò mox subidet rubicundus, liquidus minimeque concretus. Qui porro sanguis à spinctere musculo in vesicæ capacitatem instillatus mictionem cruentam reddit, urinam non æquabiliter perfundit, sed subsidens in imo, concrefcit in grumos.

CVRATIO. De modo extrahendi lapidem incisione facta hic non agimus, sed is relinquimus, qui altiora inuestigare non possunt, & qui tantum circa externa corporalia, quæ in oculos incurrunt, versantur. Theophr. in tractatu de Tartaro dicit, nullam præstantiorem medicinam in calculo indurato & consummato reperiri, quam crystallum, & hæc verba subiungit: *Felix qui eum preparare nouit.* Preparatio autem talis est, ℞ Crystalli ℥j. Salis armoniaci ℥ij. puluerisa, & eleua spagyrico more, idq. septies. Ex hoc elevato & sublimato crystallo extrahere alcali cum aqua destillata. Dosis eius ℥β. in Aqua Petroselinæ, vel alia appropriata. Idem præstat Sal tartari & oleum tartari aurei coloris. Sanguis Hirci dissoluit adamantem & calculum vesicæ. Troglodytes passerulus etiam concretum calculum expellit. Item ℞ Lepusculum, mense Martio natum, & immerge ipsum in bonum vinum Rhenanum, vt suffocatus moriatur, deinde cum tota substantia combure in olla. huius pulueris ℥j. cum modico Theriacæ administra ag o, antequam ingrediatur balneum, post balneum emittet urinam antequam comedat aut bibat, tum mino modo lapidem resolutum inueniet. Potest etiam hunc Puluerem assumere cum aqua Petroselinæ. Cancris fluuiatiles arenam, calculum vesicæ & renum potenter expellunt per urinam. Qui sæpius illis vtitur, non habet quod timeat à calculo. Theophr. lib. de vermibus cap. 15. *Combure sanguinem leporis & pellem eius in olla incocta, vt omnia redigantur in cineres. propina agro cochlear vnum in aqua calida, mane ieiuno stomacho, statim lapis liquefactus cum urina exhibit.* Hoc nos vidimus, propterea de eo non dubitandum. Parum credens potest experimentum facere, & lapidem etiam durissimum in aquam calidam imponere, huius pulueris quoque cochlear vnum, & confestim lapis liquecet, magna cum admiratione virtutis, quæ in puluere conspicitur. Item, ℞ Calculum ex vesica hominis excisum, contunde in mortario, extrahere per alenbicum oleum, sicuti oleum Philosophorum, de quo oleo ag o x i v. diebus singulo mane & vespere administra ℥j. in vino generoso. Hoc potenter resoluit & expellit calculum. Aliud. ℞ Saxifragæ, fœniculi, petronellæ, piperis, apii, milii Solis, asparagi ana, tere omnia & cribra, misce cum melle, da bibere cochleare cum aqua calida, comminuit lapidem intra

Experimentum.

Cura ulcerum.

Gonorrhœa.

Impotentia.

Inflammationis.

Stranguria & dysuria.

Obstructionis.

duos dies. In officinis habent Ele&uarium seu confectionem, quam vocant *Lithotribon*, hæc confringit & expellit calculum, & est similis theriacæ formæ & usu. Dosis eius est ℥ ij. Tabernæmontanus in libro suo *Medico* parte 3. cap. 17. Quidam sumunt *hederam terrestrem*, & miscent cum *Aqua Petroselini*, exhibentes hanc mixturam mane & vespere. Contra calculum probatissimum, ut & omnes urinæ affectus, dysuriam, stranguriam, ischuriam: ℥ Lib. j. *salis nitri*, recentem ollam seu testam, quam crucibulum chymici vocant, & fac ut fortiter candescat, aliàs optima materia exilit. In hanc candentem testam iniice particulas salis nitri pedetentim, ita igneitas salis nitri non aufugit, sed remanet, quod aliàs in communibus præparationibus fieri solet: in testa candente sal nitri conuertitur in salem, cuius dosis est a ℥ j. ad ℥ ij. solvatur in spiritu vini, & administretur in balneo. Ita *Sal nitri*, *Sal tartari*, resoluit, & per vinum expellit. *Mercurio dulci* diaphoretico curantur omnes *ulcerationes interiores*, veterum, vesicæ, penis. Item *Balsamo tartari dulci*. Gonorrhœa curatur *Oleo margaritarum*, item, *Impotentia Venerea*, quatenus ex solutione virium, seu obstructione viscerum provenit. Idem præstat solutio, essentia, tinctura seu extractum *coraliorum*. Inflammatio vesicæ alexipharmacis diaphoreticis extinguitur per ablationem veneni. Theophr. in libro paragr. dicit: *Stranguria & Dysuria curantur in stomacho*. Ratio hæc est, quia radix stranguriæ & dysuriæ, seu minera & fomes horum morborum delitescit in ventriculo. Sublata radice tollitur flos seu fructus, quem in stomacho produxit, & ad vesicam transmissit. Sal Antimonii est arcanum in dysuria & stranguria. Urina Lyncis gignit concreta *Lyncurium*, qui stillicidia urinæ sanat, & calculos vesicæ haustus elidit. *Aqua iuniperi* medetur stranguria. Potus contra stranguriam. ℥ *Benedicta laxativa* ℥ iij. *aquarum fœniculi & petroselini ana* ℥ ij. commiscendo fiat haustus mane in aurora ieiuno stomacho assumtus, tollit stranguriam. Plura vide apud Alex. Benedict. lib. 23. cap. 26. vsque ad 30. & pag. 542. titulo ad urinæ stillicidia. Phrasiū in speculo parte 4. lib. 2. tract. 7. c. 5. Theophrast. lib. 1. paragr. titulo De morbo dissoluto. Cardanus lib. 1. cap. 1. de rebus mirabilibus ait, *Hippocratem in loxuria Cantharides agro exhibuisse*. Urinæ meatus obstructione liberat *Cereuisia belenio condita*. Urinam promouet *Fœniculum*, *rhapontica*, *mercurialis*. Ad urinam morantem euocandam vide Alex. Benedict. fol. 541. *Spiritus Vitrioli & omnia fere salia sunt diuretica*, sic & *sal nitri*. Incontinentiam urinæ sanat aqua Saturni. Turnheus. in Pison. lib. 4. cap. 7. Item, bibatur *saxifraga in vino cocta*.

Cou-

Consule Phresium in speculo parte 4. lib. 2. tract. 6. cap. 7. Alex. Bened. lib. 23. cap. 15. 16. 17. &c. 20. & pag. 542. tit. Ad urinæ incontinentiam. Affectus vesicæ tolluntur subtilitatibus salis communis, maris & gemma. Turnheus. in Pis. lib. 4. cap. 7. fol. 119.

CAPVT XXIX.

De morbis Scroti, causis, signis.

SCROTVM, & qui in eo sunt testes, dum inflammatione labefactantur, etiam Tumore duro quandoque atque scirrhoso laborant, ut & omnibus Herniæ generibus. Spiritus inflammatorii sulphurei, arsenicales in scroto & testibus ad germinationem peruenientes, flores emittunt radici consentaneos, tum scrotum in tumorem distenditur, durities inest, rubor atque calor, dolor lancinans, qui leui contactu exacuitur, febris plerumque comes. Malè curata inflammatio illic sæpe prædurum tumorem, calore præpoperè extincto relinquit. tum rubor, calor & dolor absunt, durities vna persistit, cuius nonnihil quandoque immedicabile permanet.

Hernia seu Ramex aliàs in inguine prominet.

Hernia.

Bubonocæle appellatur, mulieribus & viris communis, aliàs in scroto, quod vitiorum tantum est. Fiunt autem cum quippiam in alterutram sedem illapsum, tumorem parit. Illapsus causa est peritonæi, quod omnia sub abdomine coëscere solet, ruptio aut dilatio. Cum sola est ruptio interioris membranæ, (duplex quippe est peritonæum) tumor in inguine solo existit: Cum verò huic etiam dilatio accedit, eius membranæ quæ in scrotum deuoluitur, hoc pariter distenditur. Illabuntur autem varia, ex quibus ramicum differentia statui solet. Ab intestino, *Enterocæle* est. Ab omento, *Epiploocæle*: Ab aqua *Hydrocæle*: ab adnata carne *Sarcocæle*. In *Enterocæle* & *Epiploocæle* permanens tumor non est. Intestina enim & omentum vel sponte vel blando digitorum impulsu remeant: illa quidem rugitu & flatulento murmure: hoc verò ægrius, nulloque rugitu. *Hydrocæles* atque *Sarcocæles* tumor perpetuus est, nec impulsus in abdominis capacitatem cedit. Hoc autem discriminis interuenit, quod *hydrocæles* tumor mollior est, pulsatus resonat, pondere levis, & opposito lumine perspicuus.

Sarcocœles tumor durus, grauis & obscurus, qui longiori tempore paulatim increuit. Vt autem viris in scrotum, ita & interdum mulieribus tum intestinorum, tum omenti aut aquarum prolapsus fit in pudenda, è quibus illa videntur tanquam è sacculo propendere. Sed & Umbilici regio ramicis genus censerì potest, quo sæpe videtur is mirum in modum prominere, intestinis sub cutem prorumpentibus.

*Cura inflam-
mationis,
Hernia.*

*Ad ruptionem
umbilici.*

CURATIO. Inflammatio scroti & testiculorum est venenata. auferatur igitur venenum alexipharmacis, & diaphoreticis, & tolluntur symptomata comitantia. *Herniaria* nobilis herba, cuius succo expresso affuso vino descensus intestini scribitur spatio nouem dierum ita curari, vt malum non redeat. *Succus Enula Campana* cum succo *Rutæ* plurimum confert herniosis seu ruptis, maximè si hernia fuerit ex ventositate. Item subtilitates salis communis, maris & gemmae. *Consolida regalis* in vino cocta addito gummi in forma emplastri applicata optimè curat. *Sophia* in ruptura summum arcanum est intrinsecus. In ruptione umbilici ꝯ *Opopanax*, applica illud pelliculæ caninae, impone in umbilicum, hoc prohibet exitum intestinorum. Vide *Rulandum de ther- mis* pag. 161. In tumore vnius testiculi & dolore venarum circa inguina administra *spiritus Vitrioli guttas ij vel iij. in spiritu vini*, altero die *spiritum Therebinth.* eodem modo.

C A P V T XXX.

De vteri affectibus, causis atque signis.

*Affectus vte-
rini varii.*

Inflammatio.

Eius signa.

*Abscessus &
Vlcus.*

*Eius causa ex-
terna.*

VTERVM morbi varii obsident, *Phlegmone, Abscessus, Vlcus, Cancer, Scirrhus, Mola, Inflatio, Hydrops, Calculus.* Et in ceruice *Rhagades, Condylomata, Hemorrhoides.* PHLEGMONE, vt aliarum partium ita & vteri procedit ex ente veneni, cuius generatio ex superioribus petenda. In inflammatione vteri, pubis, imi ventris lumborum que ardor, tumor, distensio atque grauitas inest. Febrisque comes assidua cum symptomatum comitatu. Rupto expurgatoque Abscessus Vlcus manet, idque sordidum. Pus autem ex vteri corpore vel in illius capacitatem incidit, vnde sincerum profluere deprehenditur. Leuior interdum exulceratio vtero eiusve ceruici inuritur, quæ interiorem pelliculam corradit, aut excauat modicè. Fit autem à partu difficili, quo aut grandior foetus editur, vel aduersus aut corruptus vi miserè extrahitur.

hitur. Fit & à violento effrenique concubitu, itemque à diuturno acri & erodente fluore. Ab omni exulceratione dolor adest acris & pungens exedensque, sanies & colluies emanat, eaque copia, substantia, colore varia, nonnunquam foetida, interdum odoris expers. Vteri maligna ulcera saepe vel in *Nomas*, id est, depascentia efferataque; *Nomas species* *teterrima ul-* *ceris uterini.* ulcera vel carcinomata degenerant. *Noma* inæquales conspiciuntur, exedentes, indiesque magis ac magis depascentes, cæteris ulceribus foetidiores, sordidiores, acerbiores. *Carcinoma* si nondum exulceratum est, moles grauis pondere percipitur, tumorque durus, colore subliuido. Exulceratum verò *Carcinoma*, vt *Noma* malignius est, ita præter cæteras notas labra habet prætumida ac dura, atque ex concreta illuue sordida ac liuida: sanie quoque manat graueolente, tenui & nigra, vel etiam fulua. Paracelsus in Chirurgia tract. 4. lib. 3. vocat *Cancrum*, qui non solum in pectore vel in mammis mulierum, humeris virorum: sed etiam in costis, ventriculo, brachiis, pedibus, matrice seu in collo vuluæ exoritur. Generatur autem tam viris quam mulieribus ex Realgare sanguinis, & est Sal mercuriale transplantatum. *Cancer.* *Eius causa.* *Scirrhus uteri.* *Scirrho* interdum totus uterus, interdum pars quædam obdurescit, tum durus ipse tum tactu renititur, nullus aut obscurus dolor adest, stantibus graue pondus quasi prolapsurum incumbit in pudenda: intellus difficilis: crurum totiusque corporis segnities. Fit autem ex tartaro per substantiam vteri effuso, illicque concrecente.

MOLA tumor est carnosus, non in substantia, sed in vteri capacitate genitus. Rudimentum interdum cuiusdam formæ obtinet: saepe moles est informis, cute vel membranis obducta, intus caro mollis & confusa, venis conspersa pluribus, sine ossibus, sine intestinis, sine visceribus. Alimentum ea per venas prolicit, nutritusque plantarum more, & incrementum sumit, vt interdum ventrem quasi octimestris fœtus distendat. Hæret nonnunquam acetabulis firmissimè, vt hanc aliquæ, quatuor vel quinque annos, interdum etiam per totam vitam vtero gestant. Plerumque tamen leuius adhærescens tertio quarto ve mense excidit, nondum ad iustam magnitudinem producta. Quidam Galenici dicunt, molam generari ex menstruo vel muliebri sanguine, quidam verò ex virili semine: idque aut corrupto, aut quouis modo inualido, quod alimentum quidem trahere, nihil verò conformare potest. Paracelsus ait, molam generari ex imaginatione concubitus esseque monstrum imaginarium. In mola, quemadmodum in conceptu menses sistuntur, mammae turgescunt, cibi *Mola.* *De origine morborum inuisibilium.*

*Differentia
mola à fœtu.*

*Hydrops ute-
rini.*

*Cura inflam-
mationis.*

Ulcus

Cancer.

Cura Scirrhi.

fastidium adest, venter sensim adtollitur, ut concepti fœtus magna sit suspicio. Atque his signis distat à scirrho. A fœtu autem vero ac legitimo, quod hic blandè & leniter moueatur: Mola autem, vel grauitate figitur, aut impetu quodam preuoluitur, in quodcumque latus mulier decumbat. In mola ad incessum mulier grauior euadit, eique quasi pondus propendet ex vtero, artus gracilescunt, dolor ventrem sæpe compungit: quorum nihil adest in vero atque legitimo fœtu, præsertim si valetudine integra est mulier: Vterus præterea nonnunquam tumet ac distenditur flatuum copia, qui aut edito partu in vacuum capacitatem irreperunt, aut alia ex causa illic geniti coarctantur. Præterea imulque venter inflatur ac dolore concutitur, qui & plerumque ad latus transuersum & inguina excurret: agitato corpore interdum sonitus obauditur, ventreeque digitis in pulso, tympani sonus editur ac flatus è ceruice vteri manifestè prorumpit. Tumet & nonnunquam vterus aquarum copia, qui certè *hydrops* est *uterinus*: inflationis signa adsunt, sed grauitas maior, & sonus quasi fluctuantis aquæ. Huius ut & *Ascitis* causa efficiens est iecoris aut lienis mala affectio ex tartaro. Aqua tum ex abdominis capacitatem cœcam & inutilitatem sibi viam parat in vterum. Rhagades, condylomata, hæmorrhoides in vteri ceruice, in eiusque pudendo perineo atque in ano proueniunt. percipiuntur cum dolore aut cruoris perfusione, maximè in coitus attritu.

CURATIO. Radix, fomes, minera *Inflammationis* in omnibus partibus eadem est, quamuis vehementia symptomatum differat: eadem quoque curatio. *Ulcus ex abscessu* internis & specificis medicamentis potius curatur quàm externis, idque Mercurio dulci, diaphoretico, essentiâ mumie & quibusdam specificis, ut hircundinaria, centaurea, piolo siluatica, hippoglossa. Cancer in vtero muliebri seu collo vuluæ ortum trahit ex veneno menstrualis, cum videlicet menstruum supprimitur. Quamobrem iuxta Paracelsi doctrinam ea remouenda sunt in curatione Canceri, quæ mensium purgationem impediunt, ut ex naturæ præscripto menstrua fluant, quæ *Essentia Solaris*, seu ut ipse loquitur, *Resina Solis* præstat, & perfectè tam in viris quàm fœminis cancerum in omnibus partibus curat. Idem præstat *Essentia Mercurialis*, coralliorum, arcanum Antimonij, Mumia, Sal Philosophorum. Scirrhus tollitur per resolutionem, expulsionem & consumptionem tartari, idque ex anatomia & arte signata essentia Vitrioli, Veneris. *Molam* natura ipsa expellit. Inflammationem ut & hydropem optimè sanat

umè sanat Essentia Vitrioli Veneris, item essentia Salis communis, maris & gemmæ. Item essentia Mercurii. Rhagades, condylomata, hæmorrhoides curantur vt in ano, essentia sulphuris, oleo chamomillæ, oleo ouorum.

CAPVT XXXI.

De uteri symptomatibus, eorumq; causis.

VTERI propria symptomata sunt, *Mensium suppressio, Mensium Symptomata*
profluuium, Albus fluor uterinus, Gonorrhœa duplex, Vteri strangulatus, Vteri varia.
Asensus, Descensus, Prolapsio & Conuulsio. MENSTRA PURGA-
 TIO ex naturæ præscripto primùm erumpit ætatis anno decimoquar- *Fluxus men-*
 to desinit quinquagesimo. quibusdam tamen à duodecimo in sexa- *sium.*
 gelimum persistit. Aptus & conueniens purgationis modus hoc vno
 signo dignoscendus, quod vbi desit, neque vires grauatas, neque
 imbecillas relinquit. *MENSIVM SUPPRESSIO* in ætate matura *Eorundem sup-*
 citra prægnationem omnino præter naturam censetur: quemadmo- *pressio.*
 dum & eorum purgatio rarior, quàm menstrua, & parciore quàm na-
 turæ & victus conditio poscit. Hinc symptomata succedunt: nausea, *Symptomata*
 cibi fastidium, lumborum, scapularum, capitis totiusque corporis gra- *suppressionis*
 uitas & dolor quasi lassitudinis. Urinæ crassæ, turbidæ, rubicundæ, *mensium.*
 & plerumque nigricantes, ex quibus tandem graues & diuturnos mor-
 bos fieri commemorat Hippocrates. *CAUSÆ Suppressionis mensium* *Causa illius.*
 aliæ quidem in principibus partibus, vel in toto sunt corpore, aliæ in
 utero solo. In principibus partibus: vt in iecore, liene, pulmonibus,
 ventriculo vehemens obstructio, aut scirrhusa durities, veluti in lœte-
 ro, Cachexia, Hydrope, Asthmate, in aliisque affectibus. Fieri certè
 nequit, vt menses rectè atque ordine ex naturæ præscripto fluant.
 In *Utero* autem mensium purgationem impediunt, Obstructio, uteri
 peruersio, & quicquid interius os eius obturat: vt concretus sanguis,
 caro excrescens, adipis copia, & adnata pellicula. aut conformationis
 naturale vitium. *Immoderata autē mensium purgatio* *Nimia men-*
 que modum est: qua aut copiosior sanguis quàm pro multitudine, aut *sium purgatio.*
 diutius profluit, aut crebrior, aut nō stato circuitu redit: Omnis nimia *Signa eius.*
 & exuperantis vacuationis signum est virium imbecillitas, & eorum
 symptomatum inuasio, quæ immodica sanguinis effusione sequuntur,
 sicut

*Causa.**Fluor mulie-
bris, siue ute-
rinus vel al-
bus.**Causa illius.**Gonorrhœa**Causa Gonor-
rhœa mulie-
bris.**Gonorrhœa
virulenta.**Suffocatio ma-
tricis.*

sicut nausea, cruditas, fœdus faciei color, pedum, & reliqui dein cor-
poris tumor œdematosus. Est autem vacuationis exuperantia à vene-
no Martiali, quod omnium fluxionum fons & origo: Fluor, quem
muliebrem aut uterinum appellant, à mensium profluvio distat, quod
non sincerus sanguis, sed corruptum quiddam prodeat, idque conti-
nenter, *aut nullo ordine, nulloque circuitu.* Est autem id modò liqui-
dum & albicans, lactis sero aut Pusanae cremori per simile, modò di-
trinum aut pallidum, modò subviride, ad id acie fetè & adurens, ut
quascunque partes attigerit, erodat aut leuiter exulceret: atque id
rursum modò terrem est & graecolens, modò odore nullo molestum.

Causa efficiens in principibus partibus consistit. Quibus enim viscera
vel obstructa vel scirrho dura, cruditates, malum habitum, leucophleg-
matiam inuexerunt, corruptus humor in varias partes effusus, sæpe in
uterum procumbit, & illac decurrens corpus expurgat, quod aliis
quibusdam perrenes aut per alium ferri contingit. Neque enim hic
affectus ætate maturas tantum, ve iuemetiam virgines, quas pallor de-
colorat, inuadit. Atque hæc fluxionis uterini causa ad modum frequens
obseruatur. Muliebri fluxioni ad finis est *Gonorrhœa*, quæ mulieres per-
inde ac viros, imò & frequentius exercet. Profluit autem citra ullam
Veneris titillationem, nec assiduò, ut in uterino fluxore, sed quibusdam
interuallis, non ab uteri capacitate, sed à vasis spermaticis in utero cer-
uicem, estque id album, ferosum, omnis expers graecolentia & acti-
monia, ac omnino paucum. Huius eadem causa, ut videtur Gonor-
rhœa. Hac autem multò crebrior est *virulenta Gonorrhœa*, quam im-
pura Venus infligit, eo modo, quo ante in viris est comprehensum.
Quod per hanc excidit, continenter assiduoque fertur, ut in uterino
fluxore. Est tamen crassius multò & modò album, modò flauum aut
virescens, odore graui, molestum, acre, & exedens: ac proinde ratio
deprehenditur citra pudendi vlcus. In hac Gonorrhœa virulenta Ve-
neris huius signa sese produnt.

Strangulatus uteri *Suffocatio Matricis* dicitur, quod spiritus mem-
brorum veneno in matrice, tanquam in centro delitescente, & foras
prorumpente strangulet. Primum quidem, cum levis & exigua est
mali causa, ex utero sublatus vapor, viscera ventriculi que feriens,
nauseam quandam mouet, cui tamen ratio succedit, vomitio, sæpe tæ-
dium quoddam & cibi fastidium, idque interdum cum murmure,
ventrisque rugitu, interdum citra hæc, cum venenum spiritu in dia-
phragma thoracis que partes effertur, respirationem breuem crebriam que
tanquam

tanquam compresso pectore facit: simul & cor obsidens, leuem interdum animi defectionem inducit, qua tamen vix pulsus immutatur. Metus hinc atque desperatio æg. am concutit, ac plerunque tanta, vt se mox interituram putet, nullaque ratione in spem erigi possit. Spiritus veneni fauces inuadens, eas quasi vinculo constringit, aut manu peludere videtur, prorsusq; spiritum intercipere, magno suffocationis metu. Vbi .n. cerebri arcem conscenderit, alias quidem furorem vterinum appellatum cum garrulitate, itacundia & inquietudine mouet, aut alia desipientiæ genera, metus horrorisq; plena. Alias quasi soporem quendam ac veterinum inducit, quo mulier corruens velut attonita iacet sine motu, sine sensu vlllo, respiratione adeo parua & rara, vt interdum nulla esse credatur, tanquam ipsa iam mortua extincta que sit. Paracelsus *Caducum Matricis* appellat. Plura lege apud eum. *Causa caduci matricis.* dem libro de amentibus, titulo de suffocatione intellectus. Ita variz sunt affectionum hystericarum formæ pro qualitate veneni, quæ circuitu, vt Epilepsia repetunt, aliis quidem crebrius, aliis rarius, dum discussa sit earum causa. Fernelius scribit causam accessionis hystericæ esse vaporem ex vtero, non solum per venas & arterias, sed & per spiracula cœca & latentia sublatum, qui venenatus adeo que malignus & perniciosus, vt partium quas attigerit facultates offendat, earumq; functiones intercipiat. *Ascensus vteri.* *Ascensus vteri* est, cum in regionem ventriculi effertur, eumque grauitur opprimit. Ascensu non quæ stragulatæ symptomata fiunt, sed duntaxat premitur mulier quodam pæcordiorum dolore, spirandi difficultate aut animi defectione, at sine metu, sine delirio, aut alio symptomate grauiore. *Descensus vteri.* *Descensus vteri* appellatur, cum in infimas partes is prouoluitur. *Prolapsus* descensu grauior est, quod euersus vterus foras procidat, eiusque fundus promineat. Fit *Prolapsus aiusdem.* autem ex vehementiori patiendi conatu, quo vterus fœtum secundamve excludens, cum impetu sequitur, seque inuertens præcipitat.

CVRATIO. Paracelsus in Archidoxis sub specifico Matricis *Cura.* ad menstrua prouocanda in suppressionibus ponit *Magisterium ex sp. enebouis castrati*, quod præstantissimum est in omni ætate. In restrictione primas tenet quinta essentia coralliorum: oleum ferri, vel ferrum portabile. Paracels. in curatione scribit: *Mulier quædam menstrualiali profluio diu laborabat, adeo abundanter, vt saepe in animi deliquium incideret. Illam Oleo Vitrioli in aqua plantaginis & ʒj. Carniola curauit.* Ex anatomia & arte signata idem præstat *magisterium magnetis in mensium profluio.* *Indicatio morborum Martialis.* *stillicidior, albo flore vterino.* Morbi enim Martiales sunt, qui spiritu Martis

in magnete existente perfectè curantur. Specificum quoque est *Perficaria*, *Bursa pastoris calceò imposita*. Item, *Laudanum perlatum sine moscho*. *Amaranthus potus in vino albo* mensium abundantiam cohibet. *Matchiolus in Dioscoridem, preparationem coralliorum*, ad restringendum menstruum profluuium laudat. Vide apud *Theophrast. tract. 3. preparationum lib. 1. Turnheus. in Pis. lib. 4. cap. 7. fol. 103. 104. 105. Trochisci de Terra sigillata* sistunt omnes fluxus sanguinis. Item *hæmatites*, *Barth. Anglicus lib. 16. cap. 40.*

Galenii remedia sistuntia menses.

Prouocantia.

Gonorrhæa utriusque cura.

Colica matricis.

identia.

Galenici in sistendis mensibus, præscribunt hæc vegetabilia: *Limonium*, *pirola syluatica*, *solanum*, *symphyton*, *semper viuum*, *bursa pastoris*, *myrtus*, *nymphæa*, *plantago*, *fragraria*, *hyoscyamus*, *lysimachia*, *hyoscyami & nymphææ flores*, *fructus berberis*, *vua passa cum nucleis*, *semen amonii*, *asparagi*, *anisi*, *apii*, *dauci*, *fœniculi*, *petrocelini*, *fesellios*, *ciceris ligustici*, *diabolibanum*, *jaspis lapis*. *Barth. Anglus lib. 16. cap. 53. Ad Menses prouocandos*, *hypericon*, *alisma*, *flores betonicæ*, *item centaurei*, *chamomillæ*, *junci odorati*, *leucorij*, *melissæ*, *pœonii*, *viticis*, *saluæ*, *torismarini*, *nuclei persicorum*, *baccæ hederæ*, *cappares*, *piper*, *semen pœoniæ*, *antheracut inum*, *radix Valerianæ*, *asari*, *acori*, *aristolochiæ longæ*. *Menstrua mouet & prouocat Gagates lapis*, cum ex eo fit sufficiens. *Gonorrhæa vera in mulieribus curatur ut in viris magisterio perlaturum ex arte signata. Venenata verò quæ comitatur luem Veneream*, pertinet ad morbi *Venerici curationem*. *Strangulatui matricis utilis est Bryoniæ radix*, quæ in vino efferbuit, ait *Matchiolus*, *Novi mulierem quotidie serè per annos multos vuluæ strangulationi obnoxiam*, quæ ab illo morbo optime conualuit hauriendo semel per hebdomadam sub lecti ingressum vinum album, in quo radices *Bryoniæ* efferbuisent, & hoc medicamento per annum integrum vsa, deinde nihil amplius incommodi sensit. *Spiritus Vitrioli Veneris* est præsentissima medicina contra omnes affectus matricis, tres guttæ in liquore assumptæ. Item *℥ Salu ammoniaci*, & paulò plus *Croci Orientalis*, puluerisa, huius pulueris exhibe *℥ ij.* in vino. Certum & probatum est in *Colica matricis*, *Cornu cerui puluerisatum*, in vino calido exhibitum. Item *Terra sigillata*, cum vino calido. Specificum suffocationis matricis seu vteri strangulatus, item ascensus & descensus est *ficus cutis*, id est, verruca adnascens ad crura equorum. Processus talis est: *℥ ficum cutis*, impone carbonibus, & fac ut fumus ascendant per vuluam ad matricem. Ad procidentiam matricis, *℥ Pilam* qua colludere solent pueri in recente cera liquefacta volutatam, & totam cera obductam, quæ habeat asfixum

fixum aut coadunatum sibi filum robustius, illa incerata pila obturabis post insertam matricem claustra pudendorum, ne matrix iterum procidat aut prolabatur, deinde ℞ *Melissam, cuminum, mentham crispam, artemisiam rubeam, absinthium, rosas rubeas*, excipiantur sacculo, coquantur in aceto vini & calidè imponantur locis muliebribus. Interius administra *Oleum Mirrhæ, Spiritum Therebinthi ana guttas iiii.* in aqua *Nicotiana vel Tabaci.*

CAPVT XXXII.

De Arthritide, chiragra, gonagra & podagra.

PARACELSVS podagram generaliter accipit, pro quouis dolore in compagibus ossium & articulorum existente in synouia. Est autem podagra Morbus tartareus seu Morbus salis mineralis seu liquoris acetosi. Sub tartaro seu sale omnes species salium comprehenduntur, aluminis, vitrioli, salis petræ, communis, gemmæ, maris, alcali, aceti, berberis, acaciæ, prout natura fuerit horum salium, sic quoque dolores podagrici & signa variabunt. Tincturæ salium sunt acerbæ, amaræ, falsæ, acres, vel acetosæ, aronicæ, tartareæ, vitriolatæ, nitrosæ, aluminosæ, viticosæ, sed ex his nitrosa & salis communis acerbissimos & grauissimos producit dolores. Vehementiores dolores sunt vitriolorum, tartareorum, quàm aluminosorum & sal gemmeorum spirituum. Acetosæ, aluminosæ, stipticæ tincturæ frigiditatis authores sunt. Tartareæ, æruginosæ, calidas inflationes & pulsationes adducunt. Hoc est quod dicit Paracelsus, *Podagram esse sulphur accensum in glutine*: Item, *accensam frigiditatem in synouia*. Nam digestionem continuamque circulationem narcoticæ & frigida tincturæ accensæ caliditatis adulterinam imaginem sæpe repræsentant.

*Diversa verbi
Podagra signi-
ficatio.*

*Causa diversi-
tatum in poda-
gricis affecti-
bus.*

Sed quomodo hæ tincturæ salium perueniunt in anatomiam corporis? Duplici modo, vel hæreditario jure: vel ex cibo & potu. Cum in parentibus prima materia Tartari continetur, quæ nondum coagulata est, sed spiritualis, astralis adhuc existit, valida vitalique impressione balsamum & radicem humanæ naturæ afficit, & transplantatione hæreditaria euadit. Quando à principio in synouia prima radicum rudimenta implantantur, non aliter ac in

*Vnde semina
affectuum po-
dagricorum in
corpore huma-
no.*

sanguine, fiunt tales podagræ vehementissimæ, quia in elemento vehementissimo & potentissimo fouentur. E cibo & potu podagra generatur. Spiritus enim mechanici ventriculi omnia morborum semina ab alimentis separare non possunt, relinquuntur igitur impuritates, quæ spirituali & vaporosa specie vnâ cum alimentis ad synouia officinam deferuntur: nec solum impuritates ad resolutionem tendentes, sed etiam tartareæ mucilagines coagulationi destinatae morbos in synouia frustrata separatione & expulsionem proferunt planè corporeos, lapillosos, bolares, tophaceos, bituminosos. Neque difficile est horum morborum semina, cum resoluta sint, vaporosa, spiritualia, alimentorum vaporibus permixta, vndique penetrare. Cum verò eiusmodi semina in anatomia sanguinis continentur resoluta, confluentiam cum seminibus manuum pedumque in synouia stabulantibus naeta, antequam ad ipsas matrices peruenerint, obscura vel manifesta de se documenta dabunt, secundum analogiam proprietatis spirituum, & synouia puritatem in membris, per quæ transeunt. Si enim magna fuerit vehementia spirituum, & tinctura acutissima in mucilaginosa coagulationem terminantes, si synouia crurum brachiorum (quæ ossium membranis vndique agglutinantur) impuritatibus eiusdem generis vel consentientis, inquinata sit, dolorificæ fluxiones in iis locis sentientur, calamitatem suspectis partibus mox imminuentem nuntiantes. Talis ferè generatio contracturæ, quod in podagricis apparet.

Modus & generatio contracturæ.

De Cura Arthritidis consule Paracelsum tract. 2. de morbis ex tartaro, cap. 2.

Arcanum corallinum.

CURA. In curatione Podagræ, resolutio, consumptio, destructio, ablatio materiæ tartareæ confestim instituenda est, idque medicamentis resoluentibus, mitigantibus, & corroborantibus. Triæ verò illa resoluentia, mitigantia & corroborantia mixtionem admittunt, & vno eodemque medicamento absolui possunt. Paracels. lib. 2. de vita longa cap. 2. ait: *Principio purgetur omnis podagricus, plena & perfecta purgatione, & hoc fiat Arcano corallino quo interueniente eliciuntur fluxus podagræ, adeo, vt ne locus amplius relinquatur huic tyrannidi.* In hoc Corallino, vel quod ex essentia auri est, tota vis ac virtus inest, vt eam nisi hac purgatione à Medico deprehendi impossibile sit. Fiat ista purgandi ratio sexies vel septies, pro vetustate siue duritie siue natura podagræ. Hoc Arcanum corallinum, nil aliud est, nisi Mercurius fixus diaphoreticus, qui vires auri æmulatur. Contra podagram in principio morbi vtere spiritu Vitrioli. Vidi enim laborantem tres integros annos be-

nos beneficio huius medicamenti liberatum. Erat autem talis podagra, quæ maximè constabat ex Sale, Vitriolo, & non ex omnibus speciebus Tartari. Inter medicamenta Galenicorum omnia optimum aduersus podagram est *Electuarium Carioiustini*. Item *Radix China*. *Diaphoreticum Tartari* multum præstat in podagra, dosis eius ʒj. in liquore conuenienti. Podagra curatur per *Mumiam*, Theophrast. in libro de Tempore, tract. 3. Item per *Lapidem Philosophorum*, de tinctura Physicorum cap. 6. Præstantissimum remedium contra hunc affectum est *Sal armoniacum septies sublimatum*, & spirituale factum soluat in vino, intingatur linteum, intinctum imponatur super locum affectum. Intra quoque exhibetur cum vino vel cereuisia, ita ut sudet podagricus. *Antimonium* in curatione podagræ, epilepsiæ, apoplexiæ, caduci, febrium, hydropis primastener. *Antimonium* seu unicornu minerale solidæ substantiæ, nostræ confectionis, multum lenit & mitigat dolores podagricos, materiam peccantem reducendo, consumendo, quod in iis vidimus, quibus manus officium denegabant, assumptâ hac medicinâ manibus liberè utebantur ad officia peragenda. In doloribus arthritidis inunge locum affectum *Oleo Iuniperi*, & liberabitur ager.

Remedia Galenistarum in Podagra.

CAPVT XXXIII.

De Peste, & eius causis.

PESTIS est singulare flagellum, pressura & contagio propter peccata hominum, essentiæ inuisibilis, spiritualis, astralis, ex nullo interno humore aut liquore, proueniens, sed immediatè à DEO procedens irato, aut ex impressione astrali. Pestis aut est supernaturalis, & immediatè à DEO ad homines prouenit: aut naturalis, vt quando DEVS puniens homines, agit per causas secundas, illisque tanquam instrumento & virga utitur. Nam DEVS, quando homines punit, exercet opus alienum. Pestis supernaturalis est à DEO, vel permissiue à Sathana. Pestis supernaturalis à DEO est flagellum & pœna diuina. Exod. 9. Leuit. 26. Deuteron. 28. 1. Chron. 22. Pestis supernaturalis à Sathana permissiua est, quando DEVS Sathanæ permittit hominis puniendi ergo propter peccata. Ipse verò hostis

atrocissimus DEI & hominum dolet, quod non totum genus humanum delere, & funditus extirpare possit, sicut Hiobi historia testatur. Deinde etiam pestis oritur à magis exorcistis, Exod. 7. & 8. de quibus Christus loquitur Act. 8. Matth. 7. Pestis naturalis est duplex: Vna generatur ex impressione astrali, altera ex imaginatione Microcosmi. Pestis impressionis procedit ex firmamento cœli. DEVS puniens homines per causas secundas utitur coniunctione Martis, Saturni, maleuolarum stellarum, eclipsium, ceu pater puniens filium utitur virga. Radii horum astrorum arsenicales, sulphurei, antimoniales, napellofi, cicutofi inficiunt nutrimentum spirituale & corporale. Hæc est generatio pestis ex influentia astrali. Cæterum viri laborantes hæmorrhoidibus & peste sanos solo intuitu inficiunt. Inficiuntur verò multò plures à mulierum intuitu, quæ simul menstruo & peste laborant. Deinde etiam per spiritum, calorem, sudorem, odorem, habitationem, vestes ægrotorum propagatur, & vicino à limine serpit. Ex imaginatione quoque oritur pestis, Paracelsus de occulta Philosophia.

P R Æ S E R V A T I V A.

*Præseruatina
Pestis.*

Tempore pestis præseruatium non inconueniens est *Aëris mutatio*. Hæc autem mutatio instituatür oportet iuxta scientiam astronomiam, aliàs frustra quis fugam molitur. Ad præseruationem *Potus pestilentialis* veri Paracelsi spagyricè præparati ℥j. assumatur manè in lecto & sudetur. Hæc medicina sex dies præseruat.

Secundum præseruatium est *Sulphur sublimatum* cum Myrrha & Aloëpatio, manè ℥ß. cum saccharo assumpta, ab omni impressione astrali illo die præseruat.

Tertium *Zenechthon Paracelsi*, de collo suspensum impedit attractiuam Microcosmi.

Quartum præseruatium contra venenatum intuitum mulierum & virorum est *Chelidonia* plenilunio collecta, & secum gestata.

Quintum, qui circa ægros versantur, in ore contineant *Thui*, ægri verò *Imperatoria radices*.

Sextum, *Essentia sanguinis cerui & ciconia* sunt excellentissima præseruatina.

Septimò. Præseruatium omnium præstantissimum est *Alexipharmacum spagyricum* manè assumptum magnitudine fabæ minoris cum saccharo vel aliquo conueniente liquore.

S V E R I T

SVFFITVS AD CORRIGENDVM AEREM.

℞ Sulphuris lib. ℔. Thuris ℥ ij. Myrrha ℥ j ℔. Asaætida ℥ ℔. Contundantur & misceantur. Ad hunc puluerem adde duplum de corticibus Baccarum Lauri, partem dimidiam Succini. De hoc puluere quotidie bis vel ter singulis vicibus ℥ ij. impone carbonibus. Hæc est optima correctio aëris. Idem prope præstant lignum & bacca juniperi.

CVRA VNIVERSALIS PESTIS.

Vniuersalis cura fit spiritu auri, auro vitæ diaphoretico, quinta essentia gemmarum, hyacinthi, smaragdi, sapphiri, tinctura coralliorum, antimonii, laudano solificato & perlato.

Hæc mysteria, arcana & magnalia naturæ, si certa & conueniente dosi exhibentur, pestem tollunt.

CVRA PARTICVLARIS.

Quamprimum se quis veneno pestis infectum sentit, Potus pestifentialis Paracelsi, de quo antè, assumat, adultior quidem ℥ ℔. vel cochleat vnum, junior verò ℥ ij. plus vel minus pro conditione & respectu aëri. in lecto 4. vel 5. horas coopertus benè sudet. Hora sexta rursus eandem dosin assumat, ac iterum sudet. Elapsis sex horis denuò assumat dosin tertiam, præsertim si punctiones relictas æger senserit. Cum tertia dosi DEO auxiliante, venenum per sudorem omne expelletur. Tribus sequentibus diebus æger expulso veneno sumat singulo manè dosin vnā prædicti potus, quo natura corroboretur & confortetur. Idem præstat Alexipharmacum spagyricum, cuius ℥ j. assument adultiores, idque ter viginti quatuor horarum spatio, juniores ℥ ℔. Et tribus sequentibus diebus singulo manè dosin vnā in vino, aceto rosato, aut aliis appropriatis aquis. Quando apostemata pestis foràs erumpunt, imponatur cataplasma ex ficibus & fructibus Alkakengi, ana, contusis, ita statim rumpuntur. Venenum enim venenum attrahit. Cùm erumpunt apostemata & venenum ad cor penetrat, cuius signum externum ex linea à centro apostematis ad cor ducta conspicitur, contundantur *Vua inuversa*, si virescentes; exsiccatæ verò macerentur in vino vel aceto, & imponantur, idque bis vel ter repetatur. Hæc enim vua extrahunt venenum mulieribus & viris in agone

agone etiam constitutis, & quasi ab inferis illos reuocant. Hoc arcantum & specifica virtus huius simplicis quemlibet in admirationem meritò rapiat.

CONTRA SYMPTOMATA PESTIS.

IN constipatione alui æger utatur *Extracto Senæ* vel *Rhabarbari*, pauperiores bibant *de foliis Senæ*. Qui diarrhœam vel dysenteriam coniunctam habent cum peste, manè, meridie, & vespere assumant *℞ Croci Martis*, in extracto *Aiori lutei*, usque ad perfectam curationem. Qui ardentissimis caloribus anguntur, in *Aqua rosarum*, *Vitriolo*, & *succo Semper viui*, intingant lintea & imponant pulvis, & quam primum exsiccata intingantur & imponantur rursus. Hoc medicamentum ad extra extinguit vehementes calores.

CAPUT XXXIV.

De Lepra & eius speciebus.

De Lepra ex
Theophrasto.

PARACELIS V.S. lib. 2. Paramiri de origine morb. ex tribus subcap. 4. ait: *Lepra generatur ex Mercurio exaltato & sublimato vi caloris natui*. Item cap. 5. *Morphæa, lepra, & omnes eius species generantur ex sale*, lib. 3. Paramiri de omnibus morbis ex tartaro tract. 5. *Lepram habere liquorem tartareum permixtum, unde paroxysmus*. De tartaro lib. 1. tract. 4. *Lepra non est nisi putrefactio ex spermate scilicet putrefacto, quod non sinit se laxari, etiam ꝑ℥j ellebori comederent, non laxarentur*. Et hoc potissimum signum lepræ, quod non moueatur laxatiuis, & cum urina putrefactionem foetore ostendit, signum lepræ est. Hæc quidem dissidentanea videntur, cum verò accuratius & penitus considerantur, nihil omnino dissensionis habent, & ex vno eodemque fonte promanant. Lepra est ex sublimatione Mercurii. Perinde enim ut in sublimatione Mercurii omnes poros & rimulas vitri etiam minutissimas penetrat, & foris conspicitur: ita etiam Mercurius, liquor seu materia lepræ tam inferiores quàm superiores corporis partes penetrat, & in cute squamis & foeditate apparet. Ex Sale generatur lepra, videlicet destructo, quod natura foras propellit. Tartareum liquorem permixtum

mixtum habet. Cutis enim vlceratio in lepra manifesta est. Lepra ex spermate putrefacto est, scilicet balsamo innato destructo, vnde sequitur totius corporis corruptio & putrefactio. *QVATVOR* autem sunt species lepræ: Leonina, Elephantiasis, Alopecia, & Morphæa. Theophrast. lib. 2. de vita longa, sex species lepræ recenset: Leoninam scil. Elephantinam, Alopeciam, Thyram, Morphæam & Vndimiam. Lib. 6. paragraph. facit quatuor species lepræ, secundum quatuor Elementa. Item septem lepras septem membrorum principalium. Hæ diuisiones & species lepræ, quamuis vna ab altera diuersum quid habere videatur, tamen in vna radice omnes fundantur & conspirant, signis autem variant. Lib. 6. paragraph. de cura lepræ; Lepram diuidit in duas species, & ait: Lepra in cura sua duas habet species, Rubeam & Albam. Lepra alba sic dicta propter cutem albam, Rubea propter rubeam. Lepræ albæ hæc sunt signa: Cutis dolor alienus, halitus cum foetore, rauedo vocis, excrementorum foetor respondet spiritui oris. Rubæ lepræ hæc sunt signa: Cutis vlceratio, serpigo cum pruritu & pustulæ. Lepræ causa, siue albæ siue rubæ est destructio salis seu balsami in Microcosmo: illa verò destructio procedit ab Ente veneni, ex veneno autem putrefactio, vnde omnes species lepræ.

Septem, sex, quatuor, duas species lepra, quomodo intelligenda.

Signa utriusque lepra.

C V R A.

Veteres dixerunt, lepram esse incurabilem, propterea quia non nouerunt tartarum. Paracelsus lib. 3. Paramiri tract. 5. lib. 6. paragraph. dicit: Processus curandi lepram duplex est. 1. de conseruatione, intellige à putredine. 2. de cura lepræ. Quæ ad conseruationem pertinent, ista sunt: Antimonij Extractions, Essentia sanguinis de vena cordis: Perlæ & Coralliorum liquor: Specifica de granis Iuniperi, de Melissa, Cithorio, Valeriana. Parte quinta fol. 273. Flores Antimonij conseruant leprosos à putredine, & sumptus semel in septimana. Quæ ad curam pertinent sunt ista. Auri mineralia, manna virtutis & tereniabin, Luna cum suis speciebus, lib. 2. de vita longa cap. 3. Omnis curatio lepræ fit per regenerationem, vt metallorum transmutatio. Regeneratio albæ lepræ per lunarem tincturam. Rubæ verò per solarem, vt Spagyrici loquantur, fieri debet. Nos nunc asserimus, rubeam lepram à Mercurio Solis, albam à Mercurio Lune sanari. Lib. 6. Archidox. Videmus de plumbo & Antimonio, quod eius mineram vocat, illud lepram curat, morphæam & alopeciam. Item omnes scabies, cicatrices, leoninam, ele-

Regeneratio in cura lepra.

phantinam, thyriasin. Hoc autem magisterium ex Saturno seu plumbō non præstat. Lib. 2. Archidox. de renouatione. *Primum Ens Antimonij* eadem præstat in regeneratione & transmutatione corporum imperfectorum, quæ *Ens primum auri*: Propterea summo studio omnique contentione inuestigandum. De curatione Phthiseos: Omnes morbi desperati, Chronici, lepra cum speciebus suis tolluntur per transplantationem philosophicam, quæ in Philosophia acquisita dicitur *Regeneratio*. Hæc in Antimonio quaerenda.

CAPVT XXXV.

De Lue Venerea.

*Causa efficiens
luis Venerea.*

LUES Venerea est contagiosus affectus cum vlcere aut immani cruciatu, varijs locis emergens, ac sæpe extuberans. Venerea lues contagiosus est morbus, non sponte, intimoque corporis vitio, sed attactu solo contrahendus: quam quis ab otu accepit, ea olim ex contagione parentum processit. Maximè venereo contrahitur concubitu, à quo & nomen inuenit: eius frequentatione propagata est in hominum genus, atque ex vnus impuritate & inquinamento sensim in vniuersum orbem est disseminata, miserabile scortatorum flagellum. Hauritur interdum lues è scorto, quod nondum inquinatum est, cum quis illi consuecit mox ab alio imputo scortatore. Sæpius ea à partibus obscænis incipit, licet & interdum ex alijs pullulet locis, quibus labes contagione fuerit aspersa. Efficiens eius causa est venenata & maligna qualitas ac perniciosa labes, quæ in quacunque parte corporis primùm insederit, eam contaminat, indeque continuatione in omne corpus spargitur, & ex paruo initio & quasi fuscitabulo perfecta sensim inualecit & propagatur, dum non spiritus modò atque humores, sed & carnem & partes omnes solidas peruagetur. Dicitur autem lues Venerea generata ex leproso, qui in exaltatione Veneris congressus cum meretrice seu scorto, quod tunc bubone laborabat, & tempore cōgressus mensibus fluere incipiebat, ex quo congressu morbus Gallicus generatus, & totam Europam inuasit, & iam viris fœminisque communis ac notissimus. Paracelsus lib. 2. Paramiri de orig. morbor. ex trib. substan. cap. 4. Morbus Gallicus generatur ex sublimatione Mercurii, quæ prorsus venenata, quæ vi penetrante & corrosiua exulcerat cutim. Alibi dicit generari ex putrefacto sanguine, & quidem

dem verè. Nam venenum luis Venereæ statim causatur putrefactionem, ex putrefactione Ens veneni corrodeus, seu sublimato Mercurio seu separatio Salis. Medici vulgares huius mali causam faciunt, quod humores omnes à sua naturali temperie ad exustionem malignam conuertantur.

Gradus luis Venereæ Medici quatuor constituunt. I. Quà solùm capitis & barbæ pili citra aliam corporis offensionem defluunt. II. Paulò deterior est, quæ cutis vniuersa crebris maculis minit è extuberantibus conspergitur, iisque paruis, lentiginis instar, ac modò rubris, modò flauis, quæ non antè extingui delerive possunt quàm morbi radix sit euulsa. III. Grauior & vera iam lues est. Hac rubræ aut flauæ pustulæ, primùm quidem circa frontem & tempora, poneq; aures, deinde in capite, atque toto corpore erumpunt atque extuberant, rotundo schemate, siccæ, sine pure: quæ deinde sicca crusta obducuntur, atque si negligantur, serpunt in ambitum, excavan. que cutem, dum ex pustula verum vlcus euadat, quod ferè virulentum est ac sordidum. Partes quæ ad podicem, ad nares & fauces sunt, quia tenellæ, omnium primùm exulcerari solent. IV. Cùm jam inualescens lues solidas partes, ossa, vincula, membranas & neruos adurit. In his iam vitiatis excrementa multa crassa quidem & glutinosa pro partis conditione, sed tamen maligna congestione cumulantur, quæ nonnunquam intendines, sæpius inter ossa & periostia confluunt. Hæc cùm vel membranam ab osse diuellunt, vel eam malignitatis acrimoniâ feriunt, cruciatus cient implacabiles, qui noctè ferè ingrauescunt. Ab his demum coagmentatis præduri tophi cruciatu multo grauiore succrescunt. Eadem porrò cùm in osse subsistunt, idamplificant, distendunt, atque etiam exedunt, vt eius sæpe deprehensa sit monstrosa figura. Tandem verò corpus vigiliis, diris cruciatibus confectum, & atrophia marcescens vitâ destituitur. Notandum autem, dolores ex lue Venerea non articulos, sed medios artus obsidere, in quibus & plerunq; tophi concrescunt, maximè verò in fronte & capite, in medio humeri osse, & in medio cubiti radio, & in parte priore tibiæ, nonnunquam & in aliis ossibus. His ergo signis vnaquæque luis species dignosci percipi que potest. Plura vide apud Theophrast. in libro de morbo Gallico, Viricum Huttenum de Guaiaci medicina. Iulium Palmarium in septem libris de morbis contagiosis. lib. 1. & 3. de lue Venerea.

CVRA. Paracels. lib. 2. de vita longa c. 8. In speciebus morbi Gallici obseruabis tria: Purgationem, Curam, & Conseruationem, de quib. hæc pauca

Quatuor gradus luis Venereæ.

I.

II.

III.

IV.

notanda. Parga initio pustulosa *Ceniotemio*, hoc est, *Mercurio ad morbum Gallicum preparato*, quo pellitur causa morbi una cum tota materia peccante. Obseruanda autem est dos & quantitas huius medicamenti pro respectu & conditione aegri. Præterea si pustulae adhaerint cuti extrinsecus, aut alioquin dolor iuncturarum altius insederit corpori, inunge *Oleo*, quod est *ex realgare seu arsenio fixo*, & conualecet aegrotus. De viceribus, nodis, tuberibus, siue extra corpus siue in corpore quæ inde exoriuntur, iuxta præscriptum præceos, quæ est de viceribus, agito. *Mercurius Solis*, est præsentissimū remedium contra morbum gallicum. Item *Mercurius vulgi*. Theoph. in libro de morbo Gallico & de principis, cap. 6. Item *aurum diaphoreticum ad tria grana in pilula exhibitum*. *Laudanum mercuriale*. *Laudanū de tribus*. Item curatur per *Mumiam*, Theophrast. in lib. De tempore tract. 3. Item per *oleum Mercurii*. Theophr. de signis Zodiac. in præfatione. Item per *Lapidem Philosophorum*, de tinctura Physic. cap. 6. *Marcasita cum Mercurio*, id est *Antimonium* est præsentissimum contra morbum gallicum. Multum quoque *Spiritus seu Oleum flammæ ex fuligine facit*, & morbum hunc in summo gradu constitutum curat. Vide Alex. Pedemon. de secret. lib. 4. fol. 13. 14. 15. *Gabrielis Fallopii tractatum pulcherrimum de morbo Gallico*, quem & *hirundinaria cum Theriaca Andromachi* curat.

CAPVT XXXVI.

De Febris.

IN explicatione morborum vniuersali demonstrauimus, quomodo impuritates nitrosulphureæ cum alimentis (sulphureæ enim nitrositates in omnibus alimentis copiosissimè reperiuntur) vaporosa substantia per totum corpus vehantur, quæ frustrata separatione & expulsionem digestis temporibus, resolutis floribus nitrosulphurearum radicum febres generant, horrores, rigores, calores, sitim, capitis dolorem. Continentur autem tales radices febrium in omnium partium anatomis, in ventriculo, intestinis, venis, mesenterii, epate, liene, renibus, synouia, in sanguine, carnibus, ut vbiunque fit separatio & digestio, seu ventriculus, quem omnibus corporis partibus inesse demonstrauimus. Subtilitatem locorum, Elementorū, mumia & mechanicorum perpetuò amulabitur semen. Quod si tinctura nitrosulphureæ admixta

*Conferuatio
tatis paroxys-
morum in fe-
brilibus.*

mixta habuerint semina Arsenicalia, Antimonialia, napellosa, aut pi-
gmentalia, inflammationem perfectam cum febre producent. Circui-
tus febrilium paroxysmorum non in specie, sed in gradibus consistunt,
quod alia semina aliis sint maturiora & resolutioni viciniora. In fer-
mentatione enim seminum vel radicum resolutionum circuitus nu-
merantur, & decreta temporum valida peraguntur, quæ in scienciis tra-
cturarum resoluendarum describuntur: ita stationes accipiunt ordi-
natas, primas, secundas, tertias, quartas &c. quibus instantibus seruata
progressionum progressionem & continuitate emergunt, & destinata
officia peragunt. Itaque post primam sobolem (resolutionem) ex-
haustis primis satellitibus, tincturis, superficiebus, si secundæ, vicinæ,
continuæ superficies vel tincturæ 24. horis ad maturitatis terminum
destinentur: si elementa & principia corporum, quibus obligantur,
resolutioni accommodata tanto temporis spatio reddere possint, cir-
cuitus quotidianos ostendent, tertianos, quartanos, quintanos, sexta-
nos, menstruos, anniuersarios. Eadem ratione seruabuntur circuituum
proportiones, vt qualis fuerit proportio primi ad secundum, talis erit
secundi ad tertium, tertii ad quartum, & sic deinceps. Transplantan-
tur autem sæpe paroxysmorum circuitus, externis impressionibus, id quæ
fit cum interiorum & potentiorum astorum tincturæ cum externis
conspirauerint: quibus conspirantibus, quia radices febrilium inter-
mittentium hermaphroditiæ sunt, æquiuocas generationes admit-
tunt. Ita tertianæ in quartanas & quotidianas degenerant, & quarta-
næ rursus in tertianas, erraticæ, intermittentes in continuas & vicissim.

Sunt quoque Tincturæ seminales efflorescentes febrilium impu-
ritatum homogeneæ aut heterogeneæ. Homogeneæ, id est, æquæ ma-
turiæ quæ continuitatem temporis in resolutionibus fructuum custo-
diunt, vt in febribus ardentibus, hectica, pleuritide, prunella, peste &
similibus morbis. Heterogeneæ, quæ continent tincturas efflorescen-
tiæ fructuum in lucem prodituras, alias maturitati viciniores, alias verò
remotiores. Inde fit, vt hodie partes maturæ efflorescant cras, peren-
die, vel tertio die, quibus secundæ maturitatis sortes obtigerunt: ter-
tio circuitu, quæ prædestinationes tertias acceperunt, id quæ continen-
ter in consumptionem omnium resolutionum, in resolutione radicis
definitarum.

CVRA. Paracelsus lib. 1. de Tartaro cap. 1. In cura Tartari cō-
prehenduntur omnia genera febrilium. Item eodem capite: Omnis
medicina quæ tartarum resoluit vel expellit, febrem curat. Quamob-
*Methodus ve-
ra curandi fe-
bres.*

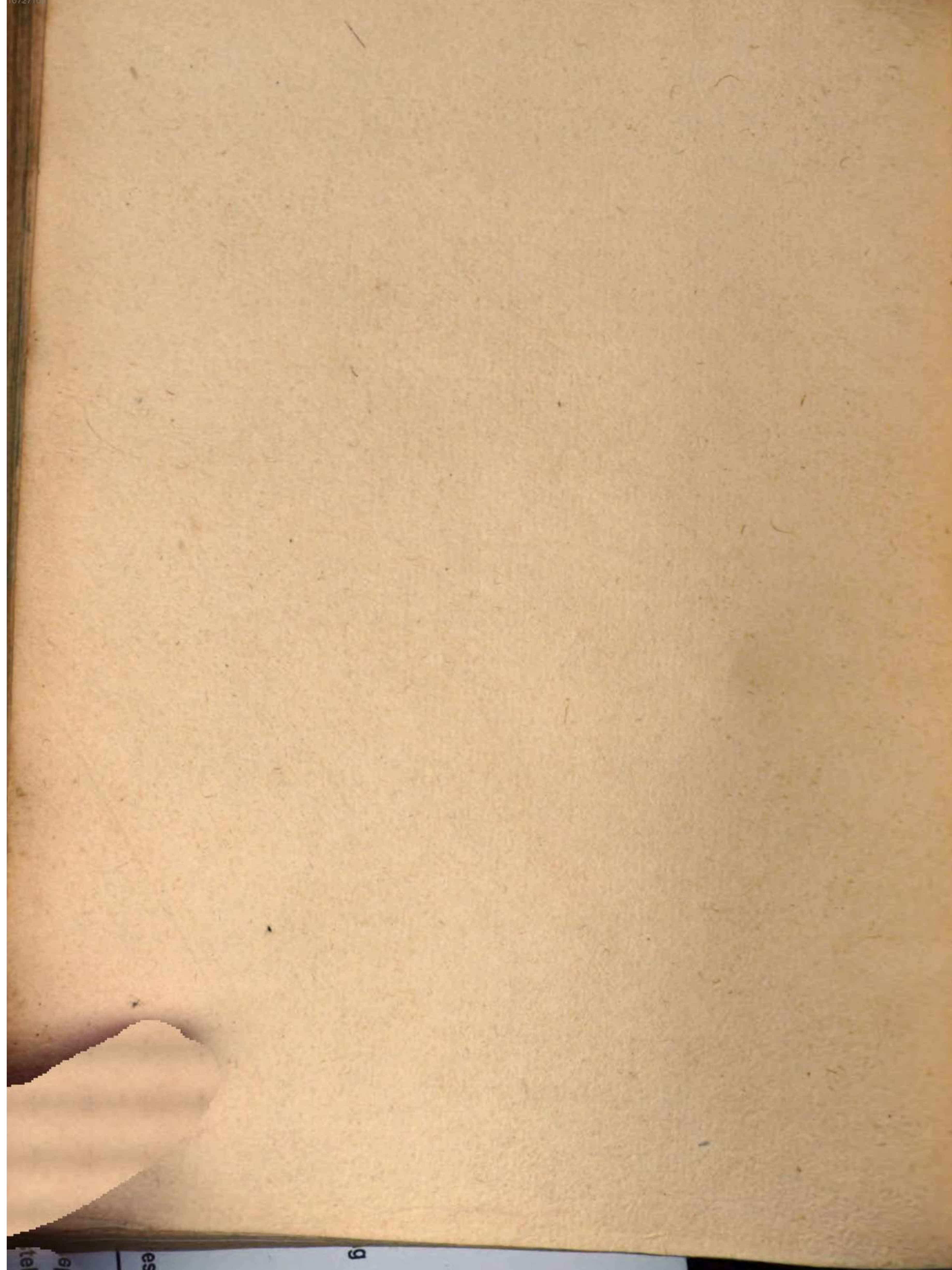
rem in curatione febrium confestim instituenda est resolutio, consumptio, destructio, ablatio nitrosulphurearum impuritatum, idque per sudores, insensiles transpirationes, urinas, alui excretiones, vomitiones, *Lib. 2. de vita longa, cap. 5.* Ad febres remouendas sit primò purgatio febrilis, deinde cura specifica, & minutio causalis. Purgatio autem febrilis optima est, quam Paracelsus *Diaceltateffon* vocat, & est ex *Antimonio*, illa resoluit, expellit nitrosulphureas tincturas, per vomitum, excretiones alui, urinas, sudores, & insensiles transpirationes. Postea exhibendus est *Spiritus Vitrioli*, in quo cura specifica consistit.

Cura vniuersalis. Contra omnes febres præsertim quartanam facit *Sal Armoniacum septies sublimatum, & planè spirituale factum*, in haustu vini vel cereuisiæ calidè assumptum, & sudet æger. Hoc medicamento vtatur octo diebus manè jejuno stomacho. Est quoque acetosum *Esurinum*. Item contra omnes febres faciunt *Opiatorum quinta essentia*. Item *Ol. sulphuris dulce*. Item *Oleum Vitrioli rubeum ex Vitriolo Ungarico factum*, ex aqua hordei haustum. Item *Lapis Philosophorum*. *Centaurea minor* in cereuisia cocta & cum saccharo mixta propter amaritudinem bonum haustum manè. Item *Salis Absynthij 3j.* assumpta in vino, & sudet æger. Item *Succus Absynthii* cum saccharo mixtus. Item *Spiritus Vitrioli*. Bonum remedium contra febres est *Sal Absynthii*, melius *Sal Cichorei*, optimum *Sal Cardui benedicti*. Item *Sal Solis*, & *Sulphur Solis*. Obseruandum est in febribus quibusdam præsertim tertianis, & in omnibus aliis morbis astralibus & epidemialibus, mercurialibus, arsenicalibus, ne secetur vena. Nam sæpe compertum est, quod laborantes eiusmodi morbis post incisionem venæ mox extincti sint, & hoc experientiâ atque usu est comprobatum.

F I N I S.

Gloria tibi Domine JESU.

estell

g

estell

estell

estell

estell

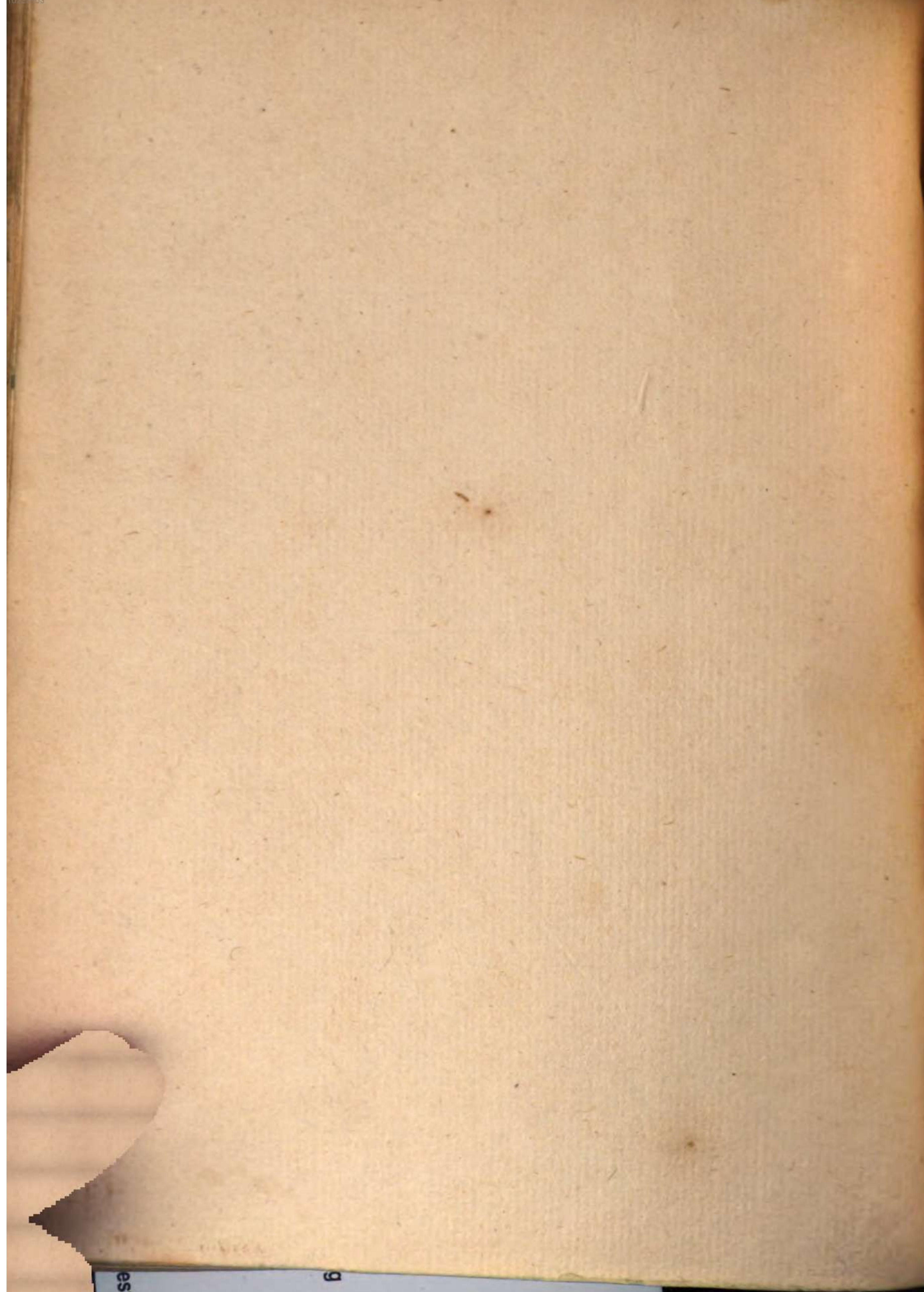
483

ste

stellt

483

stellt
483
nt 111971v

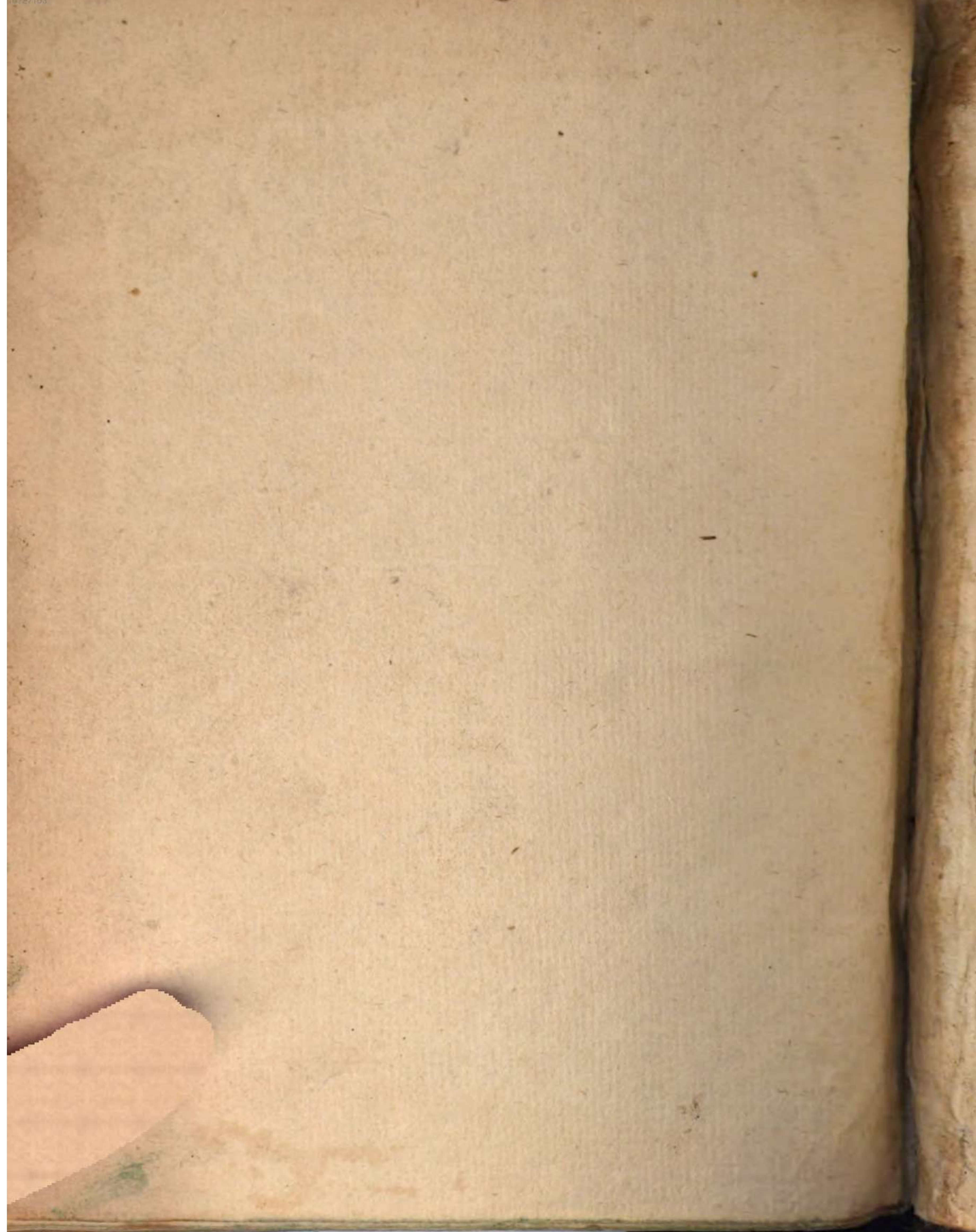
estellit

83

estellit

483

48A

Sciences et arts

1842 Louvain 4 fv.